

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान
अंमलबजावणी सुचना

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान
अंमलबजावणी सुचना
अनुक्रमणिका

अ.क्र.	घटकाचे नाव	पृष्ठ.क्र.
१	विविध घटकांच्या अंमलबजावणीसाठी सर्वसाधारण सूचना	३-५
२	क्षेत्रविस्तार कार्यक्रम	६
	अ. मसाला पिके (हळद) विकास कार्यक्रम	७-११
	ब. स्ट्रॉबेरी लागवड	१२-१६
३	अळिंबी (मशरूम) उत्पादन	१७-२६
४	जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन (आंबा व संत्रा)	२७-३४
५	मधुमक्षिकापालन	३५-३९
६	फलोत्पादन यांत्रिकीकरण	४०-४६
७	मनुष्यबळ विकास कार्यक्रम	४७-४८
८	सामुहिक शेततळे	४९-६७
९	वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरण	६८-८२
१०	संरक्षित शेती	८३
	सर्वसाधारण सूचना	८४-९२
	अ. हरितगृह उभारणी	९३-९७
	ब. शेडनेट हाऊस उभारणी	९८-९९
	क. लागवड साहित्य, मशागत व लागवड खर्च	१००-१०२
	ड. पक्षीरोधक जाळी	१०३
	इ. प्लॅस्टिक मल्टीप्लॅग	१०४
	ई. प्लॅस्टिक टनेल	१०५
	हरीतगृह उभारणीसाठी लागणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष, मंजूर मॉडेल, मॉडेलनिहाय लागणा-या साहित्याचा तपशील व आराखडे	१०६-१४४
	शेडनेटगृह उभारणीसाठी लागणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष, मंजूर मॉडेल, मॉडेलनिहाय लागणा-या साहित्याचा तपशील व आराखडे	१४५-२१०
	प्रपत्र १ ते १३	२११-२२६
११	कांदा चाळ	२२७-२४७

विविध घटकांच्या अंमलबजावणीसाठी सर्वसाधारण सूचना

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत क्षेत्रविस्तार, अळिंबी उत्पादन, जुन्या फळबागांची पुनरुज्जीवन, मधुमक्षिका पालन, फलोत्पादन यांत्रिकीकरण व मनुष्यबळ विकास कार्यक्रम या घटकाच्या अंमलबजावणी सुचना

१. जिल्हानिहाय व तालुकानिहाय लक्षांक वाटप :-

- केंद्र शासनाने अभियानांतर्गत घटकनिहाय मंजूर केलेल्या आर्थिक व भौतिक लक्षांकाच्या मर्यादेत जिल्हानिहाय घटकनिहाय वार्षिक कृति आराखडयास मंजूरी देण्यात येईल. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी जिल्हयाकरीता मंजूर वार्षिक कृति आराखडयातील घटकनिहाय भौतिक व आर्थिक लक्षांकाच्या मर्यादेत तालुकानिहाय लक्षांक वाटप करावे.

२. अभियानांतर्गत प्रकल्पासाठी अर्ज करावयाची कार्यपध्दती :-

- जिल्हयाकरीता मंजूर वार्षिक कृति आराखडयातील भौतिक व आर्थिक लक्षांकाच्या मर्यादेत घटक / प्रकल्पाकरीता तालुकानिहाय लक्षांक वाटप करण्यात यावे व त्यानुसार विहित नमुन्यात <http://www.hortnet.gov.in> या संकेत स्थळावर शेतक-यांकडून ऑनलाईन अर्ज प्राप्त करुन घ्यावेत. यासाठी राज्यस्तरावरुन प्रमुख दैनिक वर्तमान पत्रातून तसेच आकाशवाणी व इतर माध्यमातून जाहिरात देण्यात येत आहे. त्यानुसार अर्ज मागविण्यात यावेत.
- क्षेत्रीय कर्मचा-यांद्वारे सदर योजनेबाबत गावपातळीवर ग्रामसभाद्वारे प्रचार व प्रसार करण्यासाठी सूचना द्याव्यात, जेणेकरुन योजनेची माहिती सर्व शेतक-यापर्यंत पोहचण्यास मदत होईल. कृषि सहाय्यक यांनी जाहीरातीची प्रत ग्रामपंचायत फलकावर प्रसिध्द करावी.
- शेतक-यांना अर्ज भरण्यासाठी अडचण आल्यास कृषि सहाय्यक यांनी त्यांचे गावातील सर्व अर्ज भरण्यास मदत करावी.

३. अर्ज प्राप्त झाल्यानंतरची कार्यवाही –

३.१ लाभार्थी निवड पध्दती :-

- जाहिरातीत नमूद केल्याप्रमाणे सोडतीद्वारे लाभार्थी निवडीचे ठिकाण, दिनांक व वेळ तसेच अर्ज स्विकृतीपासून ते सोडतीपर्यंतचे संपूर्ण नियोजन जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, कृषि उपसंचालक व संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी करावयाचे आहे. तसेच ज्या प्रचलीत योजनामध्ये जिल्हाधिकारी यांचे अध्यक्षतेखालील जिल्हास्तरीय समितीच्या मान्यतेने लाभार्थी निवड करावयाची आहे त्या योजनांकरीता जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी ही सोडत काढण्यास जिल्हास्तरीय कार्यकारी समितीची मान्यता घ्यावी व तदनंतर उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी तालुकानिहाय सोडत काढावयाची आहे. ज्या तालुक्याची सोडत काढावयाची आहे त्याची जबाबदारी संबंधित उप विभागीय कृषि अधिकारी व संबंधित तालुका कृषि अधिकारी यांची राहिल.

३.२ अर्जदाराची सोडतीद्वारे ज्येष्ठता क्रमवारी निश्चित करणे :-

- निर्धारित लक्षांकापेक्षा जास्त अर्ज प्राप्त झाल्यास जिल्हा अभियान समितीच्या मान्यतेने तालुकास्तरावर तालुकानिहाय अर्जांची सोडत काढावयाची आहे. म्हणजेच सर्व प्राप्त अर्जांची सोडत पध्दतीने निवड सूची तयार करुन क्रमवारी निश्चित करण्यात यावी.

४. प्रादेशिक कृषि विभागातील काही जिल्हयांचा निधी शिल्लक राहिल्यास, सदर निधी राज्यस्तरावरुन निधीची मागणी असलेल्या अन्य विभागातील जिल्हयांना, त्यांच्या मूळ लक्षांकाच्या प्रमाणात वाटप करण्यात येईल. असे करताना, लातूर व औरंगाबाद कृषि विभागातील निधी शिल्लक असल्यास, प्रथमतः सदर निधी मराठवाडयामध्ये उपलब्ध करुन दिला जाईल. तसेच अमरावती व नागपूर विभागातील निधी शिल्लक असल्यास, प्रथमतः विदर्भामध्ये उपलब्ध करुन देण्यात येईल, आणि पुणे व कोल्हापूर विभागातील निधी शिल्लक असल्यास, प्रथमतः पुणे महसूल विभागात उपलब्ध करुन देण्यात येईल. नाशिक कृषि विभागातील निधी शिल्लक असल्यास, प्रथमतः सदर निधी खान्देश विभागामध्ये उपलब्ध करुन दिला जाईल. ठाणे कृषि विभागातील निधी शिल्लक असल्यास, प्रथमतः सदर

निधी कोकण विभागात उपलब्ध करून दिला जाईल. सदर कार्यवाही जिल्हयांच्या लक्षांकाच्या प्रमाणात कृषि आयुक्तालयस्तरावरून संचालक, मराफऔवमं, पुणे यांचेकडून करण्यात येईल.

५. घटकाचा लाभ घेऊ इच्छिणारे शेतकरी

- लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी.
- संकेत स्थळावर नोंदणी करतांना शेतक-यांनी सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यातील अर्ज (प्रपत्र-१), ७/१२ उतारा, फोटो, आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँक पासबुकच्या प्रथम पानाची झेरॉक्स प्रत (फोटोसहीत), आधार कार्ड, जातीचा दाखला (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी) इत्यादी कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करावीत.

६. तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान मिळणेसाठी सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा.

प्रस्तावामध्ये लाभार्थीने

१. अर्ज.
२. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).
३. आधार कार्डाची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).
४. आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).
५. हमीपत्र.
६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास वैध अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.
वरीलप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रांसह तालुका कृषि अधिकारी यांना १० कार्यालयीन दिवसात सादर करावयाचा आहे. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.

७. पुर्वसंमती –

१. पुर्वसंमती व मोका तपासणी अहवाल

अ.क्र.	योजना	बाब	पुर्वसंमती देणारे अधिकारी	मोका तपासणी करणारे अधिकारी	अनुदान वितरण करणारे अधिकारी
१	क्षेत्रविस्तार	हळद रोपवाटिका	तालुका कृषि अधिकारी	मंडळ कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
		स्टॉबेरी लागवड	तालुका कृषि अधिकारी	मंडळ कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
		अळिंबी (मशरूम)	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	संचालक मराफऔवमं पुणे
		परपरागीकरणासाठी मधुमक्षिका पालन	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी	तालुका कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
२	पुनरुज्जीवन	आंबा संत्रा	तालुका कृषि अधिकारी	मंडळ कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
३	यांत्रिकीकरण	ट्रॅक्टर	तालुका कृषि अधिकारी	तालुका कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी
		अवजारे	तालुका कृषि अधिकारी	मंडळ कृषि अधिकारी	जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

८. तालुका कृषि अधिकारी यांनी प्रस्ताव हॉर्टनेटद्वारे जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा. सदर प्रस्तावास उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी अनुदानाची शिफारस करावी.
९. जिल्हास्तरावरून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी लाभार्थींच्या खात्यात पी.एफ.एम.एस. द्वारे अनुदान जमा करावे.

क्षेत्रविस्तार कार्यक्रम

क्षेत्रविस्तार कार्यक्रम

अ) मसाला पिके विकास कार्यक्रम -

राज्यात मसाल्याच्या पदार्थाची उपलब्धता वाढविणे आणि चांगल्या प्रतीचे मसाला पदार्थ निर्यातीसाठी उत्पादित करणे यासाठी एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत मसाला पिक विकास कार्यक्रम राज्यात राबविण्यात येत आहे, हळद रोपवाटीका स्थापना या योजनेमध्ये शेतक-यांनी / लाभार्थ्यांनी देशातील विविध कृषि विद्यापीठे, आयसीएआर संस्था, राष्ट्रीय संशोधन केंद्रे, कृषि विज्ञान केंद्र, प्रादेशिक कृषि संशोधन केंद्रे, कृषि महाविद्यालये, राज्य शासन कृषि विभाग, शासकीय रोपवाटीका (मानांकीत) इत्यादी खात्रीशीर स्रोताकडून हळद बियाणे उपलब्ध करून घेऊन (स्रोत अधिकृत असणे आवश्यक) त्याची लागवड करावी, व त्याचे उत्पादन करून इतर शेतक-यांना वाटप करण्यात यावे. यासाठी मंडल कृषि अधिकारी, तालुका कृषि अधिकारी यांनी विशेष प्रयत्न करावेत.

१. हळद रोपवाटीका कार्यक्रमाचा उद्देश:-

- सुधारीत हळद वाणाची रोपवाटीका स्थापन करून शेतक-यांना हळद बियाणे वाटप करणे.
- सुधारीत वाणाच्या हळद पिकाखालील क्षेत्र, उत्पादन व उत्पादकता वाढविणे.
- हळद पिकांची अपारंपारिक क्षेत्रात लागवड करणे.
- हळद पिके घेणा-या लहान व सिमांतक शेतक-यांचे उत्पन्न वाढविणे.
- ग्रामीण भागात रोजगार निर्माण करणे.
- हळद पिकांवर प्रक्रिया करण्यासाठी प्रोत्साहन देणे.
- निर्यातक्षम हळद पिकांचे उत्पादन वाढविणे.

२. सर्वसाधारण सूचना:-

- २.१ हळद रोपवाटीका स्थापना या घटकाचा लाभ सर्व प्रवर्गासाठी राज्यात घेता येईल.
- २.२ लाभार्थी शेतक-याकडे हळद रोपवाटीके करिता पुरेशा सिंचनाच्या सोयी सुविधा उपलब्ध असाव्यात.
- २.३ संपूर्ण जिल्हयासाठी लक्षांक दिले असले तरी व्यवस्थापनाच्या सोयीच्या दृष्टीने समुह पध्दतीनेच अपारंपारिक क्षेत्रामध्ये लागवड करणे आवश्यक आहे. त्यासाठी या उत्पादनांना चांगली बाजारपेठ मिळणे व प्रक्रिया उद्योग उभारणे अपेक्षित असल्याने ठराविक गावांमध्येच विशिष्ट पिकांची लागवड करण्यात यावी. सरसकट सर्व गावांमध्ये विखुरलेल्या स्वरूपात लागवड होणे अपेक्षित नाही.
- २.४ एका लाभार्थ्यास किमान लागवडीचे क्षेत्र ०.५० हेक्टर राहिल. एका लाभधारकास कमाल १ हेक्टर क्षेत्रापर्यंत अर्थसहाय्य देता येईल. यापूर्वी लाभ दिलेल्या लाभार्थ्यांस या योजनेमध्ये लाभ देण्यात येऊ नये. हळदीचे व्यापारी उत्पादक घेणा-याला अनुदान न देता फक्त हळद लागवडीचे कंद निर्माण करणा-या रोपवाटीका क्षेत्रासाठीच लाभ देण्यात यावा.
- २.५ हळद पिकांसाठी निवड केलेल्या क्षेत्रामध्ये सुधारीत/संकरित बियाणे तसेच एकात्मिक किड व्यवस्थापन, इ. घटकांचा अंतर्भाव करावा व त्याचे गुणवत्तेबाबत शेतक-यांना अधिक माहिती देण्यात यावी.
- २.६ या योजनेमधून यापूर्वी लाभ दिला असल्यास त्याच क्षेत्रावर लागवडीसाठी पुन्हा लाभ देऊ नये.
- २.७ एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानामधून करण्यात आलेल्या हळद पिक लागवड कामाच्या नोंदी मापन पुस्तकामध्ये घेण्यात याव्यात.

३. लाभार्थी निवड:-

- ३.१ लाभार्थीच्या नावे स्वतःची जमीन असावी त्यासाठी ७/१२ उतारा सादर करावा.
- ३.२ या योजनेचा लाभ अनूसूचित जाती, अनूसूचित जमाती, महिला शेतक-यांना प्राधान्याने देण्यात यावा.
- ३.३ जे लाभार्थी आधुनिक तंत्रज्ञानाचा व ठिबक सिंचनाचा वापर करत असतील त्यांना प्रथम प्राधान्य द्यावे.

४. अंमलबजावणी:-

या प्रकल्पामध्ये सहभागी होणा-या लाभार्थी निवड मंडल कृषि अधिकारी यांनी करावी. याकरिता लाभार्थी निवडीचे निकष विचारात घ्यावेत. वैयक्तिक शेतक-यांचे अर्ज ऑनलाईन पध्दतीने भरून घेण्यात यावेत. अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर शेतकरी यांनी प्रकल्प यशस्वीपणे राबविण्यासाठी योग्य ते तांत्रिक मार्गदर्शन करण्यात यावे व त्याप्रमाणे प्रकल्प राबविण्यास सूचना द्याव्यात. प्रकल्प राबविण्यासाठी लागणारे लागवड साहित्य मानांकित रोपवाटीकेतून मिळवून देण्याकरिता मंडल कृषि अधिकारी व तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतक-यांना सहकार्य करावे. तालुका कृषि अधिकारी यांना सदर प्रस्तावाला पुर्वसंमती द्यावी.

मंडल कृषि अधिकारी यांनी रोपवाटीका क्षेत्राची लागवड झाल्यानंतर मोकातपासणी करावी आणि तालुका कृषि अधिकारी यांनी सदर अनुदानासाठी प्रस्ताव वरीष्ठ कार्यालयाला सादर करावा. पिकांच्या काढणीपूर्वी कृषि सहाय्यक यांनी शेतक-यांचे शेतावर भेटी देऊन मंडल कृषि अधिकारी यांचेकडे अहवाल सादर करावा.

५. अर्थसहाय्याचा दर व स्वरूप :-

कंदवर्गिय मसाला पिकाचा (हळद) सरासरी लागवड खर्च रुपये ३०,०००/- प्रति हेक्टर इतका असून, लाभार्थी शेतक-यास लागवडीच्या खर्चाच्या ४० टक्के रक्कम रुपये १२,०००/- अनुदान देण्यात यावे. (जास्तीत जास्त १ हे. प्रती लाभार्थी)

६. अनुदान वितरण:-

६.१ जिल्हयातील एकूण लागवडीच्या कार्यक्रमास जिल्हा अभियान समिती मंजूरी देईल.

६.२ लाभार्थ्यास अर्थसहाय्याचे वितरण करण्यापूर्वी त्याने लागवड केलेल्या हळद पिकाची नोंद ७/१२ च्या उता-यावर करण्यात यावी नंतरच अर्थसहाय्याचे वितरण पी.एफ.एम.एस. कार्यप्रणालीद्वारे लाभार्थीच्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येईल.

७. तपासणी टक्केवारी :-अमंलबजावणी सुचनामधील क्षेत्रविस्तार या घटकांची तालुका कृषि अधिकारी यांनी ५ कामे प्रति माहे, उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी ३ कामे प्रति माहे,जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी १ काम प्रति माह व विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी १ काम प्रति माहे याप्रमाणे तपासणी करावी.

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे

हळद रोपवाटीका स्थापन करणेसाठी या घटकांतर्गत अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज
दि. / / २०१८

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी

विषय- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत हळद रोपवाटीका स्थापन करणे
या घटकांतर्गत अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज

महोदय,

मी उपरोक्त नमूद केलेल्या राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियाने अंतर्गत क्षेत्रविस्तार योजनेचा लाभ घेऊ इच्छितो आहे.

अ. व्यक्तीगत माहिती

१. नाव :

२. पत्ता :

३. प्रवर्ग: अनुसुचित जाती / अनुसुचित जमाती / खुला प्रवर्ग

४. ८/अ प्रमाणे एकूण जमिन धारण क्षेत्र : हेक्टर आर.

५. जमिन धारणेनुसार अर्जदाराचा प्रवर्ग: अल्प / अत्यल्प / बहुभुधारक

६. भ्रमणध्वनी क्रमांक:

७. लागवड करावयाच्या शेतजमिनीचा तपशील:

अ.क्र.	लागवड करावयाचा सर्व्हे/गट क्र.	क्षेत्र (हे.आर.)
एकूण लागवड क्षेत्र		

८. बँक खात्याचा तपशील:

अ.	बँकेचे नाव	
ब.	शाखा व पत्ता	
क.	खाते क्रमांक	
ड	आय. एफ.एस.सी. कोड	

९.लागवड पिकांचा तपशील:

पिकांचे नाव	हळद पिकाचे वाण	प्रस्तावित क्षेत्र (हे.आर.)
हळद		

१०. उपलब्ध सुक्ष्म सिंचनाची व्यवस्था: आहे / नाही. असल्यास

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

प्रपत्र-२
पुर्वसंमती पत्र

प्रति,

-----,
-----,
-----.

जा.क्र.ता.कृ.अ/प्र.क्र/ / /२०१८
दिनांक :-

विषय:- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत

घटक :- हळद रोपवाटीकाची स्थापना करणे कार्यक्रमासाठी पुर्वसंमती देणेबाबत.

संदर्भ :- आपला प्रस्ताव दि. -----.

उपरोक्त विषयान्वये एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानामध्ये हळद रोपवाटीका स्थापना करणे कार्यक्रमांतर्गत आपल्या ----- हेक्टरच्या प्रस्तावास रक्कम रुपये ----- (अक्षरी रुपये -----) रक्कमेस खालीलप्रमाणे मंजूरी देण्यात येत आहे.

(रक्कम रु.)

अ.क्र.	पिकाचे नांव	वाण	क्षेत्र (हेक्टर)	मंजूर रक्कम
१	हळद रोपवाटीका			

तरी वरील प्रमाणे सदर कार्यक्रम राबविण्यात यावा. लागवड केल्यानंतर व काढणीपूर्वी मंडळ कृषि अधिकारी यांना अवगत करावी.

तालुका कृषि अधिकारी

प्रपत्र-३
मोका तपासणी (हळद रोपवाटीका)

तपासणीची दिनांक- / /२०१८

शेतक-याचे नाव :-

गांव :-

तालुका:-

जिल्हा:-

लागवड केलेला गट क्रमांक:-

- १) पिकाचे नांव- हळद वाण- प्रत्यक्ष क्षेत्र - (हे.)
२) सिंचनाच्या उपलब्ध सोयी पुरेशा आहेत काय ? आहे / नाही.
३) सिंचनाची उपलब्ध सुविधा - प्रवाही / ठिबक / तुषार सिंचन
४) पिकांचा लागवडीसाठी आलेला एकूण खर्च तपशिल :-

अ.क्र.	बाब	रक्कम (रुपये)
१	जमिन तयार करणे	
२	लागवड साहित्य	
३	पाणी पुरवठ्यासाठी ठिबक / तुषार सिंचन संच	
४	सॅंद्रीय खते / रासायनिक खते (तपशिलवार)	
५	किटकनाशके/ बुरशीनाशके	
६	हळद रोपवाटीका करण्याकरिता लागलेली मजूरी	
७	इतर किरकोळ खर्च	
	एकूण खर्च	

वरीलप्रमाणे हळद रोपवाटीकाची स्थापना करणे या घटकासंबंधी मोका तपासणी करण्यांत आलेली आहे. सदर घटक राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सुचनेत नमूद केलेप्रमाणे निकषांची पूर्तता करण्यात आली आहे. त्यांना रक्कम रुपये -----/- (अक्षरी रुपये) अनुदान देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

तपासणी अधिका-याची स्वाक्षरी-

नांव -

मंडळ कृषि अधिकारी

-----ता. -----

ब) स्ट्रॉबेरी लागवड-

स्ट्रॉबेरी हे समशितोष्ण हवामानातील फळपिक आहे. हे फळ शक्तिवर्धक व स्वादिष्ट असून या फळामध्ये औषधी गुणधर्म आहेत. हे फळपिक सातारा जिल्हयातील महाबळेश्वर सोबतच वाई, जावळी व पाटण या तालुक्यात स्ट्रॉबेरीचे क्षेत्र वाढत आहे.

लाभार्थी निवडीचे सर्वसाधारण निकष -

सदर योजना राबविताना खालील निकषाप्रमाणे कार्यवाही करावी.

- अनूसूचित जाती/जमातीच्या तसेच महिला शेतक-यांना प्राधान्याने लाभ द्यावा.
- सदर योजनेमध्ये फक्त नव्याने लागवड करणा-या शेतक-यांनाच लाभ देण्यात यावा. सन २०१५-१६ पुर्वी लाभ दिलेल्या लाभार्थ्यांना परत लाभ देण्यात येऊ नये. लागवडीसाठी लाभ दिला असल्यास त्याच क्षेत्रासाठी पुन्हा लागवडीसाठी लाभ देऊ नये
- तालुका कृषि अधिकारी यांनी यापुर्वी लाभ दिलेल्या लाभार्थींची यादी कृषि सहाय्यक यांना उपलब्ध करून द्यावी. जेणे करून अनुदानाची व्दीरुक्ती होणार नाही.याची खात्री करावी.
- लाभार्थीच्या नांवे स्वतःची जमीन असल्याचा दाखला (७/१२ उतारा) सादर करावा लागेल.
- या अभियानांतर्गत कमीत-कमी ०.४० हेक्टर क्षेत्र व जास्तीत-जास्त १.०० हेक्टर क्षेत्र मर्यादेपर्यंत एका लाभधारकास लाभ द्यावा.
- लाभार्थी शेतक-यांच्या नावे स्वतःची शेत जमिन असणे आवश्यक आहे. तसेच कायमस्वरूपी ओलिताची सोय असणे आवश्यक आहे.
- योजनेअंतर्गत सलग क्षेत्रावर लागवड करणे बंधनकारक राहिल. कुठल्याही पिकासाठी बांधावरील लागवड प्रस्तावित करण्यात येऊ नये. तसेच लाभार्थीची निवड करताना त्याचे क्षेत्र सध्या अस्तित्वात असलेल्या पिकसमुहाला लागून असावे.
- लागवडीकरिता लागणारी कलमे/रोपे शासकिय फळरोपवाटिका, कृषि विद्यापीठ, कृषि विज्ञान केंद्र यासारख्या खात्रीच्या स्रोतामधून लाभार्थीने खरेदी करावी. त्यांचेकडे उपलब्ध नसेल तर तालुका कृषि अधिकारी यांची पुर्व मंजूरी घेऊन ज्यांचेकडे सोलरायझेशन पद्धतीने माती निर्जंतुकीकरण करण्याच्या पद्धतीने कलमे/रोपे तयार करण्यात आली आहेत अशा मान्यता प्राप्त राज्यातील खाजगी रोपवाटिकांकडून खरेदी करावी. एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत लाभ घेतलेल्या खाजगी रोपवाटीकांना प्रथम प्राधान्य देण्यात यावे. कलमे/रोपे संपूर्णतः रोगमुक्त असावीत तसेच जातीवंत मातृवृक्षापासून तयार केलेली असावीत. एकात्मिक खत व्यवस्थापन व एकात्मिक किड व्यवस्थापन करण्यासाठी लागणा-या निविष्ठा लाभार्थ्यांने स्वतः खरेदी कराव्यात. स्ट्रॉबेरी लागवडीकरिता खालील जातीचा प्रामुख्याने उपयोग करावा.

१. डे-न्युट्रल जाती- सेल्वा, आयर्विन, स्वीटचाली, ऑस्ट्रेलियन, सीस्केप, कामारोजा

२. शॉर्ट डे जाती- डग्लस, चॅन्डलर, पाजारो, ओसोग्रॅंडी इ.

स्ट्रॉबेरी पिकाच्या (०.५० मी. X १.० मी.) अंतराच्या लागवडीसाठी लागवड साहित्यासाठी रु. १०००००/- प्रती हेक्टर व निविष्ठासाठी (एकात्मिक अन्नद्रव्य व्यवस्थापन व एकात्मिक किड व्यवस्थापन) इ. साठी रु. १०००००/- प्रती हेक्टर तसेच ठिबक सिंचन करिता एकात्मिक पॅकेज व मल्लिंगसाठी असे एकूण रु. २,८०,०००/- प्रती हेक्टर मापदंडाच्या ४० टक्के किंवा कमाल रु. १,१२,०००/- प्रती हेक्टर तसेच ठिबक विरहीत एकात्मिक पॅकेज लागवडीसाठी रु. १२५००० प्रति हेक्टर मापदंडाच्या ४० टक्के कमाल रु. ५०००० प्रति हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते या प्रमाणात अनुदान देय राहिल. लागवड साहित्य आयसीएआर संस्था, कृषि विद्यापीठ, कृषि विज्ञान केंद्र व राज्य शासनाचा कृषि विभाग यांचेकडूनच प्रथम प्राधान्याने घेण्यात यावे.

एकात्मिक खत व्यवस्थापन व एकात्मिक किड व्यवस्थापन करण्यासाठी लागणा-या निविष्ठा लाभार्थ्यांने स्वतः खरेदी कराव्यात. स्ट्रॉबेरी पिकाच्या (०.६ मी. X ०.२५ मी.), (०.९. मी. X ०.४५ मी.) लागवडीसाठी एकूण लागवड खर्चाच्या ४० टक्के किंवा कमाल रू. १,१२,०००/- प्रती हेक्टर यापैकी जे कमी असेल ते या प्रमाणात अनुदान देय राहिल.

स्ट्रॉबेरी क्षेत्रविस्तारासाठी अर्थसहाय्य (०.५० मी X १.०० मी)

ठिबक संच व मलिंग सहित

(रू. प्रति हे.)

तपशील	एकूण मंजूर मापदंड व देय अनुदान
एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत स्ट्रॉबेरी पिकासाठी एकूण मापदंड	२,८०,०००
एकूण मापदंडाप्रमाणे द्यावयाचे अनुदान खर्चाच्या ४० टक्के याप्रमाणे द्यावयाचे अनुदान	१,१२,०००

१) स्ट्रॉबेरी- ठिबक संच सहित

लागवडीचे आंतर (मी.)	रोपे संख्या प्रती हे.	एकूण मंजूर मापदंड प्रति हे. (रू.)	एकूण देय अनुदान एकूण मापदंडाच्या ४० टक्के किंवा रू ११२००० प्रती हे. यापैकी जे कमी असेल ते	पहिले वर्ष द्यावयाचे अनुदान १०० टक्के
०.५ X १.००	२००००	२१००००	८४०००	८४०००
०.६० X ०.२५	६६६६६	४८३३३०	१९३३३२	१९३३३२
०.९ X ०.४५	२४६९१	२७८४५५	१११३८२	१११३८२

- तालुका कृषि अधिकारी यांनी सदर प्रस्तावास पुर्वसंमती द्यावी.
- मंडल कृषि अधिकारी यांनी स्ट्रॉबेरी पिकाची लागवड झाल्यानंतर क्षेत्राची मोका तपासणी करावी.
- फळबाग लागवडीनंतर मापन पुस्तकामध्ये नोंदी करून तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयामध्ये सादर कराव्यात. व तालुका कृषि अधिकारी यांनी सदर अनुदानासाठी प्रस्ताव वरीष्ठ कार्यालयाला सादर करावा.
- लाभार्थ्यांस अर्थसहाय्याचे वितरण करण्यापूर्वी त्याने लागवड केलेल्या स्ट्रॉबेरी पिकाची नोंद ७/१२ च्या उता-यावर करण्यात यावी नंतरच अर्थसहाय्याचे वितरण **पी.एफ.एम.एस.** कार्यप्रणालीद्वारे लाभार्थीच्या बँक खात्यावर जमा करण्यात यावे.
- **तपासणी टक्केवारी :-**अमंलबजावणी सुचनामधील क्षेत्रविस्तार या घटकांची तालुका कृषि अधिकारी यांनी ५ कामे प्रति माहे, उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी ३ कामे प्रति माहे,जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी १ काम प्रति माहे व विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी १ काम प्रति माहे याप्रमाणे तपासणी करावी.

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे

स्टॉबेरी पिकाची लागवड करणे या घटकांतर्गत अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज
दि. / /२०१८

प्रति,
तालुका कृषि अधिकारी

विषय- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत स्टॉबेरी पिकाची लागवड करणे या घटकांतर्गत
अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज

महोदय,

मी उपरोक्त नमूद केलेल्या राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियाने अंतर्गत क्षेत्रविस्तार योजनेचा लाभ घेऊ इच्छितो आहे.

अ. व्यक्तीगत माहिती

२. नाव :

२. पत्ता :

३. प्रवर्ग: अनुसुचित जाती / अनुसुचित जमाती / खुला प्रवर्ग

४. ८/अ प्रमाणे एकूण जमिन धारण क्षेत्र : हेक्टर आर.

५. जमिन धारणेनुसार अर्जदाराचा प्रवर्ग: अल्प /अत्यल्प / बहुभुधारक

६. भ्रमणध्वनी क्रमांक:

७. लागवड करावयाच्या शेतजमिनीचा तपशील:

अ.क्र.	लागवड करावयाचा सर्व्हे/गट क्र.	क्षेत्र (हे.आर)
एकूण लागवड क्षेत्र		

८. बँक खात्याचा तपशील:

अ.	बँकेचे नाव	
ब.	शाखा व पत्ता	
क.	खाते क्रमांक	
ड	आय. एफ.एस.सी. कोड	

९. लागवड पिकांचा तपशील:

अ.क्र.	पिकाचे नाव	वाण	रोपे/कलमे प्रकार	लागवड करावयाचे क्षेत्र (हेक्टर आर)	झाडांमधील आंतर	झाडांची संख्या प्रति हेक्टर

१०. उपलब्ध सुक्ष्म सिंचनाची व्यवस्था: आहे / नाही. असल्यास

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

प्रपत्र-२
पुर्वसंमती पत्र

प्रति,

-----,
-----,
-----.

जा.क्र.ता.कृ.अ/प्र.क्र / / /२०१८
दिनांक :-

विषय:- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत

घटक :- स्टॉबेरी पिकाची लागवड करणे कार्यक्रमासाठी पुर्वसंमती देणेबाबत.

संदर्भ :- आपला प्रस्ताव दि. -----.

उपरोक्त विषयान्वये एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानामध्ये स्टॉबेरी पिकाची लागवड करणे कार्यक्रमांतर्गत आपल्या ----- हेक्टरच्या प्रस्तावास रक्कम रुपये ----- (अक्षरी रुपये -----) रक्कमेस खालीलप्रमाणे मंजूरी देण्यात येत आहे.

(रक्कम रु.)

अ.क्र.	पिकाचे नांव	वाण	क्षेत्र (हेक्टर)	मंजूर रक्कम
१	स्टॉबेरी			

तरी वरील प्रमाणे सदर कार्यक्रम राबविण्यात यावा. लागवड केल्यानंतर व काढणीपुर्वी मंडळ कृषि अधिकारी यांना अवगत करावी.

तालुका कृषि अधिकारी

प्रपत्र-३
मोका तपासणी (स्टॉबेरी लागवड)

तपासणी दिनांक- / /२०१८

शेतक-याचे नाव :-

गांव :-

तालुका:-

जिल्हा:-

लागवड केलेला गट क्रमांक:-

- १) पिकाचे नांव- स्टॉबेरी वाण- प्रत्यक्ष क्षेत्र - (हे.)
२) सिंचनाच्या उपलब्ध सोयी पुरेशा आहेत काय ? आहे / नाही.
३) सिंचनाची उपलब्ध सुविधा - प्रवाही / ठिबक
४) पिकांचा लागवडीसाठी आलेला एकूण खर्च तपशिल :-

अ.क्र.	बाब	रक्कम (रुपये)
१	जमिन तयार करणे	
२	लागवड साहित्य	
३	पाणी पुरवठ्यासाठी ठिबक / तुषार सिंचन संच	
४	सॅंद्रीय खते / रासायनिक खते (तपशिलवार)	
५	किटकनाशके/ बुरशीनाशके	
६	स्टॉबेरी पिकाची लागवड करण्याकरिता लागलेली मजुरी	
७	इतर किरकोळ खर्च	
	एकूण खर्च	

वरीलप्रमाणे स्टॉबेरी पिकाची लागवड या घटकासंबंधी मोका तपासणी करण्यांत आलेली आहे. सदर घटक राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सुचनेत नमूद केलेप्रमाणे निकषांची पूर्तता करण्यात आली आहे. त्यांना रक्कम रुपये -----/- (अक्षरी रूपये)अनुदान देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

तपासणी अधिका-याची स्वाक्षरी-

नांव -

मंडळ कृषि अधिकारी

-----ता. -----

अळिंबी(मशरूम)उत्पादन

अळिंबी (मशरुम) उत्पादन

अळिंबीचे मानवी आहारातील महत्व विचारात घेता, तसेच जगातील वाढती मागणी विचारात घेता अळिंबीच्या निर्यातीस मोठा वाव आहे. अळिंबीच्या निर्यातीस असलेला वाव, देशांतर्गत हॉटेल्स मध्ये अळिंबीस असणारी मागणी तसेच आदिवासी क्षेत्रात अळिंबीस असलेला वाव यामुळे राज्यात अळिंबी उत्पादनाचे छोटे-मोठे प्रकल्प आहेत. यास आवश्यक असणारे अळिंबी बीज उपलब्ध असणे आवश्यक आहे. यामुळे अळिंबीवर प्रक्रिया करणा-या उद्योगांना कच्चा माल देखील उपलब्ध होणार आहे

योजनेचा उद्देश -

- १) राज्यामध्ये अळिंबी बीज उत्पादनाचे छोटे प्रकल्प उभारणे.
- २) अळिंबी प्रक्रिया उद्योगांना कच्चा माल पुरविणे.
- ३) बेरोजगारांना, कृषि क्षेत्रातील पदवी/ पदवीकाधारकांना, होतकरु तरुणांना व उद्योजकांना रोजगाराच्या संधी उपलब्ध करून देणे.
- ४) प्रशिक्षण, उत्पादन, बाजारपेठ इ. सुविधा निर्माण करणे.

अळिंबी उत्पादन (मशरुम) -

१. **मशरुम उत्पादन प्रकल्प (Production Unit)** या घटकासाठी सार्वजनिक क्षेत्रासाठी खर्चाच्या १०० टक्के किंवा रु. २०.०० लाख प्रति युनिट इतके अनुदान पायाभूत सुविधांसाठी देय राहिल. खाजगी क्षेत्रासाठी खर्चाच्या ४० टक्के रक्कम रु. ८.०० लाख प्रति युनिट इतके अनुदान पायाभूत सुविधांसाठी देय राहिल. सदरचे अनुदान प्रकल्पाधारीत व बँक कर्जाशी निगडीत असेल.
२. **अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापना करणे (Spawn Making Unit)** या घटकासाठी सार्वजनिक क्षेत्रासाठी खर्चाच्या १०० टक्के रक्कम रु. १५.०० लाख प्रति युनिट इतके अनुदान देय राहिल. खाजगी क्षेत्रासाठी खर्चाच्या ४० टक्के रक्कम रु. ६.०० लाख प्रति युनिट इतके अनुदान देय राहिल. सदरचे अनुदान प्रकल्पाधारीत व बँक कर्जाशी निगडीत असेल.

अळिंबी उत्पादन केंद्र स्थापन करण्यासाठी लाभार्थीची निवड -

अ) सार्वजनिक क्षेत्र-

सार्वजनिक क्षेत्रातील संस्था, कृषी विद्यापीठे, राज्य शासनाची इतर संशोधन संस्था व केंद्र शासन यासाठी निर्धारित करील अशी संस्था इ. चा समावेश राहिल. यासंदर्भात बिजोत्पादन केंद्र स्थापन करण्यासाठी शासकीय व विद्यापीठ प्रक्षेत्रांची निवड करण्यात यावी, तथापी याचे सविस्तर प्रस्ताव प्राप्त झालेनंतर त्यास मान्यता देण्यात येईल.

ब) खाजगी क्षेत्र-

वैयक्तिक लाभार्थ्यांसाठी या घटकासाठीचे अनुदान बँक कर्जाशी निगडीत असून प्रकल्प खर्चाच्या ४० टक्के अनुदान देय आहे. सदरील अनुदान बँक कर्जाच्या परताव्याच्या स्वरूपात देय राहिल.

क) इतर लाभार्थी -

राज्य सहकारी संस्था, सहकारी, नोंदणीकृत संस्था, विश्वस्त संस्था, फलोत्पादन संघ, स्वयंसहाय्यता गट ज्यामध्ये किमान २५ सदस्य असतील, शेतकरी महिला गट तसेच सार्वजनिक क्षेत्रातील नोंदणीकृत कंपन्या या संस्था/ कंपन्यांना अनुदान वगळता प्रकल्पाचा इतर खर्च स्वतः उभारणार असल्यास त्यांना बँक कर्जाची अट असणार नाही मात्र त्यांना आर्थिकदृष्ट्या सक्षम असल्याचे पुरावे सादर करावे लागतील. अशा लाभार्थीनाही प्रकल्प खर्चाच्या ४० टक्के रक्कम रु. अनुदान देय राहिल.

प्रकल्प अहवाल तयार करणे व सादर करणे -

अळिंबी उत्पादन प्रकल्प त्यांचे अहवाल सोबत दिलेल्या सूचनानुसार तयार करावेत. सार्वजनिक क्षेत्रातील शासकीय प्रक्षेत्र व कृषि विद्यापीठांनी त्यांचे प्रस्ताव मंडळ कार्यालयाने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार तयार करून मंडळ कार्यालयास सादर करावेत. तद्नंतर मंडळ कार्यालयात प्रस्तावांवर योग्य ती पुढील कार्यवाही करून योग्य

प्रस्तावांना मंजूरी देण्यात येवून संबंधितांना अनुदान उपलब्ध करून देण्यात येईल. तथापी या अळिंबी उत्पादन प्रकल्प स्थापन करणेचे निकष इतर लाभार्थ्यांप्रमाणेच राहणार आहेत.

खाजगी क्षेत्रासाठी मंडळ कार्यालयाने दिलेल्या मार्गदर्शक सूचनानुसार प्रस्ताव तयार करावेत. खाजगी क्षेत्रासाठी अळिंबी उत्पादन प्रस्ताव बँक कर्जाशी निगडित असल्याने प्रस्तावाबरोबर बँक कर्ज मंजूरी पत्र, बँकेचे अॅपरायझल रिपोर्ट जोडणे आवश्यक आहे. सदरच्या प्रस्तावास जिल्हा अभियान समितीची मान्यता आवश्यक आहे.

वरील यंत्रणांनी तांत्रिक मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब करावा व सविस्तर आंग्ल भाषेतील प्रस्ताव पत्रात नमूद केल्याप्रमाणे दोन प्रतीत सादर करावेत. प्रथम प्राधान्याने आलेल्या व सर्व समावेशक प्रस्तावांचाच मान्यता व अनुदानासाठी विचार करण्यात येईल.

अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प युनिट अहवालमध्ये खालील बाबींचा समावेश असावा

अ.क्र.	बाब
अ	बांधकाम अळिंबी बीजोत्पादन प्रयोगशाळा विकास
ब	उपकरणे व मशिनरी १. मॅन्युली ऑपरेटेड ग्रेन क्लीनर २. मोटोराइज्ड ग्रेन क्लीनर ३. ग्रेन बॉयलर ४. ग्रेन अॅण्ड चाल्क पावडर मिश्रण ५. बॅग, बॉटल फिल्टर ६. सिंगल बॉटल ७. बल्क इनोक्व्यूलेटर ८. अॅटोक्लेव्ह ९. हॉरीझोन्टल रेफ्रिजरेटर १०. इनक्व्यूबेटर ११. लॅमीनार फ्लो १२. रॅक

लाभार्थीच्या अटी व शर्ती -

अ) सार्वजनिक क्षेत्र-

राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत स्थापन होणा-या केंद्रावर विकसीत करावयाची सर्व कामे घेण्यात यावीत.

ब) खाजगी क्षेत्र-

१. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र विकासाचा प्रकल्प स्वरूपात आराखडा विभागास सादर करणे आवश्यक राहिल.
२. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र आराखड्यानुसार विकसीत करणे बंधनकारक राहिल. प्रत्यक्ष काम करताना प्रकल्प आराखड्यातील मंजूर अदाजपत्रकापेक्षा अधिक खर्च आल्यास लाभार्थीने करावा लागेल.
३. जर अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प मंजूर झाल्यानंतर नियोजित कामातील एखादे काम झाले नाही तर त्या कामाची रक्कम देय अनुदानातून वजा करण्यात येईल.
४. लाभार्थीस अनुदानाची रक्कम अदा केल्यानंतर निश्चित केल्यानुसार अळिंबी बीज उत्पादन न झाल्यास सव्याज रक्कम वसूल करण्यात येईल.
५. अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प तांत्रिकदृष्ट्या सक्षम असला पाहिजे

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प अहवाल (प्रारूप) -

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्राचा प्रकल्प अहवाल आवश्यक राहणार असून प्रकल्प इंग्रजीमध्ये तयार करताना पुढील बाबींचा समावेश असावा.

१. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र लाभधारकाचा तपशील -

ज्या लाभधारकास अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करावयाची आहे त्याचे नाव, संपर्क पत्ता, दुरध्वनी, वय, शिक्षण, व्यवसाय, अनुभव, बँक खाते व क्रमांक इ. तपशील, ज्या ठिकाणी अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र करावयाचे आहे त्या ठिकाणाचे नाव, तालुक्यापासून व जिल्ह्यापासूनचे अंतर, महामार्ग, संपर्क दुरध्वनी, इमेल इत्यादिबाबत उल्लेख असावा. अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प संस्थेचा असल्यास जी व्यक्ती अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र चालविण्यासाठी नेमण्यात आली आहे अशा व्यक्तीच्या तांत्रिक ज्ञान व अर्हता याबाबतचा उल्लेख करावा. तसेच संपूर्ण जिल्ह्याचा नकाशा दर्शवून त्यामध्ये अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र ठिकाण दर्शविण्यात यावे.

२. प्रस्तावना-

ज्या भागात अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र करण्यात येणार आहे त्या ठिकाणची भौगोलिक परिस्थिती, इत्यादीचा सविस्तर उल्लेख करावा.

३. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करावयाचा उद्देश-

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन करण्यासाठीचा उद्देश निश्चित असावा. स्थानिक स्थिती बाजारपेठ सध्याची गरज, उत्पादन या बाबी विचारात घ्याव्यात.

४. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करण्यासाठी असलेल्या उपलब्ध सुविधा-

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादनासाठी जागा, पाणी, अस्तित्वात असल्यास त्यासाठी विक्री व्यवस्था, जागेचा तपशील इत्यादीचा उल्लेख करावा.

५. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादनासाठी असलेला वाव व कार्यक्षेत्र-

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प स्थापन करणे कसे फायदेशीर आहे, त्यामुळे त्या परिसरातील अळिंबी उत्पादकास कसा लाभ होईल, त्यामुळे अळिंबी उत्पादकाच्या आर्थिक स्थितीमध्ये होणारा बदल, तांत्रिक बाबीत होणारा बदल इत्यादिचा उल्लेख असावा.

६. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन करण्यासाठीची स्ट्रेन्थ-

या मध्ये अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करून विकसीत करण्यासाठी कोणती योग्यता आहे याचा उल्लेख असावा. यामध्ये तांत्रिक, यांत्रिक, रोजगार, पाण्याच्या सोई, पुर्वानुभव, अळिंबी बीजास असलेली मागणी, अळिंबी बीज उत्पादनास वाव, विक्री व्यवस्था, इतर सुविधा इत्यादिचा उल्लेख असावा.

७. कार्यप्रणाली- (स्ट्रॅटेजी)-

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्राचा प्लॅन सादर करावा त्यामध्ये मार्गदर्शक सूचनात दर्शविलेली कामे कशा पध्दतीने घेण्यात येणार आहेत, याचा उल्लेख असावा.

त्याचप्रमाणे सादरची कामे कोणामार्फत घेण्यात येणार आहेत याचाही प्राधान्याने विचार करावा. ज्यांच्याकडून कामे करण्यात येणार आहेत ती यंत्रणा, कोटेशन, स्पेशीफिकेशन, आकार स्ट्रक्चर, स्केच इत्यादी माहितीचा समावेश असावा

८. उत्पादन व विक्री नियोजन-

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन युनिट प्रकल्पाचा महिनानिहाय उत्पादन आराखडा तयार करावा.

९. आर्थिक विश्लेषण-

प्रकल्प स्थापन करण्यासाठी येणा-या खर्चाचा तपशील या भागामध्ये देण्यात यावा. तसेच प्रकल्प उभारणीसाठी पुढीलप्रमाणे माहिती देण्यात यावी.

१.१ प्रकल्पासाठी आवश्यक निधी उपलब्धतेचा तपशील.

यासाठी पुढील पाच वर्षात प्रकल्प उभारणी व उत्पादनासाठी आवश्यक निधी कसा उपलब्ध होईल याचा तपशील द्यावा.

१. स्वतःचा निधी
२. बँक कर्ज
३. इतर स्रोत

टिप - बँक कर्ज एकूण प्रकल्प खर्चाच्या कमाल ५० टक्के असावे प्रकल्प प्रस्तावाबरोबर बँक कर्ज मंजूरीचे पत्र असावे. (शिफारस किंवा संमतीपत्र लावू नये)

१.२ प्रकल्प खर्च

१. कर्ज
२. स्थावर मालमत्ता.

१.३ उभारणी खर्च -

१. भांडवली खर्च-विकास कामावरील बांधकाम इ.(मार्गदर्शक सुचनानुसार उल्लेख असावा.)
२. उत्पादनासाठी लागणारी रिकरींग कॉस्ट -मजुरी व सामुग्री

१.४ अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्राचा खर्च - होणारे उत्पादन व त्यासाठी येणा-या खर्चाचा तपशील देऊन उत्पादन खर्च द्यावा.

१.५. प्रकल्पाचा ताळेबंद- पुढील पाच वर्षात प्रकल्पावर होणारे उत्पादन व संभाव्य खर्च याचा तपशील.

तसेच त्यापासून अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन धारकास किती निव्वळ नफा मिळेल याचा तपशील द्यावा.

१०. प्रकल्पाचा नफा तोटा- यामध्ये प्रकल्पाचा नफा- तोटा दर्शविणारा अहवाल तसेच प्रकल्पाचे बॅलन्स शिट याचा समावेश करावा.

टिप- १. प्रकल्प अहवाल सविस्तर असावा. **अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादनासाठी**

प्रकल्प अहवाल तयार करण्यात यावा.

२. प्रकल्पामध्ये त्या अनुषंगाने छायाचित्र, आलेख, आकडेवारी याचा समावेश असावा.
३. विकास कामे कोणाकडून करून घेणार व त्याची अंदाजपत्रके प्रकल्प अहवालास जोडावीत.
४. सदरचा प्रकल्प अहवाल एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान व जिल्हा समितीकडून शिफारस केलेला असावा.
५. प्रकल्प बँक कर्जाशी निगडीत असावा.
६. प्रकल्प अहवाल निटनेटका व आकर्षक असावा.

अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करणे-

तपासणीचे मुद्दे-

अ) संमती देण्यापूर्वी (L.O.I. देण्यापूर्वी)

अ-१) क्षेत्र व सुविधाविषयक तपासणी-

१. कायम स्वरुपी पाण्याची सोय
२. जागेची सोय.
३. जाण्यायेण्यासाठी रस्ता
४. विजेची सोय

अ-२) तांत्रिक स्वरुपाची माहिती -

१. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन मागणी आहे काय?
२. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन ज्ञान अवगत आहे काय?
३. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्रावर इतर पायाभूत सुविधा कोणत्या उपलब्ध आहेत.

ब) संमती दिल्यानंतर व प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतरची तपासणी.

ब-१) तांत्रिक स्वरुपाची माहिती -

- १) अळिंबी/अळिंबी बीज उत्पादन प्रस्ताव आहे काय?
- २) अळिंबी/अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करण्यासाठी जागेच्या क्षेत्राचे पुरावे जोडले आहेत काय? (७/१२,)
- ३) मार्गदर्शक सूचनात नमूद केलेली सर्व कामे घेतली आहे काय?

- ४) जी विकास कामे घेण्यात येणार आहेत त्यांची किमान खर्चाची अंदाजपत्रके जोडली आहेत काय?
- ५) अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन स्थळ दर्शविणारा नकाशा व अळिंबी बीज उत्पादन विकास कामे दर्शविणारा नकाशा प्रस्तावास जोडला आहे काय ?
- ६) पुढील ५ वर्षांचा अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन आराखडा दिला आहे काय? तो मार्गदर्शक सुचनानुसार आहे काय व तो साध्य करणे लाभार्थ्यास शक्य होईल अशी परिस्थिती आहे काय? याचाही विचार केला आहे काय?
- ७) कोणत्या महिन्यात कीती अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन करणार याचा तपशील दिला आहे काय?

ब-२) आर्थिक बाबींची तपासणी-

१. एकूण प्रकल्प जेवढ्या रकमेचा आहे, त्यापैकी कर्जाची रक्कम कमाल ५० टक्के आहे काय?
२. कर्जाशिवाय येणारा खर्च करण्यासाठी सदरचा शेतकरी सक्षम आहे का? (खात्री करावी)?
३. एल ओ आय जोडलेला आहे काय?
४. बँकेचे कर्ज मंजूरी पत्र जोडले आहे काय?
५. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादनाचा नफा तोटा नमूद केला आहे काय?
६. कर्जाच्या परतफेडीचा तपशील दिला आहे काय?
७. ५०० रुपये बॉन्ड पेपरवर हमीपत्र दिले आहे काय?

(या घटकाचा लाभ घेण्यासाठी अर्जाचा नमुना व आवश्यक प्रपत्रे पुढे दिली आहेत.)

Cost Norms For Mushroom Production Unit

Sr. No	Item	Cost.(Rs)	Item	Cost.(Rs)
A	(Button Mushroom Production Unit)		(Oyster Mushroom Production Unit) Capacity- 15 tonnes per yr	
1	Construction of Building	11.00	Construction of Building 15*15 = 900 Sq ft. 4 rooms	11.00
2 Plant & Machinery				
a	Chilling Plant ,Air handling unit,Blowers.	7.00 Lakhs	Electric Pump - 3 hp Water tank- 10,000 lit	1.00 Lakhs
b	Electric Pump, Water tank	1.00 Lakhs	Boiler- 150 kg/hr. for sterilization of straw	2.00 Lakhs
c	Racks	1.00 Lakhs	Straw Soaking tanks- 500 litres 2 tanks	1.00 Lakhs
d			Humidifier	1.00 Lakhs
e			Air Conditioner	1.20 Lakhs
f			Fogger- to increase humidity	1.00 Lakhs
g			Racks	0.50 Lakhs
h			Knapsack sprayer- For spraying of chemicals	0.30 Lakhs
i			Other Miscellaneous- Buckets, gunny bags, hangers, weighing balance, Electrification, packing machines etc.	1.00 Lakhs
	Total	20.00 Lakhs	Total	20.00 Lakhs

Cost Norms For Spawn Production Unit

Sr. No	Item	Cost.(Rs)
A	(Spawn Production Unit) Capacity – 5 tonnes per annum	
1	Construction of Building	
a	15x15 = 675 sq.ft 3 Rooms with RCC . 1 room with platform and electric fittings	8.25 Lakhs
2	Plant & Machinery	
a	Grain Cleaner- For cleaning cereals	0.15 Lakhs
b	Grain Boiler- For boiling of cereal grains	0.25 Lakhs
c	Grain and chalk powder mixer- mixing caco3 with wheat grains	0.10 Lakhs
d	Glass Wares	0.10 Lakhs
e	Autoclave- capacity 350 lits with 20 Lbs pressure For sterilization of raw spawn packets & flask	1.50 Lakhs
f	Refrigerator- For preservation of pure cultures of mushroom fungus.	0.30 Lakhs
g	Laminar flow-(4*6 feet with double filters) To maintain aseptic conditions during inoculation	2.00 Lakhs
h	Incubator- capacity 200 litres For incubation of master spawn and cultures	1.00 Lakhs
i	Racks	0.50 Lakhs
j	Gas stow	0.10 Lakhs
k	Air Conditioner (2 tonnes)	0.30 Lakhs
l	Weighing Balance	0.10 Lakhs
M	Packing Material	0.45 Lakhs
N	Furnitures and fixtures	-
Total		15.00 Lakhs

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत
राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्र स्थापन करणे
(अर्ज नमुना)

प्रती,

जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी

विषय- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत ----- प्रजातीचे अळिंबी /अळिंबी बीज
उत्पादन केंद्र स्थापन करणेसाठीचा अर्ज.

महोदय,

मी -----गाव----- तालुका-----जिल्हा-----
माझ्या जागेवर एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्प तयार करू
इच्छितो. माझी यासंदर्भातील माहिती पुढीलप्रमाणे आहे.

अ) सर्वसाधारण माहिती,

अ-१. नाव : ----- जन्मतारीख : -----

शैक्षणिक अर्हता : -----

अ-२. नियोजित अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्राचे नाव : -----

अ-३. पत्ता : -----

अ-४ अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्राचे निश्चित ठिकाण : -----

अ-५ संपर्क दुरध्वनी क्र. ----- भ्रमण दुरध्वनी क्र. -----

अ-६ जमीनीचे ७/१२ चे सर्वे. नं व क्षेत्र :-----

अ-७ लाभार्थीचा अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन क्षेत्रातील अनुभव -

१.

२.

ब).कोणत्या प्रजातीचे अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन करणार याचा तपशील :-

क) पायाभूत सुविधांचा तपशील

क-१ पाणी / जमीन तपशील -

क-२ अस्तीत्वात असलेल्या इतर सुविधा -

क-३ प्रकल्पांतर्गत घेण्यात येणारी कामे -

अ.क्र	कामाचे नाव	दर	परिमाण	रक्कम
एकूण				

ड) अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्रावर घेण्यात येणा-या उत्पादनाचा तपशील-

प्रजाती	२०१८-१९	२०१९-२०	२०२०-२१	२०२१-२२	२०२२-२३

इ) अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्रासाठी केलेल्या आर्थिक तरतूदीचा तपशील-

- इ-१ अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्पाची एकूण रक्कम – (रु. लाख.)
- इ-२. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्पातील एकूण रकमेपैकी स्वतःचा हिस्सा –
(रु. लाख.)
- इ-३. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन प्रकल्पातील बँक कर्जाचा हिस्सा – (रु. लाख.)
- इ-४. कर्ज मंजूरीच्या पत्राचा आदेश क्रमांक व दिनांक
- इ-५. बँकेचा व्याजाचा दर (टक्के.)
- इ-६. कर्ज परतफेडीचा कालावधी – (वर्ष)
- इ-७. अळिंबी /अळिंबी बीज उत्पादन केंद्रासाठी कर्ज मंजूर केलेल्या बँकेचे नाव -
- इ-८. बँकेतील लाभार्थी शेतक-याचा खाते क्रमांक -

मी लिहून देतो की, वर दिलेली माहिती खरी आहे, यामध्ये काही असत्य आढळल्यास मी त्यास जबाबदार राहीन.

सोबत- प्रकल्प अहवाल व हमीपत्र.

ठिकाण :

दिनांक :

(अर्जदाराचे नाव व सही)

जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन

जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करुन उत्पादकतेत वाढ करणे

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन हा घटक राबविण्यात येत आहे. राज्यांमध्ये आंबा या फळपिकांकरीता पुनरुज्जीवन कार्यक्रम राबविण्यात येत आहे.

राज्यामध्ये ब-याचशा जुन्या फळबागांची उत्पादकता कमी होत आहे कारण योग्य मशागत पद्धतीचा अवलंब न करणे, नांग्या न भरणे, खते व औषधाचा योग्य वापर न करणे, झाडांना व्यवस्थित आकार न देणे (Dense & Over Crowded Canopy) इ. बाबींमुळे उत्पादकता कमी होत आहे.

नवीन लागवडीप्रमाणेच जुन्या फळबागांची उत्पादकता वाढविणे ही राज्याची उत्पादकता वाढविण्याच्या दृष्टीकोनातून महत्वाची बाब आहे. या घटकांतर्गत जुन्या फळबागांच्या पुनरुज्जीवनासाठी येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के व जास्तीत-जास्त रु. २००००/- प्रति हेक्टर या प्रमाणे कमीत-कमी ०.२० हेक्टर व कमाल २ हेक्टर क्षेत्रासाठी अनुदान देय राहिल. सर्वसाधारणपणे ज्या बागेतील ५० झाडांची उत्पादकता कमी झालेली असेल त्याच बागांना या घटकाचा लाभ देण्यात यावा.

पुनरुज्जीवन कार्यक्रमासाठी फळपिकनिहाय किमान व कमाल वय खालीलप्रमाणे राहिल

अ.क्र.	फळपिकाचे नांव	फळपिकाचे वय (वर्ष)	
		कमीत-कमी वय	जास्तीत-जास्त वय
१	आंबा	२०	५०
२	संत्रा	१०	२५

फळपिकनिहाय करावयाची कामे :

- आंबा** - पिकामध्ये बांडगुळे (परोपजिवी वनस्पती) काढून टाकणे, बागेची/झाडांची स्वच्छता करणे, गावठी झाडाचे सुधारित झाडामध्ये रुपांतर करणे, मेलेली झाडे व रोग / किडग्रस्त झाडे काढून नविन झाडे लावणे, झाडांच्या वाळलेल्या फांद्या काढून टाकणे, जुन्या कमी उत्पादीत झाडांची छाटणी करणे व नांग्या भरणे, वळण देणे इ. महत्वाची कामे आहेत. कमी उत्पादनक्षम झाडांना शिफारशीनुसार एकात्मिक खत व्यवस्थापन करणे, नत्र, स्फुरद, पालाश, सुक्ष्म अन्नद्रव्ये, संजिवकांचा वापर, बागेसाठी रोग व किडीचे एकात्मिक पिक संरक्षण व व्यवस्थापन करणे.
- संत्रा** - पिकामध्ये फळझाडांची छाटणी करणे, वळण देणे, मध्यम व मोठ्या वाळलेल्या फांद्या कापून काढणे, शेंडयाकडून वाळत असलेल्या झाडाच्या हिरव्या फांद्या ३० ते ४५ सें.मी. शेंडयापासून कापणे, डिक्या रोगाचा प्रादुर्भाव असल्यास तो भाग साफ करुन त्यावर बोर्डोपेस्ट (१-१-१०) लावणे, सेंद्रीय बायोडायनॅमिक तंत्रज्ञानाचा वापर करणे, झाडांचे टॉपवर्किंग करणे व नांग्या भरणे, शिफारशीनुसार शेणखत व रासायनिक खत देणे, किटक व बुरशीनाशकाची फवारणी करणे, आळे पद्धतीने पाण्याचे व्यवस्थापन करणे. रस शोषण करणा-या कीडीच्या नियंत्रणासाठी शिफारशीप्रमाणे कीटकनाशके व प्रकाश सापळ्यांचा वापर करावा.

पिकनिहाय पुनरुज्जीवन कामाचे स्वरूप (पॅकेज)

या मार्गदर्शक सूचनांमध्ये वरिलप्रमाणे पुनरुज्जीवन करावयाच्या फळझाडाचे वय मार्गदर्शक म्हणून दिलेले आहे. त्याप्रमाणे प्रत्यक्ष बागांचे निरीक्षण नोंदवून लाभधारकाची निवड करावी.

- यामध्ये बागेचे उत्पादन व उत्पादकता कशामुळे कमी झाली आहे, याबाबत निरीक्षणे घ्यावीत.
- निरीक्षणानंतर पुनरुज्जीवनासाठी लाभार्थीनिहाय, घटकनिहाय लागणा-या निविष्टांचा एकत्रीत आराखडा तयार करावा.

३. आंबा व संत्रा फळपिकाला मार्गदर्शक म्हणून दिलेल्या पॅकेजप्रमाणे पीकसंरक्षण औषधे, जैविक किटकनाशके व अन्नद्रव्याच्या मात्रा लागणार नाहीत, तर प्रत्यक्ष बागेतील तपासणीप्रमाणे व गरजेप्रमाणे मात्रा ठरविणेत याव्यात.

घटकाचा लाभ घेऊ इच्छिणारे शेतकरी

- लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी. संकेत स्थळावर नोंदणी करतांना शेतक-यांनी सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यातील अर्ज (प्रपत्र-१), ७/१२ उतारा, फोटो, आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँक पासबुकच्या प्रथम पानाची झेरॉक्स प्रत (फोटोसहीत), आधार कार्ड, जातीचा दाखला (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी) इत्यादी कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करावीत.
- तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान मिळणेसाठी सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा.
प्रस्तावामध्ये लाभार्थीने
 १. अर्ज.
 २. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).
 ३. आधार कार्डाची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).
 ४. आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).
 ५. हमीपत्र.
 ६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास वैध अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.
वरीलप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रांसह तालुका कृषि अधिकारी यांना १० कार्यालयीन दिवसात सादर करावयाचा आहे. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.

पुर्वसंमती -

१. तालुका कृषि अधिकारी यांनी पात्र प्रस्तावांना लक्षांकाच्या अधिन राहून पुर्वसंमती द्यावी.
२. मंडळ कृषि अधिकारी यांनी मोक्या तपासणी करावी व अहवाल तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
३. तालुका कृषि अधिकारी यांनी प्रस्ताव हॉर्टनेटद्वारे जिल्हा कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
सादर प्रस्तावास उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी अनुदानाची शिफारस करावी.
४. जिल्हास्तरावरून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी लाभार्थींच्या खात्यात पी.एफ.एम.एस.
द्वारे अनुदान जमा करावे.

योजनेची अंमलबजावणी:

१. कमी उत्पादित फळबागांची उत्पादकता वाढविण्याच्या दृष्टिने पीक संरक्षण, अन्नद्रव्यांचा पुरवठा, हिरवळीच्या खतांचा वापर, सुक्ष्म अन्नद्रव्य व संजीवकाचा वापर, स्थानिक परिस्थितीनुसार कृषि विद्यापीठाच्या शिफारशी विचारात घेऊन प्रति हेक्टरी द्यावयाच्या अनुदानाच्या मर्यादेत द्यावा व लाभ दिलेले क्षेत्र उत्कृष्टरित्या जोपासले जाईल हे पहावे. यासाठी राष्ट्रीय संशोधन केंद्र, कृषि विद्यापीठ यांचे समन्वयाने निविष्टा संच आणि व्यवस्थापन सुत्र निश्चित करण्यात आलेले आहे.
२. मंजूर केलेल्या बाबीनुसार सर्वच कामे पूर्ण होतील असे नाही. त्यामुळे लाभार्थी शेतक-यांनी पॅकेजप्रमाणे केलेल्या कामानुसार व त्या करीता आलेल्या खर्चानुसार अनुदान देय राहिल. सादर अनुदान देण्यापूर्वी क्षेत्रीय तपासणी करून मंजूर अनुदानाच्या मर्यादेत कार्यवाही करावी.
३. लाभार्थींनी राबविलेल्या पॅकेजमधील बाबींची संबंधीत कृषि सहाय्यक, कृषि पर्यवेक्षक, कृषि अधिका-यांकडून तपासणी करून घेण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.
४. निविष्टांचे दर कार्यक्रमांतर्गत वर्षाकरीता कृषि आयुक्तालयाने निर्धारित केलेल्या दराप्रमाणे राहतील. निश्चित केलेली निविष्टा जसे औषधे, रासायनिक खते, जैविक खते, जैविक औषधे इत्यादी ही सीआयबी व आयएसआय मानांकित असावीत व याच औषधांचा वापर होईल याची दक्षता घ्यावी.

५. जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवनासाठी **जैविक खते, जैविक औषधे व सूक्ष्म अन्नद्रव्ये स्वतः शेतक-यांनी खरेदी करावीत किंवा उत्पादित करून निविष्टांचा वापर करावा.** वरीलप्रमाणे निविष्टा व सेंद्रिय पदार्थ वाढविण्यासाठी निंबोळी पेंड, करंजी पेंड वापरण्याबाबत शेतक-यांना प्रवृत्त करावे. **या निविष्टा कोणत्याही परिस्थितीत शेतक-यासाठी कृषि विभागामार्फत खरेदी करून देऊ नये.** यासंदर्भात सेंद्रिय खते व औषधी बाबत स्थानिक साधन संपत्तीचा उत्पादनाकरीता जास्तीतजास्त उपयोग करून त्याचा वापर करावा ही संकल्पना आहे. म्हणून सर्व सेंद्रिय व जैविक बाबी शक्यतो स्वतःच्या शेतावरच तयार करून त्याचा वापर करण्यासाठी शेतक-यांना प्रवृत्त करावे.
६. पुनरुज्जीवनासाठी शिफारस करण्यात आलेली रासायनिक खतांची मात्रा ही सरळ खते व संयुक्त खते याप्रकारातच देण्यात यावीत. मिश्र खतांचा वापर करण्यात येऊ नये व ते अनुदानासाठी ग्राह्य धरू नये.
तपासणीनंतरच्या शिफारशीप्रमाणे रासायनिक खते व सूक्ष्म अन्नद्रव्यांच्या मात्रा देण्यात याव्यात. दिलेल्या पिकनिहाय मार्गदर्शक कार्यपद्धतीनुसार पाणी, पानाचे व मातीची तपासणी करणे व नांग्या भरणेसाठी देण्यात येणारी कलमे याबाबींवरील देय अनुदानाबाबतची कार्यवाही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावी.
७. शेतक-यांना द्यावयाची रक्कम ही त्यांनी केलेल्या कामासाठी असून त्यामध्ये झाडांसाठी खड्डे खोदणे, झाडांची छाटणी करणे, वळण देणे, मेलेली झाडे तोडून टाकणे, रोग, किड व्यवस्थापन व खत व्यवस्थापन या बाबींवर करावयाच्या कामासाठी आहे. अनुदान देताना शेतक-यांनी केलेल्या कामाचे मुल्यमापन करून व त्याप्रमाणे मापनपुस्तिकेत नोंदी करून अनुदान अदा करावे.
८. पुनरुज्जीवन कार्यक्रमांतर्गत लाभार्थीला एकूण खर्चाच्या ५० टक्के जास्तीत-जास्त रू. २०,०००/- प्रति हेक्टर अनुदान देय आहे व उर्वरीत खर्च शेतक-यांनी स्वतः करावयाचा आहे. प्रत्यक्ष केलेल्या कामानुसार मापन पुस्तकात नोंद घेऊन शेतक-याने केलेल्या कामानुसार अनुदान देय राहिल. लाभार्थ्याने केलेल्या खर्चाच्या पावत्या ठेवाव्यात. लाभार्थ्यांना अनुदान वितरीत करताना वित्तीय नियमावलीचा वापर करावा.
९. जुन्या बागेच्या पुनरुज्जीवनांतर्गत नांगे भरण्यासाठी लागणारी कलमे शासकीय रोपवाटिका व कृषि विद्यापीठे यांनी घोषित केलेल्या सुधारित जातीची असावी. लागवड साहित्य आयसीएआर संस्था, कृषि विद्यापीठ, कृषि विज्ञान केंद्र, राज्य शासनाचा कृषि विभाग यांचेकडूनच घेण्यात यावे. लागणारी कलमे त्यांच्याकडे उपलब्ध नसल्यास नोंदणीकृत रोपवाटीकेतून घ्यावीत.
१०. पुनरुज्जीवन करण्यापूर्वी, छाटणी करण्यापूर्वी आणि पुनरुज्जीवनाचे काम पूर्ण झाल्यानंतर फळबागेचा संबंधित शेतक-या समवेत फोटो घेऊन तो दप्तरी ठेवण्यात यावा.
११. या योजनेचा लाभ महिला शेतकरी, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती लाभार्थींना प्राधान्याने देण्यात यावा.
१२. लागवडीसाठी लाभ दिला असल्यास त्याच क्षेत्रासाठी पुन्हा पुनरुज्जीवनासाठी लाभ देऊ नये.
१३. इच्छुक शेतक-यांस योजनेचा लाभ घेण्याकरिता योजनेच्या अटी व शर्ती मान्य असून त्यानुसार अंमलबजावणी करू, असे संमतीपत्रक अर्जासोबत तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास लाभार्थीने देणे आवश्यक आहे.
१४. योजनेअंतर्गत शासनाने ठरवून दिलेली खर्च प्रमाणके ही लाभार्थी शेतक-यांस मंजूर असतील व निश्चित केलेल्या खर्चापेक्षा अधिक खर्चाची जबाबदारी लाभ धारक शेतक-याला स्वखर्चातून स्विकारण्याची लेखी संमती द्यावी.
१५. लाभार्थीस अनुदानाची देय रक्कम त्याच्या नावे बँकेत जमा होणार असल्याने त्याने राष्ट्रीयकृत किंवा जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकेत खाते उघडणे आवश्यक आहे. तसेच अर्जासोबत खाते क्रमांक व इतर तपशील देणे आवश्यक आहे.
१६. फळबागांचे पुनरुज्जीवन करून उत्पादन वाढविण्यासाठी रुपये ४०,०००/- प्रती हेक्टर एवढा प्रत्येक फळपिकासाठी मापदंड आहे व त्याच्या ५० टक्के अनुदान देय म्हणजेच रू. २०,०००/- एवढे अनुदान लाभार्थीस देय आहे.

१७. घटकनिहाय / बाबनिहाय प्रत्येक फळपिकासाठी करावयाची कामे याबाबतचा तपशील पुढीलप्रमाणे असून तो मार्गदर्शक स्वरूपात मंजूर मापदंडाच्या टक्केवारीमध्ये नमुद केलेला आहे. मात्र प्रत्यक्ष बागेच्या गरजेप्रमाणे त्यात बदल होऊ शकतो.

फळपिकाचे पुनरुज्जीवनासाठी मापदंड प्रती हेक्टर (रुपये)

अ.क्र.	बाब	हेक्टरी मापदंडाप्रमाणे खर्च करावयाचे प्रमाण
१	बागेतील जुन्या /रोगग्रस्त/मेलेल्या झाडांच्या ठिकाणी नविन सुधारित वाणांची शिफारशीनुसार लागवड करणे (नांग्या भरणे)	५ टक्के
२	जुन्या अनुत्पादित /कमी उत्पादन देणा-या झाडांची छाटणी करणे त्यावर खुंटी कलम करणे. बागेतील रोग/किडग्रस्त झाडे स्वच्छ करणे.	२० टक्के
३	कमी उत्पादित झाडांना एकात्मिक खत व्यवस्थापन करणे. (नत्र स्फुरद पालाश, सुक्ष्म अन्नद्रव्ये, संजिवकांचा वापर)	३० टक्के
४	बागेसाठी रोग व किडीचे एकात्मिक पीक संरक्षण व्यवस्थापन करणे. संत्रा पिकासाठी सेंद्रीय बायोडायनॅमिक तंत्रज्ञानाचा वापर करावा.	२० टक्के
५	बागेत हिरवळीचे खत पेरुन ते तयार झाल्यावर गाडणे (ताग, धेंच्या, ग्लिरिसिडिया इ.)	१० टक्के
६	बागेतील पाणी, पानांची व मातीची अन्नद्रव्य तपासणी करणे	५ टक्के
७	बागेसाठी आवश्यक औजारे/यंत्र सामुग्री खरेदी करणे.	५ टक्के
८	संकिर्ण खर्च (वरील घटकाशिवाय इतर आवश्यक बाबींसाठी)	५ टक्के
	एकूण	१०० टक्के

तथापि जर शेतक-यास वरील नमुद केलेल्या घटकामध्ये एखादा घटक राबविण्याची आवश्यकता नसेल तर स्थानिक परिस्थितीनुसार त्या शेतक-यास इतर आवश्यक बाबींवर खर्च करण्यास मुभा राहिल. तथापि या आवश्यक बाबींवरील खर्च हा त्या फळपिकाच्या एकूण अनुदानाच्या २० टक्क्यापेक्षा जास्त रहाणार नाही.

प्रपत्र - १

महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे
एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान

जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करणे या घटकांतर्गत आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज

दि. / / २०१८

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी

.....

विषय- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करणे या घटकांतर्गत आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज.

महोदय,

मी उपरोक्त नमूद केलेल्या राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाखालील जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करणे योजनेचा लाभ घेऊ इच्छित आहे. आणि त्यासाठी आवश्यक माहिती खालीलप्रमाणे सादर करीत आहे.

१. अर्जदाराचे नाव :

२. रहिवासीचा पत्ता :

३. प्रवर्ग: अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती / खुला प्रवर्ग

४. ८/अ प्रमाणे एकूण जमिन धारण क्षेत्र : हेक्टर आर.

५. जमिन धारणेनुसार अर्जदाराचा प्रवर्ग: अल्प / अत्यल्प / बहूभुधारक

६. भ्रमणध्वनी क्रमांक:

७. लागवड करावयाच्या शेतजमिनीचा तपशील:

अ.क्र.	लागवड करावयाचा सर्व्हे/गट क्र.	क्षेत्र (हे.आर)
एकूण लागवड क्षेत्र		

८. बँक खात्याचा तपशील:

अ.	बँकेचे नाव	
ब.	शाखा व पत्ता	
क.	खाते क्रमांक	
ड	आय. एफ.एस.सी. कोड	

९. लागवड पिकांचा तपशील:

पिकांचे नाव	पिकाचे वाण	प्रस्तावित क्षेत्र (हे.आर.)

१०. उपलब्ध सुक्ष्म सिंचनाची व्यवस्था: आहे / नाही. असल्यास

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

प्रपत्र-२
पुर्वसंमती पत्र

प्रति,

-----,
-----,
-----.

जा.क्र.ता.कृ.अ/प्र.क्र / / /२०१८
दिनांक :-

विषय:- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत

घटक :- जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करणे कार्यक्रमासाठी पुर्वसंमती देणेबाबत.

संदर्भ :- आपला प्रस्ताव दि. -----.

उपरोक्त विषयान्वये एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान मध्ये जुन्या फळबागांचे पुनरुज्जीवन करणे कार्यक्रमांतर्गत आपल्या ----- हेक्टरच्या प्रस्तावास रक्कम रुपये ----- (अक्षरी रुपये -----) रक्कमेस खालीलप्रमाणे मंजूरी देण्यात येत आहे.

(रक्कम रु.)

अ.क्र.	पिकाचे नांव	वाण	क्षेत्र (हेक्टर)	मंजूर रक्कम

तरी वरील प्रमाणे सदर कार्यक्रम राबविण्यात यावा. लागवड केल्यानंतर व काढणीपुर्वी मंडळ कृषि अधिकारी यांना अवगत करावी.

तालुका कृषि अधिकारी

प्रपत्र-३
(मोका तपासणी)

१. शेतक-याचे नाव:
२. गाव: तालुका: जिल्हा:
३. लाभार्थ्याची जमिनधारणेनुसार वर्गवारी :- अत्यल्प / अल्प भूधारक / इतर
४. प्रवर्ग :- अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती/सर्वसाधारण
५. भूमापन क्र.: गट क्रमांक:
६. ८-अ प्रमाणे एकूण जमीन धारणा
७. जमिनीचा प्रकार:
८. फळपिकाचे नाव- जात- क्षेत्र (हे.) वय (वर्ष)
९. एकूण योजनेकरिता क्षेत्र- हे. आर.
१०. फळबागेसाठी उपलब्ध ओलीताचे साधन
वरील प्रमाणे तपशील ७/१२ चे उता-याप्रमाणे बरोबर आहे.
११. जुन्या फळबागेचे पुनरुज्जीवन या घटकांतर्गत बाबनिहाय दिलेल्या कार्यक्रमाप्रमाणे उत्पादन व उत्पादकता का कमी झाली याची कारणमिमांसा, त्यासाठी लागणा-या निविष्टा इ. तपशील.
१२. उपरोक्त दिलेला तपशील मी महसूल अभिलेखावरून तपासला असून तो बरोबर आहे.
१३. प्रस्तावित क्षेत्र शेतक-याने मागणी केल्याप्रमाणे राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत जुन्या फळबागेचे पुनरुज्जीवनसाठी योग्य आहे.
१४. जुन्या फळबागेचे पुनरुज्जीवन या घटकांतर्गत बाबनिहाय दिलेल्या कार्यक्रमाप्रमाणे प्रत्यक्ष करावयाची कामे/द्यावयाच्या निविष्टा अंदाजपत्रकाप्रमाणे तपासल्या आहेत व त्या बरोबर आहेत.
वरीलप्रमाणे जुन्या फळबागेचे पुनरुज्जीवन या घटकासंबंधी मोका तपासणी करण्यांत आलेली आहे. **सदर घटक राबविण्यासाठी मार्गदर्शक सुचनेत नमूद केलेप्रमाणे निकषांची पूर्तता करण्यात आली आहे. त्यांना रक्कम रुपये -----**
---/- (अक्षरी रुपये) अनुदान देण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.
तपासणी अधिका-याची स्वाक्षरी-

तपासणी अधिका-याची स्वाक्षरी-

दिनांक:

ठिकाण:

मंडळ कृषि अधिकारी

-----ता. -----

मधुमाक्षिकापालन

मधुमक्षिकापालन

राज्यातील कृषि हवामानातील विविधतेमुळे राज्यात अनेक प्रकारची फळपिके घेता येणे शक्य आहे. राज्यात सध्या आंबा, केळी, लिंबू वर्गीय फळपिके, काजू, द्राक्ष, डाळिंब व चिकू या फळपिकाखाली मोठे क्षेत्र आहे. तसेच भाजीपाला गळिताची धान्ये इत्यादी खाली देखील मोठे क्षेत्र आहे. फलोद्यान पिकांचे उत्पादन वाढीसाठी मधुमक्षिकापालन हा पुरक जोडव्यवसाय होऊ शकतो. मधमाशा फुलातील मध गोळा करता करता अप्रत्यक्षपणे परागीकरणाचे मोठे कार्य करतात. यामुळे जवळ जवळ ३० टक्के पर्यंत उत्पादनात वाढ होते. मधमाशांपासून मध, मेण यासारखे उत्पादने देखील मिळतात. त्यामुळे मधुमक्षिकापालनाद्वारे दुहेरी फायदा मिळतो.

राज्यात खादी ग्रामोद्योग विकास महामंडळ, केंद्रिय मधुमक्षिकापालन आणि प्रशिक्षण केंद्र संस्था कार्यरत आहेत. त्यांचेकडून तांत्रिक मार्गदर्शन व प्रशिक्षणाची व्यवस्था केली जाईल. एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान मार्फत खालील घटकांकरीता अनुदान देय राहिल -

बी कॉलनीचे उत्पादन करणे -

मधुमक्षिकापालन कार्यक्रमासाठी बी कॉलनी विकासास प्रोत्साहन देणे व त्यांचे न्यूक्लिअस स्टॉकचे उत्पादन करणे आवश्यक आहे. यामध्ये योग्य मधमाशांच्या जातींची निवड करून राणी माशांचे मोठ्या प्रमाणावर पुनरुत्पादन करणे आवश्यक आहे. भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेतर्गत अखिल भारतीय समन्वित संशोधन प्रकल्प तसेच सार्वजनिक क्षेत्रातील संस्था यांचेकडून हा कार्यक्रम राबविणे अपेक्षित आहे. यासाठी विहित पद्धतीने नोंदणी झालेले व्यावसायिक बी ब्रीडर्सची निवड करण्यात यावी. या स्टॉकची राज्य पदनिर्देशित प्राधिकारी (एसडीए) / महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ यांचे मार्फत वेळोवेळी तपासणी करण्यात येईल.

अ) न्यूक्लिअस स्टॉकचे उत्पादन करणे -

भारतीय कृषि अनुसंधान परिषदेतर्गत अखिल भारतीय समन्वित संशोधन प्रकल्प, कृषि विद्यापीठे व सार्वजनिक क्षेत्रातील संशोधन संस्था अर्थसहाय्यासाठी पात्र राहतील (एपिस मेलिफेरा व एपिस सिराना) लाभ घेऊ इच्छिणा-या संस्थांनी विहित नमुन्यात त्यांच्याकडे असलेल्या सोयी/सुविधा व नव्याने तयार कराव्या लागणा-या सुविधेसह प्रपत्र-३ मध्ये अर्ज सदस्य सचिव, जिल्हा अभियान समिती तथा जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करून त्याची प्रत मंडळ कार्यालयास सादर करावी. यासाठी प्रकल्पाधारीत स्वरूपात सार्वजनिक क्षेत्रासाठी खर्चाच्या १०० टक्के जास्तीतजास्त रु. २०.०० लाख इतके अर्थसहाय्य उपलब्ध राहिल.

ब) बी ब्रीडरकडून मधुमक्षिका वसाहतीचे उत्पादन करणे -

या घटकांतर्गत लाभ मिळणेकरीता खालील अटींची पूर्तता करण्या-या बी ब्रीडर्सना अर्थसहाय्य उपलब्ध राहिल -

- मधुमक्षिका वसाहतीचे उत्पादन करण्यासाठी बी ब्रीडरला (सार्वजनिक / खाजगी / सहकारी संस्था / व्यक्ती / महाराष्ट्र राज्य खादी व ग्रामोद्योग मंडळ) शासनाने निर्धारित केलेले प्राधिकारी (एसडीए) यांचेकडे नोंदणी करणे आवश्यक आहे. नोंदणी करण्याकरीता केलेल्या अर्जासोबत बी ब्रीडरने त्याने नाव, पूर्ण पत्ता, दूरध्वनी क्रमांक, ई-मेल पत्ता, मधुबन ठिकाण, एकूण वसाहतींची संख्या, मुख्य हंगामामध्ये तसेच मुख्य हंगामाव्यतिरिक्त इतर हंगामामध्ये, जास्तीतजास्त किती वसाहती पुरवठा करू शकतील याची संख्या, इ. माहिती सादर करणे बंधनकारक राहिल.
- बी ब्रीडरकडे कमीत कमी १५० रिकामे बी बॉक्सेस, ५० न्यूक्लिअस बॉक्सेस, ५०० ब्रूड फ्रेम्स असणे आवश्यक आहे.
- राज्य पदनिर्देशित प्राधिकारी, राज्य संशोधन संस्था/यंत्रणा यांच्या प्रतिनिधीकडून पात्र बी ब्रीडर्सची किंवा संस्थांची निवड करण्यात येईल.

- न्यूक्लियस स्टॉक उत्पादक या व्यावसायिक बी ब्रीडर्सना न्यूक्लियस स्टॉकचे, बी कॉलनीमध्ये रुपांतर करण्यासाठी न्यूक्लियस बी चा पूरवठा करेल.
- नोंदणीकृत बी ब्रीडर त्यांचेकडील साधन सामुग्री सुविधा वाढविण्यासाठी त्यांचेकडे आवश्यक अतिरिक्त सुविधा निर्माण करण्याकरीता येणा-या खर्चाच्या व एकूण मापदंडाच्या रू. १०.०० लाखच्या ४० टक्के रू. ४.०० लाख प्रती ब्रीडर या मर्यादेत अर्थसहाय्यासाठी पात्र राहातील. या योजनेंतर्गत बी ब्रीडरला एकदाच अर्थसहाय्य देय राहिल. राज्य पदनिर्देशित प्राधिकारी / एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान बी ब्रीडरला त्यांच्या प्रगतीचा आणि परफॉर्मन्सचा आढावा घेऊन टप्प्याटप्प्याने अर्थसहाय्य ऑनलाईन हॉर्टनेट कार्यप्रणालीद्वारे करण्यात येईल.
- प्रत्येक बी ब्रीडरला प्रतिवर्षी कमीतकमी २००० वसाहतींची निर्मिती करणे बंधनकारक राहिल. मात्र, बी ब्रीडर याप्रमाणे बी वसाहतींचे उत्पादन करू न शकल्यास उत्पादनाच्या प्रमाणात अर्थसहाय्य देय राहिल.
- ज्या बी ब्रीडर्सनी केंद्रीय अर्थसहाय्य घेतलेले नाही, मात्र गुणवत्तापूर्ण मधुमक्षिका संचांचे उत्पादन आणि वाटप केलेले आहे/करत आहेत तेही या योजनेचा लाभ घेऊ शकतील.
- **टिप - बी-बिडर कडून मधुमक्षिका वसाहतीचे उत्पादन करणे या घटकाचा सविस्तर प्रकल्प अहवाल जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे मार्फत मंडळ कार्यालयास पाठवावा. मंडळाच्या परवानगीने जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी पुर्वसंमती द्यावी.**

क) मधुमक्षिका वसाहत व मधुमक्षिका संचवाटप -

- १) राज्यात मधुमक्षिकापालन योजनेंतर्गत राज्य पदनिर्देशित प्राधिकारी किंवा त्यांनी प्राधिकृत केलेल्या किंवा मंडळ स्तरावरून मान्यता दिलेल्या स्थानिक कारागिरांमार्फत मधुमक्षिका संच घेणे बंधनकारक राहिल.
- २) एका लाभार्थ्यास प्रत्यक्ष येणा-या खर्चाच्या व एकूण मापदंडाच्या रू. २०००/- प्रति मधुमक्षिका संच याच्या ४० टक्के रक्कम रू. ८००/- प्रति मधुमक्षिका संच या मर्यादेत, जास्तीतजास्त ५० मधुमक्षिका संचांसाठी अर्थसहाय्य देय राहिल. एका मधुमक्षिका संचामध्ये ४ खणांच्या चौकटीसह, राणी माशीसह मधमाशांच्या पोळ्याकरीता सदरचे अनुदान देय राहिल. याशिवाय जास्तीचा खर्च जसे वाहतूक, पॅकींग, मजुरी, आकस्मिक खर्च इ. लाभार्थ्यास करावा लागेल.
- ३) स्टॅंडर्ड मधुमक्षिका पेटीकरीता खर्चाच्या एकूण मापदंडाच्या रू. २०००/- प्रति पेटी याच्या ४० टक्के जास्तीत जास्त रू. ८००/- यापैकी जे कमी असेल ते प्रतीपेटी याप्रमाणे जास्तीतजास्त ५० वसाहतींसाठी अनुदान देय राहिल. (पेटीचे आकारमान व इतर तपशिल तसेच स्थानिक पूरवठादारांची यादी याबाबतच्या सूचना स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.)
- ४) मधुमक्षिका वसाहतींसाठी एपिस मेलिफेरा व एपिस सिराना या जातींच्याच मधमाशांचा वापर करण्यात यावा.
- ५) योजनेस मंजूरी मिळाल्यानंतर पी.एफ.एम.एस. कार्यप्रणालीद्वारे देय अनुदान लाभार्थ्यास किंवा गटास वर्ग करण्यात येईल.

लाभार्थी निवडीचे निकष -

- ज्या शेतक-यांनी मधुमक्षिकापालनाचे प्रशिक्षण घेतलेले आहे, अशा शेतक-यांना मधुमक्षिका संचाचे वाटप प्राधान्याने करण्यात येईल.
- लाभार्थ्यांकडे स्वतःची जमीन असणे आणि त्यावर मोठ्या प्रमाणात मधुमक्षिकापालनास सहयोगी ठरणा-या फलोद्यान पिकांची लागवड असणे गरजेचे आहे. तसेच लाभार्थी शेतक-याकडे मधुमक्षिकापालन क्षेत्रात शेवगा, सूर्यफूल, घाणेरी, मोहरी इ. फुलो-यात असणा-या वनस्पतींची लागवड असावी. जेणेकरून, मधमाशांना नियमित व पुरेसा अन्नपुरवठा उपलब्ध होऊ शकेल. मधुमक्षिका संचाचा मुख्य उद्देश परपरागीकरण असल्याने लाभार्थ्यांने प्रमुख फलोद्यान पिक नमूद करणे गरजेचे आहे.

- लाभार्थीच्या नावे स्वतःची जमीन असल्याचा दाखला ७/१२ उतारा सादर करावा लागेल. मात्र, ज्यांच्याकडे शेतजमीन नाही त्यांनी पेट्यांचा संच हस्तांतरीत स्वरूपात कोणत्या शेतक-याकडे ठेवणार त्याचा तपशिल सोबत जोडणे बंधनकारक राहिल.
- महिला शेतकरी, महिला बचत गट, अनुसूचित जाती/जमातींच्या शेतकरी गटाकरीता/सुशिक्षित बेरोजगार युवकांचे गटांना प्राधान्याने लाभ देण्यात यावा. लाभार्थीची निवड संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावी.
- या घटकांतर्गत एका लाभार्थ्यास कमाल ५० मधुमक्षिका संचाच्या मर्यादेत लाभ देय राहिल.
- या घटकांतर्गत एका लाभार्थ्यास किंवा गटाला फक्त एकदाच लाभ देण्यात यावा. म्हणजेच मागील वर्षात या घटकांतर्गत लाभ घेतलेल्या लाभार्थ्यास नवीन लागवडीकरिता पुन्हा लाभ मिळणार नाही.
- या योजनेअंतर्गत शासनाने ठरवून दिलेली खर्च प्रमाणके ही लाभार्थी शेतक-यांस मंजूर असतील व निश्चित केलेल्या खर्चापेक्षा अधिक खर्चाची जबाबदारी लाभ धारक शेतक-याला स्वखर्चातून स्विकारण्याची लेखी संमती जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास द्यावी लागेल.
- ज्या क्षेत्रात मधुमक्षिकापालन करावयाचे आहे त्या परिसरात पिक उत्पादन पध्दतीत एकात्मिक कीड व्यवस्थापन, सेंद्रिय शेती प्रामुख्याने केली जाणे आवश्यक आहे. किमान अशा क्षेत्रात रासायनिक कीटकनाशकांचा वापर नसणे अथवा अत्यंत माफक व मधुमक्षिका पालनास हानीकारक ठरणार नाही अशाच कीटकनाशकांचा वापर करणे गरजेचे आहे.
- लाभार्थी शेतक-यांना लागणा-या मधुमक्षिकापालनाची निविष्ठा/संच शासनाने विहित केलेल्या स्रोताकडून घेणे बंधनकारक राहिल.

इच्छुक लाभार्थ्यास किंवा गटास या योजनेचा लाभ घेण्याकरीता त्यांनी योजनेच्या अटी व शर्ती मान्य असून त्यानुसार अंमलबजावणी करू, असे संमतीपत्र त्यांच्या अर्जासोबत सादर करणे बंधनकारक राहिल.

ड) मध काढणी यंत्र (Honey Extractor) व मध साठवणेकरीता भांडे (Food Grade Container) –

- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान परंपरागीकरणासाठी मधुमक्षिकापालन या घटकांतर्गत मध काढणी यंत्र व काढलेला मध साठविण्याकरीता (फूड ग्रेड कंटेनर) अनुदान उपलब्ध असून यासाठी एकूण मापदंडाच्या रू. २०,०००/- प्रति संच खर्चाच्या ४० टक्के जास्तीत जास्त रू. ८,०००/- मर्यादेत अर्थसहाय्य देय राहिल. या घटकांतर्गत लाभ देण्याकरीता मध उत्पादक शेतकरी, महिला शेतकरी, महिला बचत गट, अनुसूचित जाती/जमातींचे शेतकरी गट/सुशिक्षित बेरोजगार युवकांचे मध उत्पादक गट पात्र राहतील. लाभार्थीची निवड संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी करावी.

मधुमक्षिका वसाहत व संच वाटप योजनेत लाभ मिळणेसाठी
करावयाच्या अर्जाचा नमुना

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी

विषय:- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत मधुमक्षिका वसाहत व संच वाटप योजनेतर्गत लाभ मिळणेबाबत...

महोदय,

मी/आम्ही विषयांकित योजनेचा लाभ घेण्यासाठी पुढीलप्रमाणे माहिती सादर करीत आहे/ आहोत.

१) लाभार्थी / लाभार्थी संस्थेचे नांव

पत्ता- गाव - - - - - तालुका - - - - - जिल्हा - - - - -

पिन - - - - - फोन नं /भ्रमणध्वनी नंबर ----

- २) लाभार्थ्याची वर्गवारी - (अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती, महिला व इतर)
- ३) जमिन धारणेप्रमाणे लाभार्थ्याची वर्गवारी भूमिहिन/सिमांतिक/अल्प/इतर शेतकरी
- ३) अस्तित्वात असलेल्या पिक पध्दतीचा तपशील
- ४) सेंद्रिय पिक पध्दतीचा वापर करतात का? होय / नाही
- ५) एकात्मिक पिक संरक्षण पध्दतीचा अवलंब करतात का? होय / नाही
- ६) मधुमक्षिका पालनाबाबत प्रशिक्षण घेतलेले आहे का? होय / नाही

योजनेतर्गत शासनाने ठरवून दिलेली खर्च प्रमाणके ही मला मंजूर असून देय अर्थसहाय्यापेक्षा अधिक खर्चाची जबाबदारी माझी राहिल. योजनेतर्गत मधुमक्षिका पालन, देखभाल इ. कामे स्वतः करेन.

योजना राबविणेसाठी संमती देवून माझ्याकडून कोणतेही सहकार्य न मिळाल्यास, योजना राबविणेसाठी झालेला संपूर्ण खर्च व्याजासह माझ्याकडून वसूल केला जाईल, तसेच त्याला अन्य योजनेचा लाभ मिळणार नाही व कोणत्याही प्रकारचे शासकीय अनुदान मिळणार नाही याची मला जाणीव आहे.

वरील प्रमाणे मी/आम्ही दिलेली माहिती वस्तुस्थिती दर्शक असून मला / आम्हाला सदरच्या योजनेत सहभागी करून घेतल्यास, शासनाने विहित केलेल्या नियमांचे मी / आम्ही पालन करू व मधुमक्षिका पालनाविषयी शासनाने / कृषि विभागातील क्षेत्रिय अधिका-यांनी वेळोवेळी दिलेल्या सूचनांचे मी / आम्ही पालन करू. मधुमक्षिका पालनाचा व्यवसाय शास्त्रीयदृष्ट्या योग्य त-हेने करण्याची मी/आम्ही हमी देत आहे/आहोत. तरी सदरच्या योजनेत मला / आम्हाला सहभागी करून घेण्यात यावे, ही विनंती.

सदरच्या योजनेतर्गत मला ----- इतके मधुमक्षिका संच मिळावेत ही विनंती.

ठिकाण :

लाभार्थीचे नांव / लाभार्थ्याची नांवे

दिनांक :

स्वाक्षरी

फलोत्पादन यांत्रिकीकरण

फलोत्पादन यांत्रिकीकरण

योजनेची प्रमुख उद्दिष्टे :-

१. शेतीची कामे वेळेवर करणे, शेतीकामाचा वेळ वाचविणे व मशागतीचा खर्च कमी करणे.
२. शेतीच्या यांत्रिकीकरणास प्रोत्साहन देणे.
३. फलोत्पादन पिकांची उत्पादकता व गुणवत्ता यामध्ये वाढ करणे.
४. फलोत्पादन पिकांच्या उत्पादन खर्चात बचत करणे.

घटकाचा लाभ घेऊ इच्छिणारे शेतकरी

- लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी.
- संकेत स्थळावर नोंदणी करतांना शेतक-यांनी सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यातील अर्ज (प्रपत्र-१), ७/१२ उतारा, फोटो, आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँक पासबुकच्या प्रथम पानाची झेरॉक्स प्रत (फोटोसहीत), आधार कार्ड, जातीचा दाखला (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी) इत्यादी कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करावीत.
- तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान मिळणेसाठी सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा.

प्रस्तावामध्ये लाभार्थीने

१. अर्ज.
२. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).
३. आधार कार्डाची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).
४. आधार सलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).
५. हमीपत्र.
६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास वैध अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.

वरीलप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रांसह तालुका कृषि अधिकारी यांना १० कार्यालयीन दिवसात सादर करावयाचा आहे. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.

• पुर्वसंमती –

१. तालुका कृषि अधिकारी यांनी पात्र प्रस्तावांना लक्षांकाच्या अधिन राहून पुर्वसंमती द्यावी.
२. ट्रॅक्टर या घटकाची मोका तपासणी तालुका कृषि अधिकारी यांनी करावी. तर मंडळ कृषि अधिकारी यांनी अवजारे या घटकाची मोका तपासणी करावी.
३. तालुका कृषि अधिकारी यांनी प्रस्ताव हॉर्टनेटद्वारे जिल्हा कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा. सदर प्रस्तावास उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी अनुदानाची शिफारस करावी.
४. जिल्हास्तरावरून जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी लाभार्थींच्या खात्यात पी.एफ.एम.एस. द्वारे अनुदान जमा करावे.

५. तपासणी टक्केवारी :-

अमलबजावणी सुचनामधील क्षेत्रविस्तार या घटकांची तालुका कृषि अधिकारी यांनी १५ टक्के किंवा ६० यंत्र/अवजारे, उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी १० टक्के किंवा ५० यंत्र/अवजारे, जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी ५ टक्के किंवा २५ यंत्र/अवजारे व विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी २ टक्के किंवा १० यंत्र/अवजारे याप्रमाणे तपासणी करावी.

अर्थसहाय्याचे स्वरूप

अ. क्र.	यंत्रसामुग्री प्रकार	मापदंड	इतर लाभार्थी	एससी. एसटी, महिला, लहान व सीमांत शेतकरी	यंत्रसामुग्री यादी
			अधिकतम अनुदान मर्यादा	अधिकतम अनुदान मर्यादा	
१.	ट्रॅक्टर २० अश्वशक्तीपर्यंत	रु.३.०० लाख प्रती युनिट	किंमतीच्या २५ टक्के जास्तीत जास्त रु.०.७५ लाख प्रती युनिट	किंमतीच्या ३५ टक्के जास्तीत जास्त रु.१.००लाख प्रती युनिट	Tractor
२.	पीक संरक्षण उपकरणे				
१.	मॅन्युअल स्प्रेअर अ. नॅपसॅक/फ्रुट स्प्रेअर संचलित	रु.०.०१२ लाख प्रती युनिट	जास्तीत जास्त रु.०.००५ लाख प्रती युनिट	जास्तीत जास्त रु. ०.००६ लाख प्रती युनिट	(i) Knapsack/foot operated sprayer.
२.	पॉवर नॅपसॅक स्प्रेअर/पॉवर संचलित, तैवान स्प्रेअर क्षमता ८-१० लीटर.	रु.०.०६२ लाख प्रती युनिट	जास्तीत जास्त रु.०.०२५ लाख प्रती युनिट	जास्तीत जास्त रु. ०.०३१ लाख प्रती युनिट	Powered Knapsack sprayer/Power Operated Taiwan sprayer
३.	नवीन सयंत्रे/उपकरणे परदेशातून फलोत्पादन प्रात्यक्षिकासाठी आयात करणे. (सार्वजनिक क्षेत्र)	रु.५०.०० लाख प्रति युनिट	हा घटक सार्वजनिक क्षेत्रासाठी असुन एकूण खर्चाच्या १०० टक्के अनुदान देय		

अंमलबजावणी करीता महत्वाच्या सुचना :-

- जिल्हास्तरावर या योजनेसाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी हे अंमलबजावणी अधिकारी म्हणून काम पहातील. उपरोक्त यादीतील प्रस्तावास मंजूरी प्राप्त झाल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांनी पुर्वसंमती द्यावी. पुर्वसंमती मिळाल्यानंतर लाभार्थीने यंत्रसामुग्री, औजारे व उपकरणे खरेदी करावीत.
- फलोत्पादन यांत्रिकीकरण हा घटक एका विशिष्ट उद्देशाने राबविण्यात येत असल्यामुळे योग्य लाभार्थ्यांची निवड करणे आवश्यक आहे. निवड केलेल्या लाभार्थ्यांकडून घटक योग्य रितीने राबविण्याबाबतचे हमीपत्र घ्यावे.
- लाभार्थीने फलोत्पादन यांत्रिकीकरण या घटकांतर्गत कृषि अवजारे, सयंत्रे व उपकरणे ही कृषि आयुक्तालयाने उन्नत शेती समृद्ध शेतकरी योजनेंतर्गत दिलेल्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार व केंद्र शासनाच्या यांत्रिकीकरण योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार खरेदी करावीत. .
- अनुदान दिल्यानंतर लाभार्थ्यांने ट्रॅक्टर/ अवजारावर योजनेचे नाव, वर्ष, लाभार्थ्यांचे नाव नमुद करावे.
- मंडळ कृषि अधिकारी यांचे मोक्या तपासणी अहवालानुसार जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेस्तरावरून **पी.एफ.एम.एस.** द्वारे अनुदान लाभार्थ्यांच्या खात्यात जमा करावे.

प्रपत्र - १

एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे

फलोत्पादन यांत्रिकीकरण या घटकांतर्गत आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज

दि. / / २०१८

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी

.....

विषय- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान फलोत्पादन यांत्रिकीकरण
या घटकांतर्गत आर्थिक अनुदान मिळणेबाबत नमुना अर्ज.

महोदय,

मी उपरोक्त नमूद केलेल्या राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाखालील योजनेचा लाभ घेऊ इच्छितो आहे.

१. नाव : -----

२. पत्ता : -----

३. प्रवर्ग: अनुसुचित जाती / अनुसुचित जमाती / खुला प्रवर्ग

४. ८/अ प्रमाणे एकूण जमिन धारण क्षेत्र : हेक्टर आर.

५. जमिन धारणेनुसार अर्जदाराचा प्रवर्ग: अल्प / अत्यल्प / बहुभुधारक

६. भ्रमणध्वनी क्रमांक:

७. घ्यावयाची बाब : ट्रॅक्टर / इतर अवजारे (नमूद करावे).....

८. बँक खात्याचा तपशील:

अ.	बँकेचे नाव	
ब.	शाखा व पत्ता	
क.	खाते क्रमांक	
ड	आय. एफ.एस.सी. कोड	

ठिकाण:

दिनांक:

अर्जदाराची स्वाक्षरी

प्रपत्र २

हमीपत्र

मी श्री./श्रीमती.....
मु. पो....., तालुका..... जि..... असे हमीपत्र देतो / देते की, फलोत्पादन पिकासाठी अवजारांची/उपकरणांची खरेदी मी स्वतः माझ्या जबाबदारीवर करीत आहे. सदरच्या बाबीसाठी प्रोत्साहन म्हणून अनुदान मिळणेसाठी राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान अंतर्गत, प्रस्ताव सादर करण्यात येत आहे. याची मला जाणीव आहे. सदर अवजार किमान ५ वर्षे व्यवस्थित कार्यान्वित ठेवील तसेच पुढील ५ वर्षे मी अवजाराची विक्री करणार नाही. भविष्यात नैसर्गिक आपत्ती व इतर कारणामुळे सदरच्या अवजारांचे/उपकरणांचे नुकसान झाल्यास मी मंडळास अथवा शासनास नुकसान भरपाई मागणार नाही.

लाभार्थ्याची सही

दिनांक : / /

स्थळ :

समक्ष :

सही :

नाव :

पत्ता :

प्रपत्र-३
पुर्वसंमती पत्र

प्रति,

-----,
-----,
-----.

जा.क्र.ता.कृ.अ/प्र.क्र / / /२०१८
दिनांक :-

विषय:- एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत

घटक :- फलोत्पादन यांत्रिकीकरण

संदर्भ :- आपला प्रस्ताव दि. -----.

उपरोक्त विषयान्वये एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान मध्ये **फलोत्पादन यांत्रिकीकरण** कार्यक्रमांतर्गत आपल्या ----- घटकास खालील अटीच्या अधिन राहून पुर्वसंमती देण्यात येत आहे.

(रक्कम रु. लाख)

अ.क्र.	घटक	एचपी/ क्षमता	देय अनुदान
१			
२			
एकूण			

- लाभार्थीने फलोत्पादन यांत्रिकीकरण या घटकांतर्गत कृषि अवजारे, सयंत्रे व उपकरणे ही कृषि आयुक्तालयाने उन्नत शेती समृद्ध शेतकरी योजनेंतर्गत दिलेल्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार व केंद्र शासनाच्या यांत्रिकीकरण योजनेच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार खरेदी करावीत.
- लाभार्थीने ट्रॅक्टर/ अवजारावर **लोगोसह “महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाच्या अर्थसहाय्याने”** योजनेचे नाव, वर्ष, लाभार्थीचे नाव नमुद करावे.

तालुका कृषि अधिकारी,

प्रपत्र-४
मोका तपासणी
फलोत्पादन यांत्रिकीकरण

तपासणी दिनांक- / /२०१८

शेतक-याचे नाव :-

गांव :-

तालुका:-

जिल्हा:-

- १) अवजाराचे नाव —
- २) ट्रॅक्टरची क्षमता (एचपी)
- ३) अवजार स्वयंमचलीत आहे की मानवचलीत ?
- ४) ट्रॅक्टरची नोंदणी प्रादेशिक परीवहन खात्याकडे (RTO) केली आहे का ?
नोंदणी प्रमाणपत्र सोबत जोडावे.
- ५) लाभार्थी व अवजारासह तपासणी अधिका-याचा फोटो सोबत जोडावा.

वरीलप्रमाणे ट्रॅक्टर/ अवजारे या घटकासंबंधी मोका तपासणी करण्यांत आलेली आहे. **सदर घटक राबविण्यासाठी** मार्गदर्शक सुचनेत नमूद केलेप्रमाणे निकषांची पूर्तता करण्यात आली आहे. **त्यांना रक्कम रुपये -----** ---/- (अक्षरी रुपये.....) **अनुदान देण्याची** शिफारस करण्यात येत आहे.

तपासणी अधिका-याची स्वाक्षरी-

नांव -

पदनाम -

तालुका कृषि अधिकारी

मनुष्यबल विकास कार्यक्रम

**एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत
मनुष्यबळ विकास कार्यक्रम अंमलबजावणी सुचना**

शेतकरी प्रशिक्षण व अभ्यास दौरे हे राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानाचे अविभाज्य घटक आहेत. मनुष्यबळ विकास कार्यक्रमांतर्गत शेतक-यांचे प्रशिक्षण व अभ्यास दौरे आयोजित करावयाचे आहेत. फळे, भाजीपाला, फुले इ. पिकांचे उत्पादन व उत्पादकता वाढविण्याचे शास्त्रोक्त तंत्रज्ञान अवलंब करण्यासाठी प्रशिक्षण व अभ्यास दौरे आयोजित करावयाची आहेत.

मनुष्यबळ विकास कार्यक्रमांतर्गत खालील बाबींचा समावेश आहे.

१. शेतक-यांचा एक दिवसीय प्रशिक्षणासह चार दिवस अभ्यास दौरा —

राज्यातील अनेक शेतकरी आधुनिक तंत्रज्ञान अवलंबण्याबाबत मागे आहेत, १५ ते ४० शेतक-यांचा समुह करुन पुणे व नाशिक विभागातील प्रगतशील शेतकरी, कृषि विद्यापिठ, कृषि संशोधन केंद्र, गुणवत्ता केंद्र, कृषि विज्ञान केंद्र इ. ठिकाणी तीन दिवसाचा अभ्यास दौरा आयोजित करुन एक दिवसाचे प्रशिक्षण राष्ट्रीय सुगी पश्चात तंत्रज्ञान, प्रशिक्षण संस्था, तळेगाव दाभाडे किंवा कृषि विज्ञान केंद्र बारामती जि. पुणे येथे आयोजित करावे.

अभ्यास दौरा आयोजित करतांना उपविभागिय कृषि अधिकारी यांनी पुणे व नाशिक विभागातील उपविभागिय कृषि अधिकारी यांचेशी चर्चा करुन दौ-यांचे ठिकाण व मार्ग निश्चित करावा. एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत अर्थसहाय्यीत कांदाचाळ, सामुहीक शेततळे, रायपनिंग चेंबर, कोल्डस्टोरेज, पॅक हॉऊस, प्राथमिक प्रक्रिया केंद्र, उच्च तंत्रज्ञानाधारीत रोपवाटीका, उती संवर्धन प्रयोगशाळा, फळपिकांची सघन पद्धतीने लागवड, अळीबी उत्पादन, हरितगृह, शेडनेट गृह, जैविक औषधी निर्मिती प्रयोगशाळा, मधुमक्षिकापालन, सेंद्रीय शेती पध्दती अवलंब, गुणवत्ता केंद्र इ. उत्कृष्ट घटकांचा अभ्यास दौ-यामध्ये समावेश करावा.

सादर अभ्यास दौरे आयोजित करण्याबाबत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी सनियंत्रण करुन अभ्यास दौरा यशस्वी होईल असे पहावे.

२. गुणवत्ता केंद्रावरील प्रशिक्षण —

गुणवत्ता केंद्र औरंगाबाद, राहूरी, दापोली, बारामती, नागपुर, तळेगाव दाभाडे व सुगी पश्चात तंत्रज्ञान प्रशिक्षण संस्था तळेगाव दाभाडे या ठिकाणी ४० शेतक-यांच्या एका बॅचचे ४ दिवसाचे प्रशिक्षण आयोजित करावे.

कृषि विज्ञान केंद्र, बारामती येथील गुणवत्ता केंद्रात भाजीपाला उत्पादन तंत्रज्ञान, प्रादेशिक फळ संशोधन केंद्र हिमायतबाग, औरंगाबाद येथील गुणवत्ता केंद्रात केशर आंबा उत्पादन तंत्रज्ञान, डॉ. बाळासाहेब सावंत कोकण कृषि विद्यापिठ, दापोली येथील गुणवत्ता केंद्रात हापूस आंबा उत्पादन तंत्रज्ञान, महात्मा फुले कृषि विद्यापिठ, राहूरी येथील गुणवत्ता केंद्रात डाळींब उत्पादन तंत्रज्ञान, कृषि महाविद्यालय, नागपुर येथील गुणवत्ता केंद्रात संत्रा उत्पादन तंत्रज्ञान, राष्ट्रीय सुगी पश्चात तंत्रज्ञान प्रशिक्षण संस्था, तळेगाव दाभाडे येथील गुणवत्ता केंद्रात फुले उत्पादन तंत्रज्ञान व हरितगृह, शेडनेटगृह याबाबत अद्यावत तंत्रज्ञान प्रशिक्षणाच्या माध्यमातून शेतक-यांना द्यावे.

शेतकरी प्रशिक्षण व अभ्यास दौ-यात महिला, अनुसुचित जाती व अनुसुचित जमाती या प्रवर्गातील शेतकरी यांचा प्राधान्याने समावेश करावा. संबंधित जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी संबंधित गुणवत्ता केंद्राच्या प्रकल्प प्रमुखांशी संपर्क साधून शेतकरी प्रशिक्षण आयोजित करावे. प्रशिक्षण पूर्व झाल्यानंतर सविस्तर प्रशिक्षण अहवाल व शेतक-यांचे Feedback मंडळ कार्यालयास सादर करावेत.

अभ्यास दौरा व शेतकरी प्रशिक्षणासाठी रक्कम रु. १०००/- प्रति शेतकरी प्रति दिवस अर्थसहाय्याचे मापदंड (अधिकतम मर्यादा) राहतील.

सामुहिक शेततळे

सामुहिक शेततळे

उद्देश :-

१. फलोत्पादन पिकांसाठी संरक्षित सिंचनाची सुविधा निर्माण करणे
२. दुष्काळी भागामध्ये फलोत्पादन पिकाच्या क्षेत्रविस्तारासाठी सिंचन सुविधा निर्माण करणे

लाभार्थी निवडीचे निकष :-

१. लाभार्थी हे शेतकरी असावेत.
२. शेतकरी समुहाकडे फलोत्पादन पिके असणे आवश्यक राहिल.

अंमलबजावणी कार्यपध्दती :-

अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदा-या :

१. लाभ घेऊ इच्छिणारे शेतकरी :-

- १.१ लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट <http://www.hortnet.gov.in> या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी. नोंदणी करतानाच शेतक-यांनी ७/१२, ८-अ चा नमुना, आधार कार्ड, आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खाते पास बुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत, विहित नमुन्यातील हमीपत्र, संवर्ग प्रमाणपत्र (अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती शेतक-यासाठी), हॉर्टनेटच्या संकेत स्थळावर अपलोड करावेत. थेट पध्दतीने अर्ज (ऑफलाईन) कोणत्याही कार्यालयात स्विकारले जाणार नाहीत.
२. पुर्वसंमती प्राप्त झाल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा. प्रस्तावामध्ये लाभार्थीने खालील कागदपत्रे जोडावीत.
 १. विहित नमुन्यातील अर्ज.
 २. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).
 ३. आधार कार्डची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).
 ४. आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).
 ५. हमीपत्र.
 ६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास प्राधिकृत अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला. वरीलप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रांसह तालुका कृषि अधिकारी यांना प्रस्ताव १० कार्यालयीन दिवसात सादर करावयाचा आहे. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.
- २.१ पुर्वसंमती मिळालेपासून १५ दिवसांच्या आत काम सुरु करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा पुर्वसंमती रद्द करण्यात येईल.
- २.२ पुर्वसंमती दिलेल्या तारखेपासून ४ महिन्यात काम पुर्ण करणे आवश्यक राहिल.
- २.३ शेततळे खोदाई अस्तरीकरण आणि कुंपन करणे इ. कामे झाल्यानंतर संबंधीत कृषि सहाय्यकास किंवा तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास लेखी कळविणे आवश्यक राहिल.
- २.४ शेततळ्यासाठी **BIS Standard ५००** मायक्रॉन रीइनफोर्सड् एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची वापरणे आवश्यक राहिल.
- २.५ शेतक-यांना त्यांच्या पसंतीनुसार विहित दर्जाच्या अस्तरीकरणासाठी वापरावयाच्या फिल्मचे उत्पादक निवडण्याचा अधिकार राहिल.
- २.६ पुर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या आराखडयाप्रमाणे व तांत्रिक मापदंडाप्रमाणे कामे करणे आवश्यक राहिल.

३. **तालुका कृषि अधिकारी :-**

- ३.१ सोडत पध्दतीद्वारे तयार केलेल्या जेष्ठता सुचितील क्रमानुसार तालुक्याच्या मंजूर आर्थिक लक्षांकाच्या अधिन राहून तालुका कृषि अधिकारी यांनी पुर्वसंमती द्यावी. पुर्वसंमती देण्यापुर्वी मुद्दा क्र. २ मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे शेतक-यांकडून कागदपत्रे प्राप्त करून घ्यावी.
- ३.२ शेतक-यांना योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच शेततळेचे तांत्रिक निकष व आराखडा समजून सांगावा.
- ३.३ शेतक-यांना अधिकृत फिल्म पुरवठादारांची यादी उपलब्ध करून द्यावी.
- ३.४ कागदपत्रांच्या छानणी आधारे पात्र प्रकल्प स्थळांची पाहणी करण्यासाठी संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांना कळवावे व शेततळ्याची जागा योग्य असलेबाबत मंडळ कृषि अधिकारी यांचेकडून अभिप्राय प्राप्त करून घ्यावेत. (प्रपत्र ७)
- ३.५ कृषि सहाय्यक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी कांमाची मापे घेऊन मापनपुस्तिकेमध्ये नोंदवावीत व त्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांनी मोजमापाची प्रथम मोका तपासणी करावी. (प्रपत्र ८)
- ३.६ शेतक-यांनी प्लॅस्टीक फिल्म बसविल्यानंतर तसेच तारेचे कुंपण केल्यावर पुन्हा कृषि सहाय्यक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी मोजमापे घेऊन मापनपुस्तिकेत नोंदी कराव्यात व तालुका कृषि अधिकारी यांनी त्याची तपासणी करावी.
- ३.७ शेततळ्याचे काम पुर्ण झाल्यानंतर संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना तपासणीसाठी लेखी अवगत करावे.
- ३.८ ज्या जागेत शेततळे खोदण्यात येणार आहे त्या जागेचा खोदकामापुर्वीचा; शेततळे खोदकाम व अस्तरीकरण व पाणी भरणे व कुंपण अशाप्रकारे शेततळे पुर्ण झाल्यानंतर शेतकरी /शेतकरी प्रतिनिधी समवेत अंक्षाश व रेखांशासह फोटो घेण्यात यावा.
- ३.९ तालुका कृषि अधिकारी यांनी यापुर्वी झालेल्या शेततळ्यांची यादी संबंधित कृषि सहाय्यक यांना उपलब्ध करून द्यावी. जेणेकरून शेततळ्याच्या अनुदानाची द्विरुक्ती होणार नाही.

४. **उपविभागीय कृषि अधिकारी :-**

- ४.१ तालुका कृषि अधिकारी यांनी अवगत केल्यानंतर उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी शेततळ्याची अंतिम मोका तपासणी करावी (प्रपत्र ९). तपासणी अहवाल व सविस्तर अनुदान प्रस्ताव अनुदान अदायगीच्या कार्यवाहीसाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान शिफारसीसह सादर करावा.
- ४.२ मोका तपासणी अहवालावर लाभार्थीची/त्यांच्या प्रतिनिधीची स्वाक्षरी घ्यावी व त्याखाली नाव नमूद करावे.
- ४.३ शेततळ्याचे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging), करावे.

५. **जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी :-**

- ५.१ आयुक्तालय स्तरावरून दिलेल्या लक्षांकाच्या अधिन राहून तालुका कृषि अधिकारी यांना लक्षांक वाटप करावे.
- ५.२ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी सोडतीची अंमलबजावणी योग्य पध्दतीने होण्याकरीता सनियंत्रण करावे व त्यांनी त्यांच्या उपविभागातील किमान एका सोडतीस स्वतः उपस्थित रहावे. उर्वरीत सोडतीस जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयातील वर्ग एकचे अधिकारी उपस्थित राहतील.
- ५.३ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी विहित दर्जाच्या अस्तरीकरणासाठी वापरावयाच्या फिल्मचे उत्पादक यांची यादी कार्यालयात ठेवावी. शेतक-यांना त्यांच्या पसंतीनुसार फिल्म उत्पादक निवडण्याचा अधिकार राहिल.
- ५.४ उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडून अनुदान प्रस्ताव शेततळ्याच्या तपासणी अहवालासह प्राप्त झाल्यानंतर जिअकृअ कार्यालयातील तंत्र अधिकारी यांनी प्रपत्र क्र.१० मध्ये नमूद केलेल्या प्रपत्रानुसार लाभार्थीचा प्रस्ताव तपासून अनुदान वितरणाकरिता जिअकृअ यांच्या स्वाक्षरीस्तव सादर करावा.

- ५.५ पात्र लाभार्थी सामूहिक शेततळे घटकासाठी पूर्वसंमती दिल्यानंतर बँक कर्ज घेऊ शकतील. बँकेने कर्ज मंजूर करताना शेतक-याची अनुदानाची रक्कम बँक कर्ज खात्यात जमा करण्याची हमी बँकेस देण्यास हरकत नाही. यासाठी शेतक-याची लेखी संमती घ्यावी. जेणेकरून शेतक-यांना कर्ज मंजूर होण्यास अडचण निर्माण होणार नाही.
- ५.६ शेततळ्याची कामे तांत्रिकदृष्ट्या गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने २ टक्के किंवा कमीत कमी १२ कामांची तपासणी करावी.
- ५.७ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक यांनी कमीत कमी १२ कामांची तपासणी करावी. सदरची कामे ही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासलेल्या १२ कामांव्यतिरीक्त असावीत.
६. अनुदान वितरण :-
- ६.१ एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी / जिल्हा अभियान समितीने मंजूर केलेल्या प्रस्तावांना देय अनुदान PFMS प्रणालीद्वारे जिल्हास्तरावरून घटकनिहाय, प्रवर्गनिहाय आर्थिक लक्षांकाच्या मर्यादेत अनुदान वितरीत करावे.
- ६.२ सामूहिक शेततळे घटकाचा लाभ देताना सध्याच्या प्रचलित पध्दतीत बदल करून (खोदकाम, अस्तरीकरण व तारकुंपण) ही सर्व कामे पूर्ण झाल्यावर एकाच टप्प्यात अनुदान द्यावे.
- ६.३ केंद्र/राज्य/महालेखापाल यांच्या लेखा परिक्षण अहवालातील लेखा आक्षेपांची विहित मुदतीत पुर्तता करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल. यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी स्तरावर योजनेचे सर्व अभिलेखे जतन करून ठेवावेत.
७. अधिक्षक कृषि अधिकारी (विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालय) (पथक)
- ७.१ योजनेतील गुणवत्ता राखण्यासाठी विभागस्तरावर पथकांची स्थापना करून त्यांच्यामार्फत क्षेत्रियस्तरावर प्रत्येक उपविभागामधील १ शेततळ्याची आंतरविभागीय रॅण्डम पध्दतीने निवड करून तपासणी करावयाची आहे. याचे संपूर्ण सनियंत्रण विभागस्तरावरून करण्यात यावे. यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती अवलंबावी.
- ७.२ तपासणी पथक - प्रत्येक विभागीय कृषि सहसंचालक स्तरावर सहामाही आंतरविभागीय तपासणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे विशेष पथकांची स्थापना करण्यात यावी.

अ.क्र.	तपासणी पथकातील सदस्य	तपशिल	सदस्य संख्या
१	अधिक्षक कृषि अधिकारी, विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालय	पथक प्रमुख	-
२	कृषि उपसंचालक	सदस्य	१
३	तंत्र अधिकारी	सदस्य	१
४	कृषि अधिकारी	सदस्य	१

- ७.३ राज्यातील एका विभागाने दुस-या विभागातील जिल्हयांतर्गत तयार झालेल्या शेततळ्यांची आंतरविभागीय तपासणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे नियोजन करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार संबंधित विभागाने त्याच्यासमोर दर्शविलेल्या विभागाची तपासणी करावयाची आहे.

अ.क्र.	ज्यांनी तपासणी करावयाची तो विभाग	ज्या विभागाची तपासणी करावयाची तो विभाग
१	कोल्हापूर विभाग	लातूर विभाग
२	ठाणे विभाग	औरंगाबाद विभाग
३	नाशिक विभाग	नागपूर विभाग
४	लातूर विभाग	नाशिक विभाग
५	पुणे विभाग	ठाणे विभाग
६	नागपूर विभाग	अमरावती विभाग
७	औरंगाबाद विभाग	पुणे विभाग
८	अमरावती विभाग	कोल्हापूर विभाग

- ७.४ ज्या विभागाची तपासणी करावयाची आहे. त्या विभागाच्या विभागीय कृषि सहसंचालकाने तपासणी पथकास सर्व अभिलेख उपलब्ध करून द्यावेत. तसेच संबंधित क्षेत्रिय अधिकारी/कर्मचारी यांना तपासणीसाठी उपस्थित राहण्याच्या सक्त सूचना द्याव्यात.
- ७.५ तपासणी करणा-या विभागाच्या अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासणी करावयाच्या विभागातील विभागीय कृषि सहसंचालक यांचेशी संपर्क साधून त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या प्रत्येक जिल्हयात या आर्थिक वर्षामध्ये तयार झालेल्या शेततळ्यांच्या तपासणीचे नियोजन करावे.
- ७.६ विभागातील सर्व जिल्हयात व सर्व तालुक्यात तपासणी होईल आणि तयार झालेल्या शेततळ्यांच्या प्रमाणात असेल याची खात्री करण्याची जबाबदारी तपासणी करणा-या विभागाच्या अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.
- ७.७ अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासणीचा अहवाल त्यांच्या अभिप्रायासह कृषि आयुक्तालयास प्रत्येक सहामाहीच्या शेवटी सादर करावा. तथापि तपासणीत गंभीर त्रुटी/उणिवा/अनियमितता आढळून आल्या तर त्याबाबतचा अहवाल तातडीने कृषि आयुक्तालयास सादर करावा.

८. विभागीय कृषि सहसंचालक

- ८.१ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील उपविभागातील किमान एका सोडतीस स्वतः उपस्थित रहावे.
- ८.२ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी शेततळ्याचे भौतिक लक्षांक व अनुदान वाटप याचे सनियंत्रण करावे.
- ८.३ अंमलबजावणी सूचनेप्रमाणे योग्य ती कार्यवाही होणेबाबत सनियंत्रण करावे.
- ८.४ त्याचप्रमाणे शासन निर्णयाप्रमाणे अंमलबजावणी होती किंवा कसे याबाबत सनियंत्रण करावे.
- ८.५ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक उपविभागातील १ शेततळ्याची रँडम पध्दतीने तपासणी करावी.

९. तांत्रिक व सर्वसाधारण सुचना :-

- ९.१ सामुहिक शेततळ्याचे खोदकाम झाल्यानंतर कृषि सहाय्यक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी कामाची पाहणी करावी व त्यामध्ये सामूहिक शेततळ्याच्या खोदाईचे काम करताना बाजूचा उतार योग्य ठेवणे, बाजूच्या भिंती सपाट व गुळगुळीत करून घेणे, शेततळ्यातील टोकदार दगड, धारदार वस्तू, काचा, झाडांच्या मुळ्या इ. काढून टाकून शेततळ्यात माती टाकून त्यावर पाणी मारून ते धुमसून घेणे इ. प्लॅस्टिक फिल्म अस्तरीकरणाच्या दृष्टीने सर्व पूर्व तयारी खोदाईचे काम करतानाच करून घ्यावी. याबाबत कृषि सहाय्यक, आणि मंडल कृषि अधिकारी या क्षेत्रीय अधिका-यांनी वैयक्तिक लक्ष द्यावे. प्रस्तावित जागेमध्ये खोदाई करून काढलेली माती शेततळ्याच्या आकारानुसार लावून व दबाई करून बांध बनविण्यात यावा.
- ९.२ शेततळ्यांचे खोदकाम पूर्ण झाले नंतर प्लास्टिक फिल्म अस्तरीकरण करिता लाभार्थ्याने शेततळ्याच्या आतील बाजूने योग्य रितीने फिनिशिंग / ड्रेसिंग करावी.
- ९.३ लाभार्थ्याने शेततळे अस्तरीकरणासाठी अधिकृत ५०० मायक्रॉनची प्लास्टिक फिल्म वापरणे बंधनकारक राहिल.
- ९.४ **BIS Standard** मधील अधिकृत रीइनफोर्सड् एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची प्लास्टिक फिल्म उत्पादक, त्यांचे अधिकृत विक्रेते यांची अद्यावत यादी जिअकृअ व ताकृअ कार्यालयात ठेवावी.
- ९.५ शेतक-यांना बाजारात उपलब्ध असलेल्या अधिकृत दर्जाच्या प्लास्टिक फिल्म उत्पादकाची निवड करण्याची मुभा राहिल. शेतक-यांनी प्लास्टिक फिल्म ही नमुना तपासणी अहवालाच्या प्रमाणित (Pass) प्रतिसह खरेदी करावी व फिल्मचे बील जीएसटीसह घ्यावे.
- ९.६ मंजूर आकारमानापेक्षा मोठे शेततळे शेतक-याने खोदल्यास खोदाईचा व अस्तरीकरणाचा अधिकचा खर्च शेतक-याने स्वतः करावयाचा आहे.
- ९.७ प्लास्टिक फिल्मचा पुरवठा दर रुपये ७७ प्रति चौ.मी. आणि फिल्म बसवण्यासाठी रु. १८ प्रति चौ.मी. असा एकूण रु. ९५ प्रति चौ.मी. निश्चित करण्यात आलेला आहे.
- ९.८ फिल्म शेततळ्याच्या काठापासुन बंद (अँकरींग) करून संपूर्ण शेततळ्यात अशा प्रकारे बसवावी की ज्यामुळे फिल्म पाण्याच्या वजनामुळे खाली घसरणार नाही व शेततळ्यातील साठलेले पाणी जमिनीमध्ये मुरणार नाही.

- ९.९ शेततळे अस्तरीकरणसाठी पुरवठा केलेल्या फिल्मचे नमूने गुणवत्ता तपासणीसाठी घेणेबाबत स्वतंत्ररित्या सूचना निर्गमित करण्यात येतील.
- ९.१० पुरवठा करित असलेल्या फिल्मची गुणवत्ता पडताळणीसाठी आवश्यक असलेल्या नमुन्याकरीता लागणारी (१ मीटर X १ मीटर) फिल्म विनामुल्य देणे उत्पादक/पुरवठादार/अधिकृत विक्रेता यांचेवर बंधनकारक राहिल.
- ९.११ शेततळ्यांचे प्लास्टीक फिल्मची देखभाल/संरक्षण शेतकरी यांचेमार्फत केली जाईल. प्लॅस्टीक फिल्मबाबत गुणवत्ता व दर्जाची हमी देण्याची जबाबदारी उत्पादक / पुरवठादार याची राहिल. गुणवत्ते संदर्भात प्रश्न/वाद निर्माण झाल्यास शेतक-यांनी ग्राहक कायदानुसार कार्यवाही करावी.
- १०. २४ x २४ x ४ मी. व ३४ x ३४ x ४.७ मी. या आकारमानाचेच हाफ डगआऊट शेततळे घेण्यात यावेत.**
- १०.१ सामुहिक शेततळे या घटकाचा लाभ सर्वसाधारण प्रवर्गासाठी नानाजी देशमुख कृषि संजिवनी प्रकल्पांतर्गत औरंगाबाद, जालना, बीड, लातूर, नांदेड, परभणी, हिंगोली, उस्मानाबाद, अकोला, अमरावती, वाशिम, यवतमाळ, बुलढाणा, वर्धा, जळगाव तसेच विदर्भातील नागपूर, चंद्रपूर, गडचिरोली, गोंदिया व भंडारा या जिल्ह्यातील लाभार्थ्यांना देण्यात यावा, तथापि अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती संवर्गातील लाभार्थ्यांना संपूर्ण राज्यामध्ये लाभ देण्यात यावा. वरील (२०) जिल्हे वगळता इतर जिल्ह्यांमध्ये सर्वसाधारण प्रवर्गाकरीता नविन सामुहिक शेततळे या घटकाचा वार्षिक कृति आराखड्यात समावेश करण्यात येवू नये. तसेच त्यांचे अर्ज घेण्यात येवू नये व त्यांना मंजूरी देवू नये.
११. सामुहिक शेततळे घटकाचा लाभ हा शेतकरी समुहासाठी आहे. समुहात दोन किंवा अधिक शेतकरी असावेत. शेतकरी संयुक्त कुटुंबातील नसावेत. शेतक-यांचे जमीन धारणेबाबतचे ७/१२ खाते उतारे स्वतंत्र असावेत.
१२. राज्यातील सर्व जिल्ह्यांमधील अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती संवर्गातील शेतक-यांना सामुहिक शेततळे मंजूर करताना त्यांच्याकडे फलोत्पादन पिके सध्या असणेबाबतची अट शिथिल करणेत येत आहे. परंतु शेततळ्यास पूर्वसंमती देताना संबधित शेतक-यांनी भविष्यात फलोत्पादन पिके घेण्याविषयी त्यांच्याकडून हमी पत्र घेण्यात यावे. (प्रपत्र ५)

अ.क्र.	फलोत्पादन क्षेत्र हे.	सामुहिक शेततळ्यांचे आकारमान मी	सामुहिक शेततळ्याचा पाणी साठा घ.मी. मध्ये
१	१.०० हे ते २.०० हे.	२४x२४x४ मी.	२००० घ.मी.
२	२.०० हे. ते ५.०० हे. किंवा त्यापेक्षा जास्त	३४x३४x४.७ मी.	५००० घ.मी.

- १२.१ उपरोक्त मुद्दा क्र. १०.१ मध्ये नमुद केलेल्या २० जिल्ह्यांमध्ये नविन सामुहिक शेततळ्याचा लाभ देताना अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व महिलांचे समांतर आरक्षण विचारात घेऊन पूर्वसंमती द्यावी.
- १२.२ शेततळ्यातील पाणी वापरण्यासाठी सुक्ष्म सिंचनपध्दतीचा वापर करणे बंधनकारक राहिल.
- १२.३ पुर्वी केलेले शेततळे, नैसर्गिक खड्डा, दगड खाणी, विहिर इ. जागी सामुहिक शेततळे मंजूर करण्यात येऊ नये.
- १२.४ सामुहिक शेततळ्याचे आकार मापदंडाच्या मर्यादेच्या अधिन राहून उपलब्ध क्षेत्रीय परिस्थितीनुसार ठरविण्यास लाभार्थ्यांना मूभा राहिल. परंतु, शेततळ्याची खोली व एकूण बांधाची उंची यामध्ये कोणताही बदल करता येणार नाही.
- १२.५ सामुहिक शेततळ्यांसाठी जमिनीच्या वर बांध घालून पाणीसाठा करावयाचे हाफ डगआऊट विविध क्षमतेचे शेततळे, खर्चाची सविस्तर अंदाजपत्रके, गृहीतके व अनुदान मर्यादा सोबत प्रपत्र-३ अ व ३ ब मध्ये देण्यात आलेली आहेत.
१३. सामुहिक शेततळ्याबाबत संपूर्ण माहिती असलेला ३ X २ फुट आकाराचा पक्का बोर्ड शेततळ्याजवळ दिसेल अशा प्रकारे लावून घ्यावा. सदर खर्च सामुहिक शेततळे अंदाजपत्रकातील इतर (Contingency) खर्च या बाबीखाली भागविण्यात यावा.

महाराष्ट्र शासन - कृषि विभाग
एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत सामूहिक शेततळे
सन -----

लाभार्थीचे नाव : -----

गाव. ----- ता ----- जि. -----

शेततळ्याचे आकारमान X X मी. दिलेले अनुदान रु. -----

प्रपत्र - १

सामुहिक शेततळे घटकाचा अर्ज.

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी,

ठिकाण :-

दिनांक :-

विषय :- सामुहिक शेततळे घटकाचा लाभ मिळणेबाबत...

महोदय,

आम्ही खालील शेतकरी समुह अर्ज करतो की, आमच्या समुहाचे एकूण फलोत्पादन क्षेत्र खालीलप्रमाणे आहे.

अ. क्र.	समुहातील शेतक-यांचे नाव व गाव	गट नं.	एकूण फलोत्पादन क्षेत्र (हे.) फलोत्पादन क्षेत्रात फळपिके, भाजीपाला, फुले व औषधी वनस्पती इ. चा समावेश आहे.	निव्वळ फळबाग क्षेत्र (हे.)
१				
२				
३				
४				
५				
एकूण				

आम्ही x x मी. आकारमानाच्या सामुहिक शेततळे फलोत्पादन क्षेत्रासाठी घेऊ इच्छितो. सोबत आमच्या जमिनीचे ७/१२ उतारे जोडत आहे. तरी कृपया आम्हास सामुहिक शेततळे घटकाचा लाभ मिळावा, ही विनंती.

सोबत -

१. अर्ज.

२. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).

३. आधार कार्डची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).

४. आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).

५. हमीपत्र.

६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास प्राधिकृत अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.

आमच्यापैकी ----- यांच्या नावे असलेल्या गट नंबर ----- सर्व्हे नं. ----- मधील हेक्टर क्षेत्रावर शेततळे बांधले जाणार असून त्यांनी त्यांच्या शेतातील जागा शेततळयासाठी उपलब्ध करून दिलेली आहे

आमच्यापैकी ----- यांच्या नावे असलेल्या गट नंबर ----- सर्व्हे नं. ----- मधील हेक्टर क्षेत्रावर शेततळे तयार करण्यात येणार असल्यामुळे त्याचे अनुदान रक्कम त्यांच्या प्रस्तावा सोबत दिलेल्या बँक खात्यात जमा करण्यात यावे. यास आमची कोणतेही हरकत नाही.

अ.क्र.	समुहातील शेतक-यांचे नाव	सही
१		
२		
३		
४		
५		

प्रपत्र - २

सामुहिक शेततळे या घटकासाठी द्यावयाचे पूर्वसंमतीपत्र

जा.क्र. -----

ताकृअ, ----- दि. / /

प्रति,

श्री./श्रीमती -----

मु.पो. -----तालुका. ----- जिल्हा. -----

आपल्या समुहाच्या अर्जाप्रमाणे सामुहिक शेततळे हाफ डगआऊट या प्रकारातील x x मी. आकारमानाच्या शेततळ्यासाठी खालील अटींवर पूर्वसंमती देण्यात येत आहे.

१. पूर्वसंमतीसाठी आपण सादर केलेले अभिलेख्याप्रमाणे प्रत्यक्ष शेतावर तपासणीत फलोत्पादन क्षेत्र तसेच अंमलबजावणी सुचनेतील सर्व बाबी आढळून येणे गरजेचे आहे.
२. पूर्वसंमती प्राप्त झाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत काम सुरु करणे आवश्यक आहे. अन्यथा ही पूर्वसंमती रद्द समजण्यात येईल. त्याचप्रमाणे ४ महिन्यांच्या आत सामुहिक शेततळ्याचे काम पुर्ण करणे बंधनकारक राहिल.
३. सामुहिक शेततळ्याच्या अस्तरीकरणासाठी ५०० मायक्रॉन रीइनफोर्सड् एचडीपीइ जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची प्लास्टीक फिल्म वापरणे बंधनकारक राहिल. या फिल्मच्या उत्पादकांची यादी देण्यात येत असून त्यातून उत्पादकाची निवड करण्याचा अधिकार आपणास राहिल. अनुदान पात्रतेसाठी आपण प्लास्टीक फिल्मचे जीएसटीसह इनव्हाईस बील सादर करणे आवश्यक आहे.
४. खोदाई, प्लास्टीक फिल्म अस्तरीकरण, कुंपण तसेच इतर बाबींसाठी मराफौवमंडळाने निश्चित केलेले मापदंडानुसार अर्थसहाय्य देय राहिल.
५. सामुहिक शेततळे घटकाचा लाभ देताना खोदकाम, अस्तरीकरण व तारकुंपण, ही सर्व कामे पूर्ण झाल्यावर एकाच टप्प्यात अनुदान देण्यात येईल.
६. पूर्वसंमती पत्र दिलेल्या आर्थिक वर्षात सामुहिक शेततळे पुर्ण करणे बंधनकारक आहे. तसे न केल्यास पुढे अनुदान मिळणार नाही, याची नोंद घ्यावी.

सोबत –

१. आराखडा.
२. प्लास्टीक फिल्म पुरवठादारांची यादी.

तालुका कृषि अधिकारी

प्रपत्र- ३ अ

Detailed design of square type (Half Dugout) community tanks

Capacity of the Tank (m3)	5,000	2,000
Side length at surface (m)	34	24
Depth of cut (m)	2	2
Side slope (1)	1	1
Side length at bottom(m)	30	20
Average side length (m)	32	22
Volume of cut (m3)	2,048	968
Volume to be accommodated by the bunds (m3)	2,952	1,032
Side length at top(m)	39.4	28
Average length (m)	34	24
Bund Volume (m3)	2,954	1,033
Bund Height with free board (m)	2.7	2
Topwidth of the Bund (m)	1	1
Bottom width of the Bund (m)	6.4	5
Peripheral length of the Bund (m)	161.6	116
Sectional area of Bund (m2)	9.99	6
Volume of the Bund (m3)	1,614.38	696
Average length -outside (m)	42	30
Slanting height -outside (m)	3.82	2.83
Surface area of the Bund - outside (m2)	640	337
Average side length (m)	32.48	21.82
Slanting height (m)	6.65	5.66
Surface Area of the bund-inside (m2)	864	494
Bottom Area (m2)	900	400
Foot path area (m2)	162	116
Total area for lining (m2)	1,925	1,010
Area of tank (Ha)	0.22	0.12

प्रपत्र-३ ब

Abstract of the cost estimate for (Half Dugout) community tanks

Capacity of the tank (m3)	5,000	2,000
Specifications (m)	34x34x4.7	24x24x4
Side length at surface (m)	34	24
Depth of cut (m)	2	2
Bund height (m)	2.7	2
Topwidth of the Bund (m)	1	1
Earthwork (m3)	2,048	968
Surface area (m2)	1,925	1,010
Outside surface area (m2)	640	337
Cost of earthwork @ Rs. 60/m3	122,880	58,080
Cost of lining @ Rs. 77/m2	148225	77770
Cost of laying & Jointing the lining material (Rs.18/m2)	34650	18180
Cost of grass sodding (Rs.6/m2)	3838.80	2024.40
Cost of fencing (@ 120/m)	19392	13920
Total	328985.80	169974.40
Contingency (3%)	9869.57	5099.23
Total cost (Rs)	338855.37	175073.63
Say, Rs.	339000	175000
Benefited area in Ha	5	2

प्रपत्र – ४

रिडनफोर्सड् एचडीपीई जिओमेंबरेन ५०० मायक्रॉन फिल्मसाठी आवश्यक गुणधर्म (IS :15351:2015 Type II)

Sr. No.	PROPERTY	REQUIREMENT	
		Type II	Method of Test
1	Thickness (mm), Min.	0.50 mm	IS:7016 Part 1
2	Mass (g/m ²), Min.	420 g/m ²	IS:7016 Part 1
3	Dimensions (Length and width)	As declared + 1 percent with no negative tolerance	Annex A of IS 11652
4	Carbon black content, percent, Min.	2.5 ± 0.5	Annex A of IS 11652
5	Breaking load on 20 cm x 10 cm strip, N, Min before U.V exposure	(D1) 6600N	IS 13162 (Part 5)
		(D1) 6600N	
6	Strain at Maximum Load, percent	20 ± 5%	IS 13162 (Part 5)
7	Breaking load on 20cm x 10 cm strip, N, Min After U.V exposure of 1000h	80% of actual original value	IS 13162 (Parts 2 and 5)
8	Impact failure load, at 1520 mm drop, min gram force at 50 percent failure	1840gf	Annex B
9	Tear resistance, N, Min	250N	IS 7016 (Part 3)
10	Puncture resistance, N, Min	500N	Annex D
11	Bursting strength (Ball burst), (N/cm ²), Min	110 (N/cm ²)	IS 7016 (Part 6)
12	Seam strength before UV exposure (N/mm), Min	30 (N/mm)	IS 15060
13	Seam strength after UV exposure (N/mm), Min	80% of actual original value	Annex B & IS:15060
14	Hydrostatic Resistance before UV exposure	No leakage at 15 kg/cm ²	Annex E
15	Hydrostatic Resistance after UV exposure of 1000hours	80% of actual original value	Annex E
16	Ash Content % Max	1%	Annex F

Note : For hydrostatic resistance test, the test specimen shall be selected such that at least one joint covered, if provided.

प्रपत्र - ५

हमीपत्र

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी,

ठिकाण :-

दिनांक :-

विषय :- सामुहिक शेततळे घटकाकरिता द्यावयाचे हमीपत्र...

महोदय,

आम्ही खालील सहा करणार अर्जदार गाव ----- ता. -----येथील रहिवाशी शेतकरी असून आमच्याकडे ८-अ नुसार एकूण ----- हे क्षेत्र आहे. यापैकी खालील तपशीलानुसार एकूण ----- क्षेत्रावर फलोत्पादन पिकांची लागवड असून त्याबाबतची नोंद असलेले ७/१२ खाते उतारे सोबत सादर करण्यात आले आहे. सदर क्षेत्रासाठी आम्ही सामुहिक शेततळे करण्याचा निर्णय घेतलेला असून त्यासाठीच्या निर्गमित करण्यात आलेल्या अंमलबजावणी सुचनांनुसार विहित अटी व शर्ती आम्हाला मान्य असून त्यासाठीचे आम्ही हमीपत्र सादर करित आहोत.

१. शेततळे लाभ क्षेत्राच्या जमीनीचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे. आमचे सर्व मिळून खालीलप्रमाणे पिकनिहाय लागवड केलेले क्षेत्र आहे.

अ.क्र.	पिकाचे नाव	गट/सर्व्हे नंबर	७/१२ प्रमाणे फलोत्पादन लागवडीचे क्षेत्र (हेक्टर)
१			
२			
३			
४			
एकूण			

२. याकरीताचे मार्गदर्शक सुचनांनुसार आवश्यक अनुषंगिक कागदपत्रे सोबत सहपत्रित करण्यात येत असून विहित मार्गदर्शक सुचना बंधनकारक राहतील याची आम्हाला जाणीव आहे.
३. हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करतांना आम्ही सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यातील अर्ज ७/१२ उतारा, आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेच्या पासबुकच्या प्रथम पानाची झेरॉक्स प्रत (फोटोसह), आधार कार्ड, जातीचा दाखला (अनु.जाती/ अनु.जमाती शेतक-यांसाठी) इत्यादी कागदपत्रे ऑनलाईन अपलोड करू. त्याचप्रमाणे सदर कागदपत्रे प्रस्तावा सोबत तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयामध्ये सादर करू. त्याचप्रमाणे अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव आमच्याकडून सादर झाल्यास प्रस्ताव नाकारला जाऊन आम्हास अनुदान मिळणार नाही. याची आम्हास जाणीव आहे.
४. आमच्यापैकी ----- यांच्या नावे असलेल्या गट नंबर ----- सर्व्हे नं. ----- मधील हेक्टर क्षेत्रावर शेततळे बांधले जाणार असून त्यांनी त्यांच्या शेतातील जागा शेततळ्यासाठी उपलब्ध करून दिलेली आहे.
५. सामुहिक शेततळे तयार करताना मार्गदर्शक सुचनेमध्ये नमुद केलेल्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे जसे शेततळे आकारमान, बाजू उतार, प्लॅस्टीक फिल्म अस्तरीकरण बसविताना घ्यावयाची काळजी, पाणी भरणे व कुंपण करणे. इ. बाबींचे आम्ही काटेकोरपणे पालन करू.
६. खोदकाम, अस्तरीकरण, पाणी भरणे व कुंपण करणे इ. कामे मार्गदर्शक सुचनांनुसार जसे पूर्ण होईल त्याप्रमाणे आम्ही कृषि सहाय्यक यांना लेखी स्वरूपात कळवू.
७. पूर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या आराखड्याप्रमाणे व तांत्रिक मापदंडाप्रमाणे **BIS** मानांकनाचे साहित्य वापरून अस्तरीकरण करणे आम्हाला बंधनकारक राहिल.

८. शेततळ्यामध्ये साठवण क्षमतेचा विचार करून नदी, कालव्यातून उपसा सिंचन करून पाणी साठवणार आहोत.
९. शेततळ्यामध्ये साठविलेल्या पाण्यामधून आम्ही फलोत्पादन पिके घेणार असून त्यासाठी सुक्ष्मसिंचन पध्दतीचा वापर करण्याकरिता आमच्याकडे विद्युत कनेक्शन असल्याची हमी देत आहोत.
१०. सदरचे शेततळे खोदाईसाठी सर्व तांत्रिक बाबीची तसेच शेततळ्याच्या अस्तरीकरणाची, बाष्पीभवन कमी करण्याच्या उपाययोजनेबाबत माहिती घेतलेली आहे व शासनाने निश्चित केलेल्या तांत्रिक निकषाची माहिती घेतलेली आहे व ती आम्हाला मान्य आहे.
११. शेततळ्याच्या आकारमानानुसार व आम्ही केलेल्या कामाच्या मापानुसार आम्हाला शासनाकडून एकूण खर्चाच्या विहित मर्यादेत अनुदान मिळणार आहे. याची आम्हाला जाणिव आहे. याबाबत आमची कोणतेही तक्रार असणार नाही.
१२. सामुहिक शेततळ्याचे संरक्षण, देखभाल, दुरुस्ती करण्याची पूर्ण जबाबदारी आमची राहिल याची आम्हाला जाणीव आहे.
१३. शेततळ्याच्या खोदाई काम व अस्तरीकरणाबाबत शासनाने विहित केलेली मोजमापे व खर्चाचे अंदाजपत्रक आम्ही पाहिले असून त्यानुसारच काम करण्यास आम्ही बांधील आहोत. मंजूर आकारमानापेक्षा मोठे शेततळे खोदल्यास खोदाईचा व अस्तरीकरणाचा अधिकचा खर्च आम्हास करावा लागणार आहे, याची आम्हाला जाणीव आहे.
१४. सदर शेततळे कामासाठी इतर कोणत्याही शासकीय योजने अंतर्गत यापूर्वी अनुदान घेतले नाही अथवा यापुढे घेण्यात येणार नाही. याची जाणीव आहे.
१५. आमच्यापैकी ----- यांच्या नावे असलेल्या गट नंबर ----- सर्व्हे नं. ----- मधील हेक्टर क्षेत्रावर शेततळे तयार करण्यात येणार असल्यामुळे त्याचे अनुदान रक्कम त्यांच्या प्रस्तावा सोबतच्या दिलेल्या अर्जांमधील बँक खात्यात जमा करण्यात यावे.
१६. सदर शेततळ्याच्या ठिकाणी /बांधावर पक्यास्वरूपाचा **“एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत सामुहिक शेततळ्यासाठी अर्थसहाय्य”** असे ठळक अक्षरात लोगोसह नामफलक लावण्यात येईल. याची आम्हाला जाणीव आहे.

वरील हमीपत्र आम्ही जाणीवपूर्वक व कोणत्याही दबावाखाली न येता पूर्ण विचारांती देत आहोत.

अ.क्र.	समुहातील शेतक-यांचे नाव	सही
१		
२		
३		
४		
५		

प्रपत्र — ६

अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती संवर्गातील लाभार्थ्यांना सामूहिक शेततळ्यास पूर्वसंमती देताना भविष्यात फलोत्पादन पिके घेण्याविषयी द्यावयाचे हमी पत्र

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी,

ठिकाण :-

दिनांक :-

विषय :- सामूहिक शेततळे घटकाकरिता फलोत्पादन पिके घेण्याविषयी द्यावयाचे हमीपत्र...

महोदय,

आम्ही खालील सहा करणार अर्जदार या गावचे ----- ता. -----येथील रहिवाशी शेतकरी असून आमच्याकडे ८-अ नुसार एकूण ----- हे क्षेत्र आहे. सदर क्षेत्रासाठी आम्ही सामूहिक शेततळे करण्याचा निर्णय घेतलेला असून त्यासाठीच्या निर्गमित करण्यात आलेल्या अंमलबजावणी सुचनांनुसार विहित अटी व शर्ती आम्हाला मान्य आहे व शेततळे पूर्ण झाल्यावर भविष्यकाळामध्ये त्याच्या आकारमानाशी निगडीत ----- हे. फलोत्पादन पिके घेण्याविषयी आम्ही हमीपत्र सादर करित आहोत.

शेतकरी समुहाच्या सहा.

अ.क्र.	समुहातील शेतक-यांचे नाव	सही
१		
२		
३		
४		
५		

प्रपत्र - ७
सामुहिक शेततळे स्थळ पाहणी
(मंडळ कृषि अधिकारी यांनी करणे)

सामुहिक शेततळे स्थळ पाहणी प्रमाणपत्र

श्री./श्रीमती..... गाव:- ता.....
जि..... यांनी त्यांच्या मालकीचे सर्व्हे नं./गट नं..... मधील एकूण क्षेत्र.....(हे. आर) पैकी
.....चौ.मी क्षेत्रावरX.....X.....मी आकारमानाच्या सामुहिक शेततळ्यासाठी लाभ मिळण्याकरिता अर्ज केलेला आहे. सदरच्या नियोजित प्रकल्प स्थळाची दि. / / रोजी मी समक्ष जाऊन पाहणी केली असून प्रस्तावित प्रकल्प स्थळ सामुहिक शेततळे या घटकाच्या मार्गदर्शक सुचनेनुसार सामुहिक शेततळे खोदण्यासाठी तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे / नाही.

उपरोक्त लाभार्थ्याने अर्जासोबत सादर केलेल्या ८-अ मध्ये नमूद इतर गट नं./सर्व्हे नं. मध्ये पाहणी केलेली असून सदर गट नं./सर्व्हे नं. मध्ये सामुहिक शेततळे अस्तित्वात आहे./नाही. तसेच सदरील लाभार्थी समुहाकडे आवश्यकतेप्रमाणे फळबाग/भाजीपाला लागवड केलेली आहे/नाही. सामुहिक शेततळे अस्तित्वात असल्यास, सदरचे शेततळे गट नं./सर्व्हे नं. असून त्याचे क्षेत्रफळचौ. मी. व आकारमान.....X.....X.....मी आहे. सामुहिक शेततळ्यासाठी यापुर्वीयोजनेतून अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे./नाही.

दिनांक / /
ठिकाण

स्वाक्षरी
श्री.
मंडळ कृषि अधिकारी.....

(मंडळ कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सूचनेतील सामुहिक शेततळ्यासाठी जागेची निवड या बाबतच्या सविस्तर सुचनांचा अवलंब करून स्थळ तपासणी अहवाल द्यावा.)

सामुहिक शेततळे प्रथम मोका तपासणी प्रपत्र - ८
(सामुहिक शेततळ्याचे खोदकाम झाल्यानंतर)
(तालुका कृषि अधिकारी व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी करणे)

१	तपासणी दिनांक -																																																											
२	तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. ताकृअ..... सदस्य - श्री. मंकृअ.....																																																											
३	लाभार्थ्याचे नाव - श्री. :-..... गाव :- ता. जि. सर्वे नं. वर्गवारी (अ.जा./अ.ज./महिला/सर्वसाधारण).....																																																											
४	बाब- सामुहिक शेततळे आकारमान (मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे आकारमान नमूद करावे) X X... मी.																																																											
५	पूर्वसंमती क्र.व दिनांक पूर्वसंमती दिलेले आकारमान X X...मी. (क्षमता.....घ.मी.)																																																											
६	शेततळ्याच्या आकारमानानुसार शेततळे खोदकामाची मोजमापे, खोदाईच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे व मापन पुस्तिकेतील नोंदी नुसार आहेत/नाहीत? होय/नाही																																																											
७	<p>शेततळ्याच्या आकारमानानुसार खोदाईचे मापदंड प्रकार :- शेततळ्याच्या आकारमानानुसार (हाफडगआउट) खोदाईच्या मापदंडाचा तपशील खालीलप्रमाणे</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th rowspan="2">क्षमता (मी.^३) आकारमान</th> <th colspan="2">५००० घन मी.</th> <th colspan="2">२००० घन मी.</th> </tr> <tr> <th colspan="2">३४X३४X४.७ मी.</th> <th colspan="2">२४X२४ X४ मी.</th> </tr> <tr> <th></th> <th>अपेक्षित</th> <th>प्रत्यक्ष</th> <th>अपेक्षित</th> <th>प्रत्यक्ष</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Side length at one side</td> <td>३९.४</td> <td></td> <td>२८</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Side length adjoining side</td> <td>३९.४</td> <td></td> <td>२८</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Depth of cut (m)</td> <td>२</td> <td></td> <td>२</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Side slope (1:1)</td> <td>१</td> <td></td> <td>१</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Side length at bottom(m)</td> <td>३०</td> <td></td> <td>२०</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Bund Height with free board (m)</td> <td>२.७</td> <td></td> <td>२</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Total Height of the tank</td> <td>४.७</td> <td></td> <td>४</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Top width of the Bund (m)</td> <td>१</td> <td></td> <td>१</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Bottom Area (m²)</td> <td>९००</td> <td></td> <td>४००</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>वरीलप्रमाणे सामुहिक शेततळे या घटकाच्या मार्गदर्शक सूचनेत दिलेल्या निकषानुसार सदर शेततळ्याच्या खोदाईचे काम झालेले असून / नसून इतर बाबतीतही मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब केला असल्याने / नसल्याने लाभार्थ्यांनी शेततळ्याचे पुढील काम करण्यास शिफारस आहे / नाही.</p> <p>समक्ष- स्वाक्षरी पथक प्रमुख, श्री. ताकृअ.....</p> <p>लाभार्थ्यांचे नाव व स्वाक्षरी सदस्य- श्री. मंकृअ</p>	क्षमता (मी. ^३) आकारमान	५००० घन मी.		२००० घन मी.		३४X३४X४.७ मी.		२४X२४ X४ मी.			अपेक्षित	प्रत्यक्ष	अपेक्षित	प्रत्यक्ष	Side length at one side	३९.४		२८		Side length adjoining side	३९.४		२८		Depth of cut (m)	२		२		Side slope (1:1)	१		१		Side length at bottom(m)	३०		२०		Bund Height with free board (m)	२.७		२		Total Height of the tank	४.७		४		Top width of the Bund (m)	१		१		Bottom Area (m ²)	९००		४००	
क्षमता (मी. ^३) आकारमान	५००० घन मी.		२००० घन मी.																																																									
	३४X३४X४.७ मी.		२४X२४ X४ मी.																																																									
	अपेक्षित	प्रत्यक्ष	अपेक्षित	प्रत्यक्ष																																																								
Side length at one side	३९.४		२८																																																									
Side length adjoining side	३९.४		२८																																																									
Depth of cut (m)	२		२																																																									
Side slope (1:1)	१		१																																																									
Side length at bottom(m)	३०		२०																																																									
Bund Height with free board (m)	२.७		२																																																									
Total Height of the tank	४.७		४																																																									
Top width of the Bund (m)	१		१																																																									
Bottom Area (m ²)	९००		४००																																																									

सामुहिक शेततळे अंतिम मोका तपासणी प्रपत्र - ९
(सामुहिक शेततळ्याचे खोदकाम, अस्तरीकरण, पाणी भरणे व तारेचे कुंपण झाल्यानंतर)
(उपविभागीय कृषि अधिकारी व तालुका कृषि अधिकारी यांनी करणे)

१	तपासणी दिनांक -																														
२	तपासणी पथक प्रमुख :- श्री.उविकृत..... सदस्य - श्री.ताकृत.....																														
३	लाभार्थ्याचे नाव - श्री. गाव:- ता. जि. सर्वे नं. वर्गवारी (अ.जा./अ.ज./महिला/सर्वसाधारण).....																														
४	बाब- सामुहिक शेततळे आकारमान (मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे आकारमान नमूद करावे) X X... मी.																														
५	खोदाई पूर्व स्थळ पाहणी अहवालाचा दिनांक -																														
६	खोदाई पूर्व स्थळ पाहणी अहवालानुसार शेततळे खोदाईसाठी पूर्वसंमती दिली आहे किंवा नाही. होय/नाही																														
७	पूर्वसंमती क्र.व दिनांक पूर्वसंमती दिलेले क्षेत्र चौ.मी.																														
८	सामुहिक शेततळे प्रथम मोका तपासणी दिनांक -																														
९	सामुहिक शेततळे प्रथम मोका तपासणी अहवालानुसार पुढील कामे करण्यासाठी परवानगी दिली होती/नाही? होय/नाही																														
१०	प्रथम मोका तपासणी तपशील १०.१. लांबी मी. रुंदी..... मी. उंची मी. १०.२. क्षेत्रफळ चौ. मी.																														
११	सामुहिक शेततळे वापरण्यात आलेल्या साहित्याची तपासणी - प्लास्टिक फिल्म अस्तरीकरण BIS नोंदणीकृत सेवा पुरवठादाराचे नाव - पत्ता- दुरध्वनी क्र..... भ्रमणध्वनी क्र.																														
११.१	शेततळ्यासाठी BIS Standard ५०० मायक्रॉन रिझनफोर्सड एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची आहे किंवा नाही? होय/नाही																														
११.२	रिझनफोर्सड एचडीपीई जिओमेंबरेन ५०० मायक्रॉन फिल्मसाठी आवश्यक गुणधर्म (IS:15351:2015 Type II) प्रपत्र -..... प्रमाणे पास कॉपी बिलासोबत आहे किंवा नाही? होय/नाही • (सदरची बाब शेतक-याने उत्पादकाकडून प्लास्टिक फिल्म सोबत प्राप्त केलेल्या नमुना तपासणी अहवालाच्या प्रमाणित प्रती वरून तपासावी.)																														
११.३	फिल्म शेततळ्याच्या काठापासून बंद (अॅक्सींग) करून संपूर्ण शेततळ्यात अशा प्रकारे बसवलेली आहे किंवा नाही की ज्यामुळे फिल्म पाण्याच्या वजनाने खाली घसरणार नाही व शेततळ्यातील साठलेले पाणी जमिनीमध्ये मुरणार नाही. होय/नाही																														
११.४	तारेच्या जाळीचे कुंपण शेततळ्याच्या बाहेरील बाजूस केलेले आहे किंवा नाही? होय/नाही																														
११.५	शेततळ्यांमध्ये पाणी भरलेले आहे किंवा नाही? होय/नाही																														
११.६	शेततळ्याच्या बाजूने गवत लागवड केली आहे / नाही. होय/नाही																														
११.७	एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत पुर्ण झालेल्या शेततळ्याची माहिती असलेला बोर्ड लावलेला आहे/नाही. होय/नाही																														
१२	मंजूर मॉडेल नुसार शेततळे पूर्ण करण्यासाठी झालेला खर्चाचा तपशील																														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>अ.क्र.</th> <th>बाब</th> <th>परिमाण</th> <th>मार्गदर्शकसुचनेनुसार खर्चाचे मापदंड</th> <th>प्रत्यक्ष खर्च</th> <th>मार्गदर्शकसुचनेनुसार, मंजूर आकारमानानुसार देय अनुदान</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१</td> <td>खोदकाम</td> <td>.....घन. मी.</td> <td>रु. ६०/घन. मी.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>२</td> <td>अस्तरीकरण अ) प्लास्टिक फिल्म</td> <td>.....चौ.मी.</td> <td>रु. ७७/चौ.मी.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>ब) फिल्म लावण्याचा खर्च</td> <td>.....चौ.मी.</td> <td>रु. १८/चौ.मी.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>३</td> <td>तलावाच्या बाजूची इतर</td> <td>.....चौ.मी.</td> <td>रु. ६/चौ.मी.</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	अ.क्र.	बाब	परिमाण	मार्गदर्शकसुचनेनुसार खर्चाचे मापदंड	प्रत्यक्ष खर्च	मार्गदर्शकसुचनेनुसार, मंजूर आकारमानानुसार देय अनुदान	१	खोदकामघन. मी.	रु. ६०/घन. मी.			२	अस्तरीकरण अ) प्लास्टिक फिल्मचौ.मी.	रु. ७७/चौ.मी.				ब) फिल्म लावण्याचा खर्चचौ.मी.	रु. १८/चौ.मी.			३	तलावाच्या बाजूची इतरचौ.मी.	रु. ६/चौ.मी.		
अ.क्र.	बाब	परिमाण	मार्गदर्शकसुचनेनुसार खर्चाचे मापदंड	प्रत्यक्ष खर्च	मार्गदर्शकसुचनेनुसार, मंजूर आकारमानानुसार देय अनुदान																										
१	खोदकामघन. मी.	रु. ६०/घन. मी.																												
२	अस्तरीकरण अ) प्लास्टिक फिल्मचौ.मी.	रु. ७७/चौ.मी.																												
	ब) फिल्म लावण्याचा खर्चचौ.मी.	रु. १८/चौ.मी.																												
३	तलावाच्या बाजूची इतरचौ.मी.	रु. ६/चौ.मी.																												

		कामे - गवत बी लागवड इ.				
४		संरक्षित कुंपणमी.	रु. १२०/मी.		
५		आकस्मिक खर्च	-			
		एकुण				
१३	शेततळ्याच्या पाण्याच्या कार्यक्षम वापरासाठी संरक्षित सिंचनाची सोय शेतकरी समुहाने केली आहे अथवा नाही? होय/नाही					
१४	शेततळ्याच्या पाण्यावर भिजणारी पिके / शेततळ्यामुळे पिकनिहाय संरक्षित सिंचनाखाली आलेले क्षेत्र					
	अ.क्र.	पिके	क्षेत्र (हेक्टर)			
	१					
	२					
	३					
१५	कामाची नोंद घेतलेली मापनपुस्तिका गावाचे नाव तालुका..... मापनपुस्तिका क्र. ----- पृष्ठ क्र -----					
१६	शेततळ्याच्या सदर अनुदान मागणी वेळी घेतलेला फोटोप्रत या अनुदान मागणी सोबत जोडावा होय/नाही					
१७	सदर सामुहिक शेततळ्याचे Geo Tagging केले असता अक्षांश, रेखांशासह निरीक्षणे खालीलप्रमाणे अक्षांश ° दक्षिण ते ° उत्तर रेखांश ° पूर्व ते ° पश्चिम					
१८	अंतिम देय रक्कम रु.----					

दि. - / /

स्थळ -

समक्ष-

लाभार्थ्याचे नाव व स्वाक्षरी

स्वाक्षरी

पथक प्रमुख, श्री. उविकृअ

स्वाक्षरी

सदस्य- श्री. ताकृअ.....

प्रपत्र - १०

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील तंत्र अधिकारी यांनी सामुहिक शेततळे घटकाच्या अनुदानासाठी लाभार्थीचा प्रस्ताव तपासण्याकरिताची यादी (चेकलिस्ट).

प्रपत्र

१	शेतक-याचा अर्ज.	(आहे / नाही.)
२	७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).	(आहे / नाही.)
३	आधार कार्डाची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावती झेरॉक्स).	(आहे / नाही.)
४	आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).	(आहे / नाही.)
५	हमीपत्र.	(आहे / नाही.)
६	शेतकरी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास वैध अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.	(आहे / नाही.)
७	स्थळ दर्शक नकाशा	(आहे / नाही.)
८	चतुःसिमा	(आहे / नाही.)
९	स्थळ पाहणी प्रपत्र	(आहे / नाही.)
१०	पुर्वसंमती पत्र	(आहे / नाही.)
११	प्रथम मोका तपासणी अहवाल.	(आहे / नाही.)
१२	अंतिम मोका तपासणी अहवाल.	(आहे / नाही.)
१३	जीएसटीसह बील इनव्हाईस.	(आहे / नाही.)
१४	उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे अनुदान शिफारसपत्र.	(आहे / नाही.)

वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरण

वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरणासाठी अंमलबजावणी सुचना

प्रस्तावना:

राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत सामुहीक शेततळे ही योजना राबविण्यात येत असून पाण्याचा साठा निर्माण करणे (Creation of Water Resources) व साठविलेले पाणी झिरपून वाया जाऊ नये तसेच पाणी टंचाईच्या काळात फळबागा जगविण्यासाठी साठविलेल्या पाण्याचा उपयोग व्हावा म्हणून शेततळ्यास योग्य दर्जाच्या प्लास्टिक फिल्मचे अस्तरीकरण करणेबाबत केंद्र शासनाच्या सुचना आहेत.

या अनुषंगाने, MGNREGS, RKVY, मागेल त्याला शेततळे, भरडधान्य अभियान, राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान, कोरडवाहू शेती अभियान, गळीतधान्य अभियान तसेच स्वखर्चाने खोदकाम केलेले शेततळे, या सारख्या व इतर योजनांतर्गत खोदकाम पूर्ण झालेल्या शेततळ्यांच्या प्लास्टिक फिल्म अस्तरीकरणासाठी एकूण अनुज्ञेय खर्चाच्या ५० टक्के अथवा जास्तीत जास्त रू. ७५०००/- या मर्यादेत अनुदान देय आहे.

उद्देश :-

१. फलोत्पादन पिकांसाठी संरक्षित सिंचनाची सुविधा निर्माण करणे.
२. दुष्काळी भागामध्ये फलोत्पादन पिकाच्या क्षेत्रविस्तारासाठी सिंचन सुविधा निर्माण करणे.

लाभार्थी निवडीचे निकष :-

१. लाभार्थी हे शेतकरी असावेत.
२. शेतकरी समुहाकडे फलोत्पादन पिके असणे आवश्यक राहिल.

अंमलबजावणी कार्यपध्दती :-

अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदा-या :

१. लाभ घेऊ इच्छिणारे शेतकरी :-

- १.१ लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट <http://www.hortnet.gov.in> या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी. नोंदणी करतानाच शेतक-यांनी ७/१२, ८-अ चा नमुना, आधार कार्ड, आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँक खाते पास बुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत, विहित नमुन्यातील हमीपत्र, संवर्ग प्रमाणपत्र (अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती शेतक-यासाठी), हॉर्टनेटच्या संकेत स्थळावर अपलोड करावेत. थेट पध्दतीने अर्ज (ऑफलाईन) कोणत्याही कार्यालयात स्विकारले जाणार नाहीत.

- १.२ पुर्वसंमती प्राप्त झाल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा.

प्रस्तावामध्ये लाभार्थीने खालील कागदपत्रे जोडावीत.

१. विहित नमुन्यातील अर्ज.
 २. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).
 ३. आधार कार्डची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).
 ४. आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).
 ५. हमीपत्र.
 ६. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास प्राधिकृत अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.
वरीलप्रमाणे आवश्यक कागदपत्रांसह तालुका कृषि अधिकारी यांना प्रस्ताव १० कार्यालयीन दिवसात सादर करावयाचा आहे. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.
- १.३ पुर्वसंमती मिळालेपासून १५ दिवसाच्या आत काम सुरु करणे आवश्यक राहिल. अन्यथा पुर्वसंमती रद्द करण्यात येईल.
 - १.४ पुर्वसंमती दिलेल्या तारखेपासून २ महिन्यात काम पुर्ण करणे आवश्यक राहिल.

- १.५ शेततळे खोदाई अस्तरीकरण आणि कुंपन करणे इ. कामे झाल्यानंतर संबंधीत कृषि सहाय्यकास किंवा तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयास लेखी कळविणे आवश्यक राहिल.
- १.६ शेततळ्यासाठी **BIS Standard** ५०० मायक्रॉन रीइनफोर्सड एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची वापरणे आवश्यक राहिल.
- १.७ शेतक-यांना त्यांच्या पसंतीनुसार विहित दर्जाच्या अस्तरीकरणासाठी वापरावयाच्या फिल्मचे उत्पादक निवडण्याचा अधिकार राहिल.
- १.८ पूर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या आराखड्याप्रमाणे व तांत्रिक मापदंडाप्रमाणे कामे करणे आवश्यक राहिल.

२ तालुका कृषि अधिकारी :-

- २.१ सोडत पध्दतीद्वारे तयार केलेल्या जेष्ठता सुचितील क्रमानुसार तालुक्याच्या मंजूर आर्थिक लक्षांकाच्या अधिन राहून तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती द्यावी. पूर्वसंमती देण्यापुर्वी मुद्दा क्र. १.३ मध्ये नमुद केल्याप्रमाणे शेतक-यांकडून कागदपत्रे प्राप्त करून घ्यावी.
- २.२ शेतक-यांना योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच शेततळेचे तांत्रिक निकष व आराखडा समजून सांगावा.
- २.३ शेतक-यांना अधिकृत फिल्म पुरवठादारांची यादी उपलब्ध करून द्यावी.
- २.४ शेतक-यांनी प्लॅस्टीक फिल्म बसविल्यानंतर तसेच तारेचे कुंपण केल्यावर मंडळ कृषि अधिकारी यांनी कामाची मापे घेऊन मापनपुस्तिकेमध्ये नोंदवावीत आणि **मोका तपासणी** करावी.
- २.५ तालुका कृषि अधिकारी यांनी कामाची किमान १० टक्के तपासणी करावी.

३ उपविभागीय कृषि अधिकारी :-

- ३.१ उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी कामाची ५ टक्के तपासणी करावी व अनुदानाचा प्रस्ताव शिफारशीसह जिअकृअ यांच्याकडे अनुदानासाठी सादर करावा.
- ३.२ शेततळ्याचे भौगोलिक स्थानांकन (**Geo tagging**), करावे. शेतकरी /शेतकरी प्रतिनिधी समवेत शेततळ्याचे अक्षांश/रेखांश सह फोटो काढावेत.

४ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी :-

- ४.१ आयुक्तालय स्तरावरून दिलेल्या लक्षांकाच्या अधिन राहून तालुका कृषि अधिकारी यांना लक्षांक वाटप करावे.
- ४.२ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी सोडतीची अंमलबजावणी योग्य पध्दतीने होण्याकरीता सनियंत्रण करावे व त्यांनी त्यांच्या उपविभागातील किमान एका सोडतीस स्वतः उपस्थित रहावे. उर्वरीत सोडतीस जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयातील वर्ग एकचे अधिकारी उपस्थित राहतील.
- ४.३ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी विहित दर्जाच्या अस्तरीकरणासाठी वापरावयाच्या फिल्मचे उत्पादक यांची यादी कार्यालयात ठेवावी. शेतक-यांना त्यांच्या पसंतीनुसार फिल्म उत्पादक निवडण्याचा अधिकार राहिल.
- ४.४ उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडून अनुदान प्रस्ताव तपासणी अहवालासह प्राप्त झाल्यानंतर जिअकृअ कार्यालयातील तंत्र अधिकारी यांनी प्रपत्र क्र.४ मध्ये नमूद केलेल्या प्रपत्रानुसार शेतक-याचा प्रस्ताव तपासून अनुदान वितरणाकरिता जिअकृअ यांच्या स्वाक्षरीस्तव सादर करावा.
- ४.५ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी कामाची किमान २ टक्के तपासणी करावी.
- ४.६ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक यांनी कमीत कमी १२ कामांची तपासणी करावी. सदरची कामे ही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासलेल्या १२ कामांव्यतिरीक्त असावीत.
- ४.७ अनुदान वितरण :- राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी/जिल्हा अभियान समितीने मंजूर केलेल्या प्रस्तावांना देय अनुदान PFMS प्रणालीद्वारे जिल्हास्तरावरून घटकनिहाय, प्रवर्गनिहाय आर्थिक लक्षांकाच्या मर्यादेत वितरीत करावे.

४.८ केंद्र/राज्य/महालेखापाल यांच्या लेखा परिक्षण अहवालातील लेखा आक्षेपांची विहित मुदतीत पुर्तता करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल. यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी स्तरावर योजनेचे सर्व अभिलेखे जतन करून ठेवावेत.

५ अधिक्षक कृषि अधिकारी (विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालय) (पथक)

५.१ योजनेतील गुणवत्ता राखण्यासाठी विभागस्तरावर पथकांची स्थापना करून त्यांच्यामार्फत क्षेत्रियस्तरावर प्रत्येक उपविभागामधील ३ शेततळ्याची आंतरविभागीय रॅण्डम पध्दतीने निवड करून तपासणी करावयाची आहे. याचे संपूर्ण सनियंत्रण विभागस्तरावरून करण्यात यावे. यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती अवलंबावी.

५.२ **तपासणी पथक-** प्रत्येक विभागीय कृषि सहसंचालक स्तरावर **सहामाही आंतरविभागीय तपासणी** करण्यासाठी खालीलप्रमाणे विशेष पथकांची स्थापना करण्यात यावी.

अ.क्र.	तपासणी पथकातील सदस्य	तपशिल	सदस्य संख्या
१	अधिक्षक कृषि अधिकारी, विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालय	पथक प्रमुख	-
२	कृषि उपसंचालक	सदस्य	१
३	तंत्र अधिकारी	सदस्य	१
४	कृषि अधिकारी	सदस्य	१

५.३ राज्यातील एका विभागाने दुस-या विभागातील जिल्हयांतर्गत तयार झालेल्या शेततळ्यांची आंतरविभागीय तपासणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे नियोजन करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार संबंधित विभागाने त्याच्यासमोर दर्शविलेल्या विभागाची तपासणी करावयाची आहे.

अ.क्र.	ज्यांनी तपासणी करावयाची तो विभाग	ज्या विभागाची तपासणी करावयाची तो विभाग
१	कोल्हापूर विभाग	लातूर विभाग
२	ठाणे विभाग	औरंगाबाद विभाग
३	नाशिक विभाग	नागपूर विभाग
४	लातूर विभाग	नाशिक विभाग
५	पुणे विभाग	ठाणे विभाग
६	नागपूर विभाग	अमरावती विभाग
७	औरंगाबाद विभाग	पुणे विभाग
८	अमरावती विभाग	कोल्हापूर विभाग

५.४ ज्या विभागाची तपासणी करावयाची आहे. त्या विभागाच्या विभागीय कृषि सहसंचालकाने तपासणी पथकास सर्व अभिलेख उपलब्ध करून द्यावेत. तसेच संबंधित क्षेत्रिय अधिकारी/कर्मचारी यांना तपासणीसाठी उपस्थित राहण्याच्या सक्त सूचना द्याव्यात.

५.५ तपासणी करणा-या विभागाच्या अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासणी करावयाच्या विभागातील विभागीय कृषि सहसंचालक यांचेशी संपर्क साधून त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या प्रत्येक जिल्हयात या आर्थिक वर्षामध्ये तयार झालेल्या शेततळे अस्तरीकरण तपासणीचे नियोजन करावे.

५.६ विभागातील सर्व जिल्हयात व सर्व तालुक्यात तपासणी होईल आणि तयार झालेल्या शेततळ्यांच्या प्रमाणात असेल याची खात्री करण्याची जबाबदारी तपासणी करणा-या विभागाच्या अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.

५.७ अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासणीचा अहवाल त्यांच्या अभिप्रायासह कृषि आयुक्तालयास प्रत्येक सहामाहीच्या शेवटी सादर करावा. तथापि तपासणीत गंभीर त्रुटी/उणिवा/अनियमितता आढळून आल्या तर त्याबाबतचा अहवाल तातडीने कृषि आयुक्तालयास सादर करावा.

६ विभागीय कृषि सहसंचालक

- ६.१ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील उपविभागातील किमान एका सोडतीस स्वतः उपस्थित रहावे.
- ६.२ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी शेततळे अस्तरीकरणाचे भौतिक लक्षांक व अनुदान वाटप याचे सनियंत्रण करावे.
- ६.३ अंमलबजावणी सूचनेप्रमाणे योग्य ती कार्यवाही होणेबाबत सनियंत्रण करावे.
- ६.४ त्याचप्रमाणे शासन निर्णयाप्रमाणे अंमलबजावणी होती किंवा कसे याबाबत सनियंत्रण करावे.
- ६.५ विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांच्या कार्यक्षेत्रातील प्रत्येक उपविभागातील १ शेततळ्याची रँडूम पध्दतीने तपासणी करावी.

७ तांत्रिक व सर्वसाधारण सुचना :-

- ७.१ प्लास्टीक फिल्म अस्तरीकरण करीता लाभार्थ्याने शेततळ्याच्या आतील बाजूने योग्य रितीने फिनिशिंग / ड्रेसिंग करावी.
- ७.२ लाभार्थ्याने शेततळे अस्तरीकरणासाठी अधिकृत ५०० मायक्रॉनची प्लास्टीक फिल्म वापरणे बंधनकारक राहिल.
- ७.३ **BIS Standard** मधील अधिकृत रीइनफोर्सड् एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची प्लास्टीक फिल्म उत्पादक, त्यांचे अधिकृत विक्रेते यांची अद्यावत यादी जिअकृअ व ताकृअ कार्यालयात ठेवावी.
- ७.४ शेतक-यांना बाजारात उपलब्ध असलेल्या अधिकृत दर्जाच्या प्लास्टीक फिल्म उत्पादकाची निवड करण्याची मुभा राहिल. शेतक-यांनी प्लास्टीक फिल्म ही नमुना तपासणी अहवालाच्या प्रमाणित (Pass) प्रतिसह खरेदी करावी व फिल्मचे बील जीएसटीसह घ्यावे.
- ७.५ मंजूर आकारमानापेक्षा मोठ्या शेततळ्यास शेतक-याने अस्तरीकरण केल्यास अधिकचा खर्च शेतक-याने स्वतः करावयाचा आहे.
- ७.६ प्लास्टीक फिल्मचा पुरवठा दर रुपये ७७ प्रति चौ.मी. आणि फिल्म बसवण्यासाठी रु. १८ प्रति चौ.मी. असा एकूण रु. ९५ प्रति चौ.मी. निश्चित करण्यात आलेला आहे.
- ७.७ फिल्म शेततळ्याच्या काठापासुन बंद (अँकरींग) करून संपूर्ण शेततळ्यात अशा प्रकारे बसवावी की ज्यामुळे फिल्म पाण्याच्या वजनामुळे खाली घसरणार नाही व शेततळ्यातील साठलेले पाणी जमिनीमध्ये मुरणार नाही.
- ७.८ शेततळे अस्तरीकरणासाठी पुरवठा केलेल्या फिल्मचे नमूने गुणवत्ता तपासणीसाठी घेणेबाबत स्वतंत्ररित्या सूचना निर्गमित करण्यात येतील.
- ७.९ पुरवठा करीत असलेल्या फिल्मची गुणवत्ता पडताळणीसाठी आवश्यक असलेल्या नमुन्याकरीता लागणारी (१ मीटर X १ मीटर) फिल्म विनामुल्य देणे उत्पादक/पुरवठादार/अधिकृत विक्रेता यांचेवर बंधनकारक राहिल.
- ७.१० शेततळ्यांचे प्लास्टीक फिल्मची देखभाल/संरक्षण शेतकरी यांचेमार्फत केली जाईल. प्लॅस्टीक फिल्मबाबत गुणवत्ता व दर्जाबाबत हमी देण्याची जबाबदारी उत्पादक/पुरवठादार यांची राहिल. गुणवत्ते संदर्भात प्रश्न/वाद निर्माण झाल्यास शेतक-यांनी ग्राहक कायद्यानुसार कार्यवाही करावी.
- ७.११ शेततळे अस्तरीकरणाचा लाभ देताना अनुसुचित जाती, अनुसुचित जमाती व महिलांचे समांतर आरक्षण विचारात घेऊन पुर्वसंमती घ्यावी.
- ७.१२ शेततळ्यातील पाणी वापरण्यासाठी सुक्ष्म सिंचनपध्दतीचा वापर करणे बंधनकारक राहिल.
- ८ शेततळे अस्तरीकरणाची संपूर्ण माहिती असलेला ३ X २ फुट आकाराचा पक्का बोर्ड शेततळ्याजवळ दिसेल अशा प्रकारे लावून घ्यावा. सदरील खर्च लाभार्थ्याने स्वतः करावयाचा आहे.

महाराष्ट्र शासन - कृषि विभाग

----- योजनेंतर्गत शेततळे अस्तरीकरण
सन -----

लाभार्थीचे नाव : -----

गाव. ----- ता ----- जि. -----

शेततळ्याचे आकारमान X X मी. दिलेले अनुदान रु. -----

प्रपत्र-अ

रिइनफोर्सड् एचडीपीड् जिओमेंबरेन ५०० मायक्रॉन फिल्मसाठी आवश्यक गुणधर्म

(IS :15351:2015 Type II)

Sr. No	PROPERTY	REQUIREMENT	
		Type II	Method of Test
1	Thickness (mm), Min.	0.50 mm	IS:7016 Part 1
2	Mass (g/m ²), Min.	420 g/m ²	IS:7016 Part 1
3	Dimensions (Length and width)	As declared + 1 percent with no negative tolerance	Annex A of IS 11652
4	Carbon black content, percent, Min.	2.5 ± 0.5	Annex A of IS 11652
5	Breaking load on 20 cm x 10 cm strip, N, Min before U.V exposure	(D1) 6600N	IS 13162 (Part 5)
		(D1) 6600N	
6	Strain at Maximum Load, percent	20 ± 5%	IS 13162 (Part 5)
7	Breaking load on 20cm x 10 cm strip, N, Min After U.V exposure of 1000h	80% of actual orginal value	IS 13162 (Parts 2 and 5)
8	Impact failure load, at 1520 mm drop, min gram force at 50 percent failure	1840gf	Annex B
9	Tear resistance, N, Min	250N	IS 7016 (Part 3)
10	Puncture resistance, N, Min	500N	Annex D
11	Bursting strength (Ball burst), (N/cm ²), Min	110 (N/cm ²)	IS 7016 (Part 6)
12	Seam strength before UV exposure (N/mm), Min	30 (N/mm)	IS 15060
13	Seam strength after UV exposure (N/mm), Min	80% of actual orginal value	Annex B & IS:15060
14	Hydrostatic Resistance before UV exposure	No leakage at 15 kg/cm ²	Annex E
15	Hydrostatic Resistance after UV exposure of 1000hours	80% of actual original value	Annex E
16	Ash Content % Max	1%	Annex F
<p>Note : For hydrostatic resistance test, the test specimen shall be selected such that at least one joint covered, if provided.</p>			

प्रपत्र-ब

शेततळे अस्तरीकरणासाठी ५० टक्के अर्थसहाय्याकरीता विविध आकारमानानुसार अनुज्ञेय अनुदान तपशील

MNREGS/RKVY व मागेल त्याला शेततळे अंतर्गत शेततळ्याचे प्रकार	एकूण क्षेत्रफळ (घ.मी.)	होणारा पाणी साठा (घ.मी.)	फलोत्पादन पिका खालील किमान क्षेत्र (हे.)	अस्तरीकरण साठी लागणारी फिल्म (चौ.मी.)	अस्तरीकरण साठी येणारा खर्च रु.			५० टक्के प्रमाणे जास्तीत जास्त देय अनुदान रक्कम रु.
					फिल्मची किंमत (रु. ७७/- प्रति चौ.मी.)	अस्तरीकरणासाठी खर्च (रु. १८/- प्रति चौ.मी.)	एकूण (रु. १५/- प्रति चौ.मी.)	
१५ X १५ X ३	४४१	२२५	०.२०	५९५.३	४५८३६	१०७१५	५६५५१	२८२७५
२० X १५ X ३	६२१	३००	०.३०/०.२०	६६५.२	५१२२२	११९७४	६३१९६	३१५९८
२० X २० X ३	८७६	४००	०.४०	८६७.८	६६८१७	१५६२०	८२४३६	४१२१८
२५ X २० X ३	११३१	५००	०.५०/०.४०	१०४६	८०५१९	१८८२३	९९३४२	४९६७१
२५ X २५ X ३	१४६१	६२५	०.६०	१२३६	९५१५५	२२२४४	११७३९९	५८७००
३० X २५ X ३	१७९१	७५०	०.७०/०.६०	१४२६	१०९७९१	२५६६५	१३५४५७	६७७२८
३० X ३० X ३	२१९६	९००	०.८०	१६४३	१२६५४५	२९५८२	१५६१२७	७५०००

प्रपत्र-१

----- योजनेतर्गत शेततळे अस्तरीकरणासाठी अर्थसहाय्य मिळणेबाबत करावयाचा अर्ज

ठिकाण-

दिनांक-

प्रति,

तालुका कृषि अधिकारी,

विषय :- ----- योजनेतर्गत शेततळे अस्तरीकरणासाठी ५० टक्के अर्थसहाय्य मिळणेबाबत अर्ज...

महोदय,

मी, श्री/श्रीमती-----, गाव-----ता.-----

चा रहिवाशी शेतकरी असून माझ्याकडे एकूण----- हे क्षेत्र आहे. या क्षेत्रावर मी x x..... मी या आकारमानाचे शेततळे घेतले असून याचा लाभ फक्त फलोत्पादन क्षेत्राशी निगडीत पिकांकरीताच घेण्यात येत आहे. मी सदर शेततळ्यास ----- योजनेतर्गत शेततळे अस्तरीकरणासाठी इच्छूक असून अनुज्ञेय खर्चाच्या ५० टक्के (विहीत मर्यादेच्या अधिन राहून) अर्थसहाय्य मिळणेसाठी अर्ज सादर करित आहे.

सोबत जमिनीचे ७/१२ उतारे जोडले आहेत. माझेकडे खालीलप्रमाणे भाजीपाला/फळे-फुले/औषधी वनस्पती निहाय लागवड केलेले क्षेत्र आहे. त्याचप्रमाणे भविष्यकाळात सदर शेततळ्यातील पाण्याचा उपयोग मी फलोत्पादन पिकाच्या लागवडीसाठी करिल.

अ.क्र.	पिकाचे नाव	लागवडीचे क्षेत्र (हे.)
१		
२		
३		
एकूण		

सोबत —

७. अर्ज.

८. ७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).

९. आधार कार्डची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावतीची झेरॉक्स).

१०. आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).

११. हमीपत्र.

१२. लाभार्थी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास प्राधिकृत अधिका-याचे प्रमाणपत्र/संवर्ग दाखला.

उपरोक्तसाठी असलेल्या अंमलबजावणी सुचना मला बंधनकारक राहतील. तरी कृपया मला शेततळे अस्तरीकरणाचा लाभ द्यावा, ही विनंती.

दिनांक -

अर्जदाराची स्वाक्षरी

नाव -

ठिकाण-

प्रपत्र २

शेततळे अस्तरीकरण या घटकासाठी द्यावयाचे पूर्वसंमतीपत्र

जा.क्र. -----
ताकृअ, ----- दि. / /

प्रति,

श्री./श्रीमती -----
मु.पो. -----तालुका. ----- जिल्हा. -----

- आपल्या अर्जाप्रमाणे शेततळे अस्तरीकरणासाठी पूर्वसंमती खालील अटींवर देण्यात येत आहे.
७. पूर्वसंमती प्राप्त झाल्यापासून १५ दिवसांच्या आत काम सुरु करणे आवश्यक आहे. अन्यथा ही पूर्वसंमती रद्द समजण्यात येईल. त्याचप्रमाणे पूर्वसंमती दिलेल्या तारखेपासून २ महिन्यांच्या आत अस्तरीकरणाचे काम पूर्ण करणे बंधनकारक राहिल.
 ८. शेततळे अस्तरीकरणासाठी BIS Standard मधील ५०० मायक्रॉन रीइनफोर्सड् एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची प्लास्टीक फिल्म वापरणे बंधनकारक आहे. त्याचप्रमाणे अस्तरीकरणासाठी उपलब्ध प्लास्टीक फिल्म IS 15351:2015 Type II उत्पादकाची निवड करण्याची आपणास मुभा आहे. अनुदान पात्रतेसाठी वरिल दर्जा असलेले प्लास्टीक फिल्मच्या खरेदीचे बील व अस्तरीकरण बसविण्याचे बील जीएसटीसह सादर करणे आवश्यक आहे.
 ९. अस्तरीकरण बाबींसाठी मराफाँवमं मंडळाने निश्चित केलेल्या मापदंडानुसार अर्थसहाय्य देय राहिल.
 १०. अस्तरीकरणाचे काम पूर्ण झाल्यावर हमीपत्रात नमूद केलेल्या क्षेत्रामध्ये फलोत्पादन पिकांची लागवड व सुक्ष्म सिंचन वापर करणे बंधनकारक राहिल.

तालुका कृषि अधिकारी.

प्रपत्र - ३

----- योजनेतर्गत शेततळे अस्तरीकरणासाठी अर्थसहाय्य मिळणेबाबतच्या अर्जासोबत
द्यावयाचे हमीपत्र

मी अर्जदार श्री/श्रीमती -----, गाव -----
ता. -----येथील रहिवाशी शेतकरी असून माझेकडे ८-अ नुसार एकूण ----- हे क्षेत्र आहे. यापैकी
खालील तपशीलापनुसार एकूण ----- क्षेत्रावर फलोत्पादन पिकांची लागवड असून त्याबाबतचे नोंद असलेचे ७/१२
खाते उतारे सोबत सादर करण्यात आले आहे. सदर क्षेत्रासाठी मी ----- योजनेतर्गत x..... x..... मी या
आकारमानाचे शेततळे घेतले असून याचा लाभ भाजीपाला, फळे-फुले व औषधी वनस्पती क्षेत्राशी निगडीत
पिकांकरीताच घेण्यात येत आहे. मी सदर शेततळ्यास ----- योजनेतर्गत प्लास्टिक फिल्म
अस्तरीकरण करण्याचा निर्णय घेतलेला आहे. त्यासाठीच्या निर्गमित करण्यात आलेल्या अंमलबजावणी सुचनांनुसार
विहित अटी व शर्ती मला मान्य असून त्यासाठीचे हमीपत्र सादर करीत आहे.

- शेततळे लाभ क्षेत्राच्या जमीनीचा तपशिल खालीलप्रमाणे आहे. सोबत जमिनीचे ७/१२ उतारे जोडत आहेत.
माझे सर्व मिळून खालीलप्रमाणे फलोत्पादन पिकांची लागवड केलेली आहे.

अ.क्र.	पिकाचे नाव	गट/सर्व्हे नंबर	फलोत्पादन लागवडीचे क्षेत्र (हेक्टर)
१			
२			
३			
४			
एकूण			

- मी उपरोक्तनुसार माझे नावे असलेल्या गट नंबर ----- सर्व्हे नं. ----- मध्ये शेततळे तयार केलेले आहे.
- शेततळे अस्तरीकरणासाठी BIS Standard मधील ५०० मायक्रॉन रीइनफोर्सड एचडीपीई जीओ मेंबरेन फिल्म
IS 15351:2015 Type II या दर्जाची प्लास्टिक फिल्म वापरणे बंधनकारक आहे, याची मला जाणीव आहे.
- या शेततळ्यामध्ये साठलेल्या पाण्यामधून फलोत्पादन क्षेत्राशी निगडीत ----- हेक्टर क्षेत्र सिंचनाखाली आहे.
पाण्याच्या उपलब्धतेनुसार सध्या फलोत्पादन पीक घेत असून यासाठी पाण्याचा उपयोग होत आहे. यापुढे मी त्या
पिकांसाठी सूक्ष्म सिंचनाचा उपयोग करील.
- मी वरील शेततळ्यामध्ये साठवण क्षमतेचा विचार करुन नदी, कालव्यातून उपसा सिंचन करुन पाणी साठवणार
आहेत.
- सदरचे शेततळे अस्तरीकरणासाठीच्या सर्व तांत्रिक बाबीची माहिती घेतलेली आहे व ती मला मान्य आहे.
- मार्गदर्शक सुचनांनुसार अस्तरीकरणाचे काम पूर्ण झाल्यावर मी कृषि सहाय्यक व मंडळ कृषि अधिकारी यांना
कळविणे माझ्यावर बंधनकारक राहिल.
- अस्तरीकरणाचे काम पूर्ण झाल्यावर व त्याची मंडळ कृषि अधिकारीमार्फत, तपासणी झाल्यानंतर झालेल्या
कामाच्या एकूण खर्चाच्या ५० टक्के (विहित मर्यादेच्या अधिन राहून) अनुदान मिळणार आहे व यापेक्षा जादाचा
होणारा खर्च मी स्वतः करण्यास बांधिल राहिल, याची मला जाणीव आहे.
- अस्तरीकरण केलेल्या तलावाचे संरक्षण, देखभाल, दुरुस्ती करण्याची पूर्ण जबाबदारी माझी राहिल याची मला
जाणीव आहे.
- सदर तलावात पाणी साठवणे व साठवलेले पाणी शेतात पोहचविण्यासाठी लागणारा खर्च, मला स्वतःला
करावयाचा आहे, यास कोणत्याही प्रकारचे अर्थसहाय्य मिळणार नाही; त्याच प्रमाणे शेततळ्याच्या
देखभालीसाठी येणारा आवर्ती खर्च व संपूर्ण देखभाल मला करावी लागेल याची देखील मला जाणीव आहे.

११. सदर शेततळे अस्तरीकरणासाठी इतर कोणत्याही शासकीय योजने अंतर्गत यापूर्वी अनुदान घेतले नाही अथवा यापुढे घेण्यात येणार नाही, याची मी हमी देतो.
१२. शेततळे अस्तरीकरणाचे काम विहित मुदतीत व या आर्थिक वर्षात पूर्ण करणेची जबाबदारी माझी असून अस्तरीकरण अर्धवट अवस्थेत राहिल्यास अनुदानास पात्र नसेल, याची मला जाणीव आहे.
१३. प्लास्टिक अस्तरीकरण केल्यानंतर मी स्वतः स्वखर्चाने कुंपण घालणे आवश्यक आहे, याची मला जाणीव आहे.
१४. शेततळ्यामध्ये वाहून जाणारे पाणी साठविण्यासाठी इनलेट, जादाचे पाणी वाहून जाण्यासाठी आऊटलेट करण्यात येतात. तथापि, अशा शेततळ्यांमध्ये प्लास्टिक फिल्म अस्तरीकरणासाठी मंजुरी दिल्यास इनलेट व आऊटलेट स्वखर्चाने बंद करणे बंधनकारक राहिल. याची मला जाणीव आहे.
१५. सदर शेततळ्याच्या ठिकाणी/ बांधावर “----- योजनेतर्गत शेततळे अस्तरीकरणासाठी अर्थसहाय्य” असे ठळक अक्षरात नमूद करुन लोगोसह बोर्ड लावेल.

सदर हमीपत्र मी जाणीवपूर्वक व कोणत्याही दबावाखाली न येता पूर्ण विचारांती करत आहे.

लाभार्थ्याची सही

नाव-

प्रपत्र - ४
वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरण मोका तपासणी
(मंडळ कृषि अधिकारी व कृषि पर्यवेक्षक यांनी करणे)

१	तपासणी दिनांक -					
२	तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. मंकृअ..... सदस्य - श्री. कृषि पर्यवेक्षक					
३	लाभार्थ्याचे नाव - श्री. गाव:- ता. जि..... सर्वे नं. वर्गवारी (अ.जा./अ.ज./महिला/सर्वसाधारण).....					
४	बाब- वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरण अ. योजना वर्ष :-					
५	मोका तपासणी तपशील <ul style="list-style-type: none"> ● शेततळ्याची लांबी मी. रुंदी..... मी. उंची मी. क्षेत्रफळ चौ. मी. ● प्लास्टिक अस्तरीकरणाचे एकूण क्षेत्रफळ चौ.मी. 					
६	शेततळे अस्तरीकरणासाठी वापरण्यात आलेल्या प्लास्टिक फिल्मची तपासणी BIS नोंदणीकृत सेवा पुरवठादाराचे नाव - पत्ता- दुरध्वनी क्र..... भ्रमणध्वनी क्र. ६.१ शेततळ्यासाठी BIS Standard ५०० मायक्रॉन रीझनफोर्सड् एचडीपीई जीओ मॅबरेन फिल्म IS 15351:2015 Type II या दर्जाची आहे किंवा नाही? होय/नाही					
६.२	रिझनफोर्सड् एचडीपीई जिओमॅबरेन ५०० मायक्रॉन फिल्मसाठी आवश्यक गुणधर्म (IS:15351:2015 Type II) प्रपत्र - प्रमाणे पास कॉपी बिलासोबत आहे किंवा नाही? होय/नाही <ul style="list-style-type: none"> ● (सदरची बाब शेतक-याने उत्पादकाकडून प्लास्टिक फिल्म सोबत प्राप्त केलेल्या नमुना तपासणी अहवालाच्या प्रमाणित प्रती वरून तपासावी.) 					
	फिल्म शेततळ्याच्या काठापासून बंद (अँकरींग) करून संपूर्ण शेततळ्यात अशा प्रकारे बसवलेली आहे किंवा नाही की ज्यामुळे फिल्म पाण्याच्या वजनामुळे खाली घसरणार नाही व शेततळ्यातील साठलेले पाणी जमिनीमध्ये मुरणार नाही. होय/नाही					
६.४	तारेच्या जाळीचे कुंपण शेततळ्याच्या बाहेरील बाजूस केलेले आहे किंवा नाही? होय/नाही					
६.५	शेततळ्यांमध्ये पाणी भरलेले आहे किंवा नाही? होय/नाही					
६.६	शेततळ्याच्या बाजूने गवत लागवड केली आहे / नाही. होय/नाही					
६.७	वैयक्तिक शेततळेची अस्तरीकरण योजनेची माहिती असलेला बोर्ड लावलेला आहे / नाही. होय/नाही					
७	मंजूर मॉडेल नुसार वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरणासाठी झालेल्या खर्चाचा तपशील					
	अ. क्र.	बाब	परिमाण	मार्गदर्शकसुचनेनुसार खर्चाचे मापदंड	प्रत्यक्ष खर्च	मार्गदर्शकसुचनेनुसार, मंजूर आकारमानानुसार देय अनुदान
	१	अस्तरीकरणासाठी प्लास्टिक फिल्मचौ.मी.	रु. ७७/चौ.मी.		
	२	फिल्म लावण्याचा खर्चचौ.मी.	रु. १८/चौ.मी.		
		एकूणचौ.मी.			
८	शेततळे अस्तरीकरणाद्वारे साठविलेल्या पाण्याच्या कार्यक्षम वापरासाठी संरक्षित सिंचनाची सोय शेतक-याने केली आहे अथवा नाही? होय/नाही					

९	शेततळ्याच्या पाण्यावर भिजणारी पिके / शेततळ्यामुळे पिकनिहाय संरक्षित सिंचनाखाली आलेले क्षेत्र		
	अ.क्र.	पिके	क्षेत्र (हेक्टर)
	१		
	२		
	३		
१०	कामाची नोंद घेतलेली मापनपुस्तिका गावाचे नाव तालुका..... मापनपुस्तिका क्र. ----- पृष्ठ क्र -----		
११	वैयक्तिक शेततळे अस्तरीकरणाच्या अनुदान मागणी वेळी घेतलेली फोटोप्रत या अनुदान मागणी सोबत जोडावा होय/नाही		
१२	सदर अस्तरीकरण केलेल्या वैयक्तिक शेततळ्याचे Geo Tagging केले असता अक्षांश, रेखांशासह निरीक्षणे खालीलप्रमाणे अक्षांश ° दक्षिण ते ° उत्तर रेखांश ° पूर्व ते ° पश्चिम		
१३	अंतिम देय रक्कम रू.-----		

दि. - / /

स्थळ -

समक्ष-

स्वाक्षरी

पथक प्रमुख, श्री..... मंकुअ.....

स्वाक्षरी

लाभार्थ्याचे नाव व स्वाक्षरी

सदस्य- श्री.कृप.....

प्रपत्र - ५

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील तंत्र अधिकारी यांनी अस्तरीकरण घटकाच्या अनुदानासाठी लाभार्थींचा प्रस्ताव तपासण्याकरिताची यादी (चेकलिस्ट).

१	शेतक-याचा अर्ज.	(आहे / नाही.)
२	७/१२ चा उतारा (फलोत्पादनाच्या नोंदीसह).	(आहे / नाही.)
३	आधार कार्डाची झेरॉक्स (नसल्यास आधार कार्डाची मागणी केलेल्या पावती झेरॉक्स).	(आहे / नाही.)
४	आधार संलग्न राष्ट्रीयकृत बँकेचे खाते पुस्तकाच्या पहिल्या पानाची झेरॉक्स (फोटोसह).	(आहे / नाही.)
५	हमीपत्र.	(आहे / नाही.)
६	शेतकरी अनुसूचित जाती व जमाती प्रवर्गातील असल्यास वैध अधिका-याचे प्रमाणपत्र / संवर्ग दाखला.	(आहे / नाही.)
७	स्थळ दर्शक नकाशा	(आहे / नाही.)
८	चतुःसिमा	(आहे / नाही.)
९	पुर्वसंमती पत्र	(आहे / नाही.)
१०	मोका तपासणी अहवाल.	(आहे / नाही.)
११	जीएसटीसह बील इनव्हाईस.	(आहे / नाही.)
१२	उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे अनुदान शिफारसपत्र.	(आहे / नाही.)

संरक्षित शेती

**एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान
संरक्षित शेती घटक अंमलबजावणी सूचना**
**(हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी, प्लॅस्टिक आच्छादन, प्लॅस्टिक टनेल, पक्षीरोधक/गारपीटरोधक
जाळी, हरितगृह/शेडनेटगृहातील लागवड साहित्य व मशागत)**

१. प्रस्तावना

फलोत्पादन क्षेत्रात संरक्षित शेती पध्दतीचा अवलंब केल्याने फुलपिके व भाजीपाला पिकाचे अधिक उत्पादन, उत्पादकता व उच्च दर्जाचे उत्पादन मिळून शेतक-यांच्या उत्पन्नात वाढ होते. फुलपिके,भाजीपाला व रोपवाटीकांसाठी शेतकरी हरितगृह, प्लास्टिक टनेल, शेडनेटगृह इत्यादींचा वापर करतात. हरितगृह व शेडनेटगृहाच्या वापरामुळे फुले व भाजीपाला पिकांचे निर्यात योग्य गुणवत्तेच्या मालाचे उत्पादन होत असून त्यापासून शेतक-यांना कमी क्षेत्रामध्ये अधिक चांगले उत्पादन मिळत असल्यामुळे हरितगृह व शेडनेटगृह उभारणीकडे शेतक-यांचा कल वाढत असून मोठ्या प्रमाणात प्रतिसाद मिळत आहे.

२.योजनेचा उद्देश :-

- २.१. शेतक-यांना उच्च दर्जाच्या व उच्च प्रतिच्या निर्यातक्षम पिकांच्या लागवडीसाठी आर्थिक सहाय्य करणे.
- २.२. ग्रामीण भागातील युवकांना कृषि क्षेत्रात स्वयंरोजगार उपलब्ध करून देणे.
- २.३. फलोत्पादन क्षेत्रात बिगर हंगामी पिके घेण्यासाठी व उच्च तंत्रज्ञानाचा वापर करण्यासाठी शेतक-यांना प्रोत्साहन देणे.

३. लाभार्थीच्या निवडीचे निकष

- ३.१.शेतक-याने योजनेअंतर्गत अर्ज करताना त्यांच्या स्वतःच्या मालकीची जमीन असणे आवश्यक आहे.
- ३.२ स्वतःच्या मालकीची जमीन नसल्यास शेतक-यांने दीर्घ मुदतीच्या (किमान १० वर्ष) व **दुय्यम निबंधकाकडे नोंदणीकृत केलेल्या करारानूसार भाडेपट्टी तत्वावर घेतलेल्या** जमिनीवर हरितगृह व शेडनेटगृह उभारल्यास ते या योजनेत ग्राह्य धरण्यात येईल.
- ३.३. हरितगृह व शेडनेटगृहामध्ये फलोत्पादन पिकांची लागवड करणे बंधनकारक आहे.
- ३.४. एकाच गावातील पाच किंवा पाचपेक्षा अधिक शेतक-यांचा गट असल्यास व अशा गटाने हरितगृह/शेडनेटगृहासोबतच पुर्वशितकरणगृह, शीतखोली किंवा शीतगृह व शीत वाहन या घटकांसाठी अर्ज केल्यास अशा गटातील सर्व शेतक-यांना लक्षांकाच्या मर्यादेत लाभार्थी निवडीमध्ये प्राधान्य देण्यात यावे.
- ३.५. या योजनेअंतर्गत वैयक्तिक शेतकरी, शेतक-यांच्या सहकारी संस्था, शेतक-यांच्या उत्पादक कंपनी (Farmers Producer Company), शेतकरी समुह व बचत गट (पुरूष/महिला) यांना लाभ घेता येईल.

४. अंमलबजावणीची कार्यपद्धती :

अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदा-या

४.१. लाभार्थी शेतकरी

- ४.१.१ लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट (<http://www.hortnet.gov.in>) या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी. नोंदणी करतांना ७/१२ उतारा,८-अ, आधार कार्डाची छायांकित प्रत, आधार संलग्न बँक खात्याच्या पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत,संवर्ग प्रमाणपत्र (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी),विहित नमुन्यातील हमीपत्र (प्रपत्र-३) इत्यादी कागदपत्रे संकेत स्थळावर अपलोड करावीत.
- ४.१.२ पूर्वसंमती पत्र घेते वेळी शेतक-यांस सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (प्रपत्र-५) बंध पत्र तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयात सादर करावे लागेल.
- ४.१.३ पूर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या आराखडयाप्रमाणे (design) व तांत्रिक निकषाप्रमाणे **BIS** मानांकनाचे साहित्य वापरून उभारणी करणे बंधनकारक राहिल. पूर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या यादीप्रमाणे मॉडेलनिहाय अनिवार्य साहित्य वापरणे बंधनकारक राहिल.
- ४.१.४ जिल्हास्तरावरील नोंदणीकृत सेवा पुरवठादारांच्या यादीतून आपल्या पसंतीनुसार सेवा पुरवठादारांची निवड करावी.
- ४.१.५ पायासाठी खडे खोदकाम झालेनंतर व उभारणी साहित्य प्रकल्प स्थळी पुरवठा झाल्यानंतर संबंधीत कृषि सहाय्यक/तालुका कृषि अधिकारी यांना लेखी कळविणे बंधनकारक राहिल.
- ४.१.६.तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान मिळणेसाठी सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा. हरितगृह व शेडनेट हाऊसच्या अनुदान मागणी प्रस्तावामध्ये सादर करावयाची कागदपत्रे- विहित नमुन्यातील अर्ज (प्रपत्र-१), ७/१२ उतारा किंवा भाडे करार, ८-अ, स्थळदर्शक नकाशा,चतुःसिमा, आधार कार्डची छायांकित प्रत, आधार संलग्न बँक खात्याच्या पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत, संवर्ग प्रमाणपत्र (अनु.जाती / अनु.जमाती शेतक-यांसाठी), हमीपत्र (प्रपत्र-३), पूर्व संमती पत्र (प्रपत्र-४),बंधपत्र (प्रपत्र-५),प्रकल्प अहवाल, सेवा पुरवठादाराकडील बिले, प्रशिक्षण प्रमाणपत्र इ. उपरोक्तपैकी छायांकित प्रती शेतक-यांने स्वतःची स्वाक्षरी करून साक्षांकीत कराव्यात. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.
- ४.१.७. उपरोक्त सर्व कागदपत्रे तपासून हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेत स्थळावर अपलोड करावीत.
- ४.१.८. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी पूर्ण झालेनंतर शेतक-यांने कृषि सहाय्यक अथवा तालुका कृषि अधिकारी यांना लेखी कळवावे. पूर्वसंमती मिळाल्यापासून तीन महिन्यांच्या आत काम पूर्ण करावे.
- ४.१.९.प्रकल्प स्थळी कायम स्वरूपी लोखंडी फलक लावून त्यावर **एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियान अंतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान, महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाच्या अर्थसहाय्याने** असे नमूद करून शेतक-याचे नाव, गाव, सर्वे नं., हरितगृह/शेडनेटगृहाचे आकारमान, योजना, वर्ष, एकुण खर्च रक्कम, अर्थसहाय्याची रक्कम इत्यादी तपशील नमूद करावा.

४.२ तालुका कृषि अधिकारी

- ४.२.१ तालुका कृषि अधिकारी यांच्या अधिनस्त कृषि सहाय्यक यांनी आपापल्या कार्यक्षेत्रातील ग्राम पंचायत नोटीस बोर्डवर योजनेची जाहीरात तसेच माहिती द्यावी.
- ४.२.२.कृषि सहाय्यक यांनी आपापल्या कार्यक्षेत्रातील इच्छुक लाभार्थी शेतक-यांना अर्जाचा नमुना (प्रपत्र-१) व हमीपत्राचा विहित नमुना (प्रपत्र-३) उपलब्ध करून द्यावा. तसेच इच्छुक लाभार्थी शेतक-यांना हॉर्टनेट या संकेतस्थळावर अर्ज करण्यासाठी मार्गदर्शन व मदत करावी.
- ४.२.३ तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतक-यांची ऑनलाईन नोंदणी व शेतक-यांने सादर केलेली कागदपत्रे मंडळ कृषि अधिकारी यांचे मदतीने छानणी करून अर्जाची प्रवर्गनिहाय (अनु.जाती/अनु. जमाती/इतर) व उपघटकनिहाय (हरितगृह/शेडनेटगृह/लागवड साहित्य/प्लॅस्टिक आच्छादन/पक्षी रोधक गारपीट रोधक जाळी/प्लॅस्टिक टनेल) वर्गवारी करावी.

- ४.२.४. कागदपत्रांची छानणी करताना शेतक-यांच्या स्वाक्षरीसह विहित नमुन्यातील अर्ज, शेतक-यांच्या मालकी हक्काचा ७/१२उतारा, (आवश्यक तेथे भाडे करार), ८-अ, आधार कार्डाची छायांकित प्रत, आधार क्रमांकाशी जोडलेले बँक खाते आहे काय, ऑनलाईन नोंदणी वेळी शेतक-यांने दिलेले बँक खाते क्रमांक व सादर केलेल्या कागदपत्रातील बँक खाते क्रमांक सारखाच आहे काय, यापूर्वी इतर योजनेतून लाभ घेतलेला आहे काय, यापूर्वी लाभ घेतलेला असल्यास प्रस्तावित क्षेत्र (प्रति लाभार्थी ४० गुंठ्याच्या मर्यादेत आहे काय), प्राधिकृत अधिका-याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (अ.जा.व अ.ज. शेतकऱ्यांसाठी) आहे काय, इत्यादी व इतर सर्वअनुषंगीक बाबी तपासाव्यात व छानणीच्या आधारे पात्र व अपात्र शेतक-यांच्या याद्या कराव्यात.
- ४.२.५ कागदपत्रांच्या छानणी आधारे पात्र अर्जांच्या नियोजित प्रकल्प स्थळाची तसेच ८-अ मध्ये नमूद सर्व गट/सर्वे नं. मध्ये पाहणी करुन हरितगृह/शेडनेटगृह आहे/नाही याबाबत तपासणी संबंधीत कृषि सहाय्यक यांनी करुन प्रकल्प स्थळ हरितगृह/शेडनेट हाऊस उभारणीसाठी योग्य आहे किंवा नाही याबाबत लेखी अहवाल सोबत जोडलेल्या विहित प्रपत्रात (प्रपत्र २) तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा. ८-अ मध्ये नमूद गट नं./सर्वे नं. मध्ये पाहणी करुन सदर गट नं./ सर्वे नं. मध्ये हरितगृह/शेडनेटगृह आहे काय. असल्यास त्याचे क्षेत्र व शासकीय योजनेतून लाभ घेतला आहे काय याबाबतचा तपशील नमूद करावा.
- ४.२.६ प्राप्त झालेले सर्व अर्ज (पात्र व अपात्र) व कागदपत्रे स्थळ तपासणी अहवालासहीत जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयास सादर करावीत.
- ४.२.७ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडून पूर्वसंमती पत्र प्राप्त झाल्यानंतर पूर्वसंमती प्राप्त शेतक-यांना ताकूअ कार्यालयात पाचारण करुन पूर्वसंमती प्रदान कराव्यात. शेतक-यांस योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच हरितगृह/ शेडनेटगृह याबाबतचे आराखडे व तांत्रिक निकष समजावून सांगावे व शेतक-यांस नोंदणीकृत सेवा पुरवठादारांची यादी उपलब्ध करुन द्यावी. पूर्वसंमती देते वेळी शेतक-यांकडून विहित नमुन्यात बंध पत्र (प्रपत्र-५) भरुन घ्यावे.
- ४.२.८ लाभार्थी शेतक-यांने पायासाठीचे खोदकाम व उभारणी साहित्य प्रकल्प स्थळी पुरवठा झाल्याचे संबंधित कृषि सहाय्यक अथवा तालुका कृषि अधिकारी यांना कळविल्यानंतर संबंधित कृषि सहाय्यक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी संयुक्तपणे पाया खोदकाम योग्य असल्याबाबत व उभारणी साहित्य मार्गदर्शक सूचनेत दिल्याप्रमाणे तांत्रिक दर्जाचे असल्याबाबत उभारणी पूर्व प्रथम मोक्या तपासणी करावी. पाया खोतकामाच्या खड्ड्यांची व पुरवठा झालेल्या साहित्याची मापन पुस्तिके नोंद घ्यावी. तसेच सोबत जोडलेल्या विहित प्रपत्रात (प्रपत्र-६) तपासणी अहवाल तयार करावा व तपासणी अहवाल व मापन पुस्तिका तालुका कृषि अधिकारी यांना सादर करावी. तपासणी अहवालावर लाभार्थीची / त्यांच्या प्रतिनिधीची तसेच सेवा पुरवठादाराची स्वाक्षरी घ्यावी व त्याखाली नाव नमूद करावे. तपासणी अहवालाची एक प्रत लाभार्थी शेतक-यास द्यावी.
- ४.२.९ सविस्तर अनुदान प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांनी योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनांप्रमाणे परिपूर्ण असल्याबाबत तपासून उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
- ४.२.१० हरितगृह /शेडनेटगृह यांची उभारणी झाल्यानंतर संबंधित उपविभागीय कृषि अधिकारी यांना उभारणी पश्चात अंतिम तपासणीसाठी लेखी अवगत करावे.
- ४.२.११ उभारणी पश्चात अंतिम तपासणी वेळी उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचे समवेत उपस्थित राहून तपासणीचे कामकाज करावे.

४.३ उपविभागीय कृषि अधिकारी

- ४.३.१ तालुका कृषि अधिकारी यानी अवगत केल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी व उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी उभारणी पश्चात अंतिम मोक्या तपासणी करावी व मोजपाच्या नोंदी मापन पुस्तिकेत घ्याव्यात. सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (प्रपत्र-७) तपासणी अहवाल तयार करावा. तपासणी अहवालावर लाभार्थीची / त्यांच्या प्रतिनिधीची स्वाक्षरी घ्यावी व त्याखाली नाव नमूद करावे. तपासणी अहवालात अनुदानाबाबत स्पष्ट शिफारस करावी. अंतिम मोक्या तपासणी अहवाल व मापन पुस्तिकेसह सविस्तर अनुदान प्रस्ताव अनुदान अदायगीच्या कार्यवाहीसाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.

- ४.३.२. उभारणी करणा-या सेवा पुरवठादाराकडून मार्गदर्शक सूचनांमधील आराखडयानुसार व तांत्रिक निकषप्रमाणे साहित्याचा वापर करुन उभारणी केलेली असल्याबाबत लेखी प्रमाणपत्र घ्यावे. (प्रपत्र-८)
- ४.३.३. हरितगृह/शेडनेटगृहाचे भौगोलिक स्थानांकन (Geo tagging) करावे. शेतकरी/शेतकरी प्रतिनिधी समवेत हरितगृह/शेडनेटगृहाचे अक्षांश/रेखांश सह फोटो काढावेत.सदरचे फोटो हॉर्टनेट संगणक प्रणालीवर अपलोड करावेत.
- ४.३.४. हरितगृह/शेडनेटगृहाची उभारणी विहित तांत्रिक निकषप्रमाणे नसल्यास उपविभागीय कृषि अधिकारी जबाबदार राहतील.
- ४.४ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी**
- ४.४.१ हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी करणारे सेवा पुरवठादार (Errectors) यांची जिल्हा स्तरावर नोंदणी करावी.
- ४.४.२. संरक्षित शेतीसाठी जिल्हयास घटकनिहाय (हरितगृह/शेडनेटगृह/लागवड साहित्य/प्लास्टिक आच्छादन /प्लास्टिक टनेल/पक्षीरोधक/गारपीटरोधक जाळी) प्राप्त लक्षांकाचे तालुकानिहाय वाटप करावे. तालुका निहाय लक्षांकाचे वाटप करताना संबंधित तालुक्यातील खातेदारांची संख्या, तालुक्यात संबंधीत घटकास असलेली मागणी, अनु. जाती, अनु. जमाती खातेदार संख्या इ. बाबी विचारात घेण्यात याव्यात.
- २.४.३. सर्व तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडून शेतक-यांचे अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर ताकृअ स्तरावर झालेली कागदपत्रांची छानणी व स्थळ तपासणी अहवाल विचारात घेवून अर्जांच्या पात्र/अपात्रतेबाबत निर्णय घ्यावा.
- ४.४.४.पात्र अर्जांची सोडत पध्दतीने तालुकानिहाय वितरीत लक्षांकास अनुसरुन तालुकानिहाय ज्येष्ठता यादी तयार करावी.
- ४.४.५.उपरोक्त तालुकानिहाय ज्येष्ठता यादीस जिल्हा अभियान समितीची मान्यता घेवून जिल्हास्तरावर व तालुका स्तरावर सदर याद्या नोटीस बोर्डवर प्रसिध्द कराव्यात.
- ४.४.६ तालुकानिहाय लक्षांकाच्या अधिन राहून ज्येष्ठतेनुसार प्रपत्र-४ मध्ये शेतक-यांस पूर्वसंमती द्यावी.
- ४.४.७ शेतक-यास पूर्वसंमती देतांना पूर्वसंमती पत्रासोबत संबंधित शेतक-यास ज्या मॉडेलचे हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी करावयाचे आहे त्या मॉडेलचा आराखडा (design), त्या मॉडेलसाठीच्या अनिवार्य साहित्याची यादी व साहित्याचे तांत्रिक निकष (Specifications- General Specifications, Specifications of GI pipes, Specifications of other items, Specifications of climate control equipments for CCPH models) इ. लेखी स्वरूपात द्यावे.
- ४.४.८ उपविभागीय कृषि अधिकारी यांचेकडून अनुदान प्रस्ताव प्रथम व अंतिम मोका तपासणी अहवालासह प्राप्त झाल्यानंतर संबंधित तंत्र अधिकारी यांनी अनुदान प्रस्ताव तपासून सोबत जोडलेल्या प्रपत्रात (प्रपत्र-९) पडताळणी अहवाल तयार करावा.
- ४.४.९. मार्गदर्शक सूचनांनुसार आवश्यक सर्व बाबींची पूर्तता केलेले हरितगृह उभारणीचे प्रकल्प प्रस्ताव मंजूरीचे अधिकार जिल्हा स्तरावरील जिल्हा अभियान समितीस आहेत. त्यानुसार प्राप्त अधिकाराचा वापर करुन प्रकल्प मंजूरीची कार्यवाही करण्यात यावी. विहित लेखा पध्दतीने अनुदान अदायगीची कार्यवाही करावी.
- ४.४.१०. हरितगृह/ शेडनेटगृहाची कामे तांत्रिकदृष्ट्या गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने २ टक्के किंवा कमीत कमी १२ कामांची तपासणी करावी. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी झालेल्या सर्व तालुक्यात तपासणी होईल याची खात्री करावी.
- ४.४.११.जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक यांनी कमीत कमी १२ स्वतंत्रपणे कामांची तपासणी करावी. सदरची कामे ही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासलेल्या १२ कामांव्यतिरीक्त असावीत.
- ४.४.१२. केंद्र/राज्य/महालेखापाल यांच्या लेखा परिक्षण अहवालातील लेख आक्षेपांची विहित मुदतीत पुर्तता करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल. यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी स्तरावर योजनेचे सर्व अभिलेखे जतन करुन ठेवावेत.

४.५. विभागीय कृषि सहसंचालक

- ४.५.१. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी विभागातील प्रत्येक उपविभागात कमीत कमी एका कामाची तपासणी करावी.
- ४.५.२. योजनेतील गुणवत्ता राखण्यासाठी विभागस्तरावर अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचे अधिनस्त पथकाची स्थापना करून त्यांच्यामार्फत क्षेत्रिय स्तरावर उभारणी केलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृहांपैकी प्रत्येक उपविभागीय १ हरितगृह/शेडनेटगृहांची रॅण्डम पध्दतीने निवड करून आंतरविभागीय तपासणी करावयाची आहे. याचे संपूर्ण सनियंत्रण विभागस्तरावरून करण्यात यावे. यासाठी पुढीलप्रमाणे कार्यपध्दती अवलंबावी.
- ४.५.३. **तपासणी पथक-** प्रत्येक विभागीय कृषि सहसंचालक स्तरावर आंतरविभागीय तपासणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे विशेष पथकांची स्थापना करण्यात यावी.

अ.क्र.	तपासणी पथकातील सदस्य	तपशिल	सदस्य संख्या
१	अधिक्षक कृषि अधिकारी, विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालय	पथक प्रमुख	-
२	कृषि उपसंचालक	सदस्य	१
३	तंत्र अधिकारी	सदस्य	१
४	कृषि अधिकारी	सदस्य	१

- ४.५.४. राज्यातील एका विभागाने दुस-या विभागातील जिल्हयांतर्गत बसविण्यात आलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृहांची आंतरविभागीय तपासणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे नियोजन करण्यात आलेले आहे. त्यानुसार संबंधित विभागाने त्याच्यासमोर दर्शविलेल्या विभागाची तपासणी करावयाची आहे.

अ.क्र.	ज्यांनी तपासणी करावयाची तो विभाग	ज्या विभागाची तपासणी करावयाची तो विभाग
१	कोल्हापूर विभाग	लातूर विभाग
२	ठाणे विभाग	औरंगाबाद विभाग
३	नाशिक विभाग	नागपूर विभाग
४	लातूर विभाग	नाशिक विभाग
५	पुणे विभाग	ठाणे विभाग
६	नागपूर विभाग	अमरावती विभाग
७	औरंगाबाद विभाग	पुणे विभाग
८	अमरावती विभाग	कोल्हापूर विभाग

- ४.५.५. ज्या विभागाची तपासणी करावयाची त्या विभागाच्या विभागीय कृषि सहसंचालकाने तपासणी पथकास सर्व अभिलेख उपलब्ध करून द्यावेत. तसेच संबंधित क्षेत्रिय अधिकारी/कर्मचारी यांना तपासणीसाठी उपस्थित राहण्याच्या सक्त सूचना द्याव्यात.
- ४.५.६. तपासणी करणा-या विभागाच्या विभागीय कृषि सहसंचालकाने, तपासणी करावयाच्या विभागातील विभागीय कृषि सहसंचालक यांचेशी संपर्क साधून त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या प्रत्येक जिल्हयात आर्थिक वर्षामध्ये उभारलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृहांच्या तपासणीचे नियोजन करावे.
- ४.५.७. सदरची तपासणी सहामाही करून आर्थिक वर्षाअखेर तपासणी विहित टक्केवारी/हरितगृह/शेडनेटगृह तपासणी मर्यादेनुसार पुर्ण होईल या दृष्टीने नियोजन करावे.
- ४.५.८. विभागीतील सर्व जिल्हयात व सर्व तालुक्यात तपासणी होईल आणि ती तेथे उभारलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृहांच्या प्रमाणात असेल याची खात्री करण्याची जबाबदारी तपासणी करणा-या विभागाच्या विभागीय कृषि सहसंचालक यांची राहिल.
- २.५.९. विभागीय कृषि सहसंचालक कार्यालयातील **अधिक्षक कृषि अधिकारी** यांनी पथक प्रमुख म्हणून आंतरविभागीय तपासणीचे नियोजन व सनियंत्रण करावे.
- ४.५.१०. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी क्षेत्रिय व कार्यालयीन कामकाजाचा अंदाज घेऊन तपासणी पथकातील सदस्यांची निवड करून तसे आदेश निर्गमित करावेत.

- ४.५.११. अधीक्षक कृषि अधीकारी यांनी तपासणीचा अहवाल त्यांच्या अधीप्रायासह कृषि आयुक्तालयास प्रत्येक तिमाहीच्या शेवटी सादर करावा. तथापि तपासणीत गंभीर त्रुटी/उणिवा/अनियमितता आढळून आल्या तर त्याबाबतचा अहवाल तातडीने कृषि आयुक्तालयास सादर करावा.
- ४.५.१२. तपासणी अहवालाचा नमुना सोबत जोडलेला आहे. (प्रपत्र-११)
- ४.५.१३. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी अधिनस्त सर्व कर्मचारी/अधिका-यांचे तपासणी अहवाल वेळेवर सादर होतील याचे सनियंत्रण व पाठपुरावा करावा.
- ४.५.१४. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांचे विभागीय भौतिक व आर्थिक प्रगतीचे सनियंत्रण करावे.

५. सर्वसाधारण सूचना

- ५.१. या योजनेअंतर्गत एका लाभार्थ्यास हरितगृह व शेडनेटगृहासाठी प्रत्येकी कमीतकमी ५०० चौ.मी. तर जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत लाभ घेता येईल. यापूर्वी कोणत्याही शासकीय योजनेतर्गत (एन.एच.एम./ एन.एच.बी./आत्मा/आर.के.व्ही.वाय./जलसुधार प्रकल्प/ इतर) लाभ घेतला असल्यास **अशा सर्व योजना मिळून प्रति लाभार्थी जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंतच अनुदान लाभ देय आहे.** त्यानुसार हरितगृह व शेडनेटगृह प्रकाराच्या प्रति लाभार्थी ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेच्या अधिन राहून या पूर्वी लाभ घेतलेले क्षेत्र वगळून उर्वरित क्षेत्रासाठी या योजनेचा लाभ घेता येईल. तसेच याबाबी करिता इतर योजनेतून शासकीय अनुदान घेतले असल्याचे/नसल्याचे लाभार्थीने हमीपत्राद्वारे प्रमाणित करावे. तसेच संबंधित अधिका-यांनी त्याची खात्री करावी. तसेच ही बाब प्रकल्प मंजूरीसाठी सादर करताना जिल्हा अधियान समितीस अवगत करावी.
- ५.२. तालुका कृषि अधीकारी यांनी तालुक्यातील यापूर्वी अनुदानीत सर्व हरितगृह/शेडनेटगृहांच्या गाववार लाभार्थी याद्या संबंधित कृषि सहाय्यकांना उपलब्ध करून द्याव्यात जेणेकरून अनुदानाची द्विरुक्ती टाळता येईल.
- ५.३. लाभ घ्यावयाच्या सर्व लाभार्थींनी हरितगृह व शेडनेटगृह उभारणीच्या निकषाबाबत स्थानिक कृषि अधिका-यांकडून मार्गदर्शन/ सूचना घेऊन सदर काम करावयाचे आहे.
- ५.४. हरितगृह किंवा शेडनेटगृह या बाबींचा लाभ घेऊ इच्छिणा-या शेतक-यांना याबाबतचे तांत्रिक प्रशिक्षण घेणे बंधनकारक राहिल.
- ५.५. हरितगृह व शेडनेटगृहाच्या उभारणीसाठी तसेच उच्च दर्जाचे लागवड साहित्य व निविष्टांसाठी अनुदानाचे स्वतंत्र मापदंड ठरविण्यात आले आहेत. त्यानुसार प्रस्ताव सादर करावेत.
- ५.६. मार्गदर्शक सुचनांमध्ये नमूद केल्यानुसार हरितगृह व शेडनेटगृहाच्या प्रकारानुसार, आकारमानानुसार व निश्चित केलेल्या तांत्रिक निकषांनुसार उभारणीचा खर्च ग्राह्य धरण्यात येईल.
- ५.७. इच्छुक लाभार्थी/शेतक-यांना जिल्हा अधीक्षक कृषि अधीकारी यांचेकडे नोंदणीकृत सेवा पुरवठादारांपैकी त्यांच्या पसंतीनुसार सेवा पुरवठादार निवडून हरितगृह व शेडनेटगृह बाबींचे काम करून घेण्याची मुभा राहणार आहे. परंतु याबाबींची उभारणी मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकष, आराखडे व दर्जाप्रमाणे करणे बंधनकारक असणार आहे. तसेच सर्व साहित्य **BIS** मानांकित असणे आवश्यक आहे.
- ५.८. शेतक-यास आयात केलेली पॉली फिल्म वापरण्याची अनुमती देण्यात येत आहे. आयातीत पॉली फिल्मच्या बाबत सदर पॉली फिल्मचा दर्जा व गुणधर्म दर्शविणारे उत्पादकाने प्रमाणित केलेले तांत्रिक माहितीचे विवरण पत्र (**Technical Data Sheet**) पुरवठादाराने तपासणी वेळी सादर करणे बंधनकारक राहिल.

६. हरितगृह/शेडनेटगृह सेवा पुरवठादारांची (Erectors) जिल्हा स्तरावर नोंदणी करणे.

हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी करणा-या सेवा पुरवठादारांची जिल्हा स्तरावर जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी नोंदणी करावी. नोंदणी करण्यासाठी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी वर्तमान पत्रात जाहिरात देवून इच्छूक सेवा पुरवठादारांचे सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (प्रपत्र-१२) अर्ज मागवावेत. सेवा पुरवठादार नोंदणीसाठी खालीलप्रमाणे अटी व शर्ती राहतील.

६.१ हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी साहित्य पुरवठा करणारा व उभारणी करणारा सेवा पुरवठादार हा जीएसटी (GST)

नोंदणीकृत असावा.

६.२. शॉप अॅक्ट प्रमाणपत्र असणे बंधनकारक आहे.

६.३. सेवा पुरवठादारास हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीचा कमीत कमी ३ वर्षांचा अनुभव असावा. तसेच मागील ३ वर्षांची उलाढाल प्रति वर्षी कमीत कमी रु. एक कोटी असावी. त्या पुष्टयर्थ सेवा पुरवठादारास मागील लगत तीन वर्षांचा सनदी लेखापालाने प्रमाणीत केलेला आर्थिक ताळेबंद (Balance Sheet) सादर करावा लागेल व वर्षवार यापूर्वी उभारणी केलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृह लाभार्थ्यांच्या याद्या सादर करणे आवश्यक राहिल.

६.४. मार्गदर्शक सूचनेत नमूद असलेल्या मॉडेलनिहाय डिझाईनप्रमाणे व तांत्रिक निकषाप्रमाणे साहित्य वापरून हरितगृह /शेडनेटगृह उभारणी करण्याबाबतचे विहित नमुन्यातील हमीपत्र (प्रपत्र-१३) सेवा पुरवठादाराने द्यावे लागेल. तसेच हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या सांगाड्याची पाच वर्षांची वॉरन्टी द्यावी लागेल (सेवा पुरवठादाराच्या खर्चाने दुरुस्ती करून देणे) (नैसर्गिक आपत्ती, विध्वंसक प्रवृत्ती वा तत्सम कारणे वगळून).

६.५. जी आय पाईपच्याबाबत IS 1161:2014 या मानांकनाच्या जी आय पाईपचे अधिकृत वितरक किंवा अधिकृत विक्रेता असल्याबाबतचे पुरावा व प्रमाणपत्र सेवा पुरवठादाराने द्यावे लागेल.

६.६. शेडनेट (टेपनेट/मोनोनेट), इन्सेक्ट नेट, पॉली फिल्म इत्यादी साहित्य बीआयएस मानांकनाप्रमाणे पुरवठा करण्याबाबतचे हमीपत्र (प्रपत्र-१३) द्यावे लागेल.त्यासाठी उत्पादकाचे अधिकृत वितरक असल्याचे किंवा अधिकृत विक्रेता असल्याचे प्रमाणपत्र सादर करावे लागेल. नेट/फिल्म याबाबत १ वर्षांची गॅरंटी (बदलून देणे) व २ वर्षांची वॉरंटी द्यावी लागेल (सेवा पुरवठादाराच्या खर्चाने दुरुस्ती करून देणे) (नैसर्गिक आपत्ती, विध्वंसक प्रवृत्ती वा तत्सम कारणे वगळून).

६.७. पॉली फिल्मच्याबाबत आयातीत पॉली फिल्म वापरणार असल्यास अधिकृत आयातदार किंवा अधिकृत आयातदाराचे वितरक किंवा विक्रेता असल्याबाबत संबंधित आयातदाराचे प्रमाणपत्र द्यावे लागेल.

६.८. पॉली फिल्मबाबत उत्पादकाने प्रमाणित केलेले तांत्रिक माहितीचे विवरण पत्र (Technical data sheet), पॉली फिल्मचा दर्जा व गुणधर्माबाबतचे प्रमाणपत्र तसेच सिपेट या संस्थेचा ६ महिन्यांपेक्षा जुना नसलेला तांत्रिक तपासणी अहवाल सादर करणे आवश्यक राहिल.

६.९. सेवा पुरवठादारांची नोंदणी ही साहित्य पुरवठ्यासह संपूर्ण हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीसाठी करावयाची असून केवळ साहित्य पुरवठ्यासाठी नाही.

६.१०. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी सर्व अटी/शर्तीची पूर्तता करणा-या सेवा पुरवठादारास नोंदणी क्रमांक व नोंदणी प्रमाणपत्र द्यावे. (नोंदणी क्रमांक देण्यासाठी जिल्हयाचे नाव, क्रमांक वर्ष नमुद करावे. उदा. औरंगाबाद ०१/२०१८)

६.११ एका सेवा पुरवठादारास एक किंवा एकापेक्षा जास्त जिल्हयात नोंदणी करता येईल. सेवा पुरवठादारास ज्या जिल्हयात काम करावयाचे आहे त्या सर्व संबंधित जिल्हयामध्ये नोंदणी करणे अनिवार्य राहिल.

६.१२. नोंदणीच्या वेळी खोटी माहिती दिल्यास, लाभार्थ्यांना हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी करताना योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक व इतर सर्व निकषाचे पालन न केल्यास सेवा पुरवठादाराची नोंदणी रद्द करून त्यांचे नाव काळ्या यादीत टाकण्यात यावे.

७. हरितगृह/शेडनेटगृहाचे बिल व बिलींग

७.१ सेवा पुरवठादारास लाभार्थी शेतक-यांना साहित्याचे (वाहतुक व मजुरी खर्चासह) जीएसटी नोंदणी क्रमांक असलेले पक्के बिल द्यावे लागेल. त्यामध्ये टॅक्सचा स्वतंत्रपणे उल्लेख करावा. बिलांमध्ये पाईपचे तांत्रिक मापदंड (जाडी, वजन), **BIS** क्रमांक व बँच नंबर तसेच पॉलीथीनचे/शेडनेटचे तांत्रिक गुणधर्म, **BIS** क्रमांक व बँच नंबर इ. गोष्टींचा समावेश असावा.

७.२ **G.I.** पाईप, पॉलीथीन, शेडनेट, इन्सेक्टनेट इ. व इतर घटकांची वॉरन्टी ही उभारणी करणा-या एजन्सीची राहिल.

८. हरितगृह/शेडनेटगृहाची कामे गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने अवलंब करावयाची कार्यपध्दती

केंद्र शासनाच्या एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानाच्या मार्गदर्शक सूचनानुसार हरितगृह/शेडनेटगृहास अर्थसहाय्य देण्यासाठी सर्व साहित्य/तंत्रज्ञान **BIS** मानांकीत असणे बंधनकारक आहे. त्यानुसार प्रस्तुत मार्गदर्शक सूचनांमध्ये **BIS** मानांकित साहित्याचे तांत्रिक निकष देण्यात आलेले आहेत. सदर घटकांचा लाभ घेवू इच्छिणारे शेतकरी मार्गदर्शक सूचनेत दिलेल्या तांत्रिक निकषाप्रमाणेच साहित्य वापरून हरितगृह/शेडनेटगृहांची उभारणी करतील याची खात्री अनुदान/अर्थसहाय्य अदा करणेपूर्वी क्षेत्रीय स्तरावर होणे आवश्यक आहे.

८.१ उभारणीपूर्व प्रथम मोक्यात तपासणी वेळी विचारात घ्यावयाचे मुद्दे

८.१.१. ही तपासणी मंडळ कृषि अधिकारी व कृषि सहाय्यक यांनी संयुक्तपणे करावयाची आहे. (प्रपत्र-६)

८.१.२. पूरवठा करण्यात आलेले साहित्य तांत्रिक निकषांमध्ये नमुद केलेल्या तक्त्यांमध्ये दर्शविल्याप्रमाणे आहे किंवा कसे?

८.१.३. जे साहित्य **BIS** मानांकित असणे आवश्यक आहे त्या साहित्यावर मार्गदर्शक सूचनेत नमूद केल्या प्रमाणे क्रमांकासह **BIS** मार्क चिन्ह आहे किंवा कसे ?

८.१.४. वापरण्यात येणारे विविध आकाराचे **GI** पाईप यांचे प्रति मिटर वजन व जाडी मार्गदर्शक सूचनेत नमूद केले प्रमाणे आहे किंवा कसे?

८.१.५. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीची जागा व दिशा विचारात घेऊन प्रमाणित आराखडाप्रमाणे उभारणी नियोजन आहे किंवा कसे?

८.१.६. हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या पायासाठी घेण्यात येणारे खड्डे योग्य आकारमानाचे असणे, पाया पक्का होण्यासाठी योग्य प्रमाणाच्या कॉक्रीट मिश्रणाने भरणे याबाबीकडे शेतक-यांने विशेष लक्ष देणे बाबत मंडळ कृषि अधिकारी यांनी लाभार्थी शेतक-यांस मार्गदर्शन करून हरितगृहाचे आयुष्यमान व पक्क्या उभारणीकरिता सदर बाब महत्वाची आहे हे शेतक-यांचे निदर्शनास आणावे.

८.१.७. उभारणी पूर्व प्रथम तपासणी अहवाल सोबत जोडलेल्या विहित प्रपत्रात करण्यात यावा. (प्रपत्र-६)

८.१.८ उभारणीपूर्वी प्रकल्प स्थळाचा अक्षांश व रेखांशसहीत फोटो घ्यावा.

८.२ उभारणी पश्चात अंतिम मोक्यात तपासणी

८.२.१. ही तपासणी तालुका कृषि अधिकारी व उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी संयुक्तपणे करावयाची आहे. (प्रपत्र-७)

८.२.२. हरितगृह/शेडनेटगृहाचे मोजमाप घेवून प्रत्यक्ष क्षेत्रफळ काढावे.

८.२.३. वापरण्यात आलेले साहित्य मार्गदर्शक सूचनेत मॉडेलनिहाय अनिवार्य साहित्याच्या यादीमध्ये नमूद केले प्रमाणे व

विहित तांत्रिक निकष या प्रमाणे आहे किंवा कसे? यामध्ये GI पाईप, पॉलीथीन (Polyfilm), शेडनेट व इतर सहित्याचा समावेश राहिल.

- ८.२.४. उपविभागीय कृषी अधिका-यांच्या अध्यक्षतेखालील मोका तपासणी समितीने हरितगृह/शेडनेटगृहातील सर्व सुविधा/उपकरणे चालू स्थितीत व मापदंडाप्रमाणे असल्याची खात्री करावी. तसेच मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकष व आराखडयाप्रमाणे उभारणी झाल्याबाबत खात्री करून तपासणी अहवाल तयार करावा. तद्वतच उभारणी करणा-या वितरक/ पुरवठादाराकडून मार्गदर्शक सूचनांमधील तांत्रिक निकषांप्रमाणे उभारणी केली असल्याबाबतचे लेखी प्रमाणपत्र घ्यावे.
- ८.२.५. हरितगृह/शेडनेटगृहामध्ये फुलपिके किंवा भाजीपाला पिकांची लागवड असणे आवश्यक राहिल.
- ८.२.६. आकारमान व प्रकारानुसार तसेच निर्धारित केलेल्या खर्च मापदंडा प्रमाणे अनुदान रक्कम परिगणीत करावी.
- ८.२.७. कार्यक्षेत्रातील पूर्वसंमती प्राप्त उभारणी केलेल्या सर्व हरितगृह/शेडनेटगृहांची उभारणीपूर्वी व उभारणीपश्चात तपासणीच्या सनियंत्रणाची संपूर्ण जबाबदारी उपविभागीय कृषी अधिकारी यांची राहिल.

अ. हरितगृह उभारणी

हरितगृहाचा उपयोग प्रामुख्याने हंगामी व बिगरहंगामी पिके घेण्यासाठी, उच्च प्रतीच्या फुलांच्या उत्पादनासाठी व उतीसंवर्धनाद्वारे तयार केलेल्या रोपांची वाढ करणे व रोपवाटीका तयार करण्यासाठी करण्यात येतो.

हरितगृहाचे प्रकार

१) वातावरण नियंत्रित हरितगृह (Climate control polyhouse) :- या प्रकारच्या हरितगृहामध्ये तापमान व आर्द्रता सूक्ष्म सिंचन तंत्र वापरून नियंत्रित केली जाते. यामध्ये मिनी / मायक्रो स्पिंकलर किंवा फॉगर्सचा वापर पिकांच्या आवश्यकतेप्रमाणे केला जातो. या प्रकारच्या हरितगृहासाठी वायूवीजन पंखे (Exhaust Fan), सेल्यूलोजचे पडदे (पॅड), आवश्यक आहेत. फॅन, पॅड व सूक्ष्म सिंचनासाठी विजेची गरज असते. तसेच पडद्यावर पाणी पडण्यासाठी विद्युत पंप तसेच नळ जोडणी असणे आवश्यक आहे.

अशा प्रकारची हरितगृहे उभारताना पुढील बाबींचा समावेश त्यामध्ये असणे क्रमःप्राप्त आहे. पुढील बाबींचा समावेश असल्याशिवाय उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित (वातावरण नियंत्रित) हरितगृह पूर्ण होणार नाही.

- १) हरितगृह हे पूर्णपणे बंद असावे. त्यास कोणत्याही प्रकारचे कोणत्याच दिशेने वायूवीजन असणार नाही. अशा हरितगृहास बाजूचे कर्टन असणार नाहीत अथवा वरील बाजूस व्हेंट असणार नाही.
- २) हरितगृहामध्ये वापरावयाच्या पंख्याची हवा बाहेर फेकण्याची क्षमता २७००० घनफुट प्रती मिनिट असणे आवश्यक आहे व त्याचा वेग २४००० रिव्होल्यूशन प्रति मिनिट असा असणे आवश्यक आहे. वायूवीजन पंख्यांच्या पात्याची रुंदी १ फुट व लांबी ३ फुट असणे आवश्यक आहे.
- ३) सेल्यूलोजच्या पडद्यावर सतत पाणी पडून दुस-या बाजूस वायुवीजन पंख्याद्वारे आतील गरम हवा बाहेर फेकली जाईल आणि आतील तपमान व आर्द्रता योग्य प्रमाणात ठेवली जाईल. हे प्रमाण कायमस्वरूपी योग्य राखण्यासाठी १००८ चौ.मी. क्षेत्रामध्ये तपमान व आर्द्रता सेन्सरच्या क्षमतेनुसार किंवा ५ सेन्सर असावेत, जेणेकरून तपमान वाढले किंवा आर्द्रता कमी झाली की ताबडतोब सेल्यूलोज पडद्यावर पाणी पडण्यास सुरुवात होईल व वायूवीजन पंखे सुरु होतील. या दोन्हीही घटना एकाच वेळी घडणे आवश्यक आहे.
- ४) ज्या वनस्पतींना कमी सुर्यप्रकाशाची आवश्यकता असते अशा वनस्पती अशा हरितगृहामध्ये लागवड केलेल्या असल्यास व त्यास शेडनेट लावलेली असल्यास त्या ऐवजी **थर्मल स्क्रीन** लावून त्याचे देखील ऑटोमेशन करणे आवश्यक आहे.
- ५) वरील संपुर्ण यंत्रणा सतत कार्यरत राहण्यासाठी लाभार्थ्यांकडे जनरेटर असणे आवश्यक आहे. ठिबक सिंचन व फवारणी संच यांचा विचार करता जनरेटरची क्षमता ५ ते ७.५ केव्हीए असणे आवश्यक आहे.

या घटकांतर्गत अर्थसहाय्य उपलब्ध करून देताना वरीलप्रमाणे सुविधा कायमस्वरूपी उपलब्ध असल्याशिवाय व त्याची खात्री पटल्याशिवाय अर्थसहाय्य देण्यात येवू नये.

२) नैसर्गिक वायुवीजन हरितगृह (Open Vent Polyhouse) :- या प्रकारचे हरितगृह नैसर्गिक वायुवीजनावर आधारित असून या आधारे पिकांच्या आवश्यकतेप्रमाणे तापमान, आर्द्रता व कार्बनडाय-ऑक्साईड वायूचे प्रमाण राखता येते. यामध्ये किटक व जिवाणूंचा प्रवेश टाळण्यासाठी प्लॅस्टीकची जाळी वापरण्यात येते.

● वायुवीजन

हरितगृहाच्या वायुवीजनसाठी ठेवलेली **उंचीवरील झडप ही उत्तर किंवा पूर्व दिशेस उघडणारी असावी**, म्हणजे हरितगृहाचे तापमान कमी राखण्यास मदत होते. वायुवीजन म्हणजे हरितगृहातील गरम हवा बाहेर काढणे व हरितगृहातील तापमान, आर्द्रता, कार्बनवायु व पिकाभोवतालची खेळती हवा नियंत्रित ठेवणे होय. हरितगृहाच्या वायुवीजनसाठी एकूण पृष्ठ क्षेत्रापैकी ४० टक्के पृष्ठ क्षेत्र थंड हवा आत येण्यासाठी व आतील हवा बाहेर काढण्यासाठी उघडे ठेवण्याची सोय असावी. हरितगृहातील तापमान नियंत्रणासाठी अतिसूक्ष्म फवारा संयंत्र, फॉर्गींग सिस्टिम असणे आवश्यक आहे. पिकाच्या गरजेनुसार छताला ५० टक्के व बाजूला ३५ टक्के पांढ-या रंगाची यु.व्ही. स्टॅबीलाईज्ड शेडनेट असावी.

● हरितगृहासाठी जागेची निवड.

हरितगृहासाठी जागेची निवड करताना संबंधीत मंडळ कृषि अधिकारी यांनी खालीलप्रमाणे शेतक-यास मार्गदर्शन करावे व त्यानुसारच जागेची निवड करावी.

- १) जमिन चांगला निचरा होणारी असावी . उंच सखल जमीन असल्यास निवड केलेल्या जागेचे सपाटीकरण करावे.
- २) मोठ्या वृक्षाच्या सावलीत किंवा इमारतीच्या सावलीत किंवा इमारतीच्या अडोशाची जागा निवडू नये.
- ३) भरपूर सूर्यप्रकाश ज्या ठिकाणी हरितगृहास मिळू शकेल अशी जागा निवडावी.
- ४) पाणी पुरवठ्याच्या सुविधा जवळपास असणे आवश्यक आहे. पाण्याचा सामू ६.० ते ७.५ च्या दरम्यान व क्षारतेचे प्रमाण जास्तीत जास्त ०.१ ते ०.३ मि.ली. मोहोज/से.मी.(mmhos/c.m.) इतके असणे अपेक्षित आहे.
- ५) निवड केलेल्या जमिनीचा सामू जर ७.५ पेक्षा जास्त असेल व क्षारतेचे प्रमाण ०.५ मि.ली. मोहोज / से.मी. पेक्षा जास्त असेल व जमीन लाल रंगाची वालुकामय, पाण्याचा निचरा होणारी नसेल तसेच काळी चिकन पाण्याचा निचरा न होणारी क्षारयुक्त असेल तर बाहेरून लाल रंगाची पाण्याचा निचरा होणारी वालुकामय माती वाफे करण्यासाठी वापरणे गरजेचे आहे.
- ६) काळी निचरा न होणारी जमीन असेल तर दोन इंच जाडीचा वाळूचा थर देऊन त्यावर वाफे करावेत व हरितगृहाभोवती दीड फूट बाय दीड फूट आकाराचा चर काढावा जेणेकरून पाण्याचा योग्य निचरा होईल.
- ७) हरितगृहासाठी अखंड व सतत विद्युत पुरवठ्याची सुविधा आवश्यक आहे.
- ८) पाणथळ जागा हरितगृहासाठी वापरू नये.
- ९) हरितगृहापासून ३० मीटर अंतरावर पश्चिम व दक्षिण बाजूस वारारोधक झाडे लावावीत. त्यामध्ये शक्यतो सिल्वर ओक, अशोका, सुरु, इ. झाडांचा समावेश असावा. साग, निलगिरी, सूबाभूळ ही झाडे लावू नयेत, कारण त्या झाडांवर ब-याच कीड व रोगाच्या अवस्था पूर्ण होत असतात.

● हरितगृहाची दिशा ठरविताना दोन बाबी विचारात घ्याव्यात.

१) हरितगृहात वाढणा-या पिकास पुरेसा सूर्यप्रकाश मिळावा.

२) वाहणा-या वा-यापासून हरितगृहास धोका नसावा.

वरील दोन्ही बाबींचा विचार करून हरितगृहाची दिशा शक्यतो दक्षिण-उत्तर ठेवावी, त्यामूळे वरील झडप (व्हेन्ट) पूर्व दिशेस येईल.

● हरितगृह उभारणीसाठी लक्षात ठेवावयाच्या तांत्रिक बाबी

- १) खांबासाठी पक्का पाया घेतलेला असावा. खड्ड्याचा आकार १.५ x १.५ x २ फुट असावा. त्यात मधोमध फाऊंडेशन पाईप बसवून त्यास होल्डफास्ट बार टाकून काँक्रीट भरावे. काँक्रीट भरताना सिमेंट, वाळू व खडीचे प्रमाण १:४:८ याप्रमाणे घ्यावे.
- २) छताला ठेवण्यात येणारे व्हेन्ट ०.८ ते १.० मीटर उंचीचे असावे व व्हेन्टची दिशा पूर्व किंवा उत्तर असावी.
- ३) हरितगृहाच्या एका कंपार्टमेंटची रुंदी ८ मीटरपेक्षा जास्त नसावी.
- ४) दोन कंपार्टमेंटमधील छताच्या पॉलीथीन फिल्मवरील पावसाचे पाणी वाहून नेण्यासाठी जी.आय. पत्र्याचे किंवा प्लास्टिकचे गटर असावे.
- ५) छतासाठी लागणारी फिल्म अल्ट्राव्हायोलेट स्टॅबिलाईज्ड प्लॅस्टिकची असावी व त्याची जाडी २०० मायक्रॉन असावी. फिल्म वापरताना तांत्रिक निकष **IS-15827:2009** मानांकनाप्रमाणे असावेत. साधारणपणे १ किलो फिल्ममध्ये ५.३ चौ.मी. क्षेत्र आच्छादता येते. फिल्मची पारदर्शकता उच्च दर्जाची (८० ते ८५ टक्के) असावी. एखाद्या लाभार्थ्याने फिल्म आयात करून लावली तर त्यास मंजूर मापदंडानुसार अनुदान देय राहिल.
- ६) पॉलीथीन फिल्मची फिर्टींग अॅल्युमिनीअम चॅनल पट्टीमध्ये जी.आय. स्प्रिंगच्या सहाय्याने करावी.
- ७) चारही बाजूने वायुविजनासाठी ३ मीटर उंचीची जागा ठेवावी व ती रात्रीच्यावेळी कर्टनच्या सहाय्याने बंद करण्याची सोय ठेवावी.
- ८) हरितगृह उभारणीसाठी वापरण्यात येणाऱ्या साहित्यापैकी ज्या साहित्यांचे आयएसआय/बीआयएस मानके (standards) निश्चित करण्यात आलेली आहेत ते साहित्य खालील मानकाप्रमाणे असणे आवश्यक आहे.

- **पॉलीथीन** - UV stabilized ३५० nm, डिफ्युझ्ड, २०० मायक्रॉन जाडी, मल्टीलेयर (कमीत कमी ३ थर). **IS-15827:2009** . सदर **BIS** मानांकनाप्रमाणे खालील प्रकारच्या व गुणधर्माच्या फील्म गरजेप्रमाणे वापरता येतील

Characteristics and Use of Different Types of Plastic Film

S.No (1)	Type (2)	Characteristics (3)	Use (4)
i)	Normal plastics	a) Good Transparency b) Low Green House effect	Forcing and semi-forcing crops
ii)	Thermic clear plastics	a) Good Transparency b) High IR effectiveness.	As normal film, when grater IR effectiveness is desired.
iii)	Thermic diffusing plastics	a) Diffusing light b) High IR effectiveness	As normal film, when greater IR effectiveness and diffusing light is desired.

- **शेडनेट** – शेडनेट दोन प्रकारामध्ये उपलब्ध आहेत.

अ. **टेप नेट पासून निर्मित शेडनेट**- IS16008(Part1):2016 या **BIS** मानकाप्रमाणे असावी. UV stabilized, ५० टक्के (१०० जीएसएम), ७५ टक्के (१२० जीएसएम) व ९० टक्के (१४० जीएसएम).

ब. **मोनो फिलामेंट पासून निर्मित शेडनेट** - IS16008(Part 2):2016 या **BIS** मानकाप्रमाणे असावी.

UV stabilized , ३५ टक्के (९५ जीएसएम), ५० टक्के (१२५ जीएसएम) व ७५ टक्के (३१० जीएसएम) व ९० टक्के (४६० जीएसएम).

जीएसएम म्हणजे - Grams per Square Meter

- **इन्सेक्टनेट** - IS16513:2016 या **BIS** मानकाप्रमाणे असावी. UV stabilized, ३६ मेश (९०जीएसएम), ४० मेश (१०५ जीएसएम), ५० मेश (१२५ जीएसएम) पांढरा रंग कर्टनच्या पाठीमागे.
- **अल्युमिनियम प्रोफाईल** – २००-२२० ग्रॅम/मी.
- **लॉकिंग स्प्रिंग** – २.३ मि.मि. जाडी दोन्ही बाजूने पावडर कोटेड, झिंक कोटेड, प्लॉस्टिक कोटेड.
- हरितगृह/शेडनेटगृह या मध्ये स्टील वायर रोप वापरल्यास तो **BIS** मानकाप्रमाणे असावा.
- ९) हरितगृहांची उंची कोकण, मराठवाडा व प. महाराष्ट्राकरिता ६ मी. आणि खानदेश व विदर्भाकरिता ६.५० मी. करण्यात यावी.
- १०) हरितगृहांचे फाउंडेशन पाईपची/साईज – ६० एम.एम. व कॉलमची एकच साईज – ७६ एम.एम. ठेवण्यात यावी.
- ११) जी.आय. पाईपचे तांत्रिक निकष व इतर साहित्यांचे व बाबींचे तांत्रिक निकष सोबत तक्ता क्र. १ ते ६ मध्ये दिलेले आहेत.
- १२) नैसर्गिक वायुविजन व उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित हरितगृहासाठी ऐच्छिक साहित्याचा तपशील सोबत तक्ता क्र. ७ मध्ये दिलेला आहे.
- १३) सुक्ष्मसिंचन - हरितगृह व शेडनेटगृहातील सुक्ष्मसिंचनाकरिता लागणा-या साहित्याचा तपशील कंट्रोल हेड फोर इरिगेशन या मथळ्याखाली तसेच सुक्ष्म सिंचन व फॉगिंग सिस्टीम यांचे तांत्रिक निकष सोबत तक्ता क्र. ८.१ ते १२ मध्ये दिलेली आहेत.
- १४) हरितगृहाच्या प्रकारानुसार व आकारानुसार विविध मॉडेल्स निश्चित करण्यात आलेले आहेत. सदर मॉडेलनिहाय वापरावयाच्या अनिवार्य साहित्याचा तपशील तक्ता क्र. १३.१ ते १३.५ व तक्ता क्र. १४.१ ते १४.४ मध्ये व मॉडेलनिहाय आराखडे (**Designs**) क्र. १.१ ते १.९ व २.१ ते २.८ मध्ये दिलेले आहेत.
- १५) **ऐच्छिक साहित्याची यादी**-

हरितगृहाच्या/शेडनेटगृहाच्या प्रकारानुसार व आकारमानानुसार आवश्यक (अनिवार्य) साहित्याचा तपशील तक्ता क्र. ८.१ ते ८.५, ९.१ ते ९.४, १०.१ ते १०.४, १३.१ ते १३.५, १४.१ ते १४.४, २०.१ ते २०.७, २१.१ ते २१.७, २२.१ ते २२.४, २३.१ ते २३.५ या तक्त्यांमध्ये दिलेला आहे. या व्यतिरिक्त तक्ता क्र. ७ मध्ये दिलेल्या तपशीलाप्रमाणे ऐच्छिक साहित्याचा लाभार्थी वापर करू शकतील. तथापि अनिवार्य साहित्यावर केलेल्या खर्चासह सदर ऐच्छिक साहित्यावर केलेला खर्च प्रकारानुसार व आकारमानानुसार निश्चित केलेल्या आर्थिक मापदंडाच्या मर्यादेत अनुदानासाठी पात्र राहिल. लाभार्थीने सदरच्या ऐच्छिक साहित्यावर खर्च केला नसल्यास त्यावर अनुदान देय होणार नाही. यासाठी लाभार्थीने ऐच्छिक बाबींवर खर्च केल्याची खात्री संबंधित तपासणी अधिका-याने करावी.

हरितगृह उभारणीसाठी निश्चित केलेले खर्चाचे मापदंड (Cost norms)-

हरितगृहाच्या नैसर्गिक वायुविजन (Open Vent Poly house) व वातावरण नियंत्रित (Climate Control Poly house) प्रकाराच्या हरितगृहाच्या उभारणीसाठी आकारमानानुसार व विविध मॉडेल्सनुसार प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी येणा-या खर्चाचे महत्तम मापदंड खालीलप्रमाणे आहेत. या महत्तम मापदंडाप्रमाणे आलेला खर्च किंवा प्रत्यक्ष लाभार्थीने केलेला खर्च(बीलानुसार) यापैकी जो कमी असेल त्या खर्चाच्या ५० टक्के अनुदान देय राहिल.

हरितगृह: -

बाब	मॉडेलचा प्रकार	एकूण क्षेत्र (चौ.मी.)	मॉडेलनुसार हरितगृहाचा आकार (रुंदी x लांबी) (मी.)	प्रति चौ.मी. महत्तम मापदंड (रु.)		
				सर्व साधारण क्षेत्र	अधिसूचित डोंगराळ क्षेत्र	
हरितगृह (OVPH)	OVPH-500	560	20 x 28	935	1075	
		560	28 x 20	935	1075	
	OVPH-1000	1008	28 x 36	935	1075	
		1008	36 x 28	935	1075	
	OVPH-2000	2016	36 x 56	890	1024	
		2080	52 x 40	890	1024	
	OVPH-3000	3120	52 x 60	844	971	
		3120	60 x 52	844	971	
	OVPH-4000	4080	60 x 68	844	971	
		4000	100 x 40	844	971	
	हरितगृह (CCPH)	CCPH -1000	1008	28 x 36	1465	1685
			1008	36 x 28	1465	1685
		CCPH -2000	2016	36 x 56	1420	1633
			2080	52 x 40	1420	1633
CCPH -3000		3120	52 x 60	1400	1610	
		3120	60 x 52	1400	1610	
CCPH -4000		4080	68 x 60	1400	1610	
		4000	100 x 40	1400	1610	

● **अनुदान मर्यादा :**

- १) वरीलप्रमाणे नैसर्गिक वायूविजन प्रकाराच्या हरितगृहासाठी (OVPH) कमितकमी ५०० चौ.मी. तर जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत महत्तम मापदंडानुसार येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के अथवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान सर्व प्रकारच्या लाभार्थींना देय राहिल.
- २) वातावरण नियंत्रित प्रकारच्या हरितगृहासाठी (CCPH) कमितकमी १००० चौ.मी. तर जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत महत्तम मापदंडानुसार येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के अथवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान सर्व प्रकारच्या लाभार्थींना देय राहिल.

ब. शेडनेटगृह उभारणी -

शेडनेटगृहाचा उपयोग प्रामुख्याने हंगामी व बिगर हंगामी पिके घेण्यासाठी, उच्च मुल्यांकित भाजीपाला पिके व फुलांच्या उत्पादनासाठी करण्यात येतो. शेडनेटगृहामध्ये तापमान, आर्द्रता व कार्बनडाय ऑक्साईडच्या प्रमाणावर काही प्रमाणात नियंत्रण ठेवता येते.

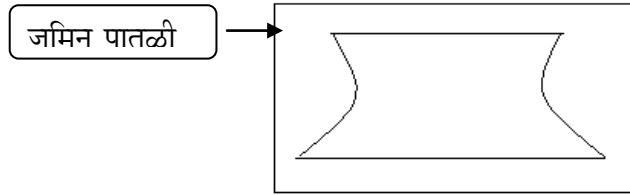
● शेडनेटगृहासाठी जागेची निवड

शेडनेटगृहाच्या जागेची निवड करताना खालीलप्रमाणे निकष अवलंबण्यात यावेत.

- १) जमिन चांगला निचरा होणारी असावी. उंच सखल जमीन असल्यास निवड केलेल्या जागेचे सपाटीकरण करावे.
- २) मोठ्या वृक्षाच्या सावलीत किंवा इमारतीच्या सावलीत किंवा इमारतीच्या आडोशाची जागा निवडण्यात येऊ नये.
- ३) भरपूर सूर्यप्रकाश मिळेल अशी जागा निवडावी.
- ४) पाणी पुरवठ्याची सुविधा जवळपास असणे आवश्यक आहे.
- ५) पाण्याचा सामु ६ ते ७.५ च्या दरम्यान असेल व क्षारतेचे प्रमाण जास्तीत जास्त ०.१ ते ०.३ मीली. मोहोज (mmhos/cm) इतके असणे अपेक्षित आहे.
- ६) जमीन पाण्याचा निचरा होणारी नसेल किंवा क्षारयुक्त असेल तर पाण्याचा निचरा होणारी वालुकामय माती वापरून गादी वाफे तयार करावेत.
- ७) जमीन निचरा होणारी नसेल तर शेडनेटगृह भोवती लहान चर काढावा जेणेकरून पाण्याचा निचरा होईल.
- ८) शेडनेटगृहासाठी अखंड विद्युत पुरवठ्याची सुविधा असणे गरजेचे आहे.
- ९) पाणथळ जागा शेडनेट हाऊससाठी निवडू नये.

● शेडनेटगृह उभारणीसाठी तांत्रिक निकष

- १) खांबासाठी पक्का पाया घेतलेला असावा. खड्ड्याचा आकार १ x १ x २ फुट असावा. त्यात मधोमध जी. आय. चा फाऊंडेशन पाईप बसवून त्यास होल्ड फास्ट बार टाकून १:२:४ प्रमाणात सिमेंट, वाळू, खडी घेऊन तयार केलेले सिमेंट काँक्रीट भरावे. खड्ड्याचा आकार साधारणतः खालीलप्रमाणे असावा.

- २) शेडनेटगृहाचे विविध मॉडेल व आकारमानानुसार प्रामुख्याने राऊंड टाईप (Round Type) RTSNH व फ्लॅट टाईप (Flat Type) FTSNH प्रकार आहेत. राऊंड टाईपसाठी आराखडयाप्रमाणे बाजूची उंची व मध्यभागाची उंची ठेवण्यात यावी. शेडनेटगृहासाठी आवश्यकतेनुसार ५० किंवा ७५ टक्के शेडींगची शेडनेट वापरण्यात यावी. शेडनेटचे फिटींग अॅल्युमिनियम चॅनेल पट्टीमध्ये स्प्रिंगच्या सहाय्याने केलेले असावे.
- ३) शेडनेटगृहामध्ये स्प्रिंकलर किंवा ड्रिप इरिगेशनची सोय केलेली असावी.
- ४) शेडनेटगृहाला सर्व बाजूंनी जमिनीपासून १ मीटर उंचीपर्यंत स्कर्टिंगसाठी १०० जी. एस. एम. च्या जीओ फॅब्रिक फिल्मचा उपयोग करण्यात यावा.
- ५) शेडनेट व पॉलीहाऊसच्या आतून किडरोधक नेट लावणे आवश्यक आहे. कारण त्यामुळे फुले व भाजीपाला पिकांवर येणा-या किडीचा तसेच किडीमार्फत प्रसार होणा-या रोगाच्या प्रसारास जबाबदार असणा-या किटकांच्या प्रवेशास अवरोधन होऊन विशेषतः विषाणूजन्य रोगांचा प्रादुर्भाव कमीत कमी करता येणे शक्य होईल.

- ६) सुक्ष्मसिंचन - शेडनेटगृहामधील सुक्ष्मसिंचनाकरिताचा खर्च मंजूर मापदंडामध्येच समाविष्ट आहे. यामध्ये कंट्रोल हेड फोर इरिगेशन सुची अंतर्गत वापरावयाचे साहित्य मॉडेलनिहाय तक्ता क्र. ८.१ ते ८.५ मध्ये तसेच फॉगिंग सिस्टीमसाठी तक्ता क्र. ९.१ ते ९.५ मध्ये देण्यात आलेले आहेत. आणि त्यांचे तांत्रिक निकष तक्ता क्र. ११ व १२ प्रमाणे विचारात घेण्यात यावेत.
- ७) जी.आय. पाईपचे तांत्रिक निकष व इतर साहित्यांचे तांत्रिक निकष सोबत तक्ता क्र. १५ ते १९ मध्ये दिलेले आहेत.
- ८) शेडनेटगृहाच्या प्रकारानुसार व आकारानुसार विविध मॉडेल्स निश्चित करण्यात आलेले आहेत. सदर मॉडेलनिहाय वापरावयाच्या साहित्याचा तपशील तक्ता क्र. २०.१ ते २०.७, २१.१ ते २१.७, २२.१ ते २२.४ व २३.१ ते २३.५ मध्ये व मॉडेलनिहाय आराखडे (**Designs**) क्र. ३.१ ते ६.८ मध्ये दिलेले आहेत.
- ९) जास्त उंचीच्या शेडनेटगृहाचे फाउंडेशन पाईपची साईज — ४८ एम.एम. व कॉलमची साईज — ६० एम.एम.असावी.
- १०) राउंड टाईप व जास्त उंचीच्या फ्लॅट टॉप शेडनेट हाऊसची ग्रीड ६ मी X ४ मी असावा. कमी उंचीच्या फ्लॅट टॉप शेडनेट हाऊसची ग्रीड ६ मी X ६ मी असावा.
- ११) राउंड टाईप शेडनेट हाऊसची उंची ४ मी. व ५ मी. व फ्लॅट टाईप शेडनेटहाऊसची उंची ३.२५ मी. व ४ मी. ठेवण्यात यावी.

क. लागवड साहित्य, मशागत व लागवड खर्च -

संरक्षित शेती या घटकांतर्गत हरितगृहामध्ये उच्च मुल्यांकित भाजीपाला पिकांच्या लागवड साहित्यासाठी व मशागतीसाठी तसेच हरितगृहामधील व शेडनेटगृहामधील उच्च दर्जाच्या फुलपिकांच्या लागवड साहित्यासाठी व मशागतीसाठी शेतक-यांना अनुदान मंजूर करण्यासाठी खालील बाबींचा/सुचनांचा अवलंब करण्यात यावा. **संरक्षित शेती घटकांतर्गत जिल्हयातील सर्व शेतक-यांची हरितगृह व शेडनेटगृह उभारणी या उपघटकांसाठी असलेली अनुदान मागणी पूर्ण झाल्यानंतरच लागवड साहित्य या घटकासाठी अर्जाचा विचार करण्यात यावा.**

१) हरितगृहामध्ये उच्च मुल्यांकित भाजीपाला पिकांच्या लागवड साहित्यासाठी व मशागतीसाठी अनुदान देणे.

- शेतक-यांना/लाभार्थींना खालीलप्रमाणे मंजूर मापदंडानुसार अनुदान/अर्थसहाय्य देय राहिल.
- उच्च मुल्यांकित भाजीपाला पिकाची लागवड केल्याची व मशागत केल्याची खात्री करण्यासाठी संबंधित तालुका कृषि अधिकारी व संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांनी संयुक्तपणे मोका तपासणी केल्यानंतरच देय अनुदान लाभार्थींना विहित पध्दतीने अदा करण्यात यावे. मोका तपासणीमध्ये हरितगृहातील प्रत्यक्ष भाजीपाला पिकांची लागवड झालेल्या क्षेत्राचेच मोजमाप घेऊन अनुदानासाठी पात्र क्षेत्राची परिगणना करण्यात यावी. **(प्रपत्र-१०)**
- हरितगृहामध्ये भाजीपाला पिकांच्या लागवडीसाठी आवश्यक उच्च मुल्यांकित लागवड साहित्य व मशागतीसाठी राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान अंतर्गत पुढील बाबींसाठी अनुदान देय राहिल

हरितगृहातील भाजीपाला पिकांच्या लागवडीसाठी खर्चाचे मापदंड

अ.क्र.	बाब	प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी खर्च (रु.)	अनुदान मर्यादा
१	लागवड साहित्य (रोपे)	१८	देय खर्चाच्या ५० टक्के अनुदान, प्रति लाभार्थी जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत.
२	गादी वाफे तयार करणे (लाल माती, भुसा, मजुरी,वाहतुक, निर्जंतुकिकरण इ.)	१८	
३	प्लॅस्टिक अच्छादन	१४	
४	विद्राव्य खते	४५	
५	पिक संरक्षण औषधे	४५	
एकूण		१४०	

- उपरोक्त अनु क्र. १ ते ५ बाबींसाठीचा स्वतंत्र खर्च त्याप्रमाणात ग्राह्य धरण्यात येईल. इतर बाबींवरील खर्च विचारात घेतला जाणार नाही.
- भाजीपाला पिकांच्या उच्च मुल्यांकित लागवड साहित्याची (वाणांची) खरेदी खात्रीशीर स्रोताकडून करून शिफारशीनुसार त्याची लागवड हरितगृहामध्ये करणे लाभार्थींना बंधनकारक राहिल.
- पिकनिहाय प्रति वर्ग मीटर रोपांची संख्या खालीलप्रमाणे शिफारशीनुसार असल्यानंतरच लागवड साहित्यासाठी अनुदान देय राहिल.

अनु. क्र.	पिकांचे नाव	वाफ्यावरील लागवडीचे अंतर	प्रति वर्ग मी. रोप संख्या
१	सिमला मिरची	०.६० X ०.४५	३.७०
२	टोमॅटो	०.६० X ०.४५	३.७०
३	ब्रोकोली	०.४५ X ०.३०	७.४०
४	काकडी	१.३० X ०.४०	१.९२
५	चेरी टोमॅटो	०.६० X ०.४५	३.७०
६	रेड कॅबेज	०.४५ X ०.३०	७.४०
७	लेट्युस	०.४५ X ०.३०	७.४०
८	खरबुज	१.३० X ०.४५	१.९२
९	मिरची	०.६० X ०.४५	३.७०

(उदा.१००० वर्ग मी. मध्ये सिमला मिरचीचे ३७०० रोपे असणे आवश्यक आहे. याप्रमाणे विविध आकाराच्या हरितगृहातील पिकनिहाय रोप संख्या उपरोक्त शिफारशीप्रमाणे असल्याची खात्री तपासणी अधिका-याने करावी).

२) हरितगृह /शेडनेटगृहामध्ये फुलपिकांच्या लागवड साहित्य व मशागतीसाठी अनुदान देणे.

- शेतक-यांना/लाभार्थींना मंजूर मापदंडानुसार अनुदान/अर्थसहाय्य देय राहिल.
- उच्च दर्जाच्या फुलपिकांची लागवड केल्याची व मशागत केल्याची खात्री करण्यासाठी संबंधित तालुका कृषि अधिकारी व संबंधित मंडळ कृषि अधिकारी यांनी संयुक्तपणे मोका तपासणी केल्यानंतरच देय अनुदान लाभार्थींना विहित पध्दतीने अदा करण्यात यावे. मोका तपासणीमध्ये हरितगृहातील/शेडनेटगृहातील प्रत्यक्ष फुलपिकांची लागवड झालेल्या क्षेत्राचेच मोजमाप घेऊन अनुदानासाठी पात्र क्षेत्राची परिगणना करण्यात यावी. (प्रपत्र-१०)
- हरितगृहामध्ये/शेडनेटगृहामध्ये फुलपिकांच्या लागवडीसाठी आवश्यक लागवड साहित्य व निविष्ठांसाठी राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान योजनेंतर्गत पुढील बाबींसाठी अनुदान देय राहिल.

हरितगृह/शेडनेटगृहामध्ये फुलपिकांच्या लागवडीसाठी खर्चाचे मापदंड

अ. क्र.	बाब	प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी खर्च (रु.)			अनुदान मर्यादा
		कार्नेशन व जरबेरा	अँथोरियम व ऑर्किड	गुलाब व लिलीयम	
१	लागवड साहित्य	४९० (आधार देण्याच्या खर्चासह)	५३९	१९३	देय खर्चाच्या ५० टक्के अनुदान, प्रति लाभार्थी जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत
२	गादी वाफे तयार करणे (लाल माती, भुसा, मजुरी,वाहतुक, निर्जंतुकीकरण इ.)	२०	२७	३९	
३	विद्राव्य खते	५०	६७	९७	
४	पिकसंरक्षण औषधे	५०	६७	९७	
एकूण		६१०	७००	४२६	

- उपरोक्त अनु क्र. १ ते ४ या बाबींसाठीचाच खर्च त्याप्रमाणात ग्राह्य धरण्यात येईल. इतर बाबींवरील खर्च विचारात घेतला जाणार नाही.
- फुलपिकांच्या लागवड साहित्याची (वाणांची) खरेदी स्वामीत्वधन भरलेल्या (रॉयल्टी) रोपवाटीका धारकांकडूनच करून शिफारशीनुसार त्याची लागवड हरितगृहामध्ये किंवा शेडनेटगृहामध्ये करणे लाभार्थींना बंधनकारक राहिल.
- पिकनिहाय प्रति वर्ग मीटर रोपांची संख्या खालीलप्रमाणे शिफारशीनुसार असल्यानंतरच लागवड साहित्यासाठी अनुदान देय राहिल.

अनु.क्र.	पिकाचे नाव	प्रति वर्ग मीटर रोपे संख्या
१	कार्नेशन	२४ ते ३६
२	जरबेरा	६ ते ८
३	अँथोरियम (कोको शेलमध्ये)	७ ते १०
४	ऑर्किड (कोको शेलमध्ये)	१७ ते २०
५	गुलाब	७ ते १४
६	लिलीयम	५० ते ६० कंद

(उदा.१००० वर्ग मी. हरितगृह/शेडनेटगृहामध्ये गुलाबाचे वाणांनुसार कमीत कमी ७००० ते जास्तीत जास्त १४००० रोपे असणे आवश्यक आहे. याप्रमाणे विविध आकाराच्या हरितगृह/शेडनेटगृहातील पिकनिहाय रोप संख्या उपरोक्त शिफारशीप्रमाणे असल्याची खात्री तपासणी अधिका-याने करावी).

३) लागवड साहित्य व मशागत या बाबीसाठी तपासणी (मोजमाप) पध्दत

हरितगृह/शेडनेटगृहामध्ये लागवड साहित्य व मशागत या बाबीसाठी भाजीपाला व फुलपिके यांचे खर्चाचे मापदंड उपरोक्त प्रमाणे प्रति चौ.मी क्षेत्रासाठी देण्यात आलेले आहेत. याबाबीची क्षेत्रिय स्तरावर मोका तपासणी करताना प्रत्यक्षात जेवढ्या क्षेत्रावर (चौ.मी. मध्ये) लागवड झालेली आहे तेवढ्याच क्षेत्राचे मोजमाप घेवून त्याप्रमाणे अनुदानाची परिगणना करण्यात यावी. त्याचप्रमाणे उपरोक्त भाजीपाला व फुलपिके यासाठी देण्यात आलेल्या खर्च मापदंडाच्या तक्त्यामध्ये बाबनिहाय मापदंडाची विगतवारी देण्यात आलेली आहे. अनुदानाची परिगणना करताना संबंधीत बाबीवर उपरोक्त तक्त्यात देण्यात आल्याप्रमाणे अधिकतम खर्च मर्यादा राहिल. एका बाबीवरील झालेला जास्तीचा खर्च दुस-याबाबीवर गृहीत धरण्यात येवू नये. तसेच तक्त्यात दिल्याप्रमाणे लाभार्थ्याने प्रत्यक्षात ज्या बाबी राबविलेल्या आहेत त्याच बाबी अनुदानाची परिगणना करताना गृहीत धरण्यात याव्या. तालुका कृषि अधिकारी व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी सोबत जोडलेल्या विहित प्रपत्रात (प्रपत्र-१०) तपासणी अहवाल तयार करावा.

४) शेडनेट / हरितगृहाची जिल्हातील सर्व मागणी पुर्ण झाल्यानंतरच लागवड साहित्य, मशागत व लागवड खर्च या घटकास प्राधान्य द्यावे.

ड. पक्षीरोधक जाळी

पक्षीरोधक जाळीचा उपयोग भाजीपाला, व फळपिकांचे पक्ष्यांपासून संरक्षण करण्याकरीता होतो. तसेच गारपिट रोधक जाळीमुळे भाजीपाला व फळपिकांचे गारपिटीपासून संरक्षण करता येते.

- पक्षीरोधक जाळी खालील दोन प्रकारात बसवता येते. १) इकोनॉमी ॲन्टी बर्डनेट (मेश साईज १५ X १५ मी.मी)
२) हेवी ड्युटी ॲन्टी बर्डनेट (मेश साईज १२ X १२ मी.मी)
- जाळी व इतर घटकांचा खर्च रुपये ३५/- प्रती चौ.मी. इतका अपेक्षित धरलेला असून त्यावर शेतक-यांना ५० टक्के अनुदान ५००० चौ.मी. पर्यंत प्रती लाभार्थी देय राहिल.
- वैयक्तिक शेतकरी, शेतक-यांच्या उत्पादक कंपनी (FPO), शेतकरी समूह, बचत गट, सहकारी संस्था यांना अनुदान देय राहिल. या घटकाकरीता इतर शासकीय योजनेतून अनुदान घेतलेले नसावे.
- पक्षीरोधक जाळी / गारपिट रोधक जाळी उभारणीची मंडल कृषि अधिकारी यांनी मोका तपासणी करून अनुदान देण्याबाबत शिफारस करावी.

इ . प्लॅस्टीक मल्टीग -

फळझाडांच्या/भाजीपाला पिकांच्या सभोवती, जमिनीवर मल्टीगसाठी तयार केलेली प्लॅस्टीक फिल्म टाकल्यावर पाण्याचा बाष्पीभवनामुळे होणारा -हास टाळता येतो. तसेच त्यामुळे तणांची वाढ होत नाही.

अ.क्र.	घटक	सर्वसाधारण क्षेत्र		डोंगराळ क्षेत्रासाठी	
		मापदंड	अधिकतम अनुदान मर्यादा	मापदंड	अधिकतम अनुदान मर्यादा
१	प्लॅस्टिक मल्टीग (आच्छादन)	हेक्टरी रु. ३२,०००/-	रु.१६,०००/- याप्रमाणे ५० टक्के अनुदान, २ हेक्टर मर्यादेपर्यंत	हेक्टरी रु. ३६,८००/-	रु.१८,४००/- याप्रमाणे ५० टक्के अनुदान, २ हेक्टर मर्यादेपर्यंत

- १) योजनेचा लाभ घेण्याकरीता शेतक-यांच्या नावे फळबाग/भाजीपाला लागवडीखालील जमीन व त्याचा ७/१२ आवश्यक राहिल.
- २) सदर योजनेअंतर्गत वैयक्तिक शेतकरी, शेतकरी समूह, शेतक-यांच्या उत्पादक कंपनी (FPO), बचत गट, सहकारी संस्था यांना अर्थसहाय्य देय राहिल.
- ३) फिल्मच्या जाडीनुसार वेगवेगळ्या पिकांकरीता पुढीलप्रमाणे मल्टीग फिल्मचा वापर करता येईल.

अ.क्र.	यु. व्ही. स्टॅबिलाईज्ड फिल्मची जाडी (मायक्रॉन)	शिफारस केलेली पीके
१	२५	३-४ महिने कालावधीची पीके, उदा. भाजीपाला, स्ट्रॉबेरी इ.
२	५०	मध्यम कालावधीत येणारी पीके. (११/१२ महिने) उदा. फळपिकांच्या सुरुवातीच्या वाढीचा कालावधी, पपई इ.
३	१००/२००	जास्त कालावधीची पीके, (१२ महिन्यापेक्षा अधिक) सर्व पीके.

- ४) मल्टीग केलेल्या क्षेत्राची मंडल कृषि अधिकारी यांनी मोका तपासणी करावी.

ई. प्लॅस्टीक टनेल -

प्लॅस्टीक टनेल हे एक छोट्या प्रकारचे हरितगृहच आहे. याकरीता पारदर्शक प्लॅस्टीक फिल्मचा वापर करण्यात येतो. याच्या अर्धगोलाकार आकारामूळे जास्तीतजास्त सूर्यप्रकाशाचा उपयोग करून घेता येतो. त्याचप्रमाणे पाणी व तापमानाचा होणारा -हास कमी करता येतो. या प्रकारच्या टनेलची उभारणी कमी खर्चात करता येते. सदरची टनेल्स प्रामुख्याने फळपिके, पुष्पोत्पादन या पिकांच्या कलमा/रोपांचे आणि उती संवर्धनातील रोपांच्या बळकटीकरणासाठी तसेच भाजीपाला उत्पादनासाठी उपयुक्त आहेत.

अ.क्र.	घटक	सर्वसाधारण क्षेत्र		डोंगराळ क्षेत्रासाठी	
		मापदंड	अधिकतम अनुदान मर्यादा	मापदंड	अधिकतम अनुदान मर्यादा
१	प्लॅस्टीक टनेल	रु. ६० प्रति चौ.मी	५० टक्के जास्तीत जास्त रक्कम रु. ३०,०००/- मर्यादा १००० चौ.मी. प्रती लाभार्थी	रु. ७५ प्रति चौ.मी.	५० टक्के जास्तीत जास्त रक्कम रु. ३७,५००/- मर्यादा १००० चौ.मी. प्रती लाभार्थी

प्लॅस्टीक टनेलसाठी पी.व्ही.सी आणि एल.डी.पी.ई प्लॅस्टीक वापरण्यात येते. सर्वसाधारणपणे २० मेश किंवा त्यापेक्षा कमी आकाराची प्लॅस्टीक जाळी वापरण्यात येते. तथापि पी.व्ही.सी. फिल्मची जाडी ५० ते १२० मायक्रॉन इतकी आवश्यक आहे. प्लॅस्टीक टनेलची लांबी ३० मीटर पर्यंत ठेवल्यास व्यवस्थापनास सोईचे होते. रुंदी वाप्याच्या रुंदीप्रमाणे व सापळ्याप्रमाणे बदलता येऊ शकते.

सर्वसाधारणपणे खालील आकाराची प्लॅस्टीक टनेल्स उभारण्यात यावीत.

अ.क्र.	टनेल पाया (से.मी.)	सापळ्याची उंची (से.मी.)	फिल्मची रुंदी (से.मी.)	फिल्मची जाडी (मायक्रॉन)
१	४० ते ५०	४५	१३० ते १५०	३० ते ५०
२	८० ते ९०	५५	१८० ते २००	३० ते ५०
३	१२० ते १३०	४५	२००	८० ते १००
४	१४० ते १६०	५५	२५०	८० ते १००

टनेलची उभारणी प्रामुख्याने चांगल्या निच-याच्या जमिनीवर भरपूर सूर्यप्रकाश मिळेल अशा ठिकाणी करण्यात यावी. वा-यापासून संरक्षणासाठी शक्यतो टनेलची उभारणी वारा वाहणा-या दिशेस आडवी असावी. आवश्यकता भासेल तेथे वारारोधक झाडांची लागवड करावी. टनेलसाठी लागणारा सापळा धातूच्या पट्ट्या, बांबू किंवा केनच्या पट्ट्या यापासून तयार करण्यात यावा. ४ ते ५ मी. मी. व्यासाच्या तारेपासून देखील सापळा तयार करता येईल. जास्त लांबीच्या टनेलमध्ये धातूच्या किंवा बांबूच्या पट्ट्या एकमेकांना बांधण्याकरीता तारेचा वापर करण्यात यावा.

- टनेल उभारणीपूर्वी मातीचे गादी वाफे तयार करण्यात यावेत. सदरचे वाफे सपाट, सरी किंवा वरंबा पध्दतीने तयार करण्यात यावेत.
- प्लॅस्टिक टनेल उभारणीची मंडल कृषि अधिकारी यांनी मोक्या तपासणी करून अनुदान अदायगीबाबत शिफारस करावी.

हरितगृह उभारणीसाठी लागणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष

हरितगृहाच्या विविध मॉडेलनुसार व प्रकारानुसार आवश्यक असणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत. त्यानुसार लाभार्थीनी **BIS** मानकाप्रमाणे साहित्यांचा वापर करावा.

१. सर्वसाधारण प्रकारचे हरितगृह (OVPH) उभारणीसाठी विविध भाग/बाबींसाठीचे तांत्रिक निकष -

Table No. 1 : General Specifications for OVPH models

1	All members of the structure should be made of Galvanized Iron (GI) with minimum 50 microns thick galvanizing.
2	Complete structure should be made of galvanized steel tubular pipes conforming to BIS Standards (IS 1161:2014). Structural member should be joined with fasteners properly.
3	Members should not be welded to one another, but fixed with the nut bolts.
4	Members should not have any welded joints .
5	The overall slope of the foundation should be between 1.25 % and 2 % so as to keep the Gutter slope accordingly.
6	The shape of the Polyhouse should be aerodynamic so as to reduce the impact of wind & consequent damage of Polyhouse. The structure should also follow aerodynamics along all four sides with corridors.
7	Grid should be of 4m X 8m
8	Top height should be minimum 6 mts for Konkan, Marathawada & W. maharashtra and 6.5 mtrs for Khandesh and Vidarbh.
9	Gutter height should be minimum 4 mtrs.
10	Side curtains should be of minimum 2 m height for OVPH of area below 1008 Sq.mtrs, 2.5 m height for area between 1009 Sq.m to 2016 Sq.m and 3.5 m height for area above 2017 Sq.m
11	Top Vent should be of minimum 0.8 m height for OVPH of area below 2016 Sq.m and 1 m height for area above 2017 Sq.m.
12	Cross bracing should be provided as follows- Horizontal cross bracing on 4 corners of Polyhouse (For all models)Vertical Cross bracings on 4 corners of Polyhouse (For all models above 1009 Sq.mtrs.)

२) सर्वसाधारण प्रकारच्या (OVPH) हरितगृहासाठी वापरण्यात यावयाच्या जी. आय. पाईपचे तांत्रिक निकष (IS1161:2014)

Table No. 2 Specification of GI pipe for OVPH Models

Sr. No.	Particulars	Size (Nominal bore)(in inches)	Size (Outside Diameter) (mm)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	Columns	2 ½"	76.1 mm	2.9	5.24
3	Foundations for all columns	2"	60.3 mm	2.9	4.11
4	Truss bottom-Big	2"	60.3 mm	2.9	4.11
5	Truss bottom-Small Sides & Front/Back(F/B)	1 ½"	48.3 mm	2.9	3.25
6	All Corridors	1 ½"	48.3 mm	2.9	3.25
7	Top cross	1 ¼"	42.4 mm	2.6	2.55
8	Corridor support members (sides & F/B)	1 ¼"	42.4 mm	2.6	2.55
9	Trusses-Top curved members	1 ¼"	42.4 mm	2.6	2.55
10	Purlins-(All except curtain)	1 ¼"	42.4 mm	2.6	2.55
11	Door column	1 ¼"	42.4 mm	2.6	2.55
12	Door	1"	33.7 mm	2.6	1.99
13	Purlins-Curtain	1"	33.7 mm	2.6	1.99
14	Truss members (minimum 5 nos per Bay)	1"	33.7 mm	2.6	1.99
15	Cross bracing	1"	33.7 mm	2.6	1.99
16	Door top	1"	33.7 mm	2.6	1.99
17	Curtain-Universal	1"	33.7 mm	2.6	1.99
18	Runners (for top UV Film)	¾"	26.9 mm	2.3	1.40
19	Curtain pipe	¾"	26.9 mm	2.3	1.40
20	Curtain handle	¾"	26.9 mm	2.3	1.40
21	Curtain guide	½"	21.3 mm	2.0	0.952

३) उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित हरितगृहाच्या (CCPH) उभारणीसाठी सर्वसाधारण तांत्रिक निकष-

Table No. 3 General Specification for CCPH Models

1	All members of the structure should be made of Galvanized Iron (GI) with minimum 50 microns thick galvanizing.
2	Complete structure made of galvanized steel tubular pipes or equivalent section conforming to BIS Standards (IS 1161:2014) structural member should be joined with fasteners properly.
3	Members should not be welded to one another, but fixed with the nut bolts.
4	Members should not have any welded joints .
5	The overall slope of the foundation should be between 1.25 up to % and 2 % so as to keep the Gutter slope accordingly.
6	The shape of the Polyhouse should be according to aerodynamic so as to reduce the impact of wind & consequent damage of Polyhouse. The structure should also follow aerodynamics along two sides with corridors.
7	Grid should be of 4m X 8m
8	Top height should be minimum 4.5 mtrs.
9	Gutter height should be minimum 3 mtrs.
10	Excavation of top loose soil upto 0.45 m deep & 0.3m wide, Brick/UCR solling below soil surface of 0.2m depth, 0.1m PCC of 1:4:8, 0.23m Brick wall of 0.15m height below soil surface & 0.6m height above ground surface below the pads & below the fans. Brick wall above ground surface shall be duly plastered with two coats of exterior cement paint. OR A rigid independent strcuture should be provided for installation of Fans, which shall be strong enough so as to give proper support to the Fans & prevent the vibrations from being transferred to the polyhouse structure.
11	Entrance Room should be provided which shall be of minimum 2mtrs Wide X 2mtrs.Length X 2.4mtrs. Height, with double door entry system.
12	Distance between the Fans & Pads should not exceed 25 mtrs
13	Pads should be necessarily be of Cellulose & no other material shall be allowed.

४) उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित (CCPH) या प्रकाराच्या हरितगृहाच्या उभारणीसाठी

वापरण्यात यावयाच्या जी.आय.पाईपचे तांत्रिक निकष. (IS1161:2014)

Table No. 4 : Specifications of GI pipe for CCPH models

Sr.No.	Particulars	Size (Nominal bore)(in inches)	Size mm (Outside Diameter)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	All Columns	2 ½"	76.1 mm	2.9	5.24
3	Foundations for all Columns	2"	60.3 mm	2.9	4.11
4	Truss Bottom-Big	2"	60.3 mm	2.9	4.11
5	Truss Bottom-Small F/B	1 ½"	48.3 mm	2.9	3.25
6	Truss Bottom-Small Sides	1 ½"	48.3 mm	2.9	3.25
7	All Corridors	1 ½"	48.3mm	2.9	3.25
8	Corridor support members	1 ¼"	42.4mm	2.6	2.55
9	Trusses-Top curved members	1 ¼"	42.4mm	2.6	2.55
10	Purlins	1 ¼"	42.4mm	2.6	2.55
11	Door Column	1 ¼"	42.4mm	2.6	2.55
12	Door	1"	33.7mm	2.6	1.99
13	Truss members (minimum 5 nos per Bay)	1"	33.7mm	2.6	1.99
14	Cross bracing	1"	33.7mm	2.6	1.99
15	Door Top	1"	33.7mm	2.6	1.99

५) हरितगृहाच्या सर्वसाधारण (OVPH) व वातावरण नियंत्रित (CCPH) या प्रकारासाठी वापरण्यात यावयाच्या इतर साहित्यांचे तांत्रिक निकष.

Table No. 5: Specifications of other items for OVPH and CCPH models

Sr.No.	Particulars	Specification
1	Clamps	Minimum Pregalvanized G P Sheet 2.0mm thick duly zinc plated. Which resist 400hrs of Salt spray test.
2	Nuts & bolts	Minimum 10mm High tensile duly zinc Plated. Which resist 150hrs of Salt spray test. For structure joint 6-mm-8mm shall be allow for fitting gutter to perlin
3	Insect net	30 Mesh/40mesh/50 mesh UV stabilised below curtains. (IS16513:2016)
4	Laminated wovenPE film for apron	UV stabilized (minimum 140 gsm)and having minimum tearing strenth 140 Kg/m2 should be used for side Apron which shall be of 1m to 1.5m above ground level.
5	Aluminium profiles	Minimum 200 grms per mtr. GI Profiles shall not be allowed.
6	Springs	Minimum 2.3mm spring steel duly zinc plated& hardened /plastic/powder coated.
7	Screws	Minimum 20 mm Self drilling tapping.
8	Shade net	50% UV stabilized shadenet of 100 GSM (IS-16008:2012)
9	UV film	UV stabilized 200 micron transparent plastic film confirming to BIS standard (IS 15827:2009) or equivalent/better international standards having properties such as multilayered ,anti dust, anti drip, anti fog, anti sulphur, diffused, clear and having minimum 85% level of light transmittance.Optional property -IR reflective
	Gutter	Metal Gutter made out of minimum 1mm thick GI or 1.2 mm aluminium hardened sheet & minimum 500 mm perimeter trapezoidal section,length not more than 40 meter. For gutter length more than 40 metet two way slope has to be given. OR Plastic gutter- Virgin, UV stabilized, 1.4 mm thick and 600mm wide with increased purlin strength of 1 ½” instead of 1 ¼”
11	Door	Door should be made out of UV stabilized FRP with minimum 1mm thickness.& fixed on SS heavy Hinges.
12	GI wire for Shednet Support	Minimum 12 Gauge G.I wire/PEI min. 2.2 thickess should be used to fix shadenet with sliding arrangement for opening & closing as per requirement.
13	Pulleys assembly with nuts & bolts	According to standard specification.
14	Plastic rope	UV stablised ropes should be used with minimum 4mm thickness.
15	Curtain rings	Visibly strong & effective
16	Curtain clamps	Visibly strong & effective.

- ६) उच्च तंत्रज्ञानावर आधारित (CCPH) या प्रकाराच्या हरितगृहामध्ये वातावरण नियंत्रणसाठी वापरण्यात यावयाच्या विविध साहित्य व उपकरणांचे तांत्रिक निकष.

Table No. 6 : Specifications of climate control equipments for CCPH models

1	Exhaust FANS (Minimum 50" size & having capacity about 25000 cfm)	For effective cooling inside the green house Exhaust Fans having heavy galvanised steel box frame each having capacity of minimum 25300 CFM at 0 static pressure. The number of Fans shall be calculated as per the requirement so as to maintain temperature inside the green house as follows- below When ambient temperature is 42 C & ambient humidity is 35°C between 30-40% Below When ambient temperature is 42 C & ambient humidity is 37°C between 60-70% Fans shall have SS blades with aerodynamic design so as to give maximum efficiency with minimum power consumption, and belt driven axial flow fan, having centrally auto openable louvers & GI sheet & Grills.
2	Cellulose Cooling PADS	4" or 6" thick impregnated cellulose cooling pads of suitable area, calculated so as to maintain the temperature inside the green house as follows below When ambient temperature is 42 C & ambient humidity is 35°C between 30-40% Below When ambient temperature is 42 C & ambient humidity is 37°C between 60-70% The Pads shall be stiff enough to make it self supporting even at continuous water flow and at the same time is efficiently protected against any decomposition caused by water and air, resulting in minimum working life span of 3 years.
3	WATER CIRCULATING SYSTEM FOR PADS	Water circulating system shall comprise of all Aluminium Frame, Gutter & Cover, PVC Pipe for water distribution on cooling pad so as to wet the pad completely.
4	FOGGING SYSTEM	Fogging system, including 16mm Lateral Pipes at a spacing of 3 mtrs. & make 4 way with antileak distance Foggers at spacing of max. 3 mtrs. PVC submain shall be allowed if buried under ground, HDPE Submain, Ball valves, Fittings & accessories, including Disc/Screen Filter & Water storage tank (minimum 1000ltrs.).
5	CONTROL HEAD FOR WATER CIRCULATING SYSTEM	Brass/SS/PVC Ball Valves, Flush Valves, Disc/Screen Filter, Water storage Tank of min 1000 Ltrs. Capacity, Electricity Pump set of ISI mark of sufficient capacity so as to keep the pads always wet.
6	CONTROL HEAD FOR FOGGING SYSTEM	Control head consisting of- 1) Water storage tank having capacity to hold minimum water required for continuous operation of fogging system for 1 hour, 2) ISI marked Pump having sufficient discharge so as to operate all the foggers at any given time, at minimum pressure of 35mtrs. at the point of emitter 3) Sand Filter & Disc Filters having capacity required for above system 4) By-pass assembly, valves, pressure gauge, fitting & accessories 5) Powder coated Panel box including digital timer, MCB, contactors, relays, auto starter, auto manual switch, Voltmeter, wiring, etc.
7	CONTROLLER	For maintaining the proper & adequate temperature & humidity simultaneously inside the Polyhouse a microprocessed based programmable temperature, Humidity & time based Controller. User Friendly, with 1 Humidity Probe & 2 temperature Probes shall be installed. The Controller shall control Pad Pump, Fogger Pump & Fans individually for controlling climate. The controller shall be provided with suitable constant voltage transformer for the safe working of the controller.
8	CONTROL PANEL BOX	All electricals shall be enclosed inside a control panel duly powder coated and consisting of a set of MCB, relays, contactors, manual/Auto Mode including wiring ISI mark copper cable of suitable size & enclosed conduit pipe MCB separate set for each Fans, Pump of Pad & Pump of Foggers..
9	Wiring	All electricals shall be connected by using ISI marked copper wire cable of required size. These wires shall be enclosed in ISI marked conduit pipe. The entire electrical work shall be certified by licenced electrical engineer.

Table No.7 List of Optional items that can be considered for subsidy if actually installed on site & invoices provided

Sr. No.	List of Items & their specifications								
1	Lux meter digital								
2	Wet bulb Dry bulb thermometer								
3	<p>Tensiometers Tensiometer Standard model fitted with suction meter, 0-100 centibar vacuum, with screwable ceramic tip and translucent head assembly with water trap: following sizes: 30cm 45cm</p> <p>Tensiometer Accessories- Tensiometer insertion coring tool Hand suction Tensiometer priming syringe Tensiometer guage recording chart (montly)- pack of 12</p> <p>Air circulating Fans (to be used only when air circulation is limited due to following reasons- 1) big area, 2) Less wind flow, 3) use of insect nets/bionets in sides & subsidy will only be applicable for structures above 2000 Models) Each air circulating fans should have minimum 7 nos. of Aluminium powder coated and SS body with following specifications as per the sizes</p>								
4	<p>Number of fans to be allowed for subsidy should be limited as follows</p> <table border="0"> <tr> <td>Model-1000</td> <td>Not allowed</td> </tr> <tr> <td>Model-2000</td> <td>Maximum 7 Nos.</td> </tr> <tr> <td>Model-3000</td> <td>Maximum 9 Nos.</td> </tr> <tr> <td>Model-4000</td> <td>Maximum 10 Nos.</td> </tr> </table> <p>Size 30"</p>	Model-1000	Not allowed	Model-2000	Maximum 7 Nos.	Model-3000	Maximum 9 Nos.	Model-4000	Maximum 10 Nos.
Model-1000	Not allowed								
Model-2000	Maximum 7 Nos.								
Model-3000	Maximum 9 Nos.								
Model-4000	Maximum 10 Nos.								
5	Fertilized injecting units- a. HTP single piston pump (with electric motor & panel box)								
6	PH measuring devices								
7	EC measuring devices								

The details of material to be used for control head for irrigation system (item no 19 (a) mentioned in all OVPH, RTSNH, FTSNH models)

Table No.8.1: (OVPH/ RTSNH/ FTSNH) - 500 models

1	Control head-500	Model	500		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	20	28	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	560		4978	1742
Sr. No.	Particulars	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq. mtrs.	Unit	1			
2	Pump 1.5 HP	Nos	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	1000			
4	Panel Box with timer	Nos	1			
5	Sand Filter 10 m3/hr	Nos	1			
6	Disc Filter 10 m3/hr	Nos.	1			
7	GI fittings & accessories	Nos	1			
8	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 8.2: (OVPH/RTSNH/FTSNH)-1000 models

2	Control head-1000	Model	1000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	28	36	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	1008		8960	3136
Sr.No	Particulars	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit	1			
2	Pump 2.0 HP	Nos.	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	3000			
4	Panel Box with Timer	Nos.	1			
5	Sand Filter 10 m3/hr	Nos.	1			
6	Disc Filter 10 m3/hr.	Nos.	1			
7	GI fitting & accessories	Nos.	1			
8	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 8.3: (OVPH/RTSNH/FTSNH)-2000 models

3	Control head-2000	Model	2000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	36	36	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	2016		17920	6272
Sr.No	Particulars	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit	1			
2	Pump 3.0 HP	Nos.	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	7000			
4	Panel Box with Timer	Nos.	1			
5	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.	1			
6	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.	1			
7	GI fitting & accessories	Nos.	1			
8	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 8.4: (OVPH/RTSNH/FTSNH)- 3000 models

4	Control head-3000	Model	3000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	52	60	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	3120		27733	9707
Sr.No	Particular	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit	2			
2	Pump 5.0 HP	Nos.	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	10000			
4	Panel Box with Timer	Nos.	1			
5	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.	1			
6	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.	1			
7	GI fitting & accessories	Nos.	1			
8	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 8.5: (OVPH/RTSNH/FTSNH)- 4000 models

5	Control head-4000	Model	4000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	40	100	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	4000		35556	12444
Sr.No	Particulars	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit	2			
2	Pump 5.0 HP	Nos.	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	12500			
4	Panel Box with Timer	Nos.	1			
5	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.	1			
6	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.	1			
7	GI fitting & accessories	Nos.	1			
8	By pass assembly	Nos.	1			

The details of material to be used for Control head for Foggers-Item No. 21 mentioned all CCPH models

Table No. 9.1: (CCPH)- 1000 models

2	Control head for foggers-1000	Model	CCPH-1000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	28	36	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	1008		8960	3136
Sr.No	Particular	Unit	Quantity Estimated			
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit	1			
2	Pump 2.0 HP	Nos.	1			
3	Water Storage Tank	Ltrs.	3000			
4	Sand Filter 10 m3/hr	Nos.	1			
5	Disc Filter 10 m3/hr.	Nos.	1			
6	GI fitting & accessories	Nos.	1			
7	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 9.2: (CCPH)- 2000 models

3	Control head for foggers - 2000	Model	CCPH-2000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	36	56	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	2016		17920	6272
Sr.No	Particular	Unit		Quantity Estimated		
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit		1		
2	Pump 3.0 HP	Nos.		1		
3	Water Storage Tank	Ltrs.		7000		
4	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.		1		
5	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.		1		
6	GI fitting & accessories	Nos.		1		
7	By pass assembly	Nos.		1		

Table No. 9.3: (CCPH)- 3000 models

4	Control head for foggers - 3000	Model	CCPH-3000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	52	60	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	3120		27733	9707
Sr.No	Particular	Unit		Quantity Estimated		
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit		1		
2	Pump 5.0 HP	Nos.		1		
3	Water Storage Tank	Ltrs.		10000		
4	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.		1		
5	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.		1		
6	GI fitting & accessories	Nos.		1		
7	By pass assembly	Nos.		1		

Table No. 9.4: (CCPH)- 4000 models

5	Control head for foggers - 4000	Model	CCPH-4000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	60	68	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	4080		36267	12693
Sr.No	Particular	Unit		Quantity Estimated		
1	Concrete Bed-6 Sq..mtrs	Unit		2		
2	Pump 5.0 HP	Nos.		1		
3	Water Storage Tank	Ltrs.		12500		
4	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.		1		
5	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.		1		
6	GI fitting & accessories	Nos.		1		
7	By pass assembly	Nos.		1		

The details of material to be used for Control head for pad circulation -Item No. 20 mentioned in all CCPH models

Table No. 10.1: (CCPH)- 1000 models

2	Control head for pad circulation-1000	Model	CCPH-1000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	28	36	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	1008		8960	3136
Sr.No	Particular	Unit	Quantity Estimated			
1	Pump 1.5 HP	Nos.	1			
2	Water Storage Tank	Ltrs.	3000			
3	Sand Filter 10 m3/hr	Nos.	1			
4	Disc Filter 10 m3/hr.	Nos.	1			
5	GI fitting & accessories	Nos.	1			
6	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 10.2: (CCPH)- 2000 models

3	Control head for pad circulation-2000	Model	CCPH-2000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	36	56	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	2016		17920	6272
Sr.No	Particular	Unit	Quantity Estimated			
1	Pump 2.0 HP	Nos.	1			
2	Water Storage Tank	Ltrs.	7000			
3	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.	1			
4	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.	1			
5	GI fitting & accessories	Nos.	1			
6	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 10.3: (CCPH)- 3000 models

4	Control head for pad circulation-3000	Model	CCPH-3000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	52	60	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	3120		27733	9707
Sr.No	Particular	Unit	Quantity Estimated			
1	Pump 3.0 HP	Nos.	1			
2	Water Storage Tank	Ltrs.	10000			
3	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.	1			
4	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.	1			
5	GI fitting & accessories	Nos.	1			
6	By pass assembly	Nos.	1			

Table No. 10.4: (CCPH)- 4000 models

5	Control head for pad circulation- 4000	Model	CCPH-4000		Submain Discharge LPH	
		Size (m)	60	68	Drip	Foggers
		Area (Sq.mtrs.)	4080		36267	12693
Sr.No	Particular	Unit		Quantity Estimated		
1	Pump 5.0 HP	Nos.		1		
2	Water Storage Tank	Ltrs.		12500		
3	Sand Filter 25 m3/hr	Nos.		1		
4	Disc Filter 25 m3/hr.	Nos.		1		
5	GI fitting & accessories	Nos.		1		
6	By pass assembly	Nos.		1		

Table No. 11

Specifications for irrigation system -drip / mini sprinkler / overhead irrigation mentioned in all models of Greenhouse & Shadenethouse

1	Power supply arrangement should be available at site
2	Lateral size should not be less than 16mm OD & minimum Class-II
3	Emitters spacing in drip irrigation should not be more than 0.3m
4	Emitters discharge in drip irrigation should not be more than 2lph
5	Lateral length in drip irrigation should not exceed 40 mtrs.
6	Submain should be necessarily be of HDPE
7	Mini sprinkler & overhead irrigation systems should be designed to achieve minimum Emission Uniformity of 85%
8	If any of the above specifications are not followed then no subsidy will be sanctioned for this item

Table No. 12

Specifications for fogging system mentioned in all models of Greenhouse & Shadenethouse

1	Power supply arrangement should be available at site
2	Lateral size should not be less than 16mm OD
3	Emitters spacing should not be less than 3m x 3m grid
4	Emitters discharge should not be more than 7.5 lph per fogger i.e. $7.5 \times 4 = 30$ lph per 4-way
5	Submain should be necessarily be of HDPE
6	Lateral length should not exceed 40 mtrs.
7	Foggers should be able to creat droplet sizes of less than 90 microns (supported by the literature)
8	Foggers pump should be operated by auto digital timers
9	Foggers should be operated at minimum 3 kg/cm ²
10	Foggers should be provided with drainage prevent devices.
11	If any of the above specifications are not followed then no subsidy will be sanctioned for this item

Table 13.1: The details of material to be used for **OVPH-500** model (Min. 6 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	20 m x 28 m	28 m x 20 m
			560 Sq.Mtrs.	560 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	3604	3683
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	1101	1154
3	GI Gutter	Kgs.	115	153
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	406	429
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	560	560
6	Shade Net (on roof)	Sq.mtrs.	428	420
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	252	252
8	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	126	126
9	Locking spring	Mtrs.	590	625
10	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs.	560	560
11	Self drilling tapping Screws	Nos.	775	820
12	GI Wire	Kgs.	13	12
13	Plastic Rope	Mtrs.	145	131
14	Curtain Clamps	Nos.	67	67
15	Pulley assembly	Nos.	8	10
16	Curtain Rings	Nos.	84	60
17	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
18	Foundation-civil material	Nos.	56	55
19	a) Control Head - 500	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 13.2: The details of material to be used for **OVPH-1000** model (Min. 6 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	28 m x 36 m	36 m x 28 m
			1008 Sq.Mtrs.	1008 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	6156	6235
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	1809	1862
3	GI Gutter	Kgs.	287	325
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	676	699
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	1008	1008
6	Shade Net (on roof)	Sq.mtrs.	840	832
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	353	353
8	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	176	176
9	Locking spring	Mtrs.	983	1017
10	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs.	1008	1008
11	Self drilling tapping Screws	Nos.	1290	1335
12	GI Wire	Kgs.	24	24
13	Plastic Rope	Mtrs.	231	218
14	Curtain Clamps	Nos.	93	93
15	Pulley assembly	Nos.	16	12
16	Curtain Rings	Nos.	108	84
17	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
18	Foundation-civil material	Nos.	83	82
19	a) Control Head - 1000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 13.3: The details of material to be used for **OVPH-2000** model (Min. 6 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	36 m x 56 m	52 m x 40m
			2016 Sq.Mtrs.	2080 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	12249	12549
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	3303	3493
3	GI Gutter	Kgs.	680	795
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	1254	1336
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	2016	2080
6	Shade Net (on roof)	Sq.mtrs.	1802	1852
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	530	529
8	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	265	265
9	Locking spring	Mtrs.	1824	1945
10	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs.	2016	2080
11	Self drilling tapping Screws	Nos.	2394	2551
12	GI Wire	Kgs.	51	52
13	Plastic Rope	Mtrs.	428	410
14	Curtain Clamps	Nos.	140	140
15	Pulley assembly	Nos.	24	26
16	Curtain Rings	Nos.	336	240
17	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
18	Foundation-civil material	Nos.	138	138
19	a) Control Head - 2000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 13.4: The details of material to be used for **OVPH-3000** model (Min. 6 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	52 m x 60 m	60 m x 52 m
			3120 Sq.Mtrs.	3120 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	18368	18351
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	4942	4994
3	GI Gutter	Kgs.	1216	1254
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	1908	1932
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	3120	3120
6	Shade Net (on roof)	Sq.mtrs.	2881	2873
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	655	655
8	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	328	328
9	Locking spring	Mtrs.	2776	2810
10	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs.	3120	3120
11	Self drilling tapping Screws	Nos.	3643	3689
12	GI Wire	Kgs.	80	80
13	Plastic Rope	Mtrs.	610	596
14	Curtain Clamps	Nos.	173	173
15	Pulley assembly	Nos.	32	36
16	Curtain Rings	Nos.	360	312
17	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
18	Foundation-civil material	Nos.	188	187
19	a) Control Head - 3000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 13.5: The details of material to be used for **OVPH-4000** model (Min. 6 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	68 m x 60 m	100 m x 40 m
			4080 Sq.Mtrs.	4000 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	23654	23429
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	6375	6532
3	GI Gutter	Kgs.	1704	1752
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	2484	2535
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	4080	4000
6	Shade Net (on roof)	Sq.mtrs.	3822	3667
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	756	832
8	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	378	416
9	Locking spring	Mtrs.	3613	3687
10	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs.	4080	4000
11	Self drilling tapping Screws	Nos.	4742	4839
12	GI Wire	Kgs.	106	102
13	Plastic Rope	Mtrs.	763	718
14	Curtain Clamps	Nos.	200	220
15	Pulley assembly	Nos.	40	56
16	Curtain Rings	Nos.	360	240
17	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
18	Foundation-civil material	Nos.	230	234
19	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 14.1: The details of material to be used for **CCPH-1000** model (Min. 4.5 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	28 m x 36 m	36 m x 28 m
			1008 Sq.Mtrs.	1008 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	5501	5617
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	1866	1920
3	GI Gutter	Kgs.	316	373
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	684	748
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	1008	1008
6	Shade Net (Tapenet on roof)	Sq.mtrs.	945	970
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	107	139
8	Locking spring	Sq.mtrs	589	639
9	High Tensile Nuts & Bolts	Mtrs.	1008	1008
10	Self drilling tapping Screws	Sq.mtrs.	810	878
11	GI Wire	Nos.	24	24
12	Plastic Rope	Kgs.	231	218
13	Pulley assembly	Mtrs.	10	12
14	Curtain Rings	Nos.	216	168
15	UV stabilised FRP-Door assembly	Nos.	2	2
16	Exhaust Fan	Nos.	8	8
17	Cellulose Cooling pads-4"	Nos.	39	26
18	Water Circulating System	Nos.	26	34
19	Fogging System	Unit	1008	1008
20	Control Head for pad circulation	Unit	1	1
21	Control Head for Foggers	Unit	1	1
22	Climate Controller	Unit	1	1
23	Panel Box	Unit	1	1
24	Civil Work Brick Wall below fan & Pads	Sq.Mtrs.	38	46
25	Foundation-civil material	Nos.	76	72
26	Irrigation System	Unit	1	1

Table 14.2: The details of material to be used for **CCPH-2000** model (**Min. 4.5 Mtrs Height at center**)

Sr. No.	Particulars	Unit	36 m x 56 m	52 m x 40 m
			2016 Sq.Mtrs.	2080 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	10966	11304
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	3331	3515
3	GI Gutter	Kgs.	728	881
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	1179	1333
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	2016	2080
6	Shade Net (Tapenet on roof)	Sq.mtrs.	1940	2058
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	139	204
8	Locking spring	Sq.mtrs	907	1019
9	High Tensile Nuts & Bolts	Mtrs.	2016	2080
10	Self drilling tapping Screws	Sq.mtrs.	1248	1401
11	GI Wire	Nos.	51	52
12	Plastic Rope	Kgs.	428	410
13	Pulley assembly	Mtrs.	24	32
14	Curtain Rings	Nos.	336	240
15	UV stabilised FRP-Door assembly	Nos.	2	2
16	Exhaust Fan	Nos.	14	14
17	Cellulose Cooling pads-4"	Nos.	51	75
18	Water Circulating System	Nos.	34	50
19	Fogging System	Unit	2016	2080
20	Control Head for pad circulation	Unit	1	1
21	Control Head for Foggers	Unit	1	1
22	Climate Controller	Unit	1	1
23	Panel Box	Unit	1	1
24	Civil Work Brick Wall below fan & Pads	Sq.Mtrs.	58	74
25	Foundation-civil material	Nos.	128	122
26	Irrigation System	Unit	1	1

Table 14.3: The details of material to be used for **CCPH-3000** model (Min. 4.5 Mtrs Height at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	52 m x 60 m	60 m x 52 m
			3120 Sq.Mtrs.	3120 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	16472	16492
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	4901	4956
3	GI Gutter	Kgs.	1302	1359
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	1773	1837
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	3120	3120
6	Shade Net (Tapenet on roof)	Sq.mtrs.	3087	3112
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	204	236
8	Locking spring	Sq.mtrs	1275	1324
9	High Tensile Nuts & Bolts	Mtrs.	3120	3120
10	Self drilling tapping Screws	Sq.mtrs.	1753	1820
11	GI Wire	Nos.	80	80
12	Plastic Rope	Kgs.	610	596
13	Pulley assembly	Mtrs.	32	36
14	Curtain Rings	Nos.	720	624
15	UV stabilised FRP-Door assembly	Nos.	2	2
16	Exhaust Fan	Nos.	22	22
17	Cellulose Cooling pads-4"	Nos.	75	87
18	Water Circulating System	Nos.	50	58
19	Fogging System	Unit	3120	3120
20	Control Head for pad circulation	Unit	1	1
21	Control Head for Foggers	Unit	1	1
22	Climate Controller	Unit	1	1
23	Panel Box	Unit	1	1
24	Civil Work Brick Wall below fan & Pads	Sq.Mtrs.	83	91
25	Foundation-civil material	Nos.	172	168
26	Irrigation System	Unit	1	1

Table 14.4: The details of material to be used for **CCPH-4000** model (Min. 4.5 Mtrs Height at center)

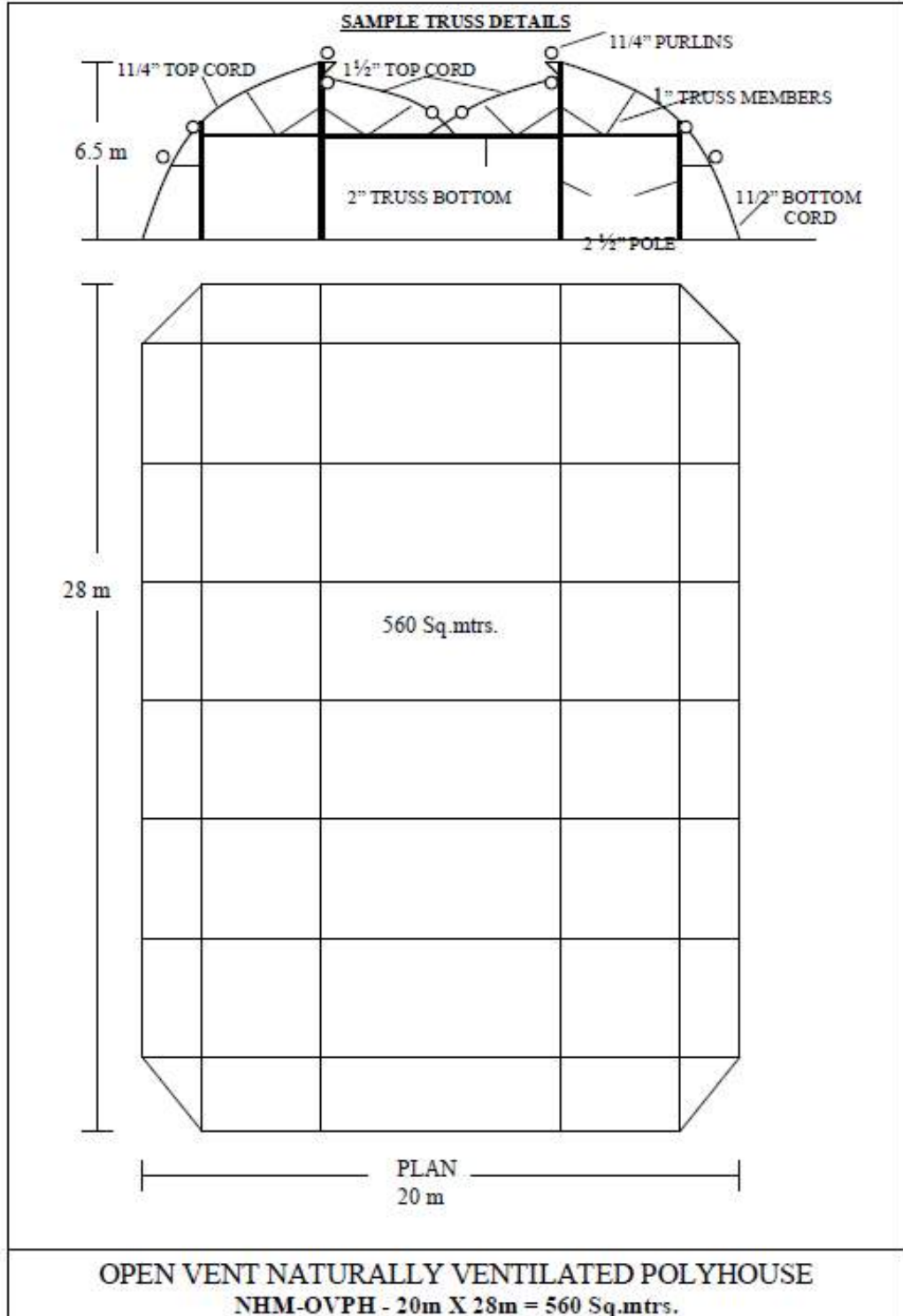
Sr. No.	Particulars	Unit	68 m x 60 m	100 m x 40 m
			4080 Sq.Mtrs.	4000 Sq.Mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	21240	21160
2	UV stabilised Poly Film	Sq.mtrs	6270	6487
3	GI Gutter	Kgs.	1819	1934
4	Aluminium Profiles	Mtrs.	2306	2534
5	Clamps & Accessories	Sq.mtrs.	4080	4000
6	Shade Net (Tapenet on roof)	Sq.mtrs.	4095	4074
7	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs.	268	397
8	Locking spring	Sq.mtrs	1604	1813
9	High Tensile Nuts & Bolts	Mtrs.	4080	4000
10	Self drilling tapping Screws	Sq.mtrs.	2205	2493
11	GI Wire	Nos.	106	102
12	Plastic Rope	Kgs.	763	718
13	Pulley assembly	Mtrs.	40	56
14	Curtain Rings	Nos.	720	480
15	UV stabilised FRP-Door assembly	Nos.	2	2
16	Exhaust Fan	Nos.	28	28
17	Cellulose Cooling pads-4"	Nos.	99	99
18	Water Circulating System	Nos.	66	66
19	Fogging System	Unit	4080	4000
20	Control Head for pad circulation	Unit	1	1
21	Control Head for Foggers	Unit	1	1
22	Climate Controller	Unit	1	1
23	Panel Box	Unit	1	1
24	Civil Work Brick Wall below fan & Pads	Sq.Mtrs.	108	140
25	Foundation-civil material	Nos.	208	200
26	Irrigation System	Unit	1	1

हरितगृह उभारणीसाठी निश्चित केलेले विविध आराखडे (Designs)-

हरितगृहाच्या नैसर्गिक वायुविजन (Open Vent Poly house) व वातावरण नियंत्रित (Climate Control Poly house) प्रकाराच्या हरितगृहासाठी आकारमानानुसार विविध मॉडेल्स निश्चित केले असून त्याचे आराखडे (Designs) पुढीलप्रमाणे आहेत. लाभार्थीनी या ठरविण्यात आलेल्या आराखड्यानुसारच हरितगृहाची उभारणी करावी. (डिझाईन क्र. १.१ ते २.८)

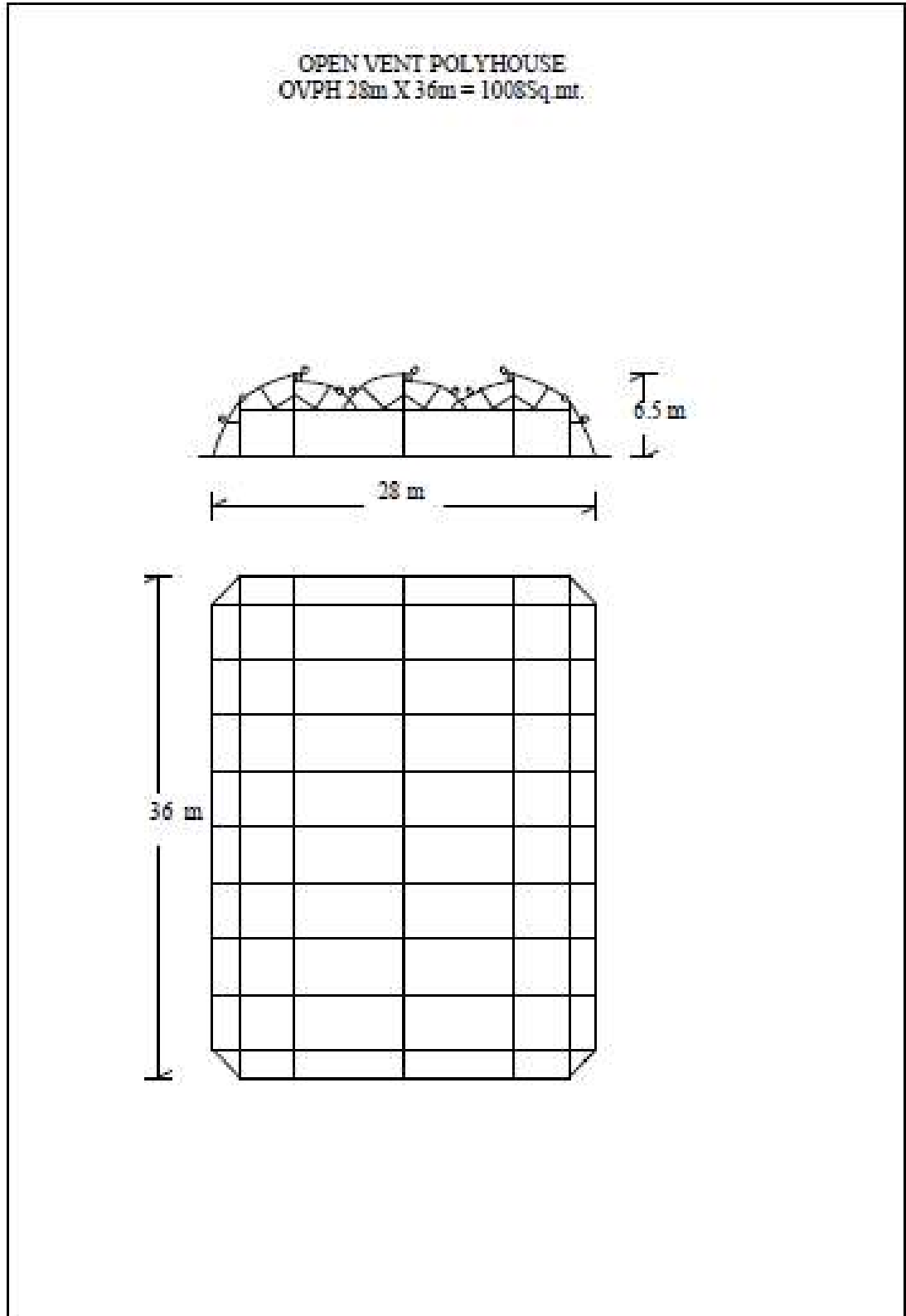
Design No. 1.1 Open Ventilated Polyhouse.(560 Sq.mtrs)

OVPH 20 m X 28 m

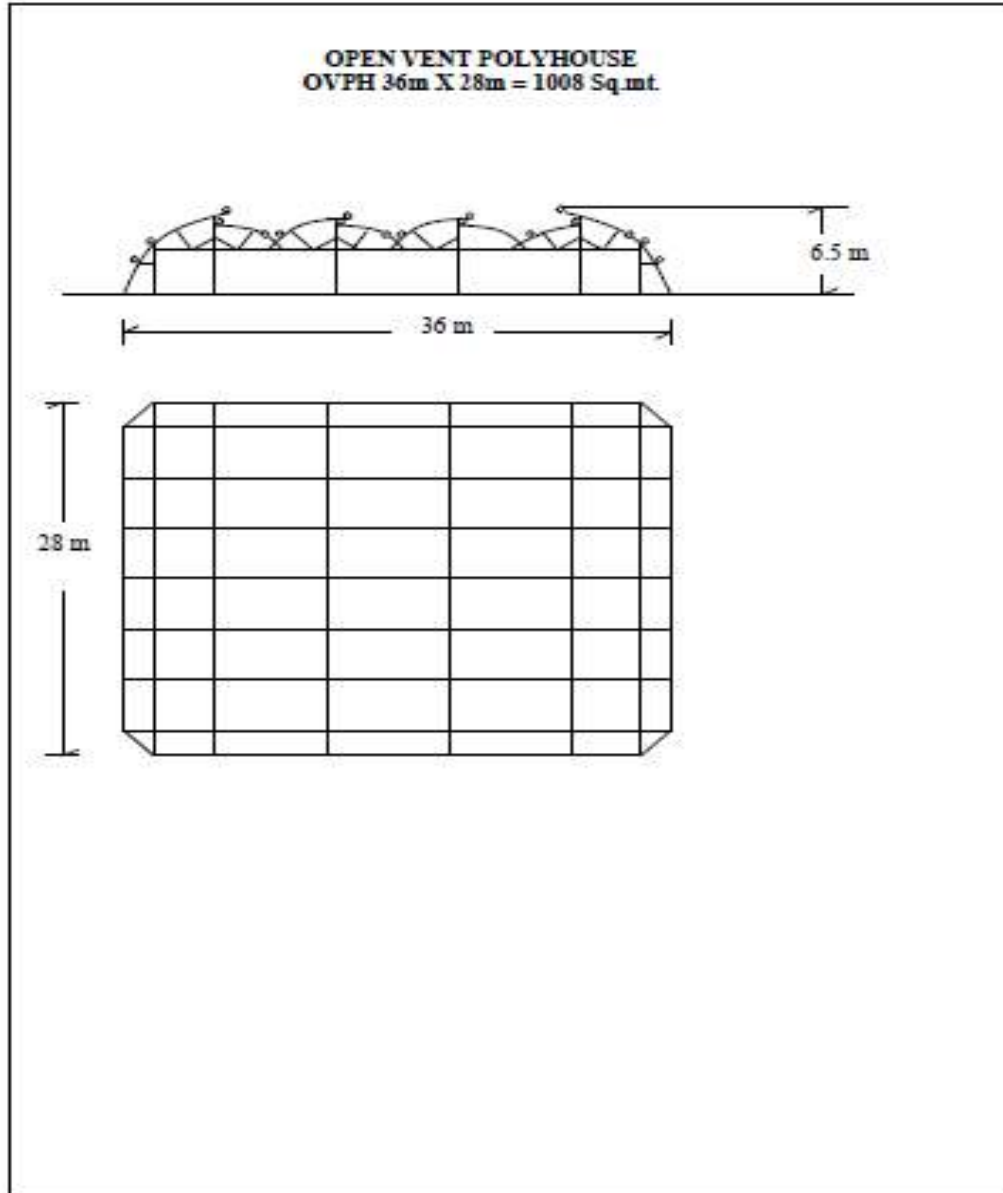
Design No. 1.2 Open Ventilated Polyhouse.(1008 Sq.mtrs)

OVPH 28m X 36 m

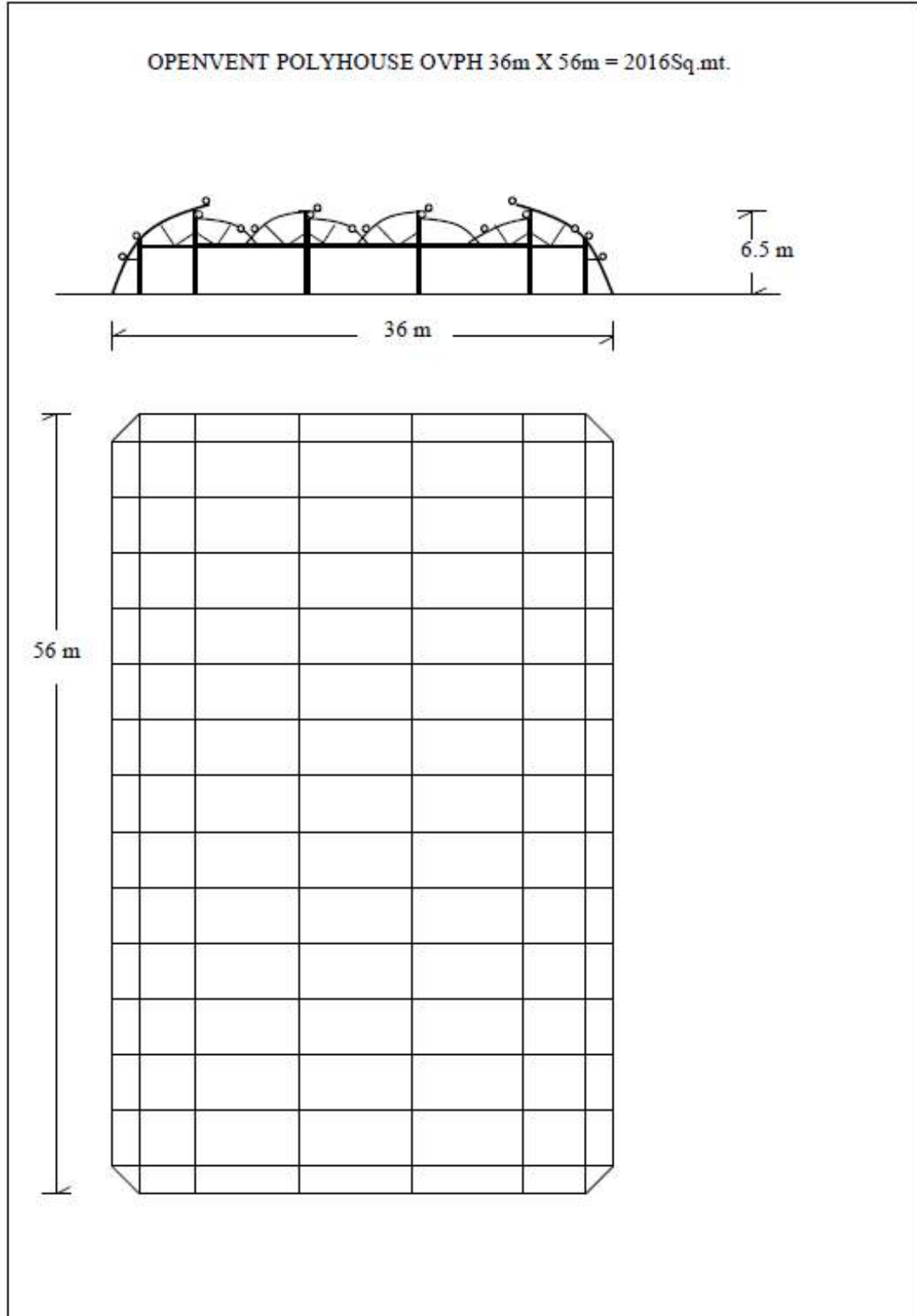
Design No. 1. 3 Open Ventilated Polyhouse.(1008 Sq.mtrs)

OVPH 36 m X 28 m =1008

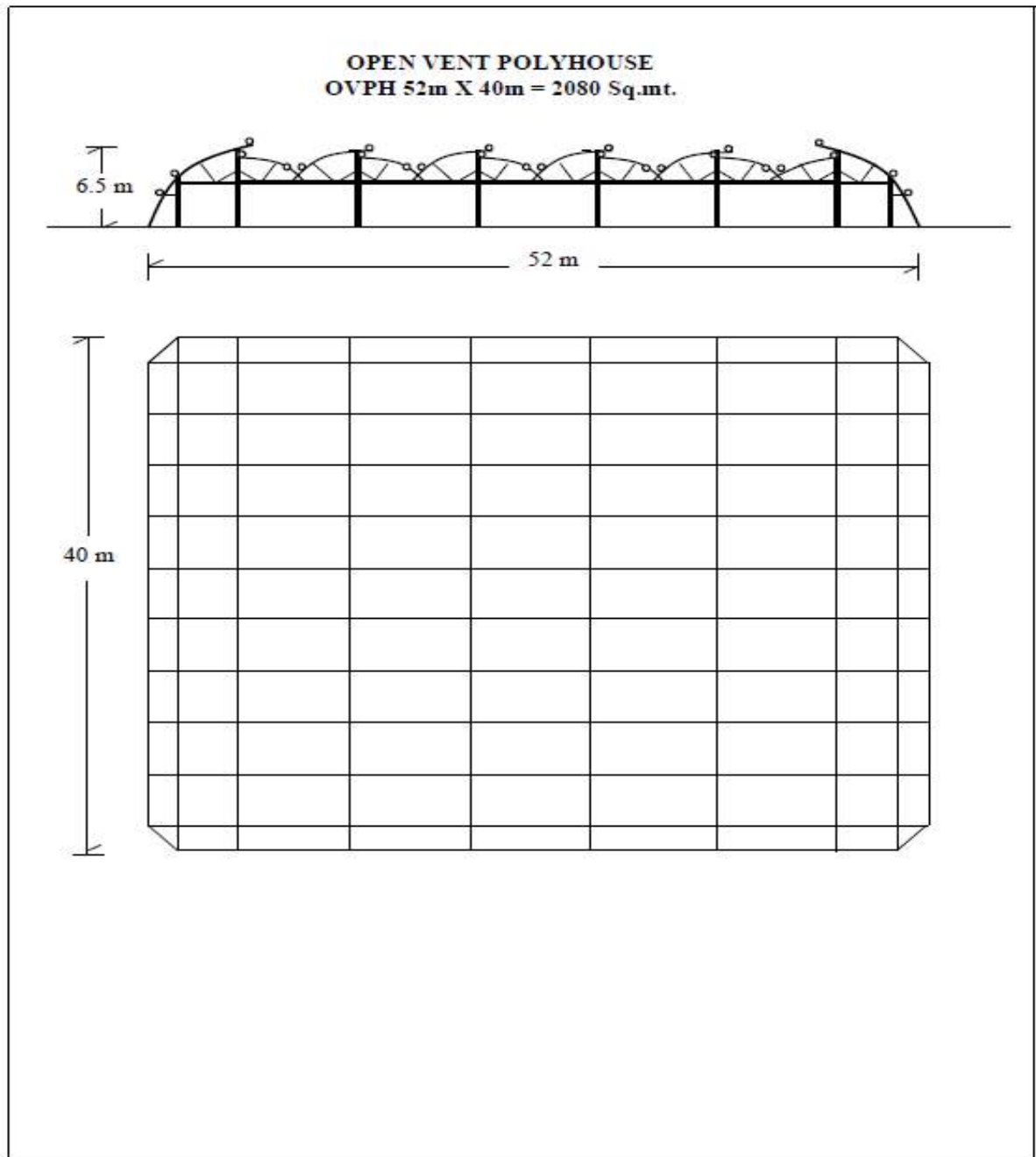
Design No. 1.4 Open Ventilated Polyhouse.(2016 Sq.mtrs)

OVPH 36 m X 56 m = 2016

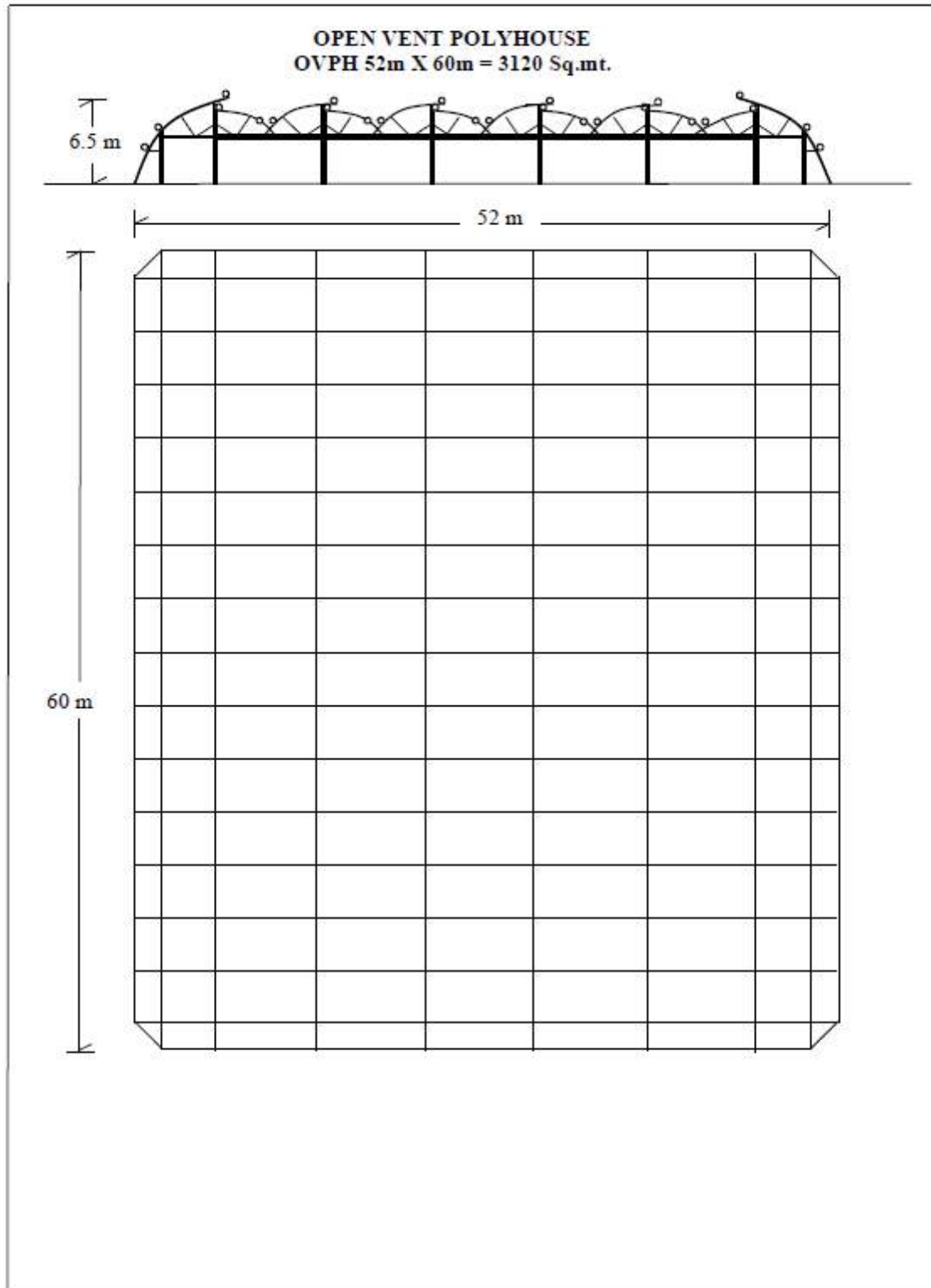
Design No.1.5 Open Ventilated Polyhouse.(2080 Sq.mtrs)

OVPH 52 m X 40 m =2080

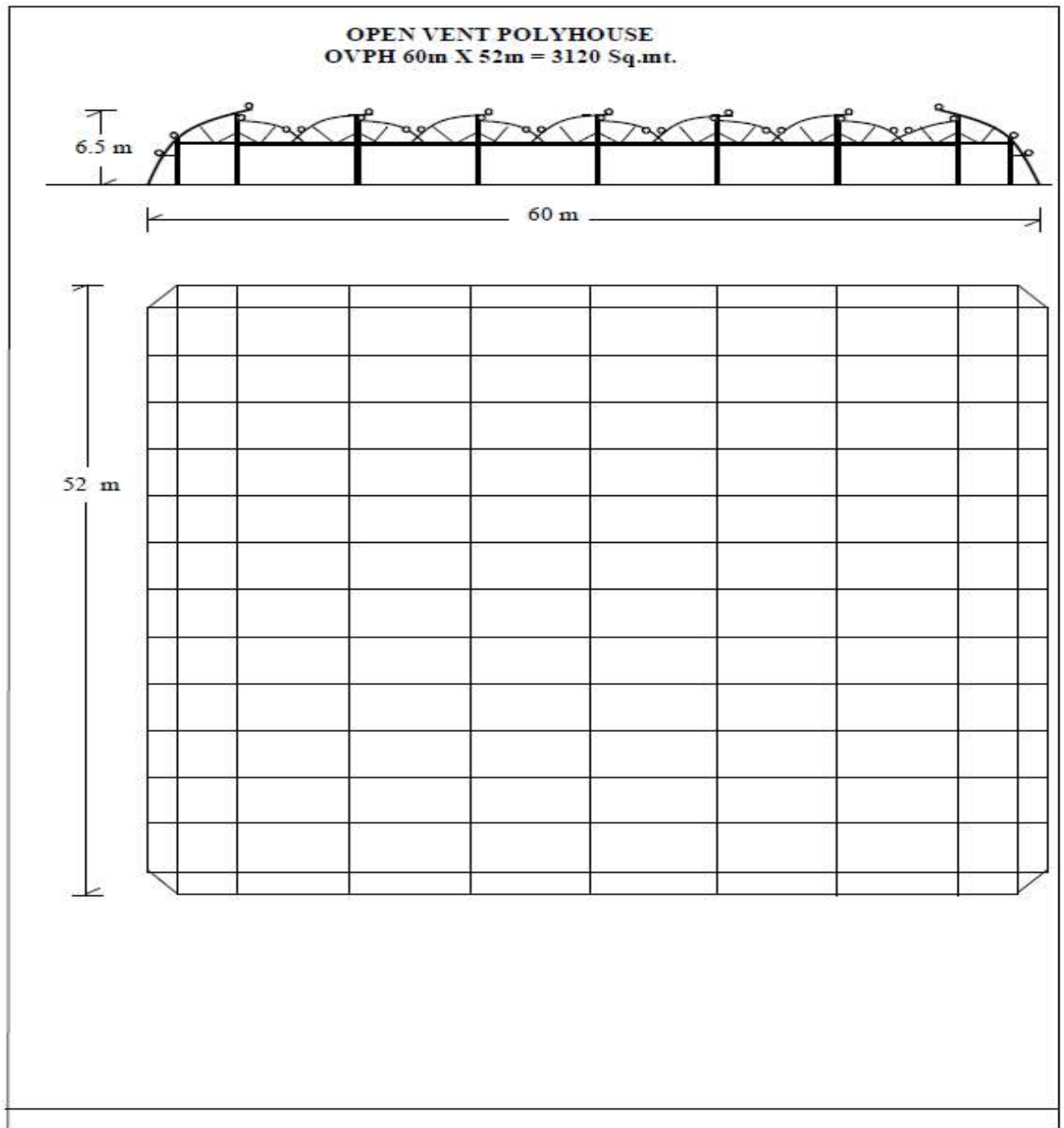
Design No.1.6 Open Ventilated Polyhouse.(3120 Sq.mtrs)

OVPH 52 m X 60 m =3120

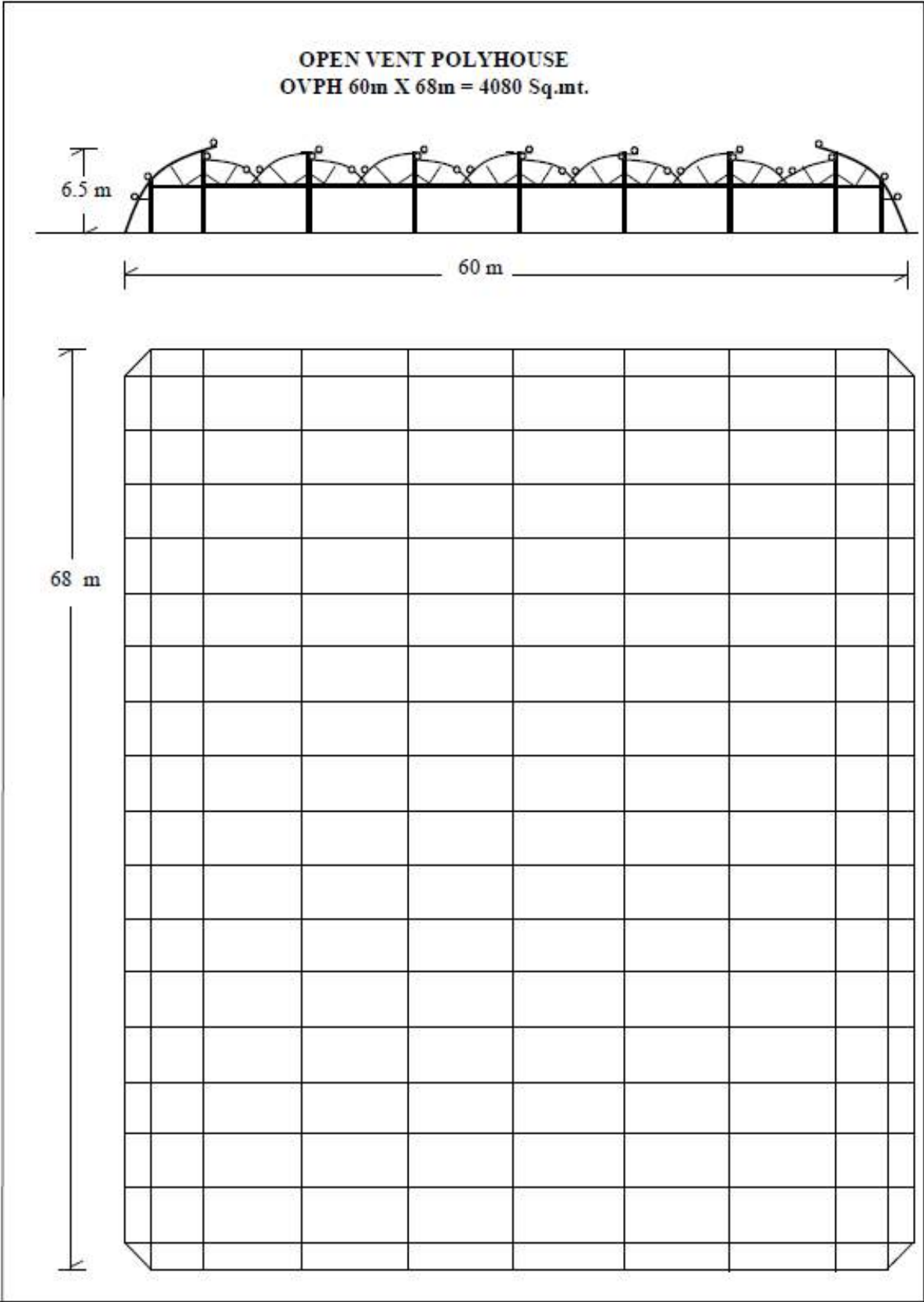
Design No.1.7 Open Ventilated Polyhouse.(3120 Sq.mtrs)

OVPH 60 m X 52 m =3120

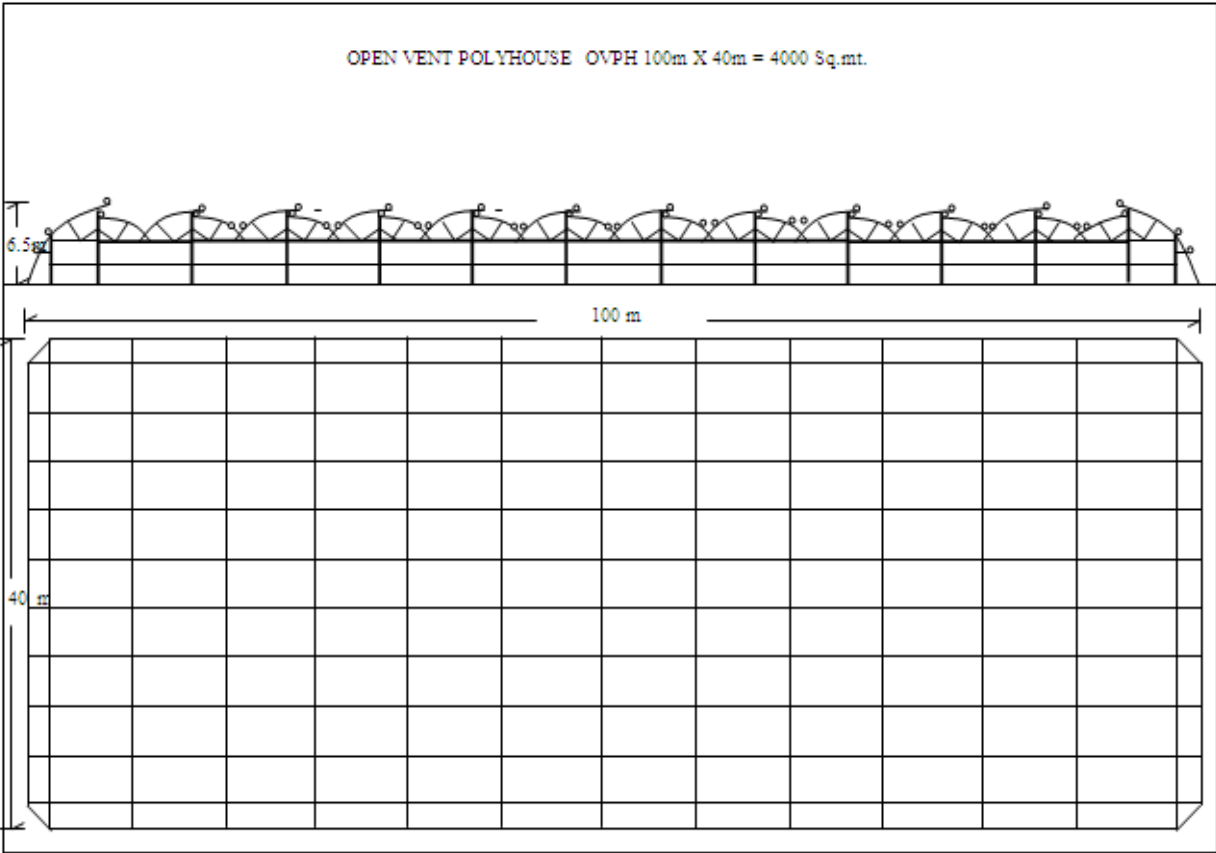
Design No.1.8 Open Ventilated Polyhouse.(4080 Sq.mtrs)

OVPH 60 m X 68 m =4080

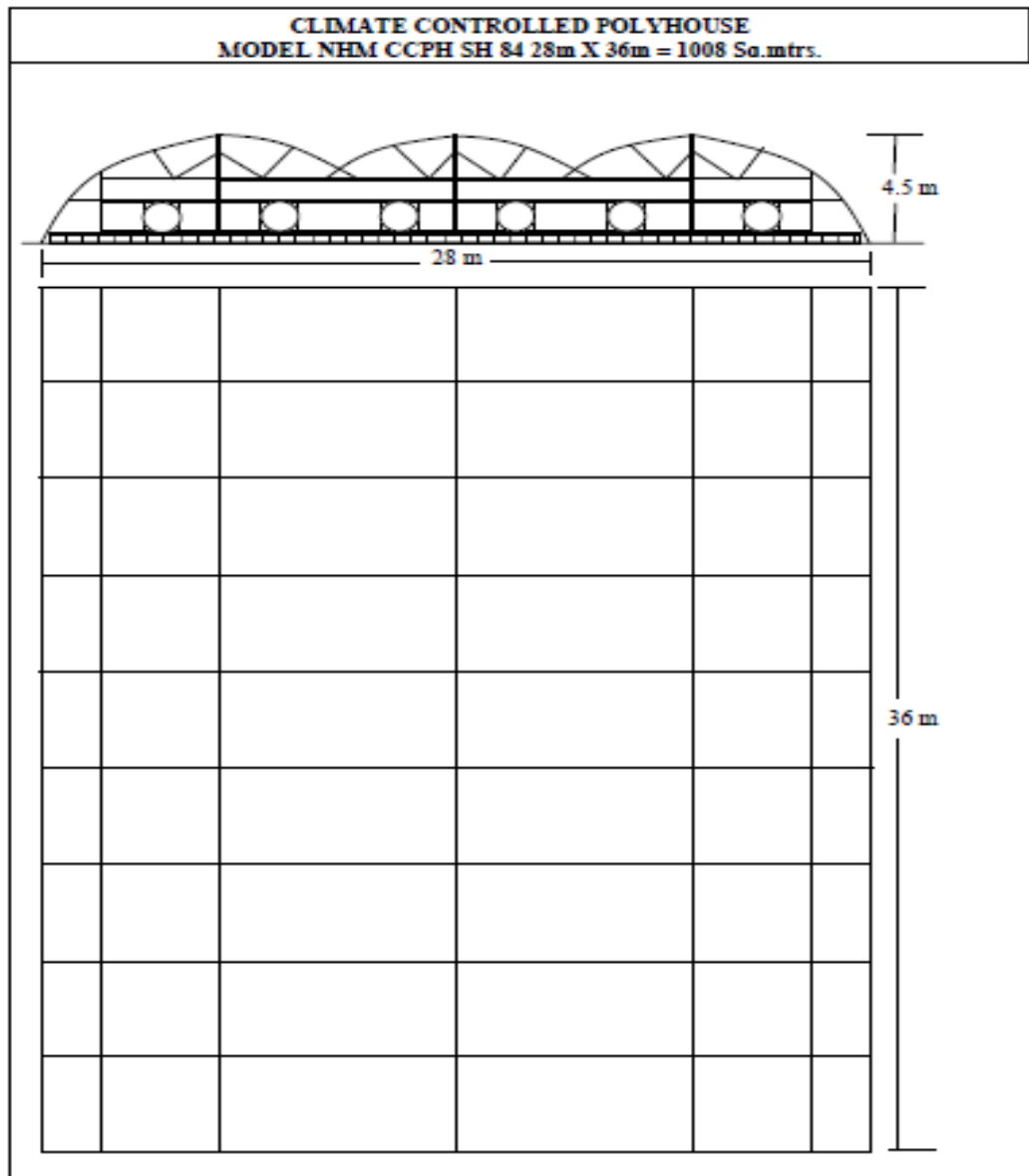
Design No.1.9 Open Ventilated Polyhouse.(4000 Sq.mtrs)

OVPH 100 m X 40 m =4000

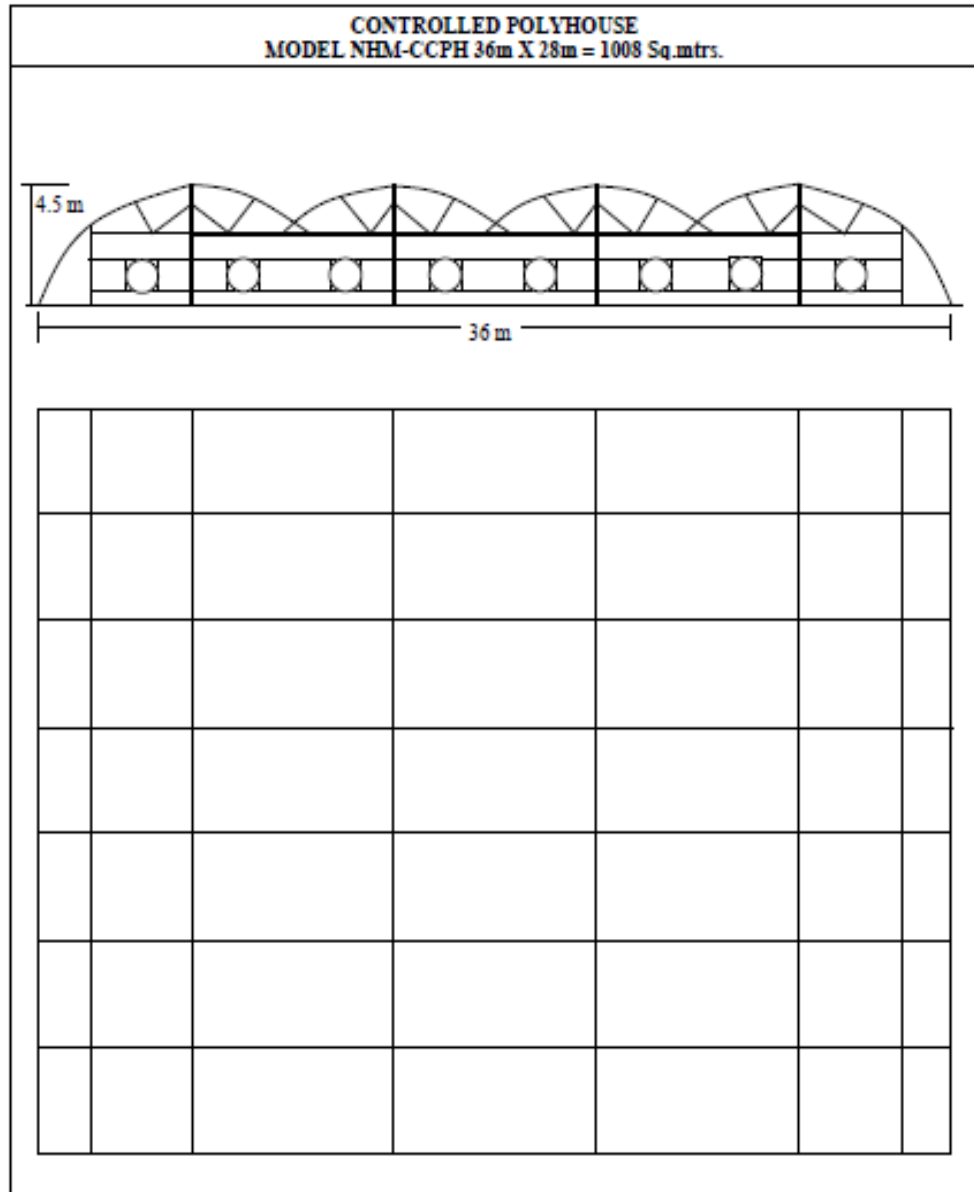
Design No.2.1 Climate Controlled Polyhouse.(1008 Sq.mtrs)

CCPH 28 m X 36 m = 1008

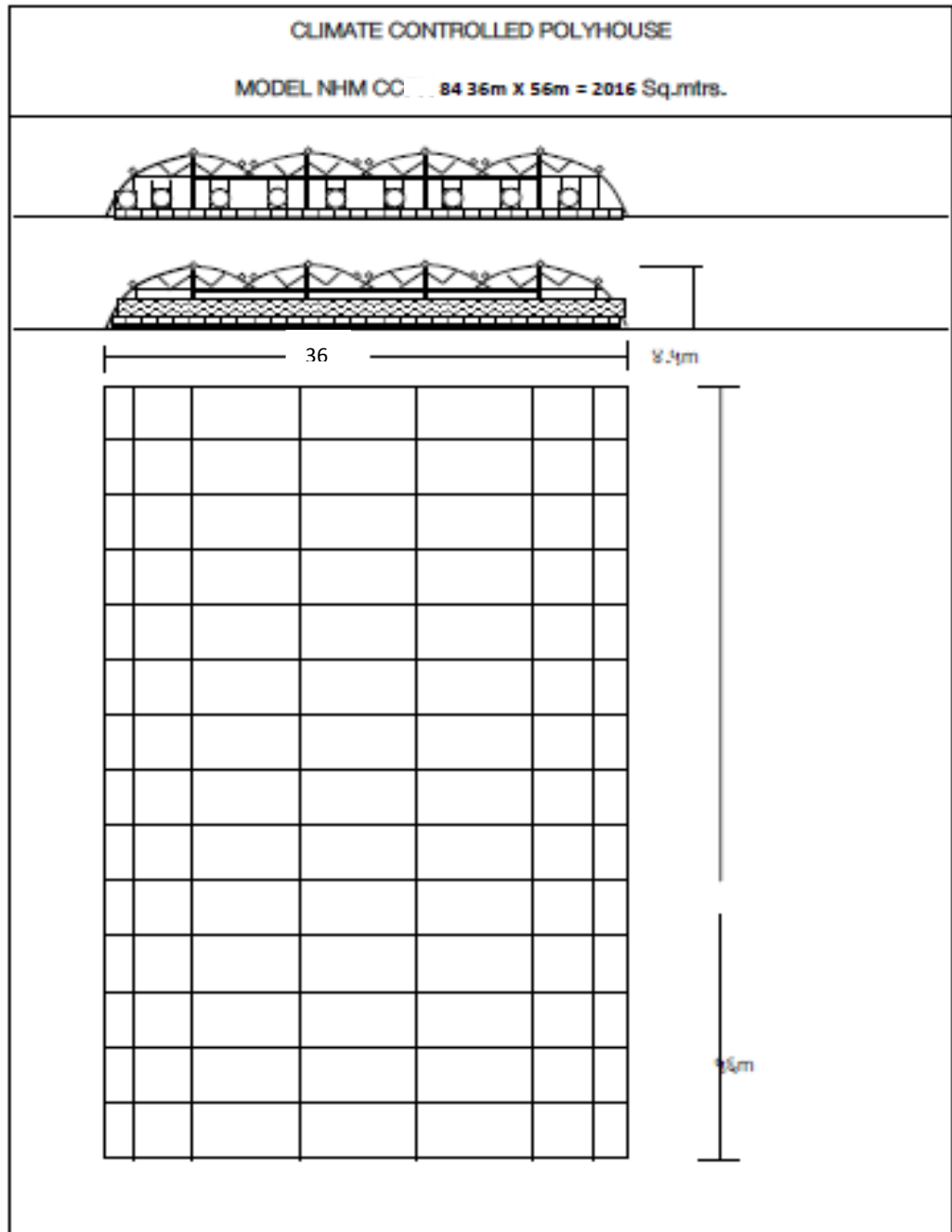
Design No.2.2 Climate Controlled Polyhouse.(1008 Sq.mtrs)

CCPH 36 m X 28 m = 1008

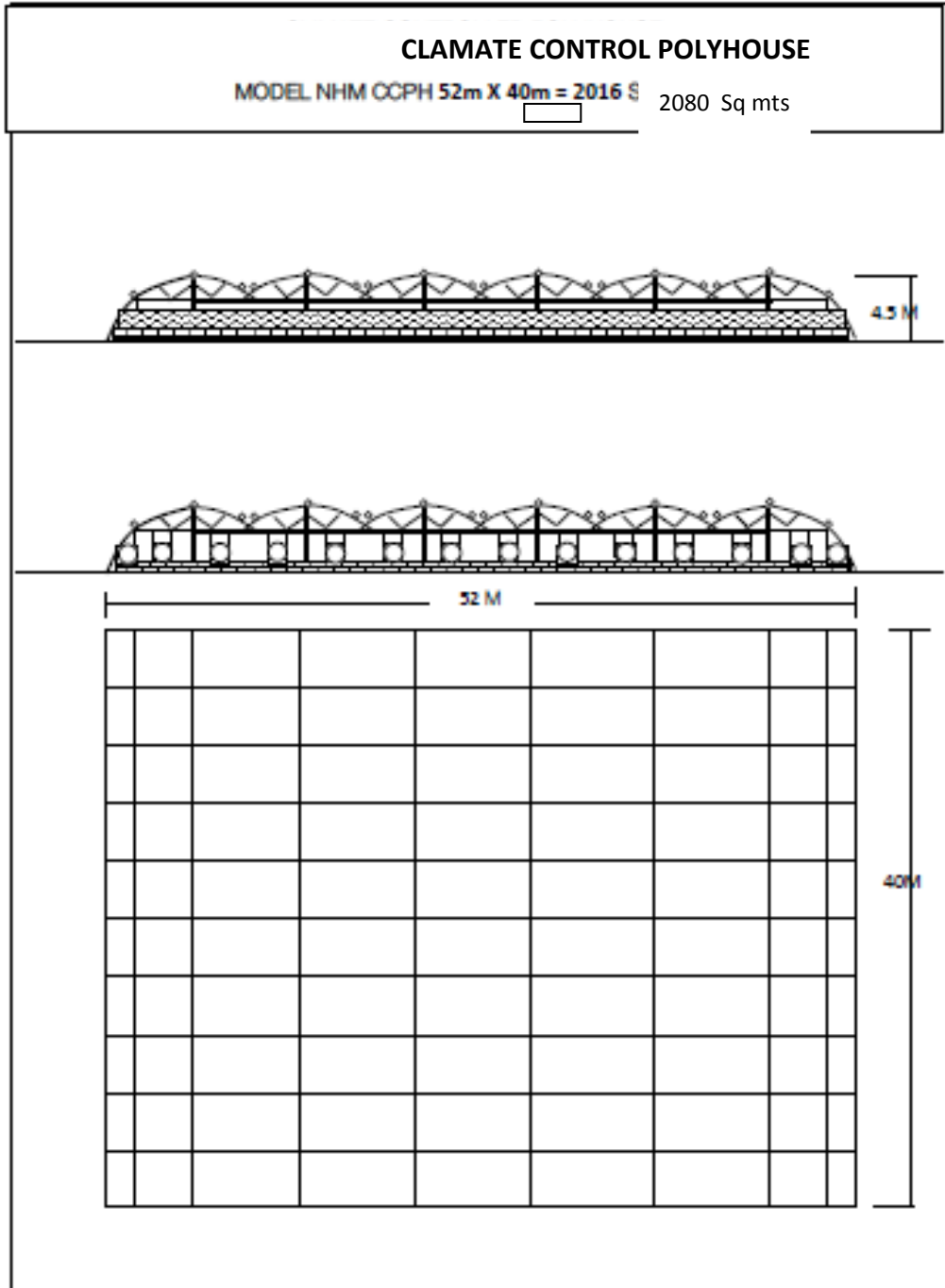
Design No.2.3 Climate Controlled Polyhouse.(2016 Sq.mtrs)

CCPH 36 m X 56 m = 2016

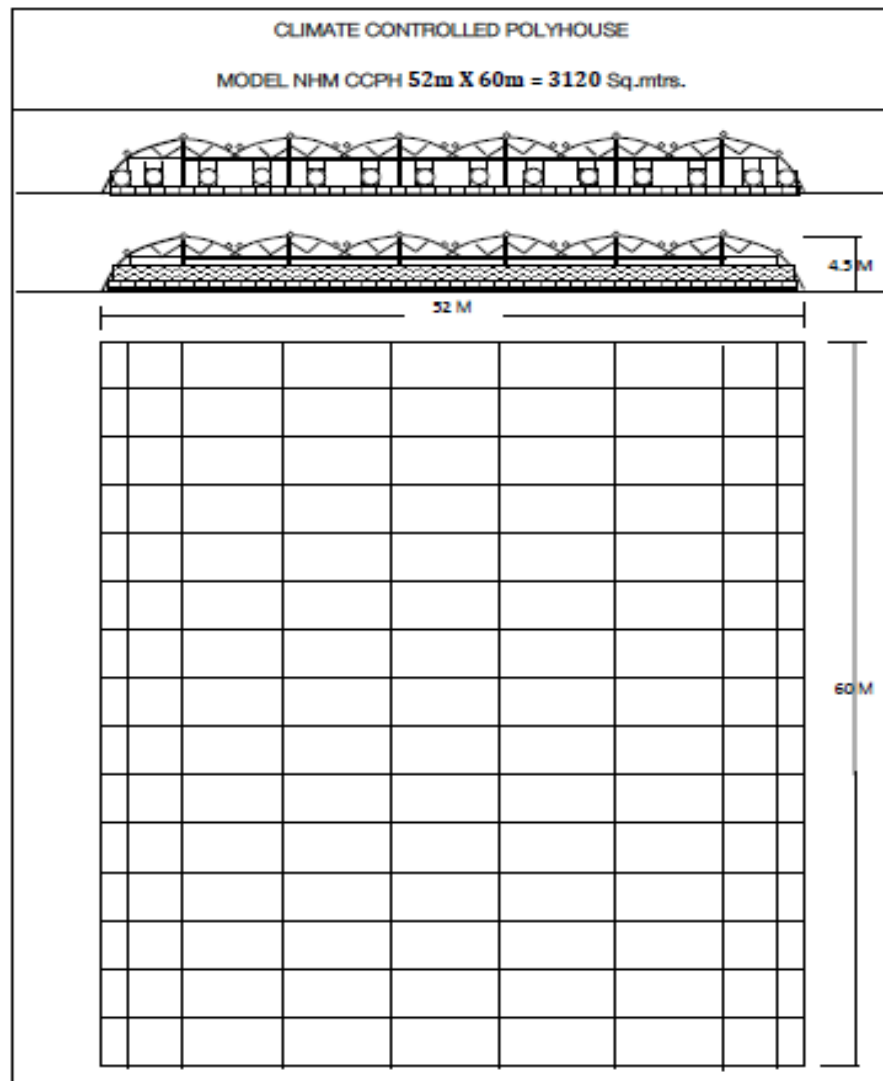
Design No.2.4 Climate Controlled Polyhouse.(2016 Sq.mtrs)

CCPH 52m X 40 m = 2080

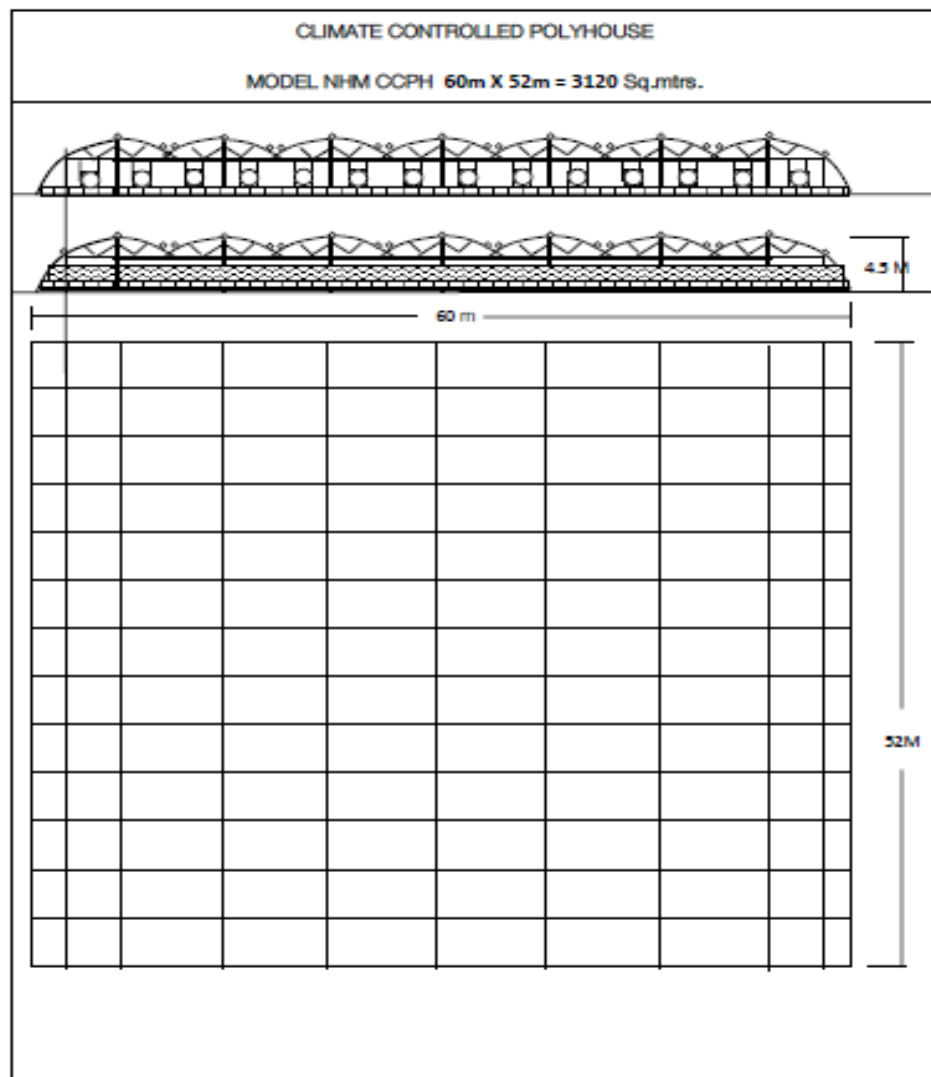
Design No. 2.5 Climate Controlled Polyhouse.(3120 Sq.mtrs)

CCPH 52m X 60 m = 3120

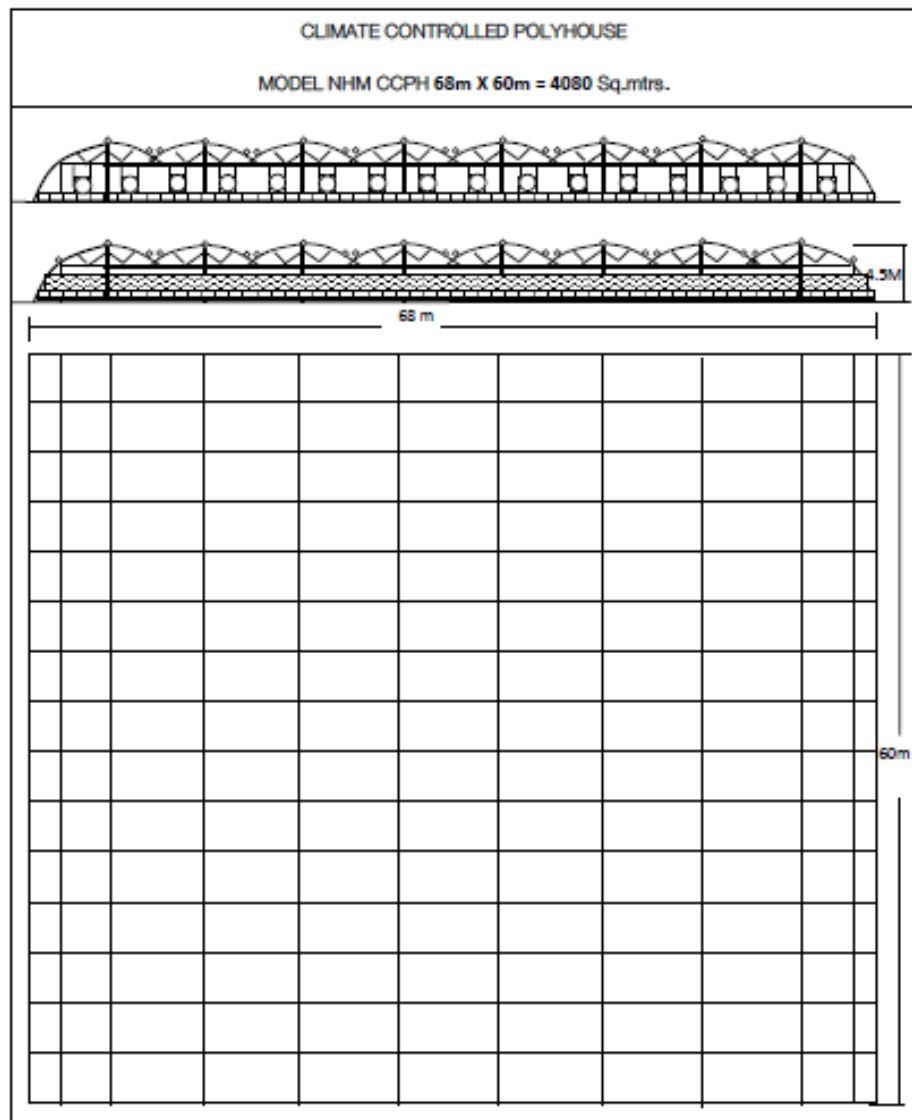
Design No.2.6 Climate Controlled Polyhouse.(3120 Sq.mtrs)

CCPH 60 m X 52 m = 3120

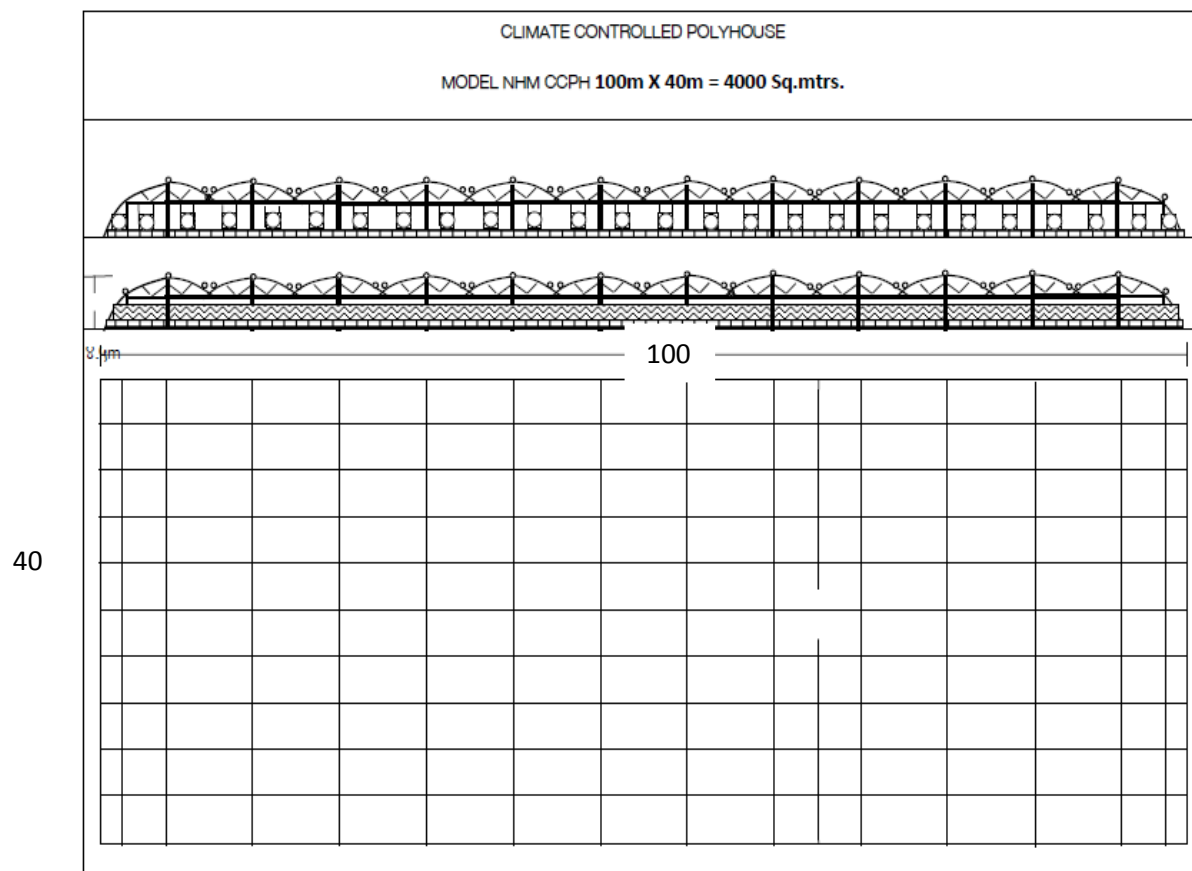
Design No.2.7 Climate Controlled Polyhouse.(4080 Sq.mtrs)

CCPH 68 m X 60 m = 4080

Design No.2.8 Climate Controlled Polyhouse.(4000 Sq.mtrs)

CCPH 100 m X 40 m = 4000

शेडनेटगृह उभारणीसाठी लागणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष:

शेडनेटगृहाच्या विविध मॉडेलनुसार व प्रकारानुसार आवश्यक असणा-या साहित्यांचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत. त्यानुसार लाभार्थीनी BIS प्रमाणे साहित्यांचा वापर शेडनेटगृहाच्या उभारणीसाठी करावा.

शेडनेटगृहाच्या राऊंड टाईप (RT) व फ्लॅट टाईप (FT) प्रकारासाठी सामायिक तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत.

Common Specifications for FT and RT models

- 1) All pipes should be made of Galvanized Iron (GI) confirming to BIS standard (IS 1161 :2014)
- 2) Pipes should not be welded but fixed with the nut bolts.
- 3) Pipe should not have any welded joint.
- 4) Height for FT should be 4.00 meter and Low Height model should be minimum 3.25
- 5) Height for RT model should be minimum 5.00 m. at the centre for more height model & 4 m at center for less height model and Span 4 X 6 m.

❖ शेडनेटगृहाच्या RT प्रकारासाठी वापरण्यात यावयाच्या IS 1161 :2014 जी.आय. पाईपचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत.

Table No. - 15

RT Models – 6x 4m, Center Height -5m and Sideheight-4m More Height model

Sr.No.	Particulars	Size (Nominal bore) (in inches)	Size (Outside Diameter) (mm)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	Foundation for columns	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
3	Columns	2"	60.3mm	2.9	4.11
4	Truss bend	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
5	Purlins	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
6	Truss Bottom	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
7	Truss Member	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
8	Door	1"	33.7mm	2.6	1.99
9	Door Coloumn	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
10	Door top	1"	33.7mm	2.6	1.99
	Corridor (Hocky)		No Corridors		

Table No. -16 : RT Models – 6 x 4m, Center Height -4 m Less Height model

Sr.No.	Particulars	Size (Nominal bore) (in inches)	Size (Outside Diameter) (mm)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	Foundation for columns	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
3	Columns	2"	60.3mm	2.9	4.11
4	Truss bend	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
5	Purlins	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
6	Truss Bottom	1"	33.7mm	2.6	1.99
7	Truss Member	1"	33.7mm	2.6	1.99
8	Door	1"	33.7mm	2.6	1.99
9	Door Coloumn	1"	33.7mm	2.6	1.99
10	Door top	1"	33.7mm	2.6	1.99
	Corridor (Hocky)		No Corridors		

शेडनेटगृहाच्या FT प्रकारासाठी वापरण्यात यावयाच्या जी.आय. पाईपचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत.

Table No. -17: FT Models - Span - 4X6m,Height -4mMore height Model

Sr.No.	Particulars	Size (Nominal bore) (in inches)	Size (Outside Diameter) (mm)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	Foundation for Main columns	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
3	Foundation for periphery Middle Columns	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
4	Main Columns	2"	60.3mm	2.9	4.11
5	Periphery Middle Columns	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
6	Truss	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
7	Purlins	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
8	Main Corridor	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
9	Middle Corridor	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
10	Door	1"	33.7mm	2.6	1.99
11	Door Coloumn	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
12	Door Corridor	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
13	Door top	1"	33.7mm	2.6	1.99
14	2m Wide periphery corridors on all 4 sides shall be used				

कमी उंचीचे शेडनेटगृहाच्या FT प्रकारासाठी वापरण्यात यावयाच्या IS 1161 :2014 जी.आय. पाईपचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत.

Table No. - 18 : FT Models - Span –6 X6m, Height -3.25 m Less height Models

Sr.No.	Particulars	Size (Nominal bore) (in inches)	Size (Outside Diameter) (mm)	Thickness (mm)	Weight (Kg/m)
1	Tor bar for hold-fast in foundation	n.a.	8mm	--	--
2	Foundation for Main columns	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
3	Foundation for periphery Middle Columns	1 "	33.7mm	2.6	1.99
4	Main Columns	1 ½ "	48.3mm	2.9	3.25
5	Periphery Middle Columns	1 ¼ "	42.4mm	2.6	2.55
6	Truss	1 "	33.7mm	2.6	1.99
7	Purlins	1"	33.7mm	2.6	1.99
8	Main Corridor	1 ¼"	42.4mm	2.6	2.55
9	Middle Corridor	1 "	33.7mm	2.6	1.99
10	Door	1"	33.7mm	2.6	1.99
11	Door Coloumn	1 "	33.7mm	2.6	1.99
12	Door Corridor	1 "	33.7mm	2.6	1.99
13	Door top	1"	33.7mm	2.6	1.99
14	2m Wide periphery corridors on all 4 sides shall be used				

शेडनेटगृहाच्या RT व FT प्रकारासाठी वापरण्यात यावयाच्या इतर साहित्यांचे तांत्रिक निकष पुढीलप्रमाणे आहेत.

Table No. -19 : Specifications of other items for FT and RT models

Sr.No.	Particulars	Specifications
1	Clamps	Made out of pre galvanised sheet having minimum 2.5mm thickness & shall resist 400 hours of salt spray test
2	Nuts & bolts	High tensile nuts & bolts of minimum 8mm thick, duly zinc plated & shall resist 150 hours of salt spray test
3	Insect net	40mesh/50 mesh UV stabilised & having minimum weight of 110 gsm
4	Laminated woven film for apron	UV stabilized, having minimum 100 gsm weight & minimum tear strength of 100 Kg/cm ² should be used for side apron which shall be minimum 1m above ground level
5	Aluminium profiles	Minimum 190 gms per mtr.
6	Springs	Minimum 2.3 mm thick spring steel, duly hardened & zinc plated/plastic coated/powder coated
7	Screws	Min. 20 mm Self drilling tapping
8	Shade net Tape net	IS-16008 (part-1):2016 50% (100 gsm) or 75 % (120 gsm) UV stabilized.
9	Shade net Mono net	IS-16008 (part-2):2016 50%(125 gsm) or 75 %(310 gsm) UV stabilized.
10	Door	Door should be made out of UV stabilized FRP with minimum 1mm thickness & fixed on SS heavy hinges.

शेडनेटगृह उभारणीसाठी निश्चित केलेले खर्चाचे मापदंड (Cost norms).

राउंड टाईप (Round Type), व फ्लॅट टाईप (Flat Type) प्रकाराच्या शेडनेटगृहाच्या उभारणीसाठी मंजूर महत्तम मापदंड सर्वसाधारण क्षेत्रासाठी रुपये ७१०/- प्रति चौ.मी. व डोंगराळ क्षेत्रासाठी रुपये ८१६/- प्रति चौ.मी. आहे. आकारमानानुसार व विविध मॉडेल्सनुसार प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी बिलाप्रमाणे प्रत्यक्ष येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के रक्कम किंवा उपरोक्त महत्तम मापदंडाप्रमाणे येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के रक्कम यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान देय आहे.

शेडनेटगृह मंजूर मॉडेल्स

बाब	मॉडेलचा प्रकार	एकूण क्षेत्र (चौ.मी.)	मॉडेलनुसार शेडनेटहाऊस आकार (रुंदी x लांबी) (मी.)
शेडनेटहाऊस (Round Type) ५ मीउंची	RTSNH5M-500	504	18 x 28
	RTSNH5M-1000	1008	36 x 28
	RTSNH5M-2000	2016	36 x 56
			42 x 48
	RTSNH5M-3000	3024	42 x 72
			48 x 64
			54 x 56
	RTSNH5M-4000	4032	48 x 84
			60 x 68
			72 x 56
78 x 52			
शेडनेटहाऊस (Round Type) ४ मी.उंची	RTSNH4M-500	504	18 x 28
	RTSNH4M-1000	1008	36 x 28
	RTSNH4M-2000	2016	36 x 56
			42 x 48
	RTSNH4M-3000	3024	42 x 72
			48 x 64
			54 x 56
	RTSNH4M-4000	4032	48 X 84
			60 x 68
			72 x 56
78 x 52			
शेडनेटहाऊस (Flat Type) ४ मी. उंची	FTSNH4M-1000	1040	20 x 52
		1088	32 x 34
	FTSNH4M-2000	2048	32 x 64
		2024	44 x 46
	FTSNH4M-3000	3016	52 x 58
		3040	40 x 76
FTSNH4M-4000	4000	40 x 100	
	4096	64 x 64	
शेडनेटहाऊस (Flat Type) ३.२५ मी. उंची	FTSNH3.25 M-1000	1012	22x 46
	FTSNH3.25M -2000	2080	40 x 52
	FTSNH3000	3016	52 x 58
			40 x 76
	FTSNH3.25M -4000	4000	40 x 100
			64 x 64
			46 x 88
			58 x 70

● अनुदान मर्यादा :

- १) वरीलप्रमाणे राऊंड टाईप (Round Type) प्रकाराच्या शेडनेटगृहासाठी कमीत कमी ५०० चौ.मी. तर जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत मंजूर मापदंडानुसार येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के अथवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान सर्व प्रकारच्या लाभार्थींना देय राहिल.
- २) तसेच फ्लॅट टाईप (Flat Type) प्रकाराच्या शेडनेटगृहासाठी कमीत कमी १००० चौ.मी. तर जास्तीत जास्त ४००० चौ.मी. क्षेत्र मर्यादेपर्यंत मंजूर मापदंडानुसार येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के अथवा प्रत्यक्ष खर्चाच्या ५० टक्के यापैकी जे कमी असेल ते अनुदान सर्व प्रकारच्या लाभार्थींना देय राहिल.

The details of material to be used in RTSNH-5M models

Table 20.1: RTSNH-5M-500 model (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	18 m x 28 m
			504 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	2225
2	Shade Net	Sq.mtrs	653
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	313
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	148
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	223
6	Locking spring	Mtrs.	324
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	426
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	504
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	504
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	34
12	a) Control Head - 500	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table 20.2: RTSNH-5M-1000 model (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	36m x 28m
			1008 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	4267
2	Shade Net	Sq.mtrs	1305
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	461
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	205
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	390
6	Locking spring	Mtrs.	567
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	745
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	1008
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	1008
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	58
12	a) Control Head - 1000	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table20.3: RTSNH-5M-2000 models (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	36 m x 56 m	42 m x 48 m
			2016 Sq.mtrs	2016 Sq.mtrs
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	8089	8115
2	Shade Net	Sq.mtrs	2565	2573
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	619	623
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	293	287
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	606	623
6	Locking spring	Mtrs.	881	904
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1156	1187
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	2016	2016
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	2016	2016
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	107	106
12	a) Control Head - 2000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table20.4: RTSNH-5M-3000 models (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	42 m x 72 m	48 m x 64 m
			3024 Sq.mtrs	3072 Sq.mtrs
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	11917	12119
2	Shade Net)	Sq.mtrs	3833	3900
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	759	763
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	362	356
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	833	858
6	Locking spring	Mtrs.	1212	1248
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1590	1638
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3024	3072
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3024	3072
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	154	155
12	a) Control Head - 3000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table20.5: RTSNH-5M-3000 models(Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	54 m x 56 m
			3024 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	11971
2	Shade Net	Sq.mtrs	3848
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	767
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	350
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	865
6	Locking spring	Mtrs.	1258
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1651
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3024
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3024
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
B	Foundation-civil material	Nos.	152
F	a) Control Head - 3000	1	1
	b) Irrigation System	1	1
	c) Fogging System	1	1

Table 20.6: RTSNH-5M-4000 models (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	48 m x 84 m	60 m x 68 m
			4032 Sq.mtrs.	4080 Sq. mtrs
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	15725	15954
2	Shade Net	Sq.mtrs	5100	5175
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	876	884
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	419	406
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	1056	1097
6	Locking spring	Mtrs.	1536	1595
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	2016	2094
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4032	4080
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4032	4080
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	200	200
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table20.7: RTSNH-5M-4000 models (Height minimum 5 m)

Sr. No.	Particulars	Unit	72 m x 56 m	78 m x 52 m
			4032 Sq.mtrs	4056 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	15852	15987
2	Shade Net	Sq.mtrs	5130	5168
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	914	941
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	406	413
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	1124	1149
6	Locking spring	Mtrs.	1635	1672
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	2147	2194
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4032	4056
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4032	4056
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
B	Foundation-civil material	Nos.	197	198
F	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

The details of material to be used in RTSNH-4M models

Table21.1: RTSNH-4M-500 model (Height minimum 4m)

Sr. No.	Particulars	Unit	18 m x 28 m
			504 Sq. mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	1700
2	Shade Net	Sq.mtrs	653
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	206
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	148
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	208
6	Locking spring	Mtrs.	303
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	397
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	504
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	504
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	34
12	a) Control Head - 500	1	1
	b) Irrigation System	1	1
	c) Fogging System	1	1

Table 21.2: RTSNH-4M-1000 model (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	36 m x 28 m
			1008 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	3238
2	Shade Net	Sq.mtrs	1305
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	320
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	205
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	364
6	Locking spring	Mtrs.	530
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	695
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	1008
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	1008
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
B	Foundation-civil material	Nos.	58
F	a) Control Head - 1000	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table 21.3: RTSNH-4M-2000 models (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	36 m x 56 m	42 m x 48 m
			2016 Sq.mtrs	2016 Sq.mtrs
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	6163	6173
2	Shade Net	Sq.mtrs	2565	2573
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	408	421
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	293	287
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	569	583
6	Locking spring	Mtrs.	827	848
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1086	1113
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	2016	2016
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	2016	2016
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	107	106
12	a) Control Head - 2000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 21.4: RTSNH-4M-3000 models (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	42 m x 72 m	48 m x 64 m
			3024 Sq.mtrs	3072 Sq.mtrs
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	9079	9222
2	Shade Net	Sq.mtrs	3833	3900
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	496	509
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	362	356
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	784	806
6	Locking spring	Mtrs.	1140	1173
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1496	1539
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3024	3072
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3024	3072
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	154	155
12	a) Control Head - 3000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 21.5: RTSNH-4M-3000 model (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	54 m x 56 m
			3024 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	9099
2	Shade Net	Sq.mtrs	3848
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	521
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	350
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	812
6	Locking spring	Mtrs.	1181
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1551
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3024
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3024
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	152
12	a) Control Head - 3000	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table 21.6: RTSNH-4M-4000 models (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	48 m x 84 m	60 m x 68 m
			4032 Sq.mtrs.	4080 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	11977	12131
2	Shade Net	Sq.mtrs	5100	5175
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	572	597
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	419	406
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	994	1031
6	Locking spring	Mtrs.	1446	1500
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1898	1969
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4032	4080
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4032	4080
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	200	200
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table 21.7: RTSNH-4M-4000 models (Height minimum 4m at center)

Sr. No.	Particulars	Unit	72 m x 56 m	78 m x 52 m
			4032 Sq.mtrs.	4056 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	12035	12130
2	Shade Net	Sq.mtrs	5130	5168
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	635	660
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	406	413
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	1056	1078
6	Locking spring	Mtrs.	1536	1569
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	2016	2059
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4032	4056
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4032	4056
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	197	198
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

The detail of material to be used for FTSNH-4M models

Table22.1: FTSNH-4M-1000 models (Height minimum 4m)

Sr. No.	Particulars	Unit	20 m x 52 m	32 m x 34 m
			1040 Sq.mtrs.	1088 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	3056	3083
2	Shade Net	Sq.mtrs	806	882
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	522	476
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	217	198
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	358	384
6	Locking spring	Mtrs.	520	558
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	715	768
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	1040	1088
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	1040	1088
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	123	126
12	a) Control Head - 1000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table22.2: FTSNH-4M-2000 models (Height minimum 4m)

Sr. No.	Particulars	Unit	32 m x 64 m	44 m x 46 m
			2048 Sq.mtrs.	2024 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	5335	5227
2	Shade Net	Sq.mtrs	1764	1764
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	703	658
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	293	274
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	648	655
6	Locking spring	Mtrs.	942	952
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1296	1309
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	2048	2024
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	2048	2024
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	196	196
12	a) Control Head - 2000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table22.3: FTSNH-4M-3000 models (Height minimum 4m)

Sr. No.	Particulars	Unit	52 m x 58 m	40 m x 76 m
			3016 Sq.mtrs.	3040 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	7409	7518
2	Shade Net	Sq.mtrs	2722	2722
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	809	854
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	337	356
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	936	930
6	Locking spring	Mtrs.	1362	1352
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1872	1859
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3016	3040
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3016	3040
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	262	262
12	a) Control Head - 3000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table22.4: FTSNH-4M-4000 models (Height minimum 4m)

Sr. No.	Particulars	Unit	40 m x 100 m	64 m x 64 m
			4000 Sq.mtrs.	4096 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	9682	9737
2	Shade Net	Sq.mtrs	3629	3780
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	1036	945
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	432	394
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	1194	1246
6	Locking spring	Mtrs.	1736	1813
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	2387	2493
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4000	4096
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4000	4096
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	326	332
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

The details of material to be used for FTSNH-3.25M models

Table23.1: FTSNH-3.25M-1000 model (Height minimum 3.25m)

Sr. No.	Particulars	Unit	22 m x 46 m
			1012 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	1856
2	Shade Net	Sq.mtrs	903
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	425
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	213
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	285
6	Locking spring	Mtrs.	414
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	544
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	1012
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	1012
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	98
12	a) Control Head - 1000	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table23.2: FTSNH-3.25M-2000 model (Height minimum 3.25m)

Sr. No.	Particulars	Unit	40 m x 52 m
			2080 Sq.mtrs.
			Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	3239
2	Shade Net	Sq.mtrs	2058
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	576
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	288
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	509
6	Locking spring	Mtrs.	741
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	972
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	2080
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	2080
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1
11	Foundation-civil material	Nos.	153
12	a) Control Head - 2000	Unit	1
	b) Irrigation System	Unit	1
	c) Fogging System	Unit	1

Table23.3: FTSNH-3. 25M-3000 models (Height minimum 3.25m)

Sr. No.	Particulars	Unit	52 m x 58 m	40 m x 76 m
			3016 Sq.mtrs.	3040 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	4416	4512
2	Shade Net	Sq.mtrs	3080	3066
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	690	728
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	345	364
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	701	694
6	Locking spring	Mtrs.	1019	1010
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1338	1325
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	3016	3040
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	3016	3040
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	198	205
12	a) Control Head - 3000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table23.4: FTSNH-3.25M-4000 Models (Height minimum 3.25m)

Sr. No.	Particulars	Unit	40 m x 100 m	64 m x 64 m
			4000 Sq.mtrs.	4096 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	5784	5740
2	Shade Net	Sq.mtrs	4074	4270
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	879	803
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	439	402
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	879	919
6	Locking spring	Mtrs.	1278	1336
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1678	1754
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4000	4096
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4000	4096
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	257	247
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

Table23.5: FTSNH-3.25M-4000 Models (Height minimum 3.25m)

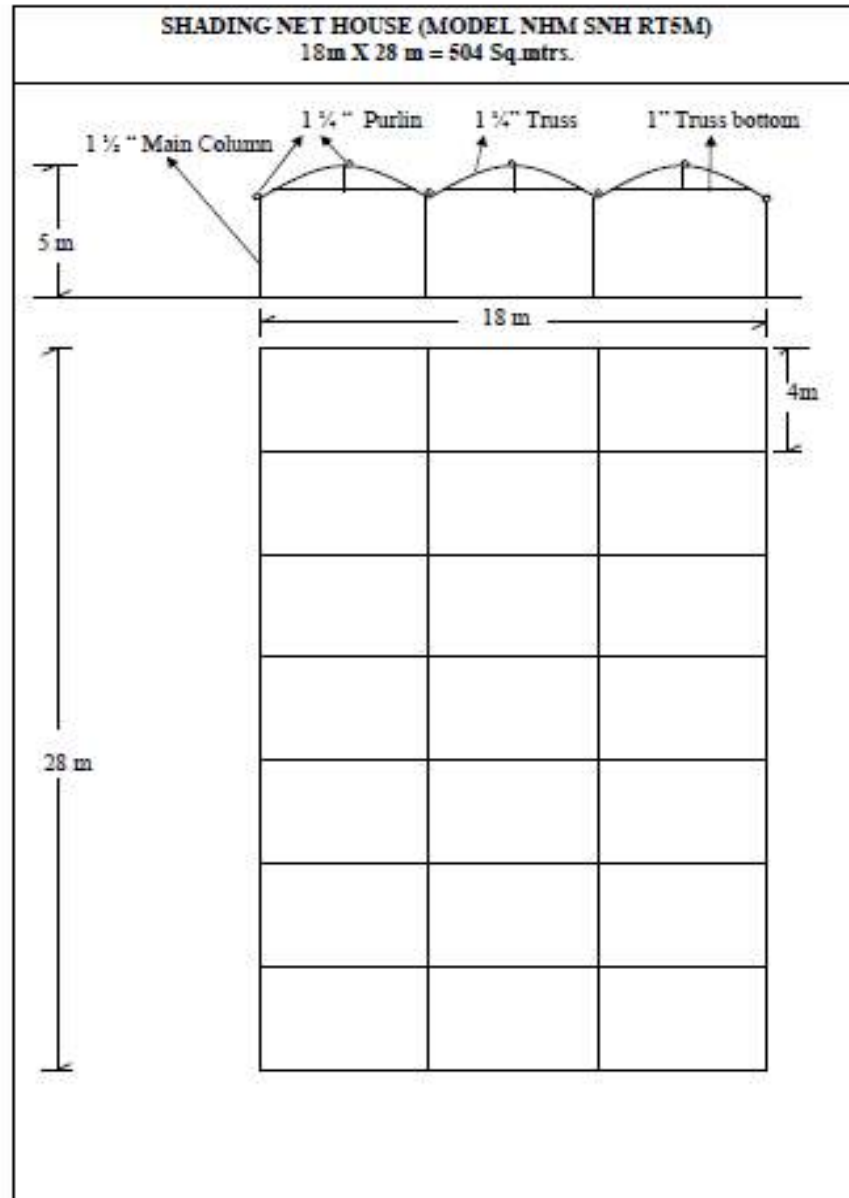
Sr. No.	Particulars	Unit	46 m x 88 m	58 m x 70 m
			4048 Sq.mtrs.	4060 Sq.mtrs.
			Quantity	Quantity
1	GI Pipes	Kgs.	5762	5703
2	Shade Net	Sq.mtrs	4165	4221
3	Insect Net (on sides)	Sq.mtrs	841	803
4	Laminated woven film (apron)	Sq.mtrs	421	402
5	Aluminium Profiles	Mtrs.	892	905
6	Locking spring	Mtrs.	1298	1317
7	Self drilling tapping Screws	Nos.	1703	1728
8	Clamps & Accessories	Sq.mtrs	4048	4060
9	High Tensile Nuts & Bolts	Sq.mtrs	4048	4060
10	UV stabilised FRP-Door	Nos.	1	1
11	Foundation-civil material	Nos.	252	246
12	a) Control Head - 4000	Unit	1	1
	b) Irrigation System	Unit	1	1
	c) Fogging System	Unit	1	1

शेडनेटगृह उभारणीसाठी निश्चित केलेले विविध आराखडे (Designs)-

शेडनेटगृहाच्या राउंड टाईप (Round Type) व फ्लॅट टाईप (Flat Type) या प्रकाराच्या शेडनेटगृहासाठी आकारमानानुसार विविध मॉडेल्स निश्चित केले असून त्याचे आराखडे (Designs) पुढीलप्रमाणे आहेत. लाभार्थीनी या ठरविण्यात आलेल्या आराखड्यानुसारच शेडनेटहाऊसची उभारणी करावी. (डिझाईन क्र. १.१ ते ४.८)

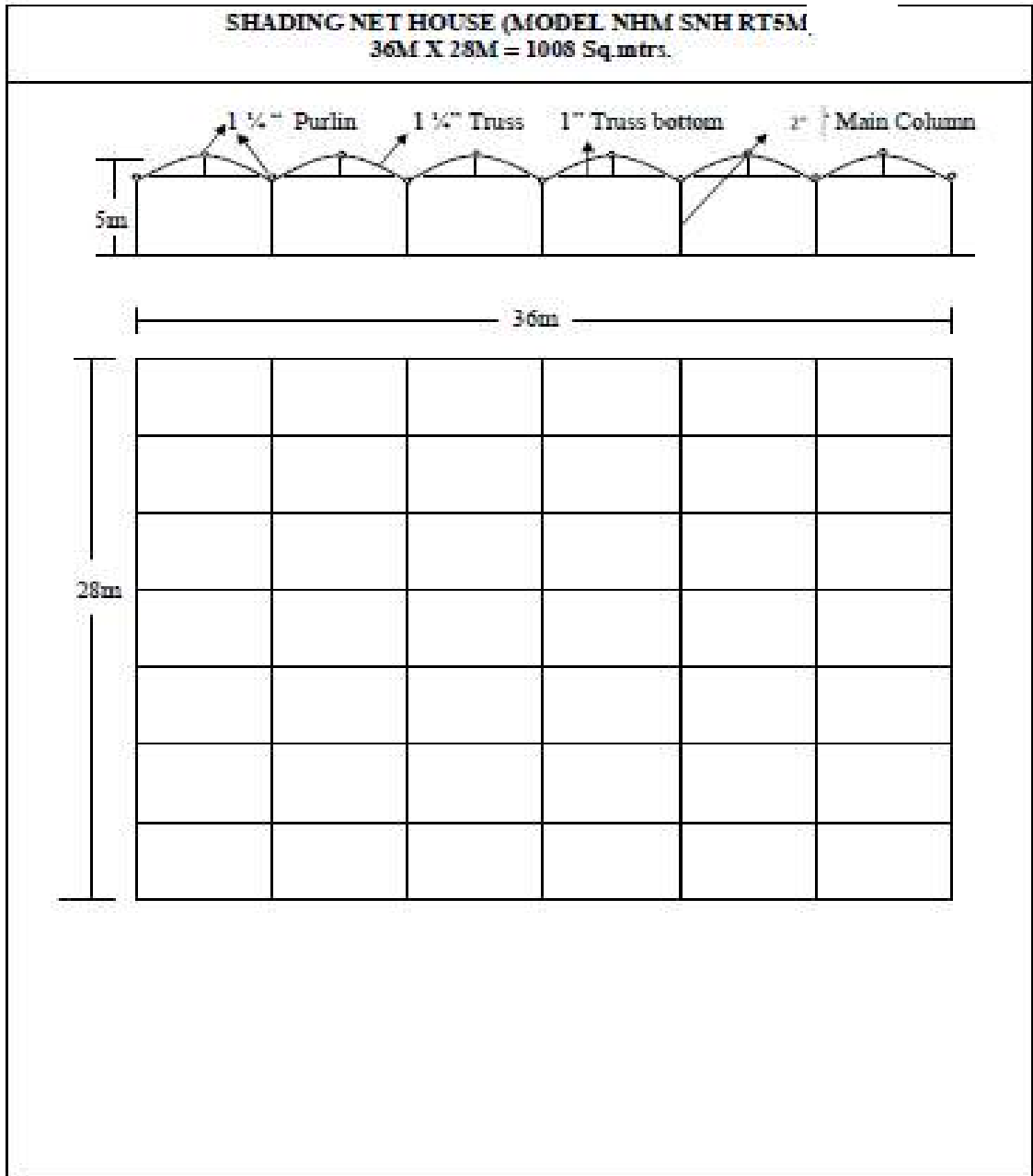
Design No.3.1 Shadenet house (RTSNH 5 M)

18 m X 28 m = 504 Sq.mtrs.

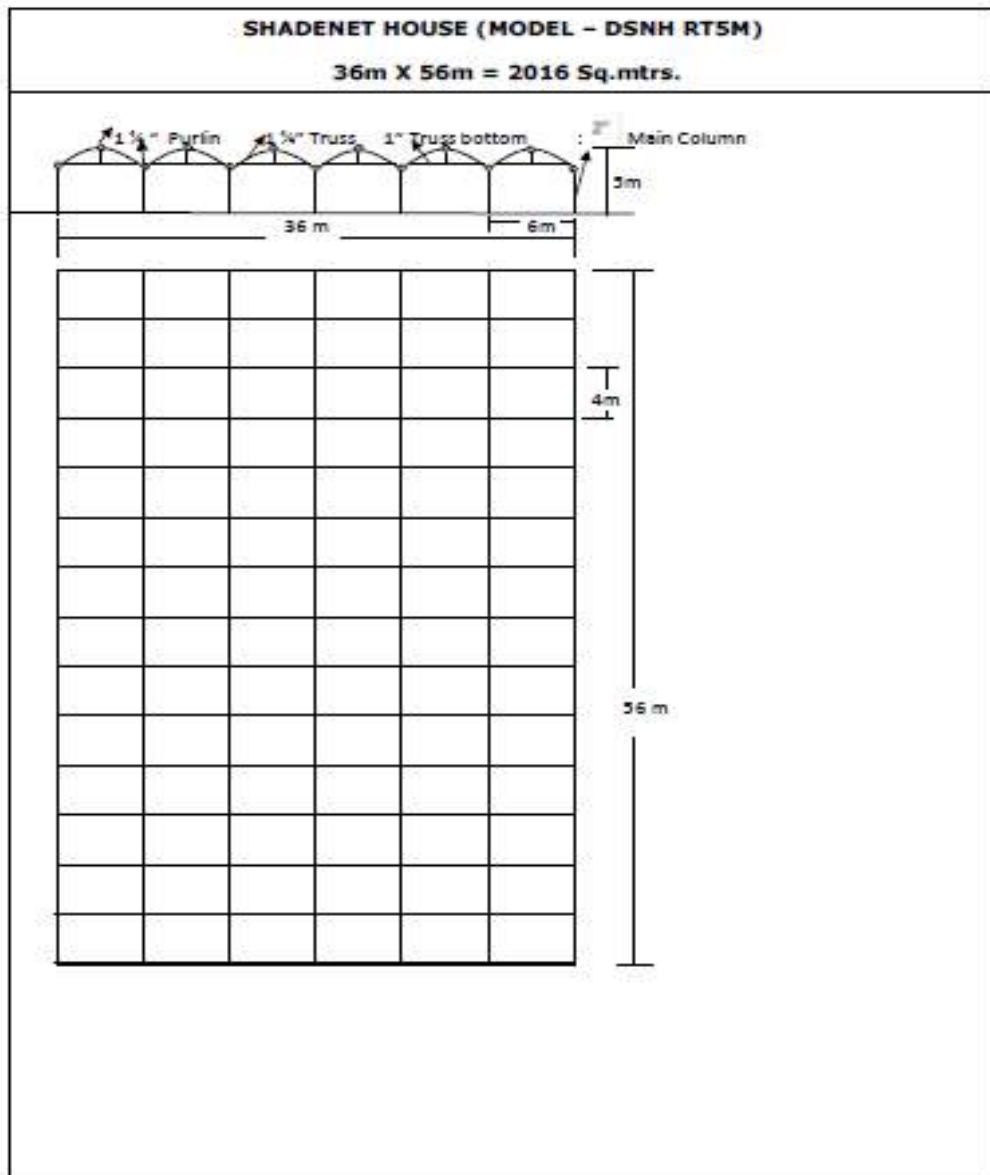
Design No.3.2 Shadenet house (RTSNH 5 M)

36 m X 28 m = 1008 Sq.mtrs.

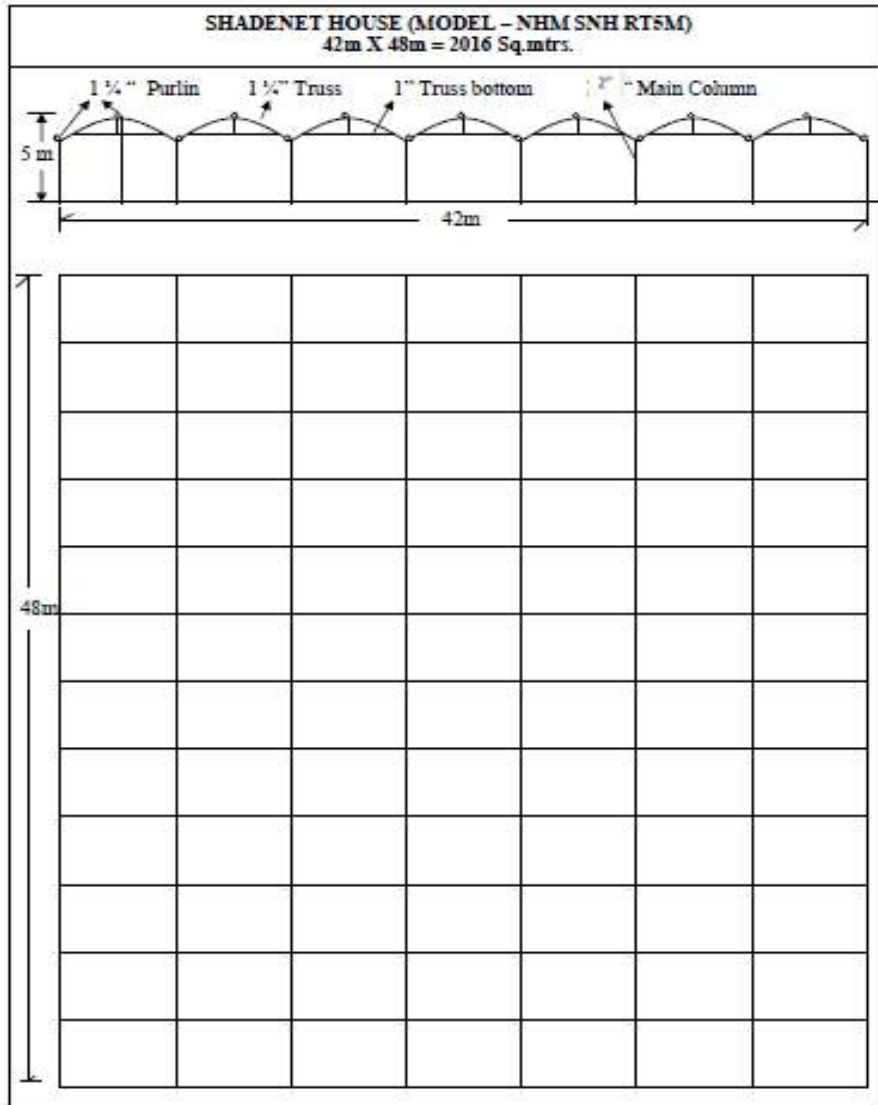
Design No. 3.3 Shadenet house (RTSNH 5 M)

36 m X 56 m = 2016 Sq.mtrs.

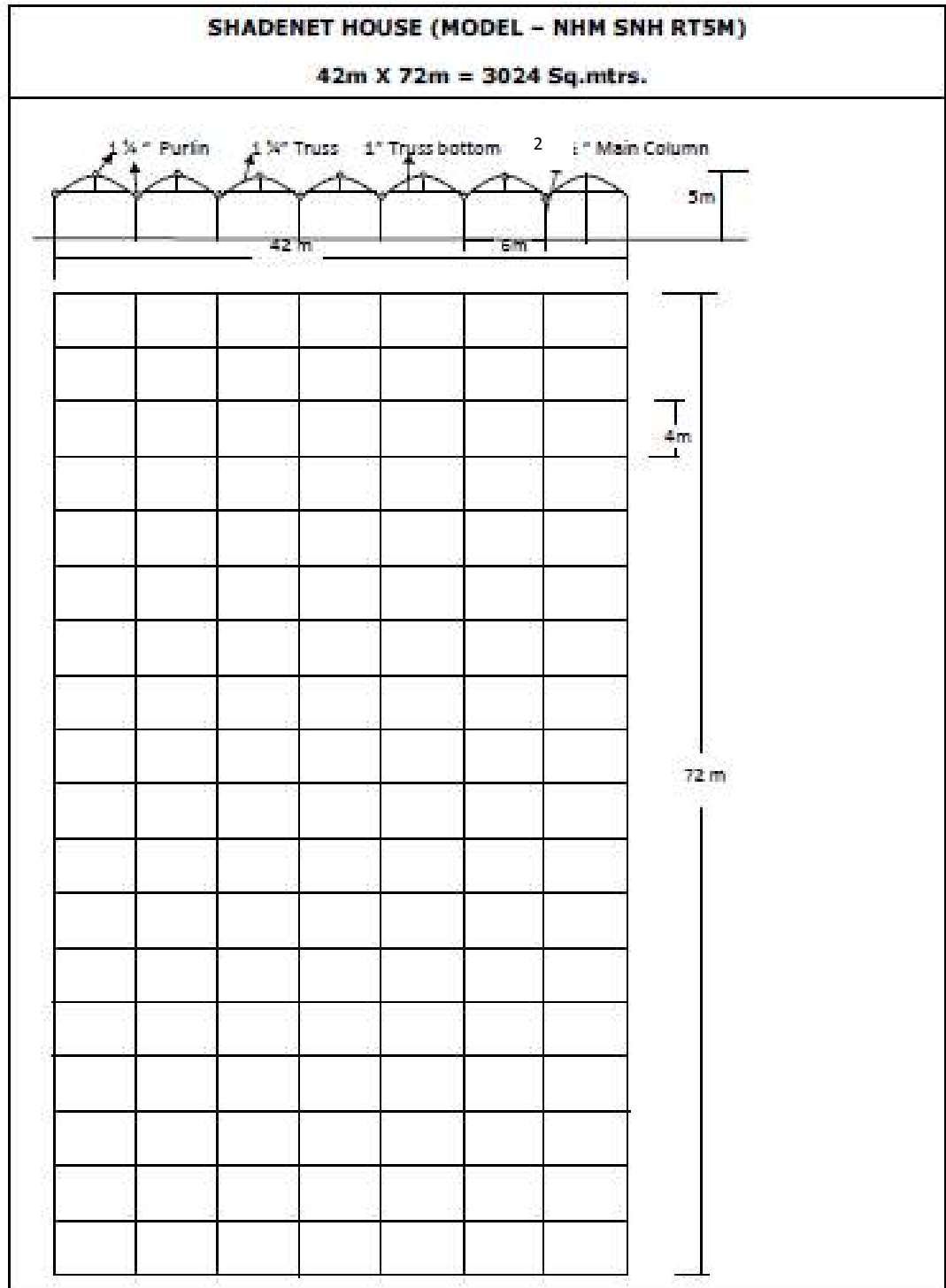
Design No. 3.4 Shadenet house (RTSNH 5 M)

42 m X 48 m = 2016 Sq.mtrs.

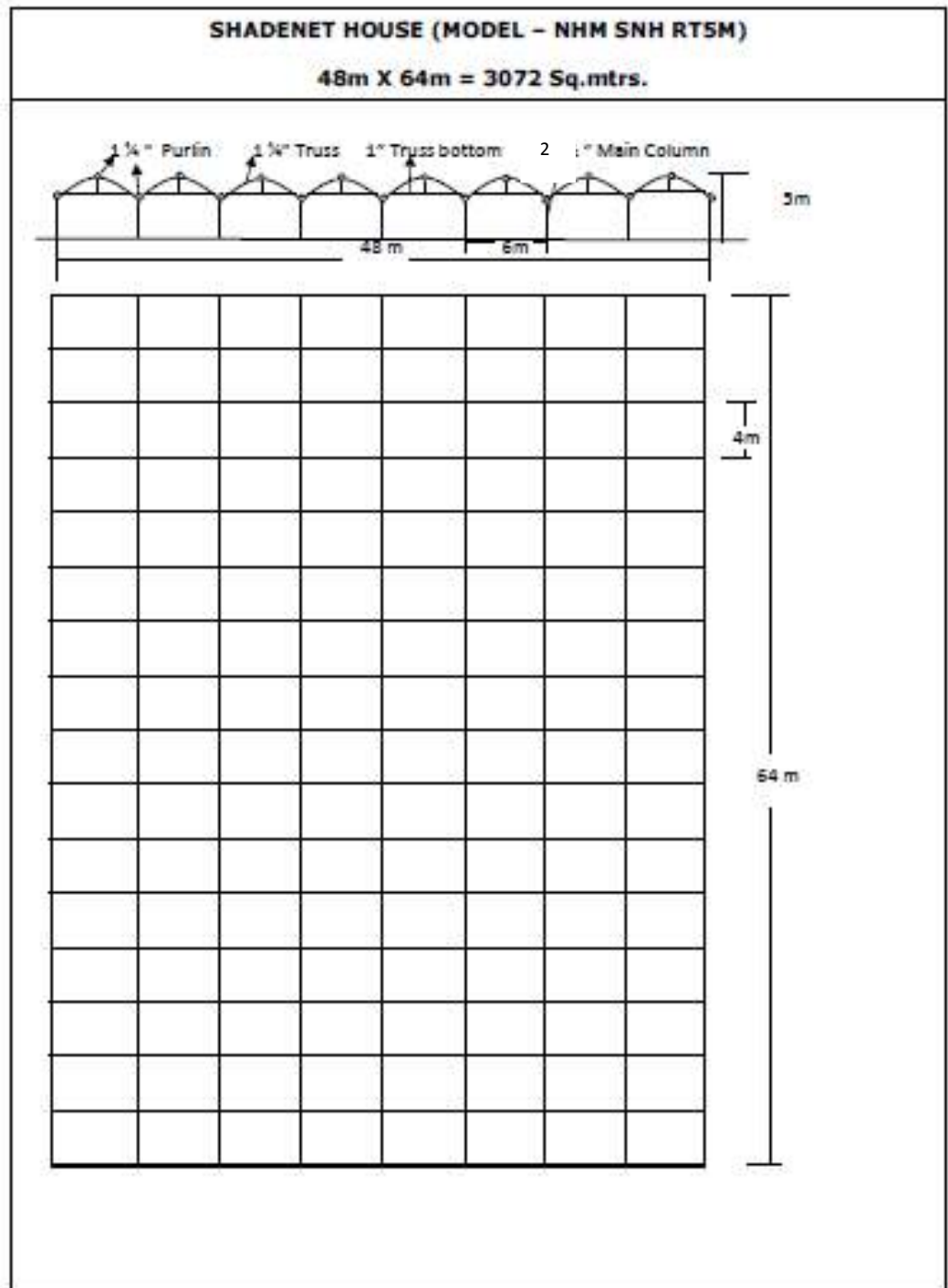
Design No. 3.5 Shadenet house (RTSNH 5 M)

42 m X 72 m = 3024 Sq.mtrs.

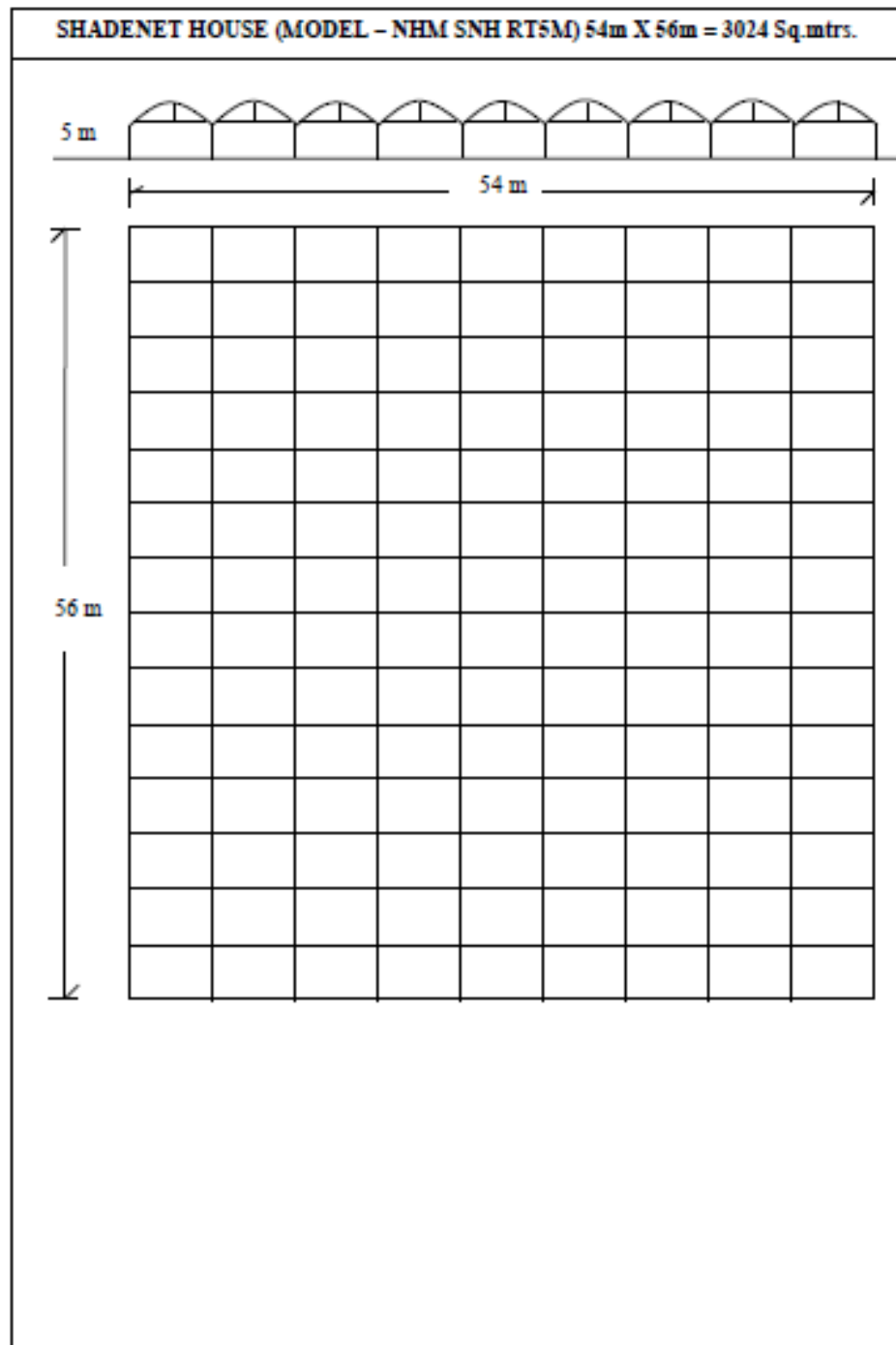
Design No. 3.6 Shadenet house (RTSNH 5 M)

48 m X 64 m = 3072 Sq.mtrs.

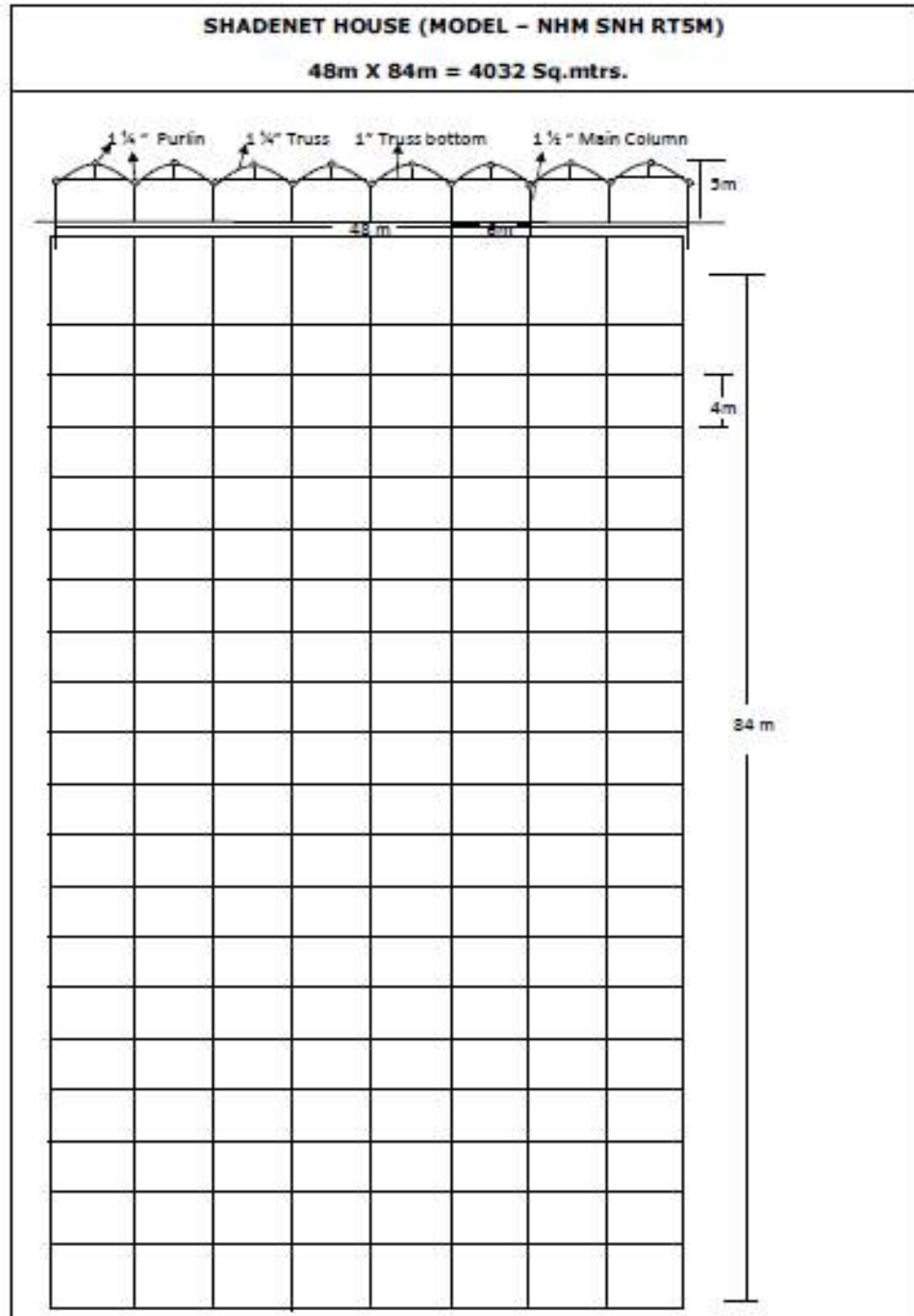
Design No.3.7 Shadenet house (RTSNH 5 M)

54m X 56 m = 3024 Sq.mtrs.

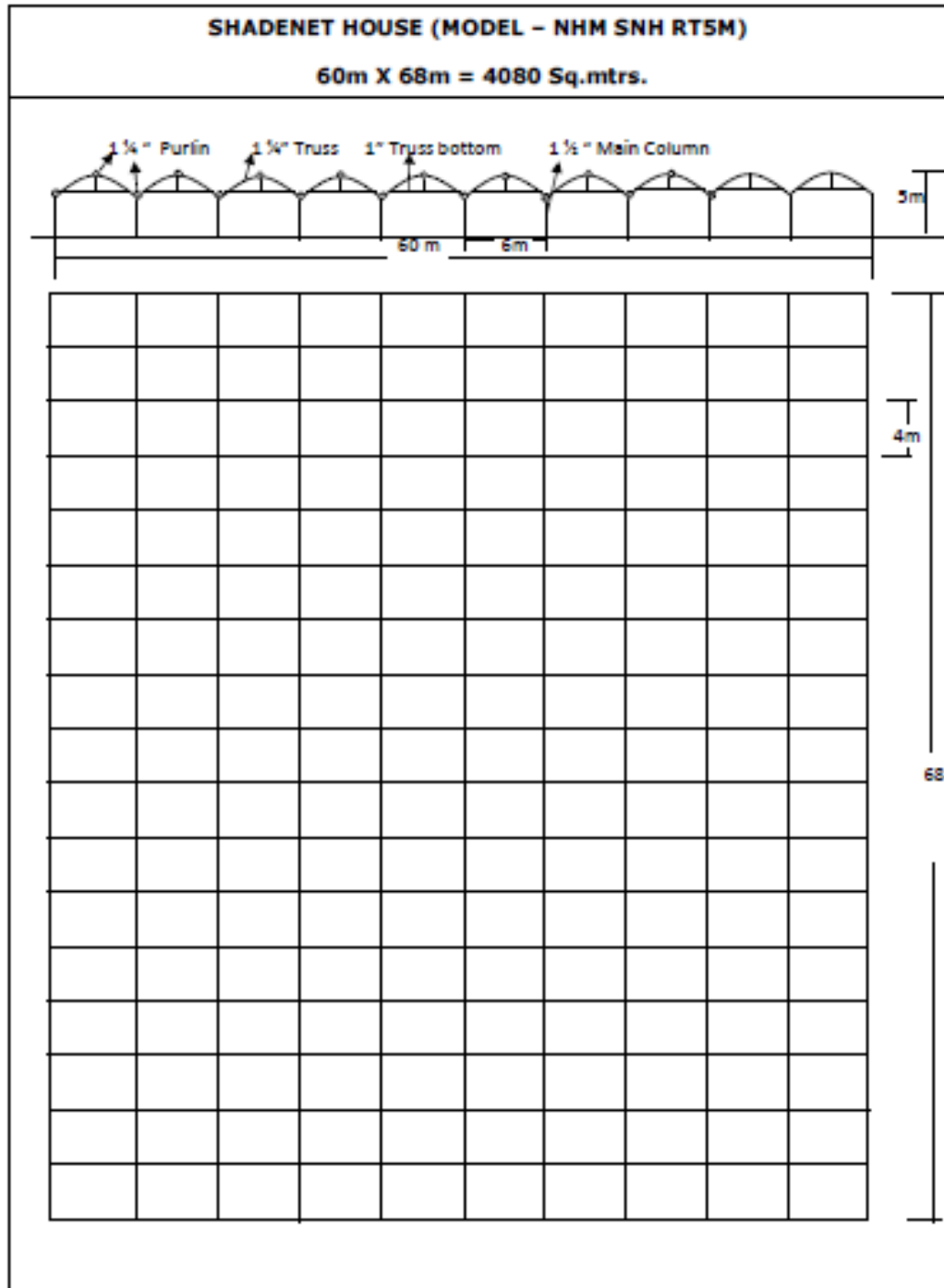
Design No.3.8 Shadenet house (RTSNH 5 M)

48 m X 84 m = 4032 Sq.mtrs.

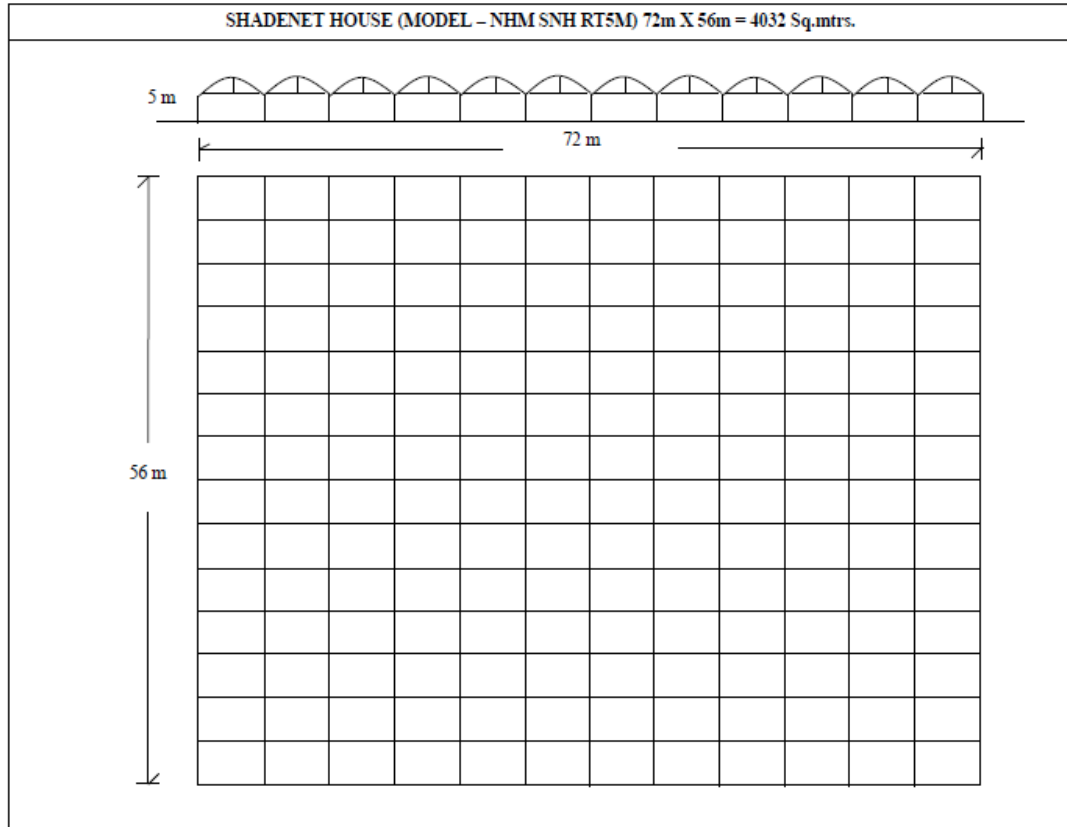
Design No.3. 9 Shadenet house (RTSNH 5 M)

60 m X 68 m = 4080 Sq.mtrs.

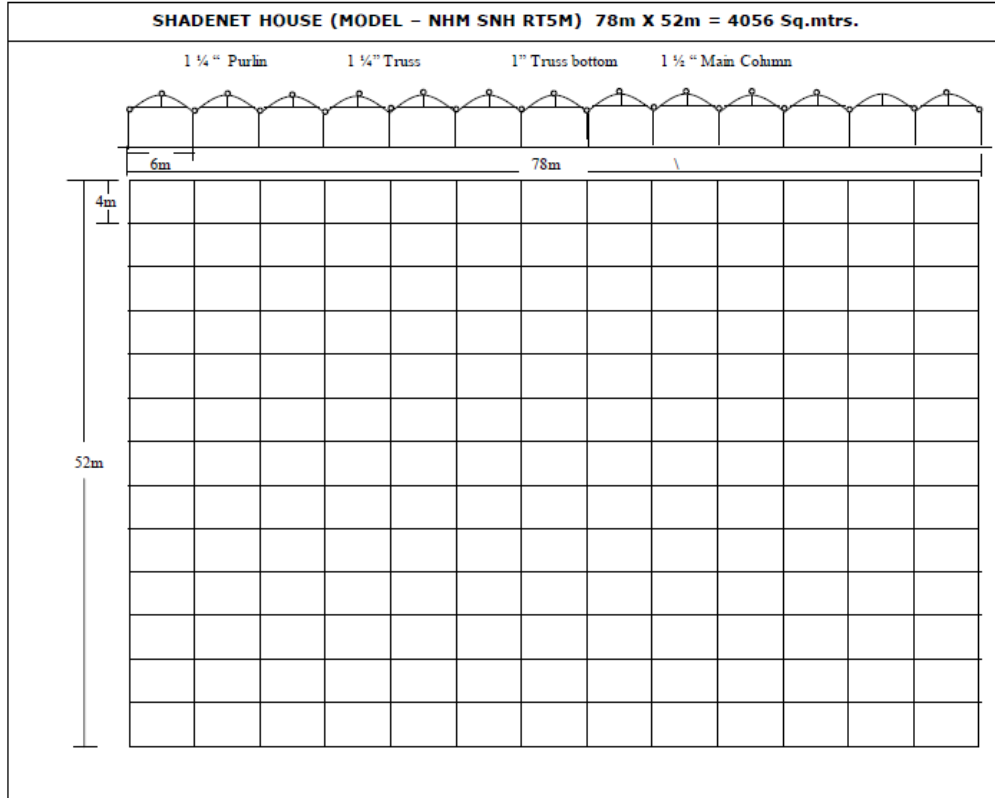
Design No.3. 10 Shadenet house (RTSNH 5 M)

72 m X 56 m = 4032 Sq.mtrs.

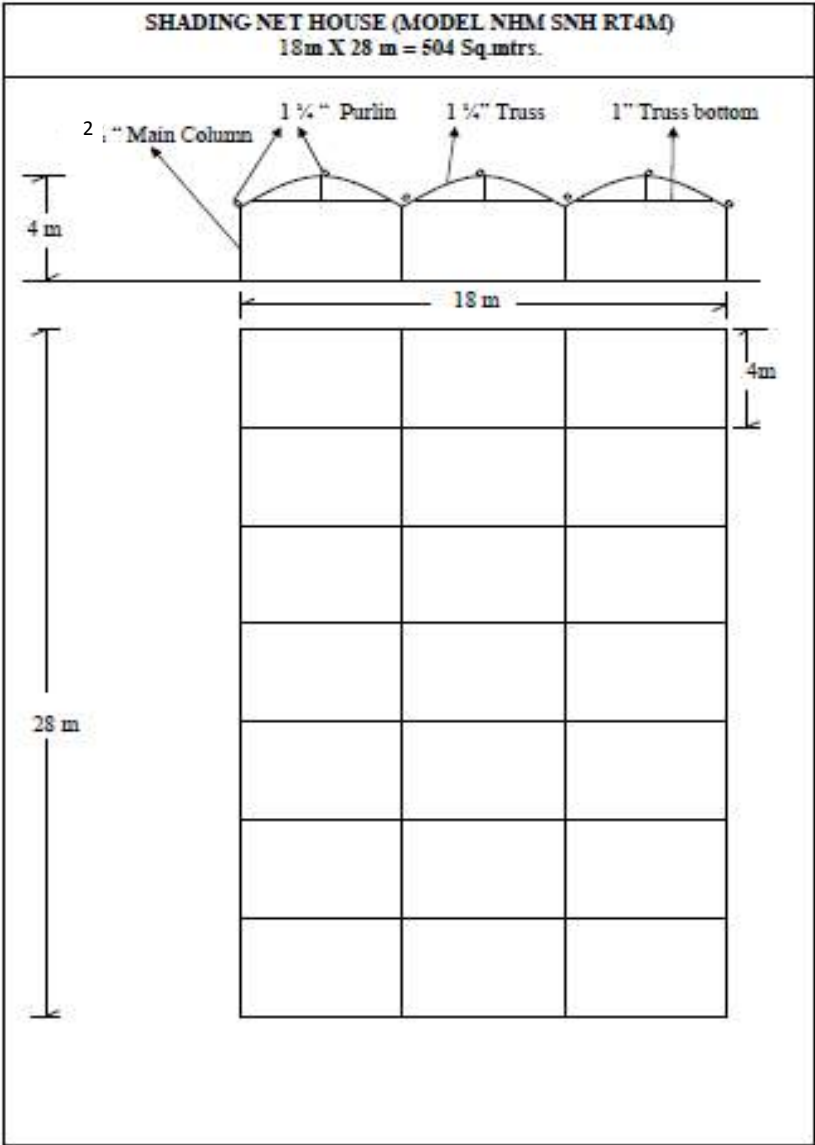

Design No.3. 11 Shadenet house (RTSNH 5 M)

78 m X 52 m = 4056 Sq.mtrs.

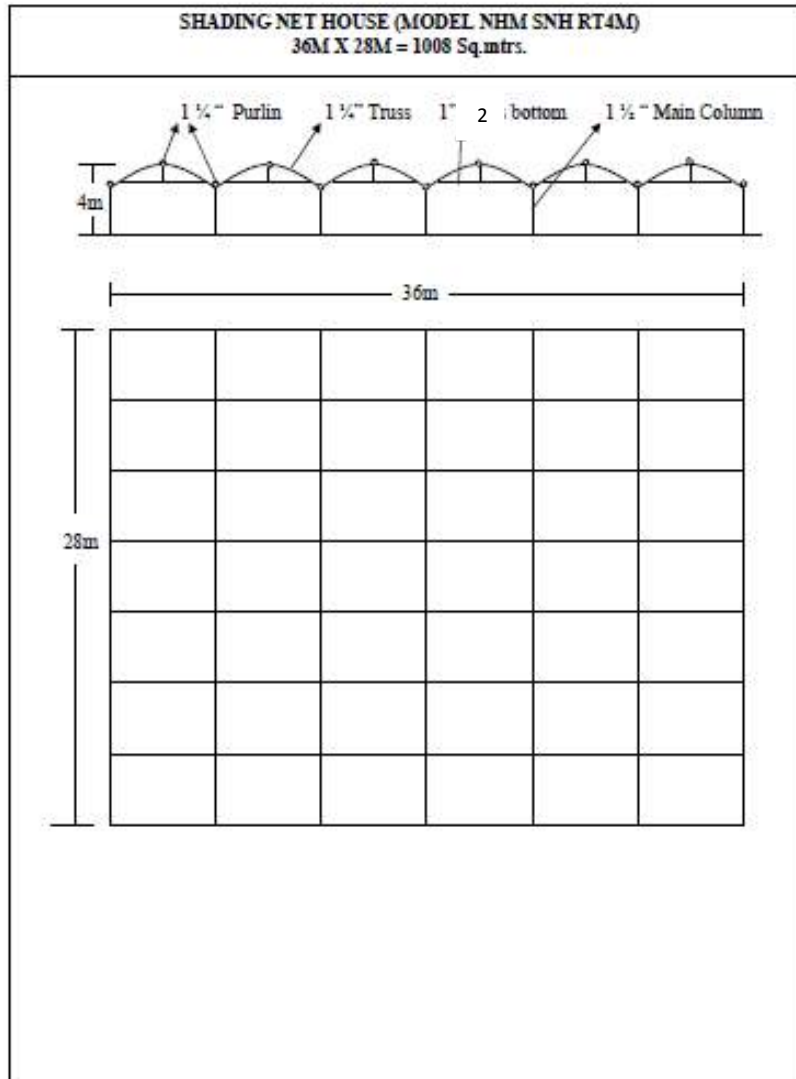

Design No.4. 1 Shadenet house (RTSNH 4 M)18 m X 28 m = 504 Sq.mtrs.

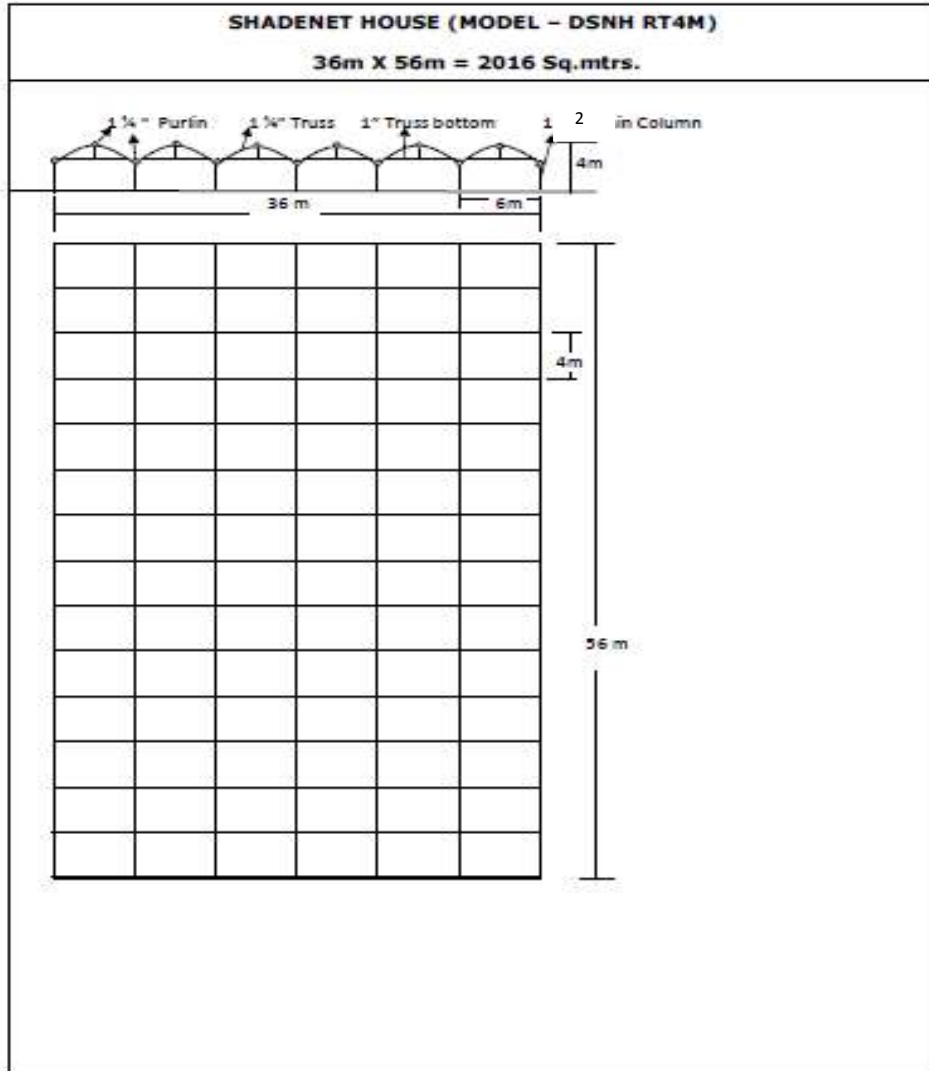
Design No.4. 2 Shadenet house (RTSNH 4 M)

36m X 28 m = 1008 Sq.mtrs.

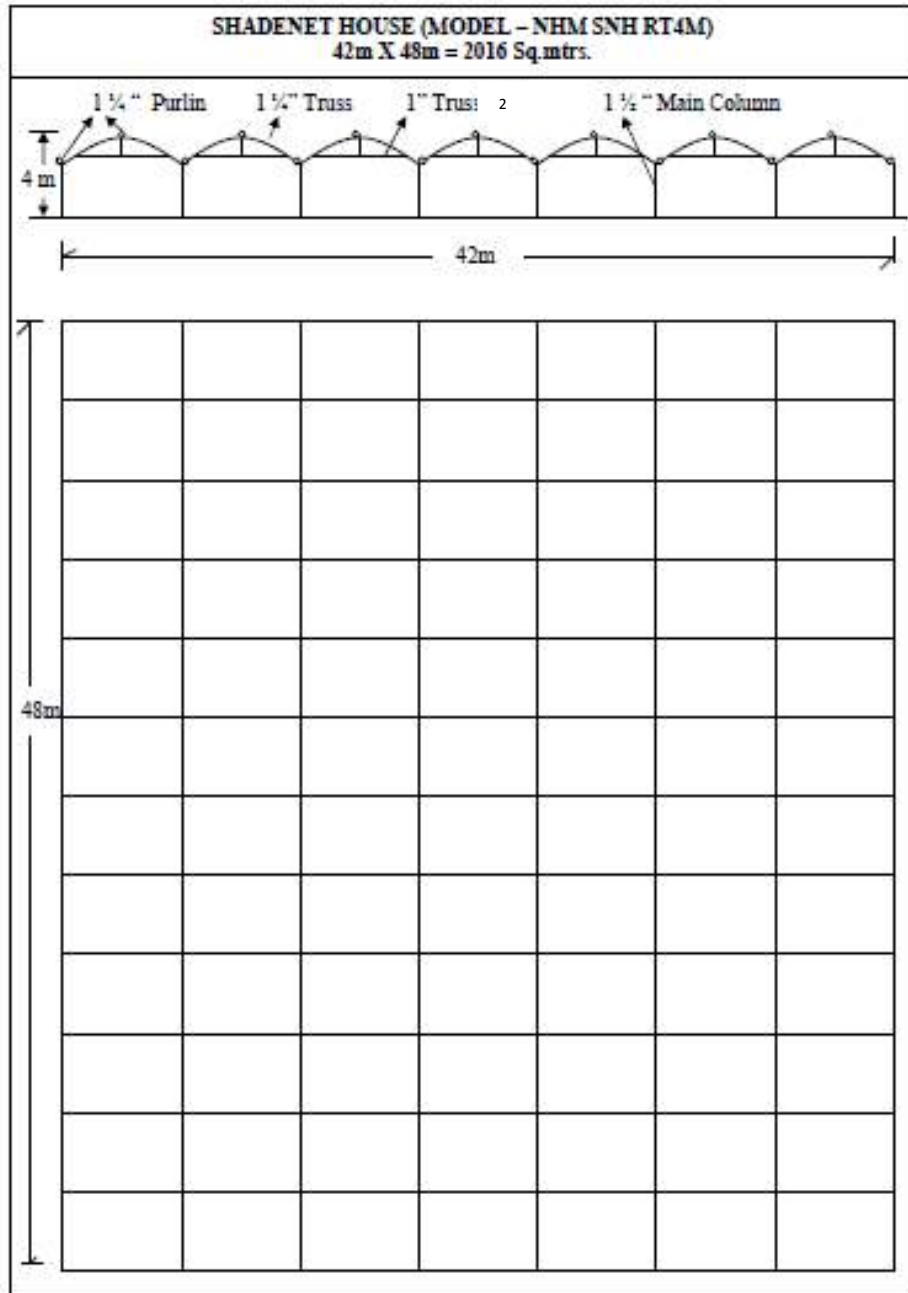
Design No.4. 3 Shadenet house (RTSNH 4 M)

36m X 56 m = 2016 Sq.mtrs.

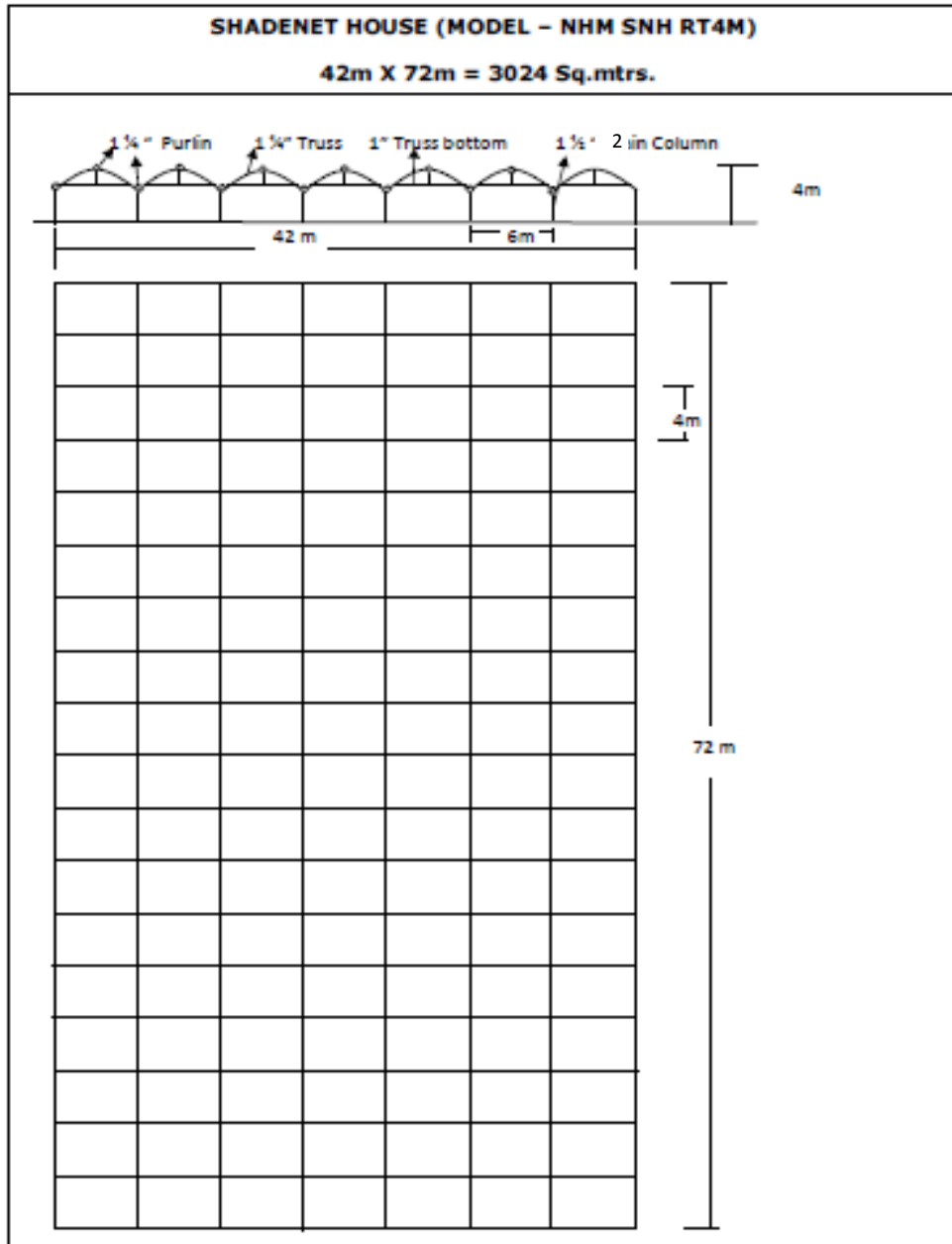
Design No.4. 4 Shadenet house (RTSNH 4 M)

42m X 48 m = 2016 Sq.mtrs.

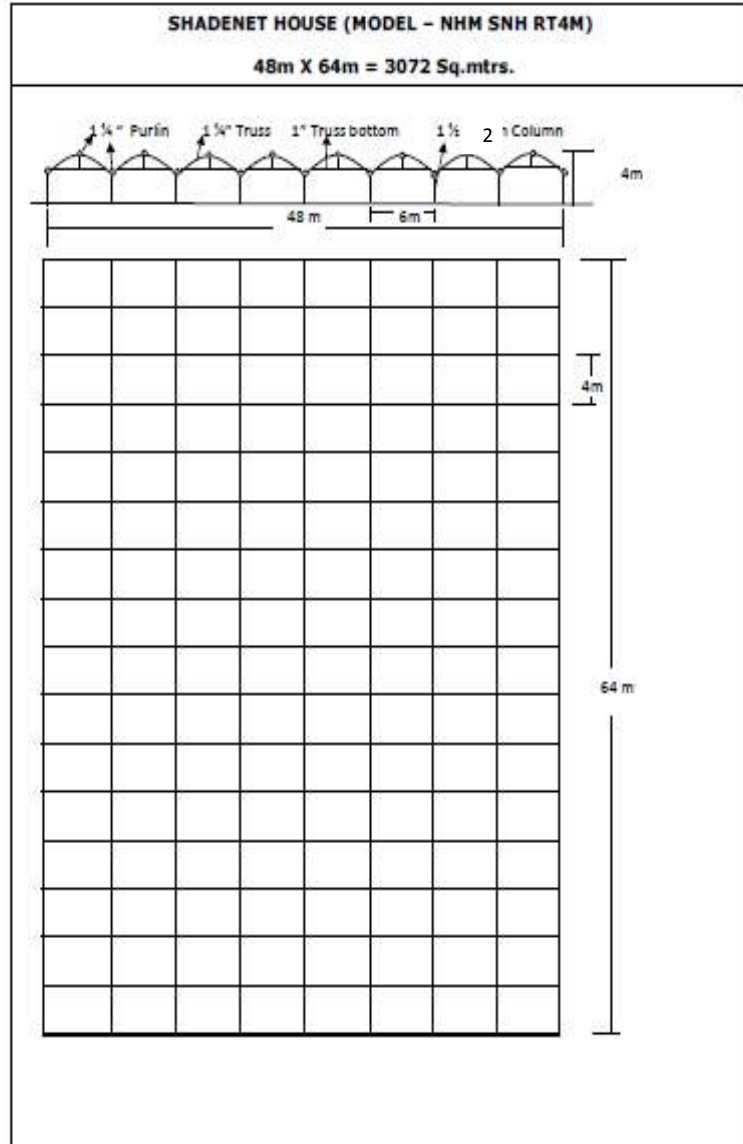
Design No. 4.5 Shadenet house (RTSNH 4 M)

42m X 72 m = 3024 Sq.mtrs.

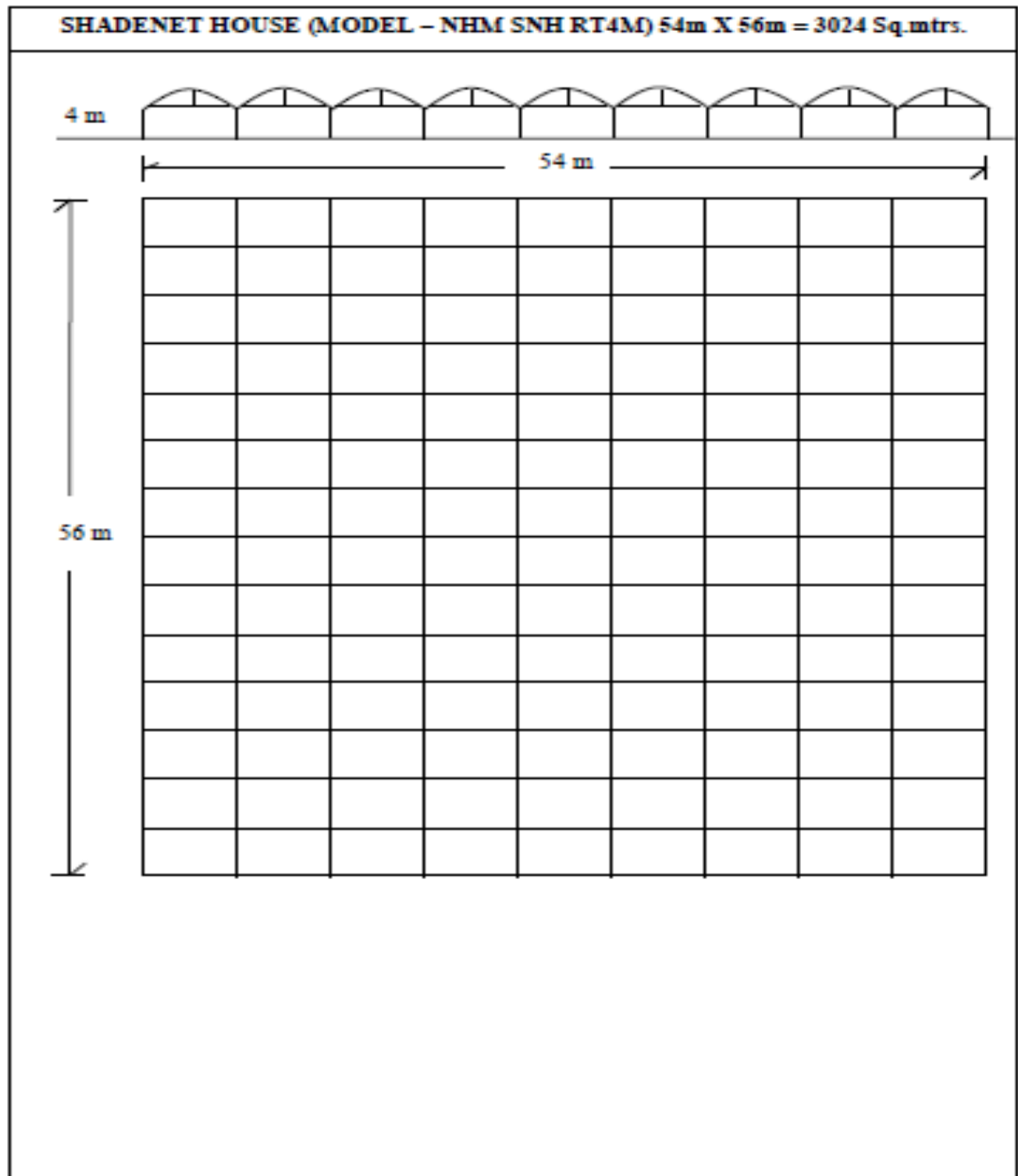
Design No.4.6 Shadenet house (RTSNH 4 M)

48m X 64 m = 3072 Sq.mtrs.

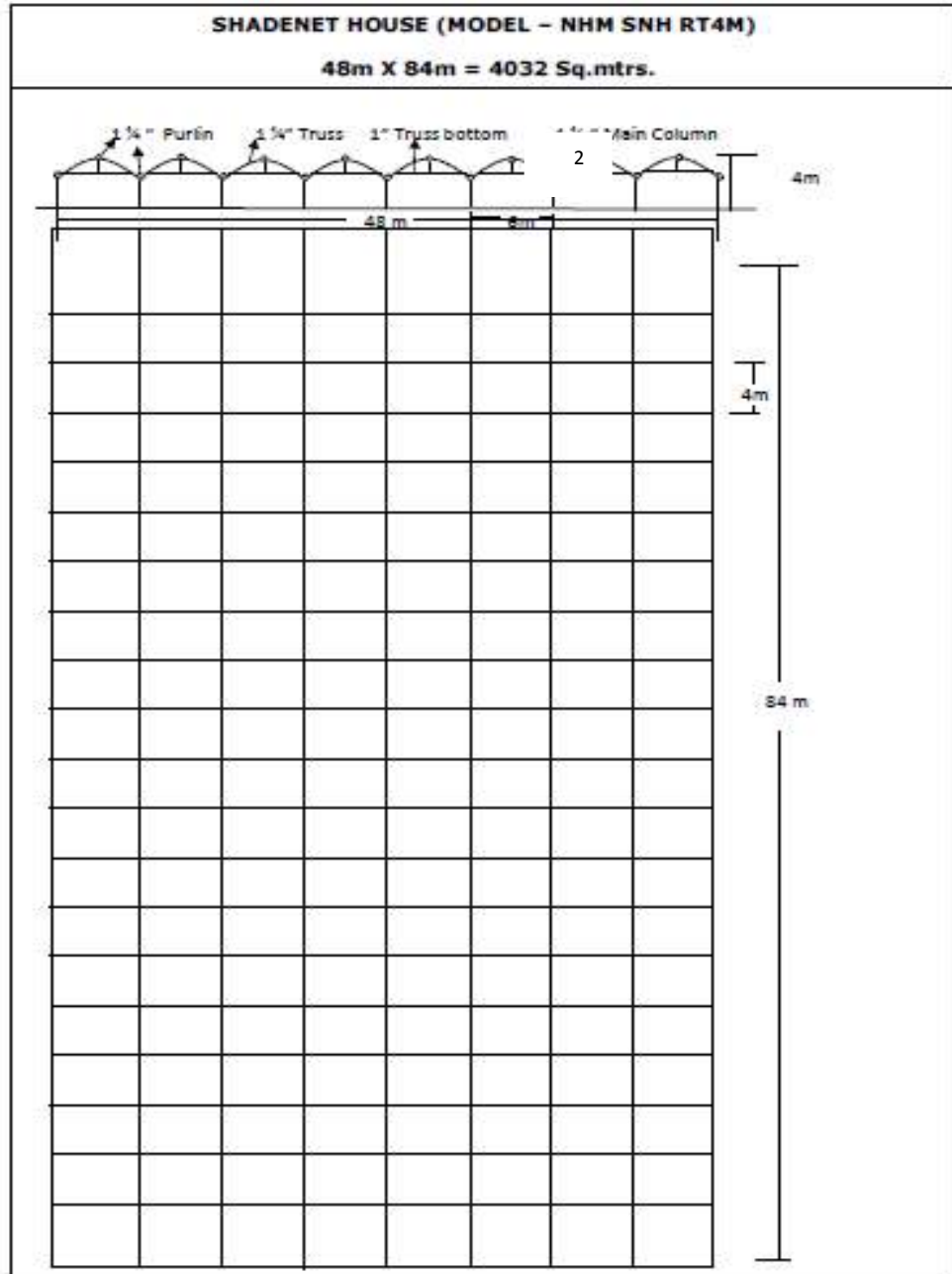
Design No.4.7 Shadenet house (RTSNH 4 M)

54m X 56 m = 3024 Sq.mtrs.

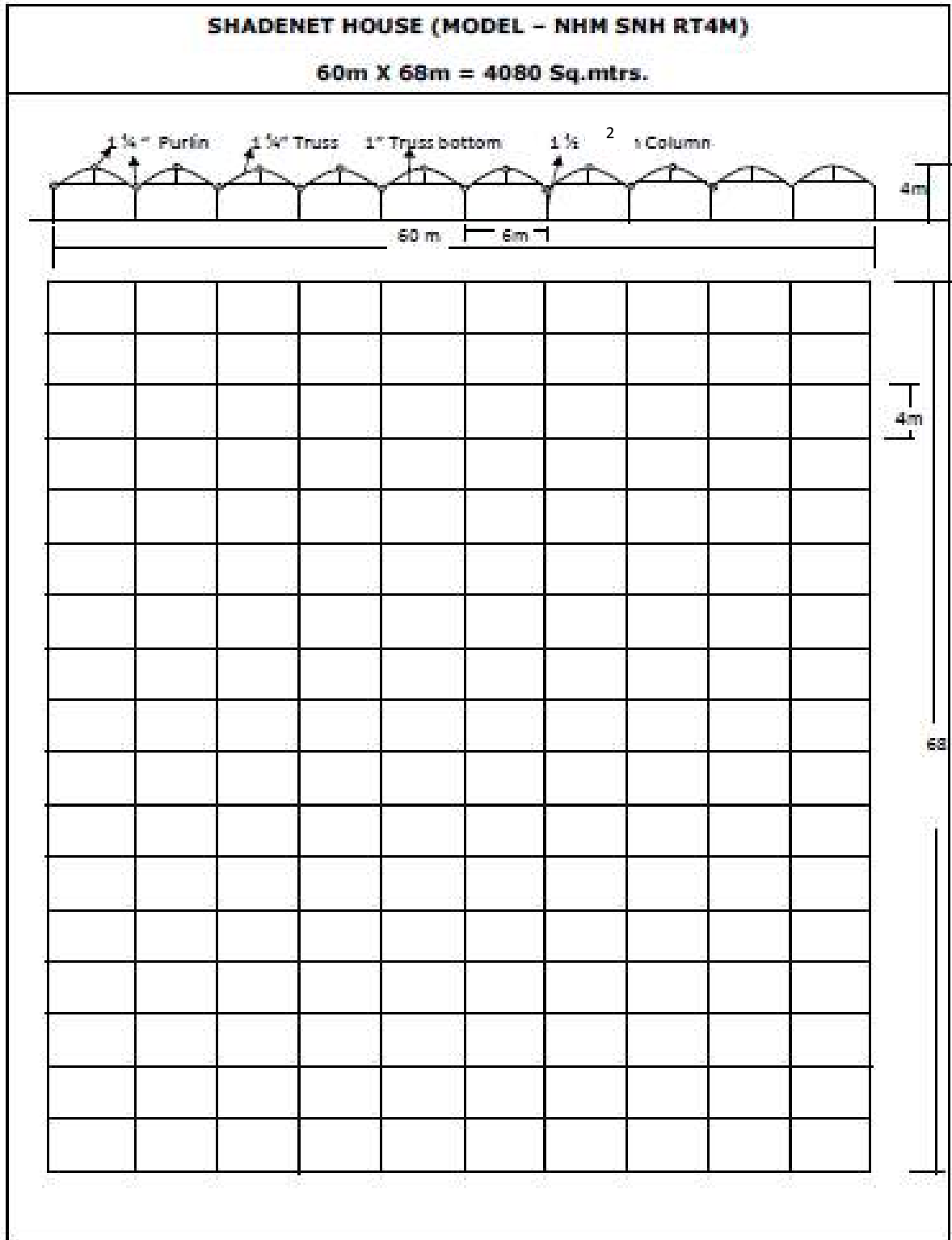
Design No.4.8 Shadenet house (RTSNH 4 M)

48 m X 84 m = 4032 Sq.mtrs.

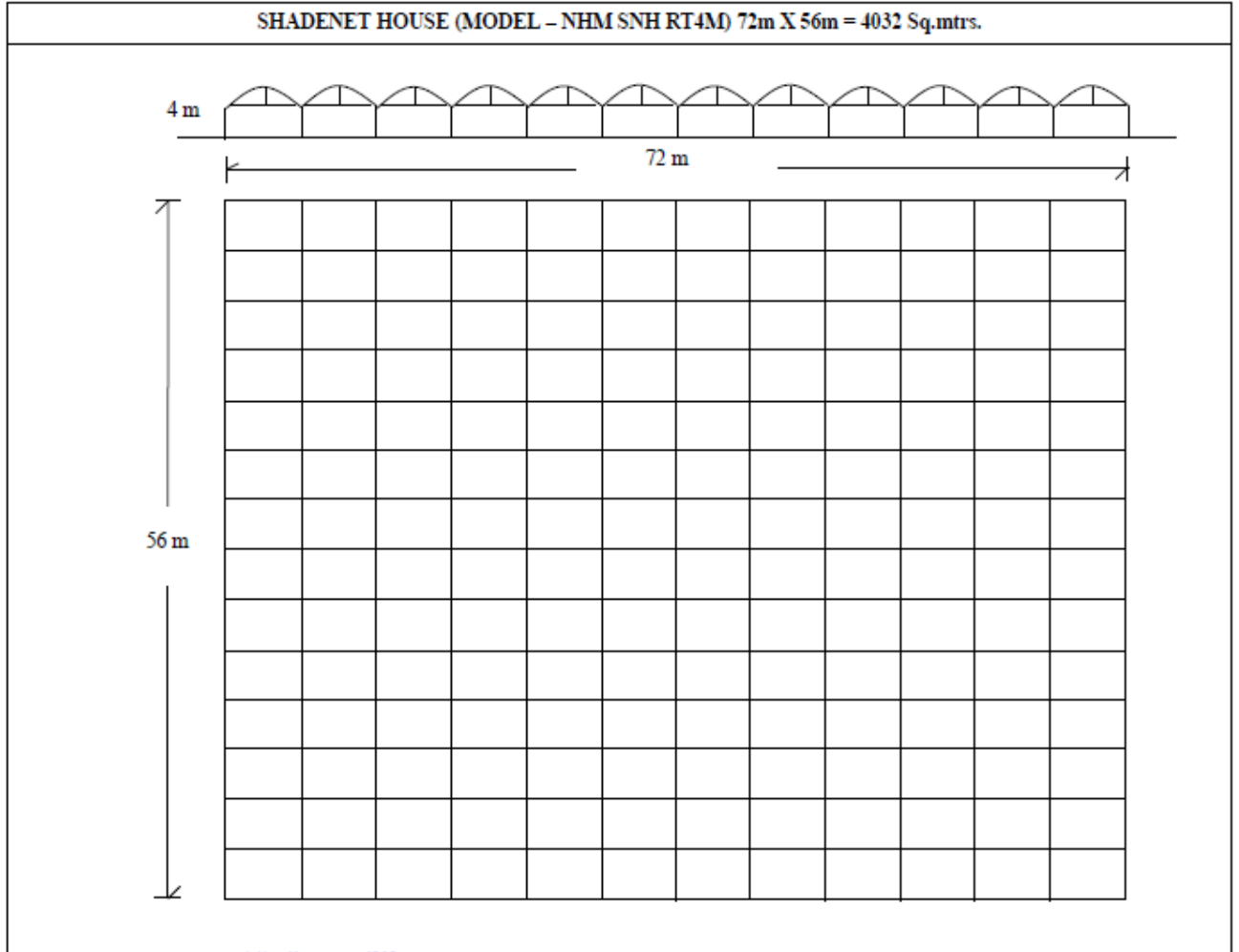
Design No.4.9 Shadenet house (RTSNH 4 M)

60 m X 68 m = 4080 Sq.mtrs.

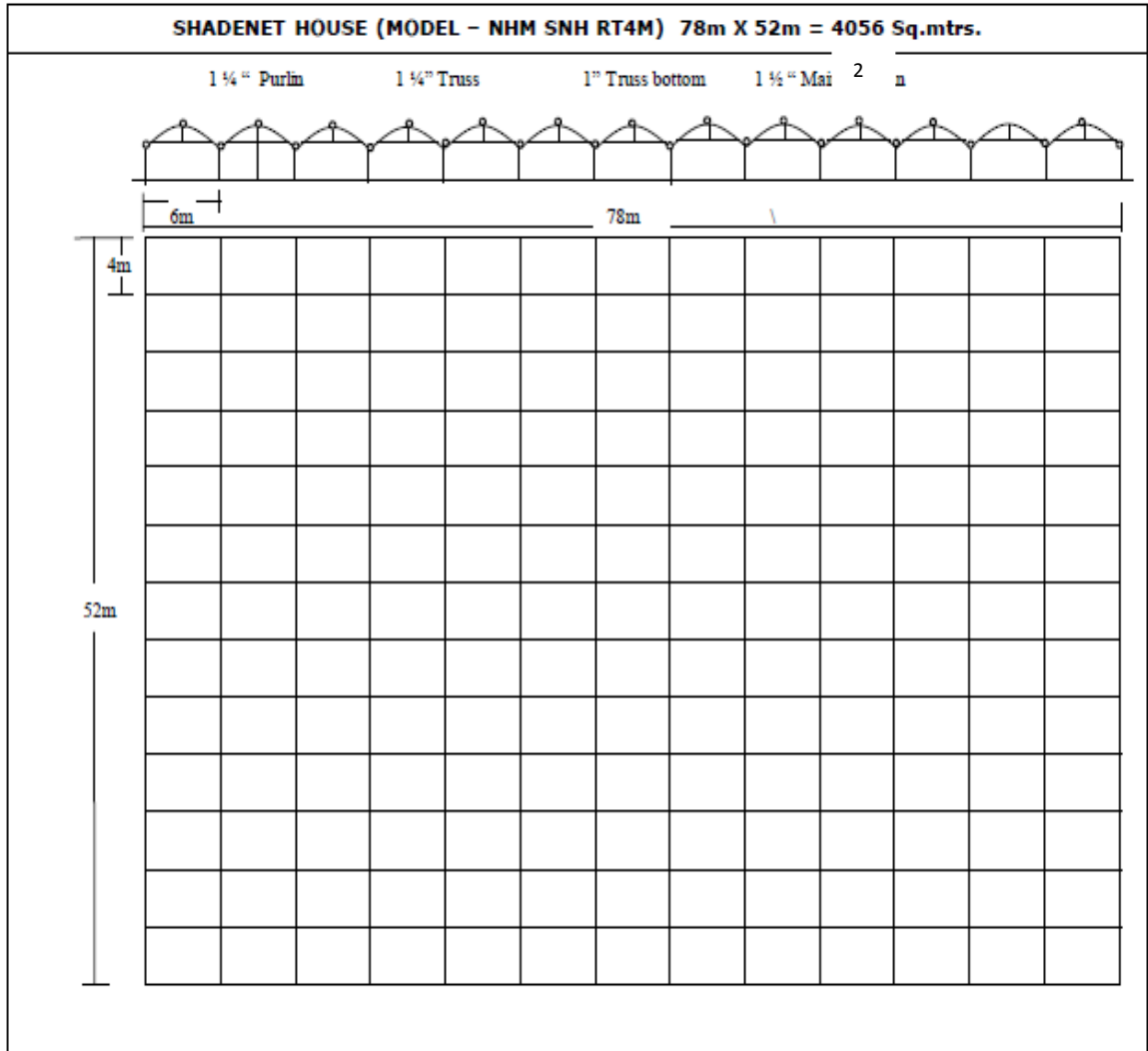
Design No.4.10 Shadenet house (RTSNH 4 M)

72 m X 56 m = 4032 Sq.mtrs.

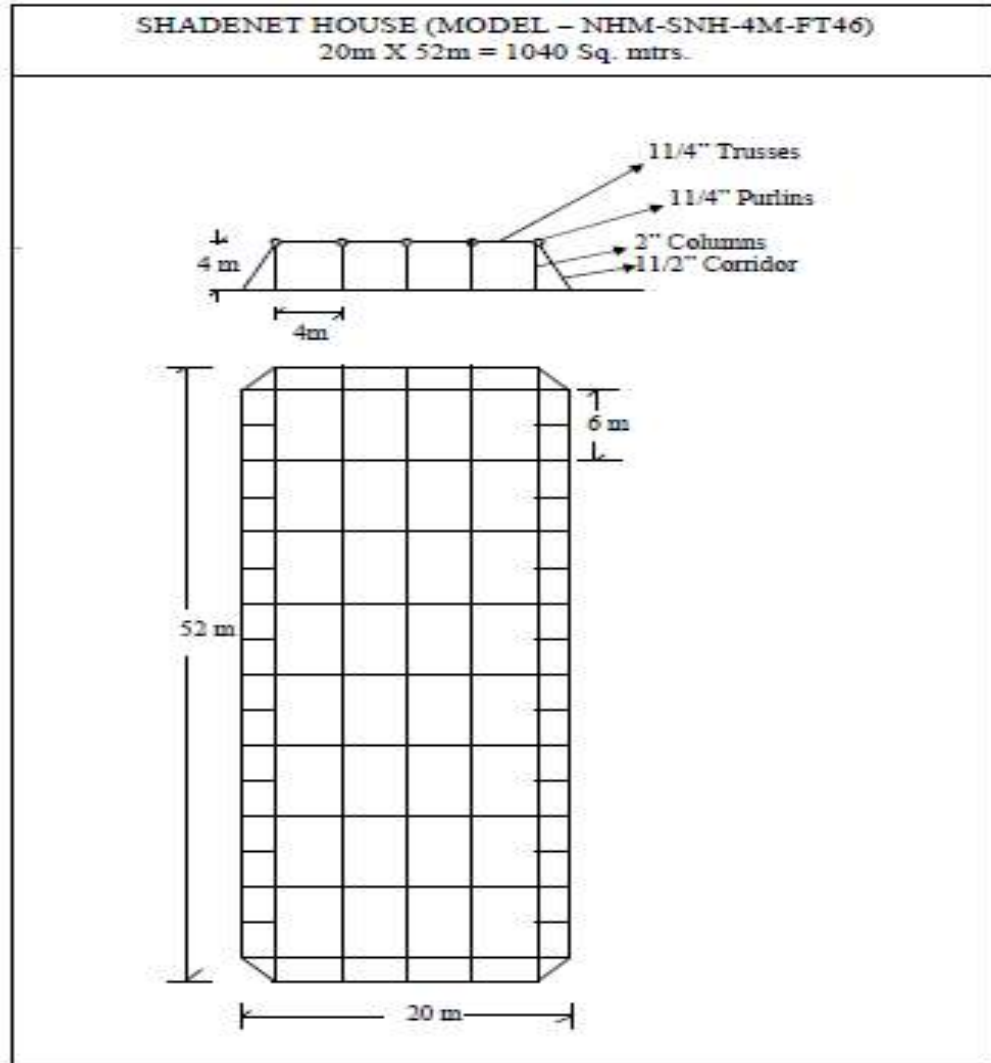
Design No. 4.11 Shadenet house (RTSNH 4 M)

78 m X 52 m = 4056 Sq.mtrs.

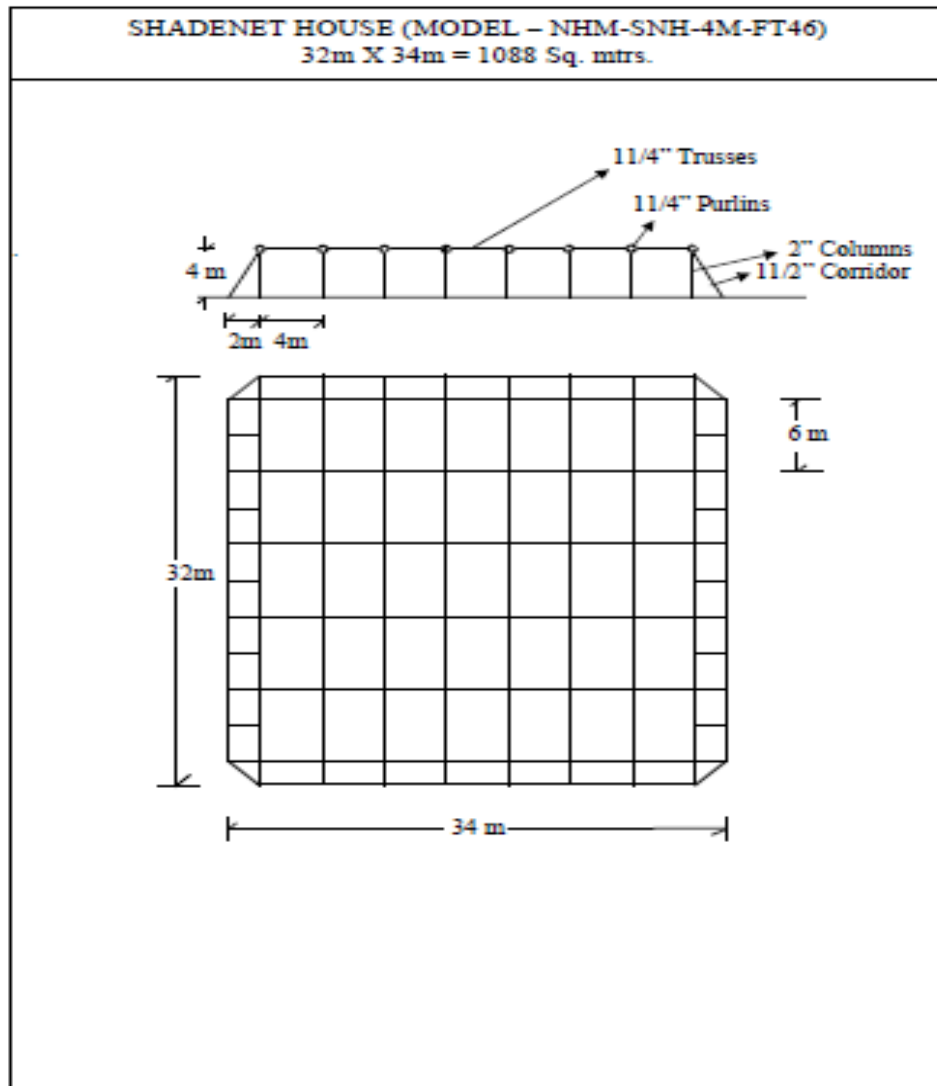
Design No. 5.1 Shadenet house (FTSNH 4 M)

20 m X 52 m = 1040 Sq.mtrs.

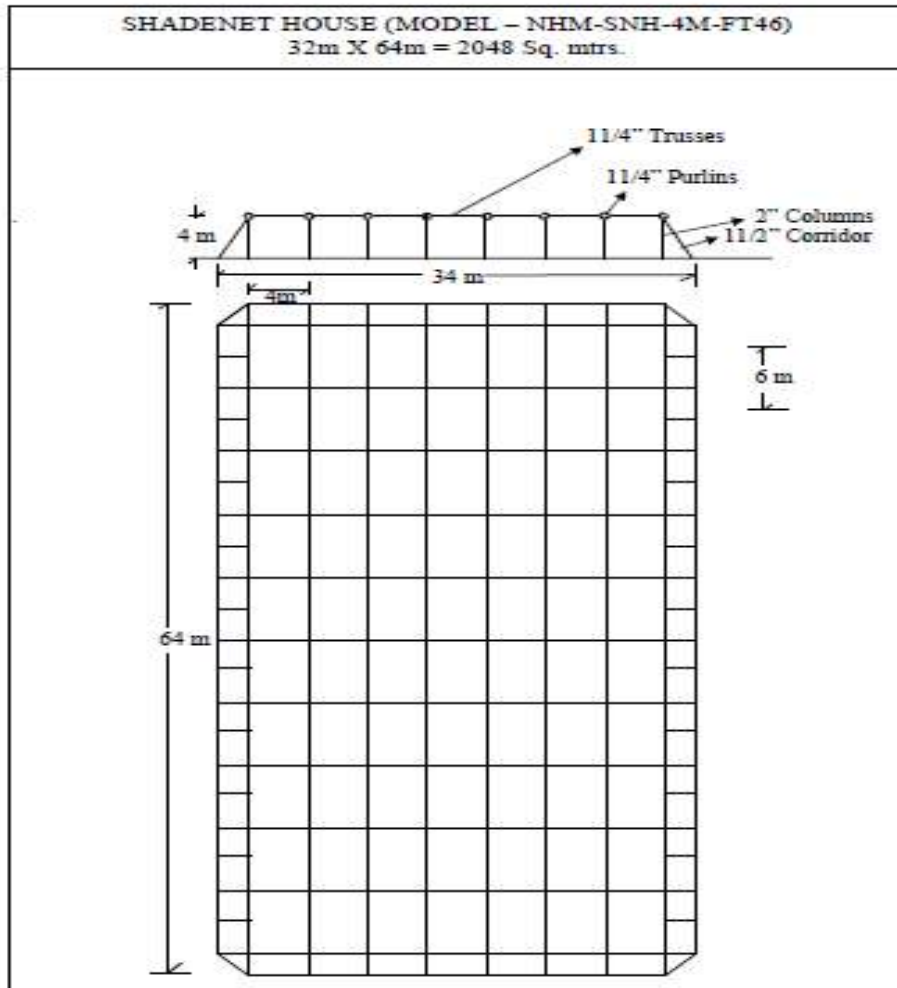
Design No. 5.2 Shadenet house (FTSNH 4 M)

32 m X 34 m = 1088 Sq.mtrs.

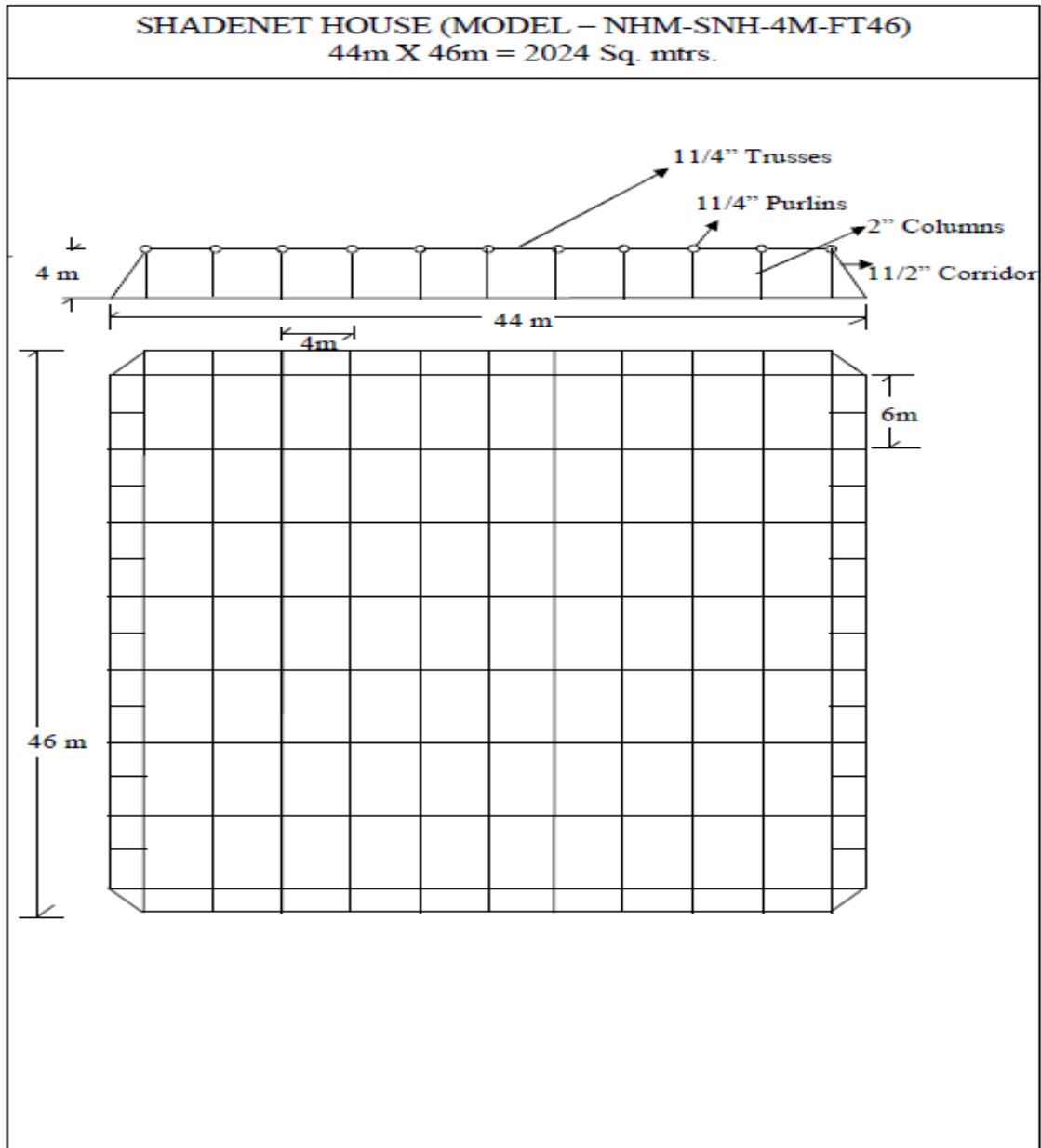
Design No. 5.3 Shadenet house (FTSNH 4 M)

32 m X 64 m = 2048 Sq.mtrs.

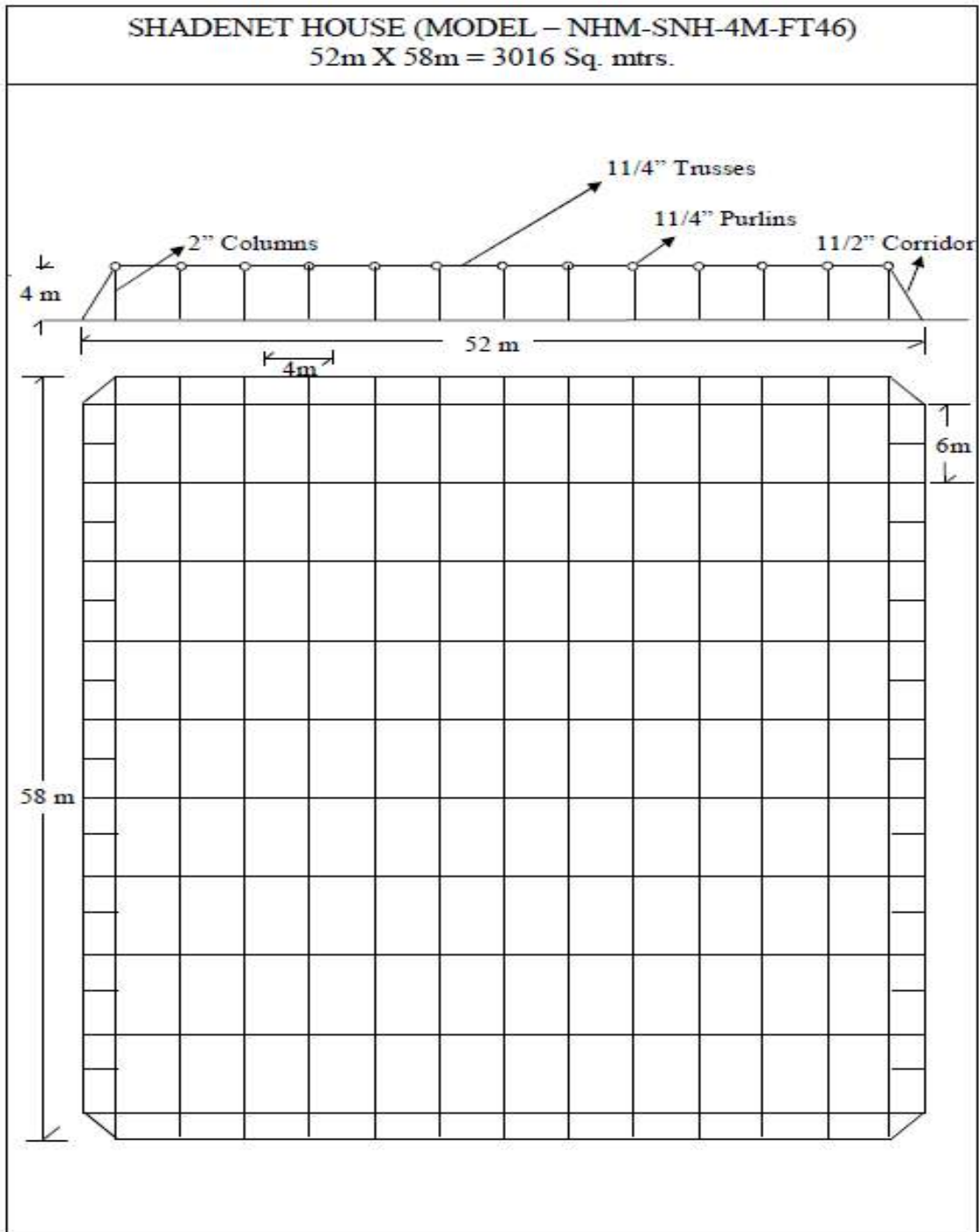
Design No. 5.4 Shadenet house (FTSNH 4 M)

44 m X 46 m = 2024 Sq.mtrs.

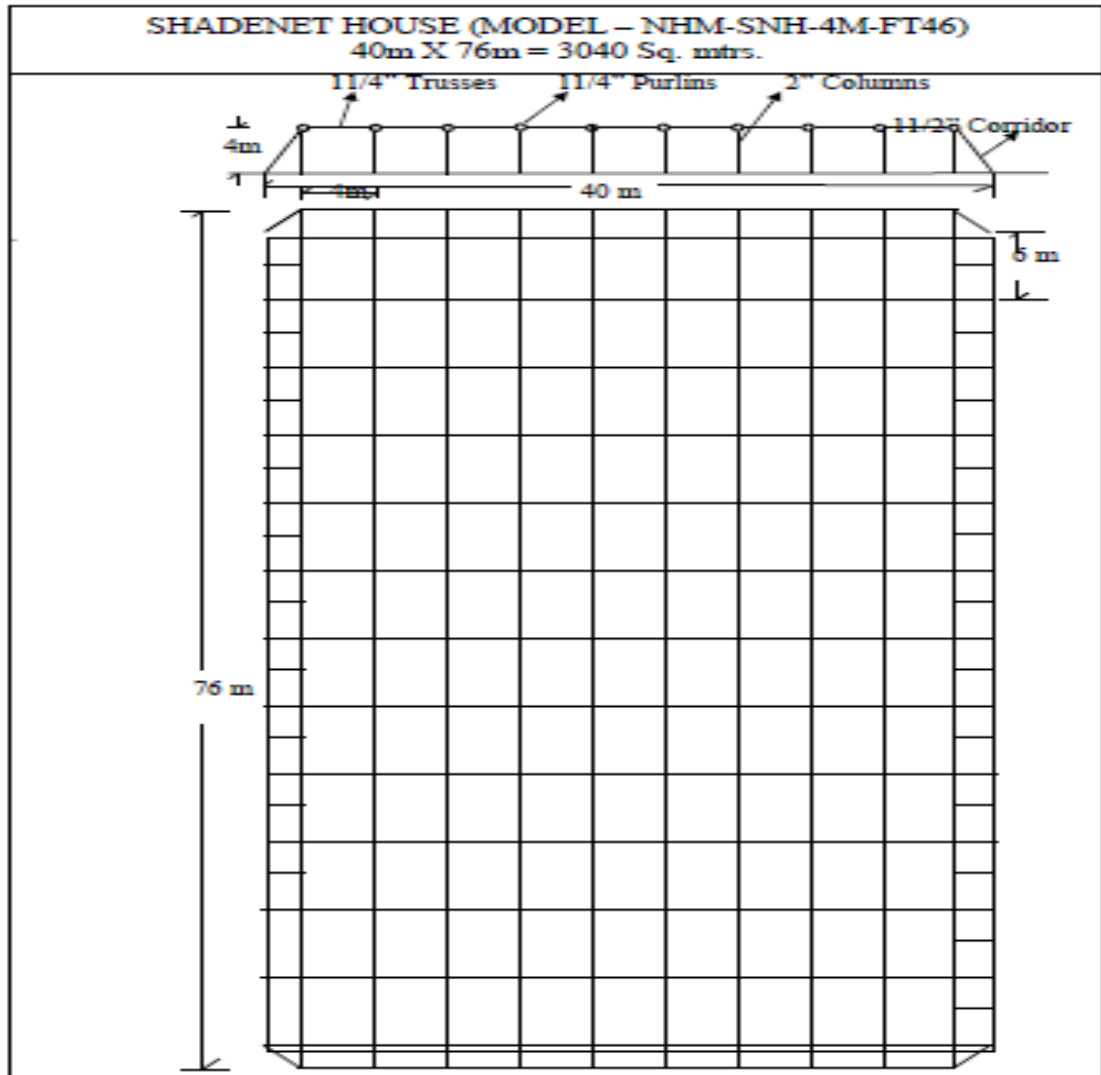
Design No. 5.5 Shadenet house (FTSNH 4 M)

52 m X 58 m = 3016 Sq.mtrs.

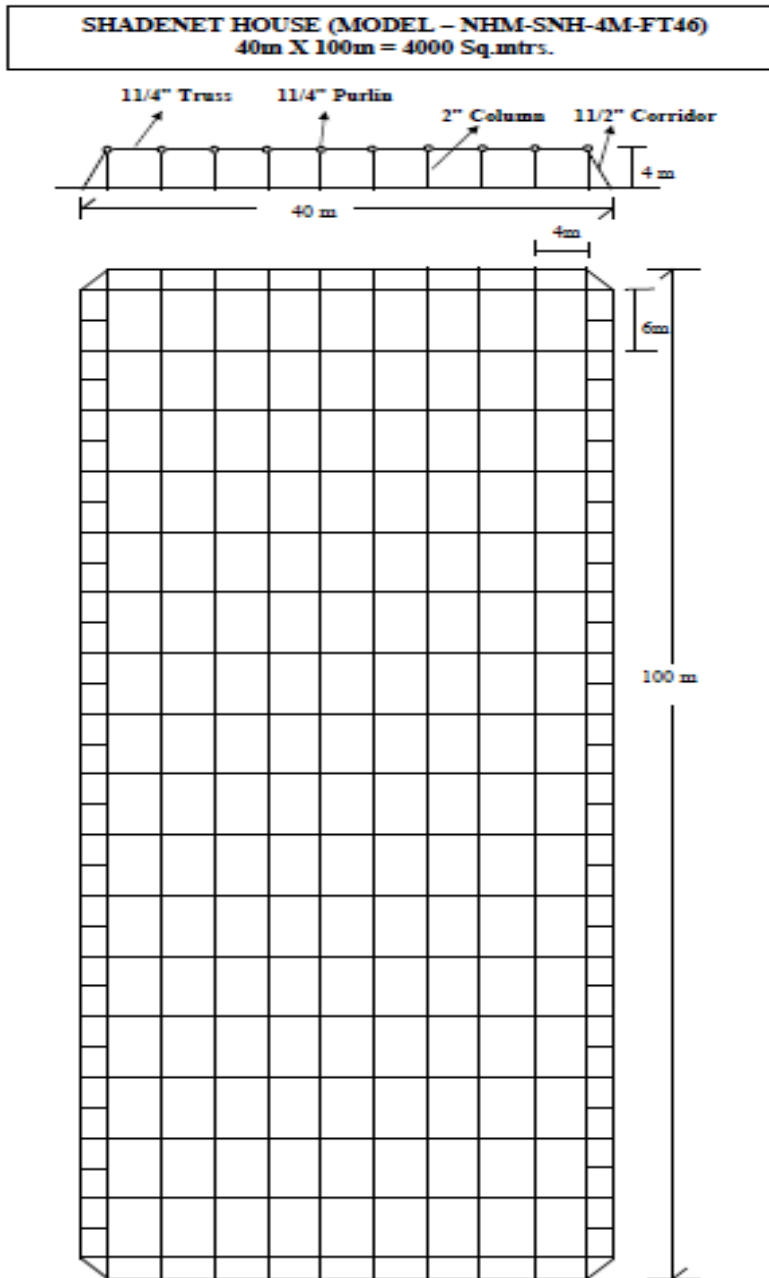
Design No. 5.6 Shadenet house (FTSNH 4 M)

40 m X 76 m = 3040 Sq.mtrs.

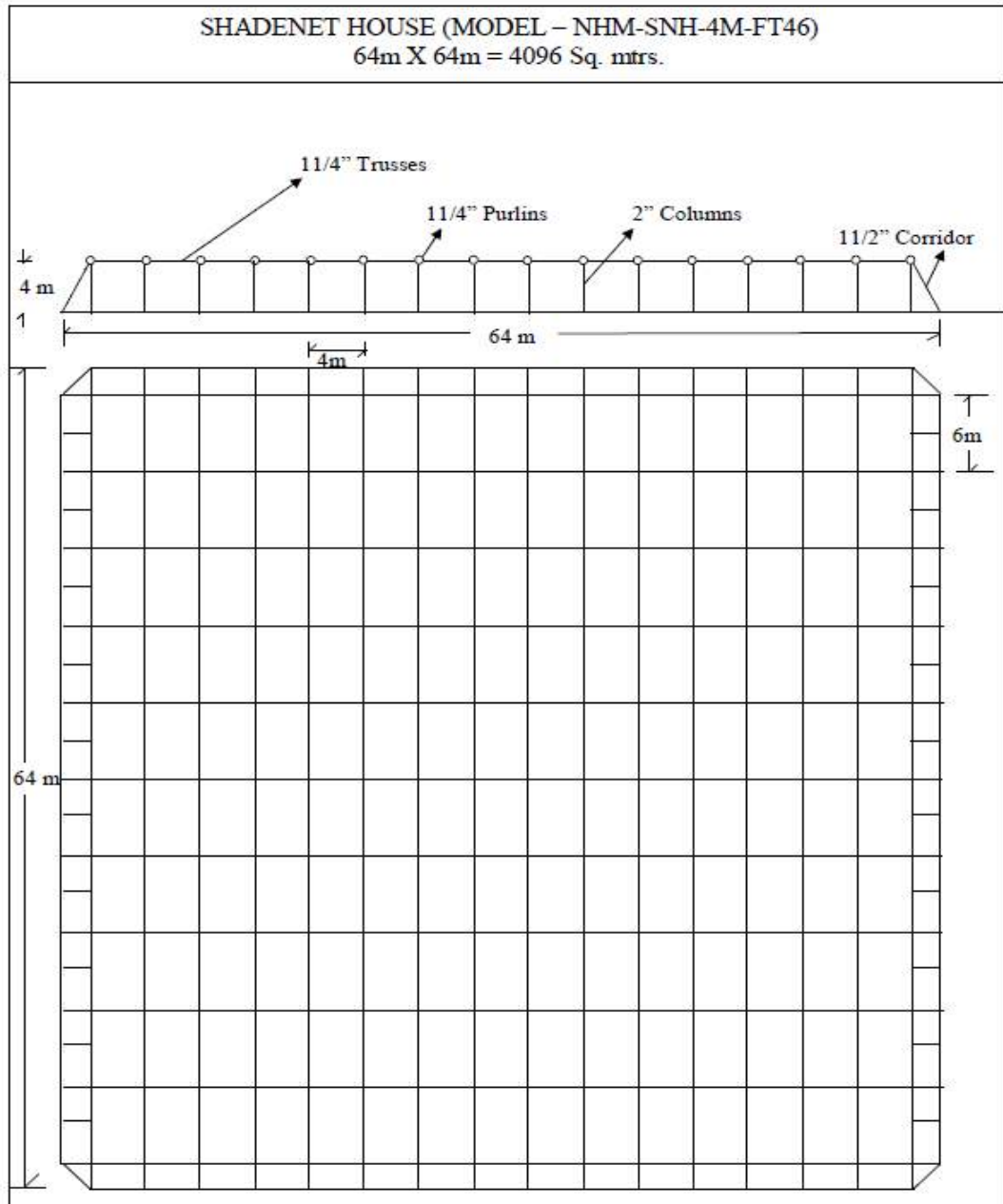
Design No. 5.7 Shadenet house (FTSNH 4 M)

40 m X 100 m = 4000 Sq.mtrs.

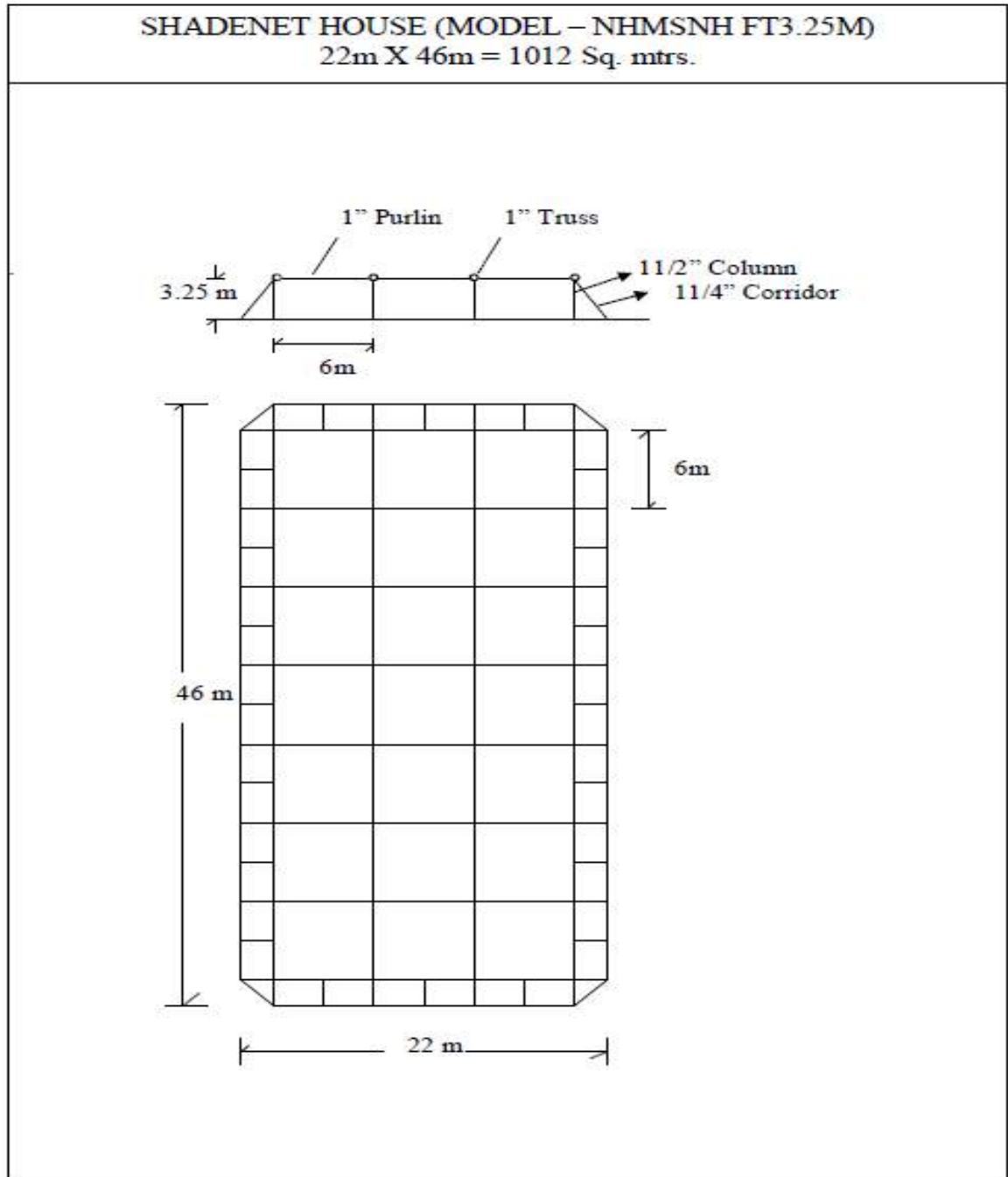
Design No. 5.8 Shadenet house (FTSNH 4 M)

64 m X 64 m = 4096 Sq.mtrs.

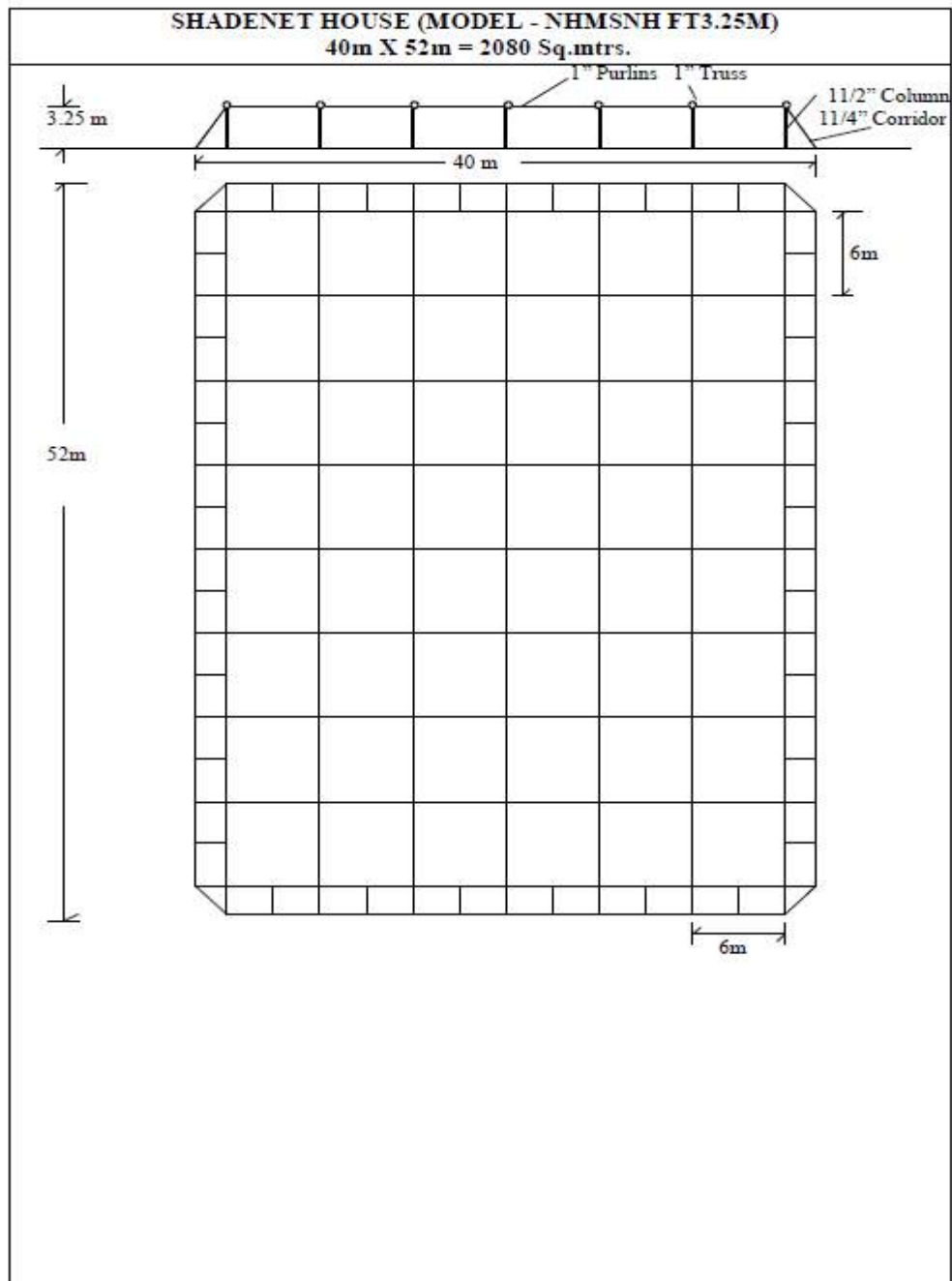
Design No. 6.1 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

22m X 46 m = 1012 Sq.mtrs.

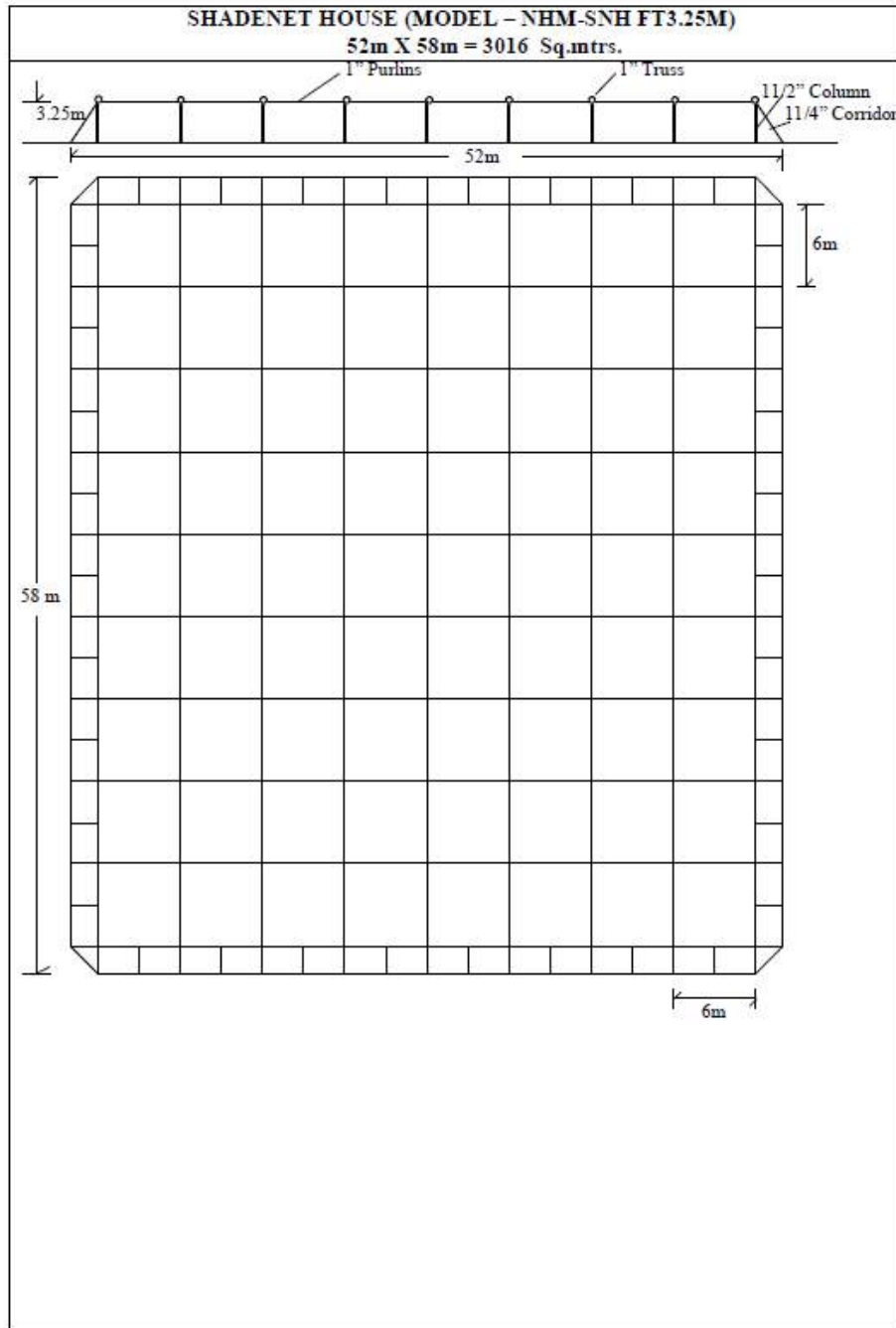
Design No. 6.2 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

40m X 52 m = 2080 Sq.mtrs.

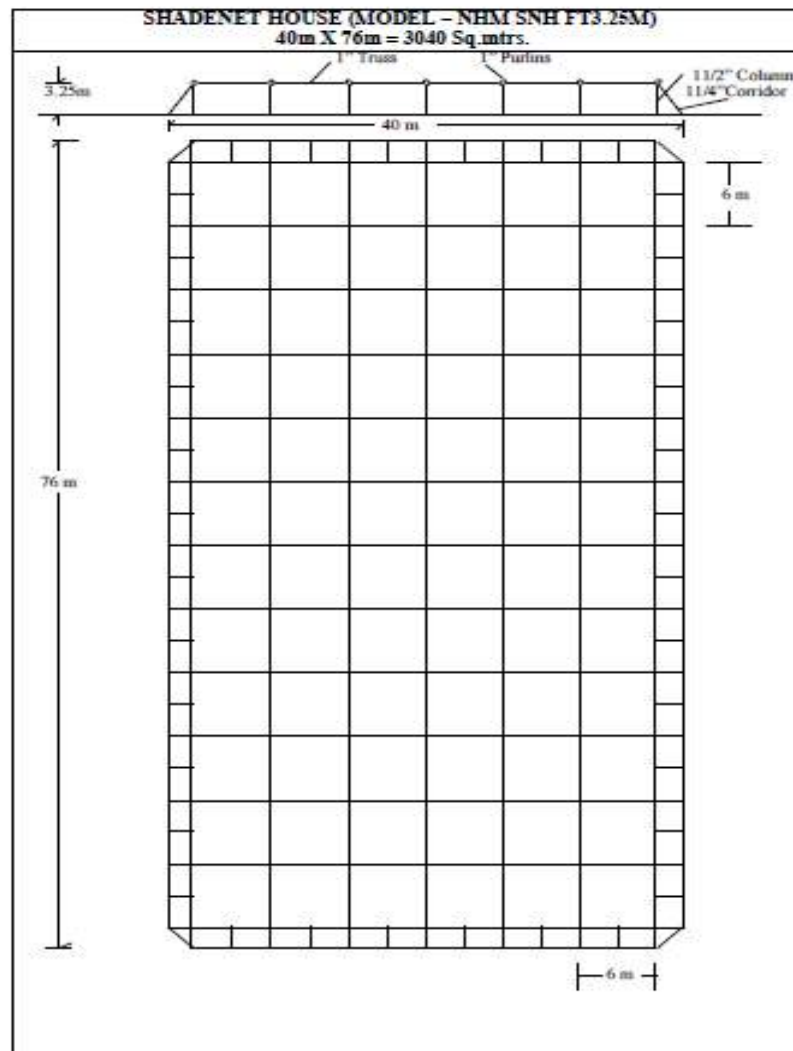
Design No. 6.3 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

52m X 58 m = 3016 Sq.mtrs.

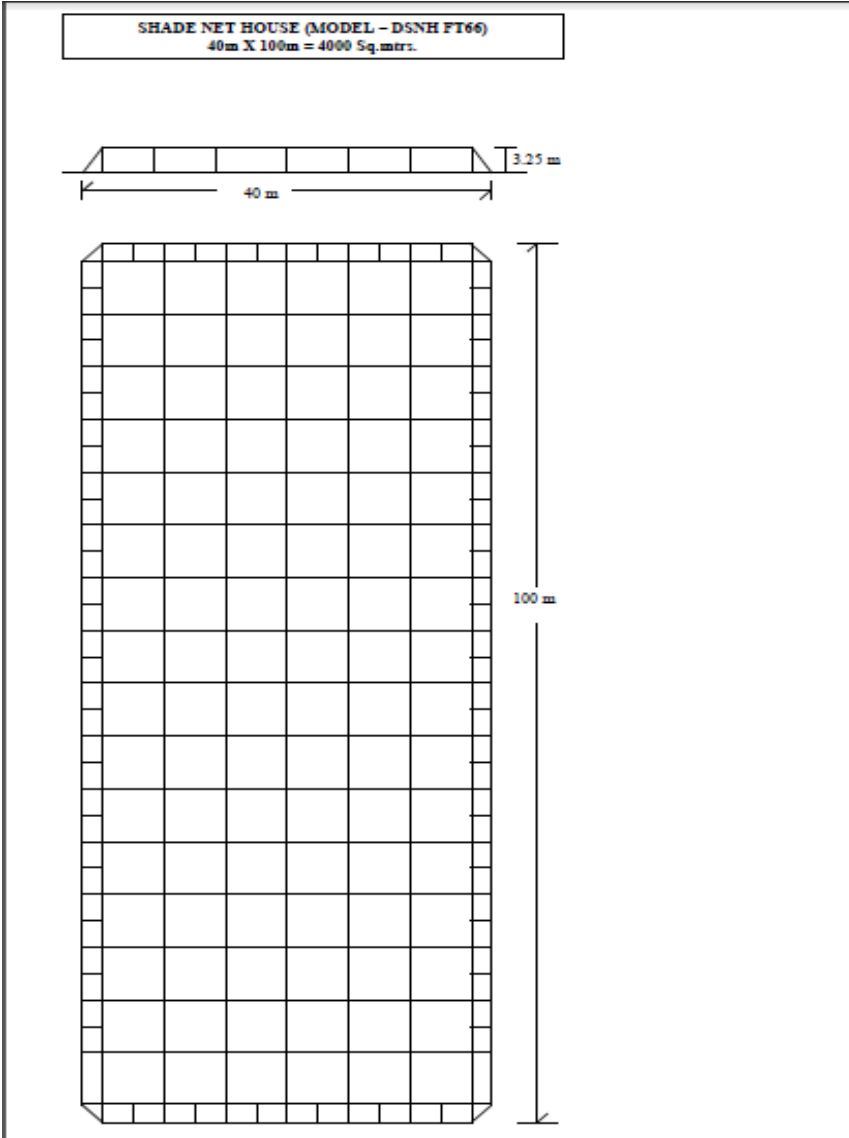
Design No. 6.4 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

40m X 76 m = 3040 Sq.mtrs.

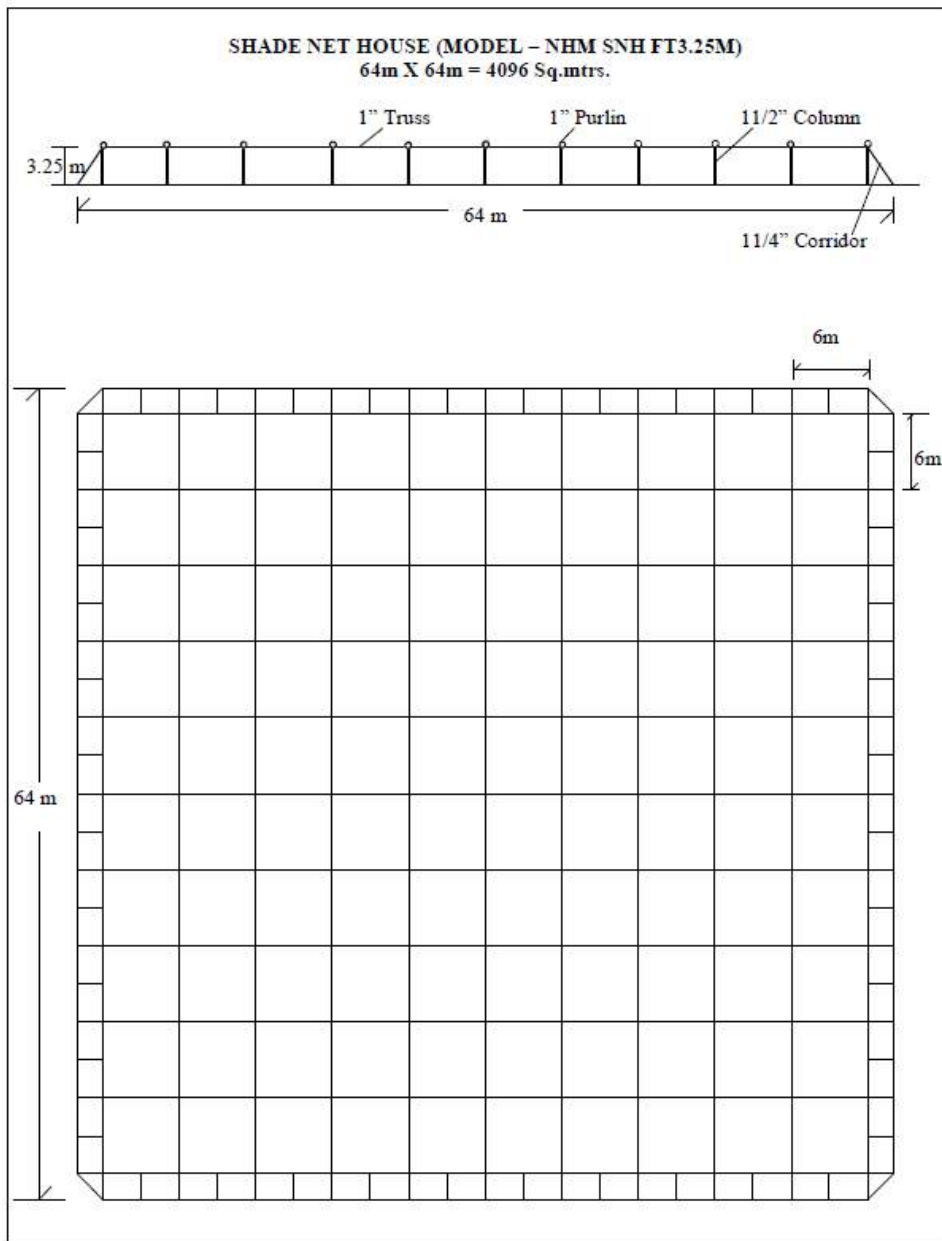
Design No. 6.5 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

40m X 100 m = 4000 Sq.mtrs

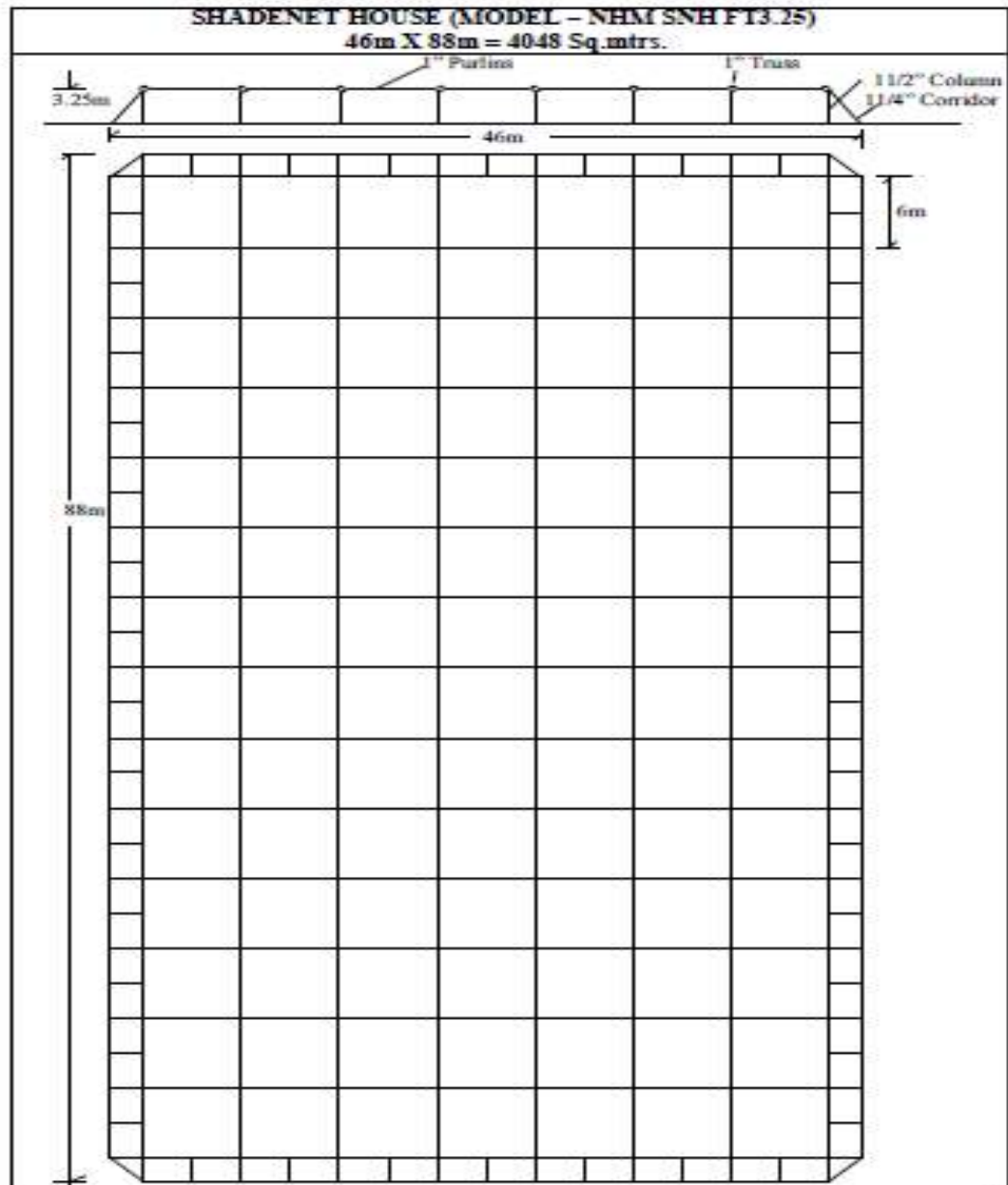
Design No. 6.6 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

64m X 64 m = 4096 Sq.mtrs.

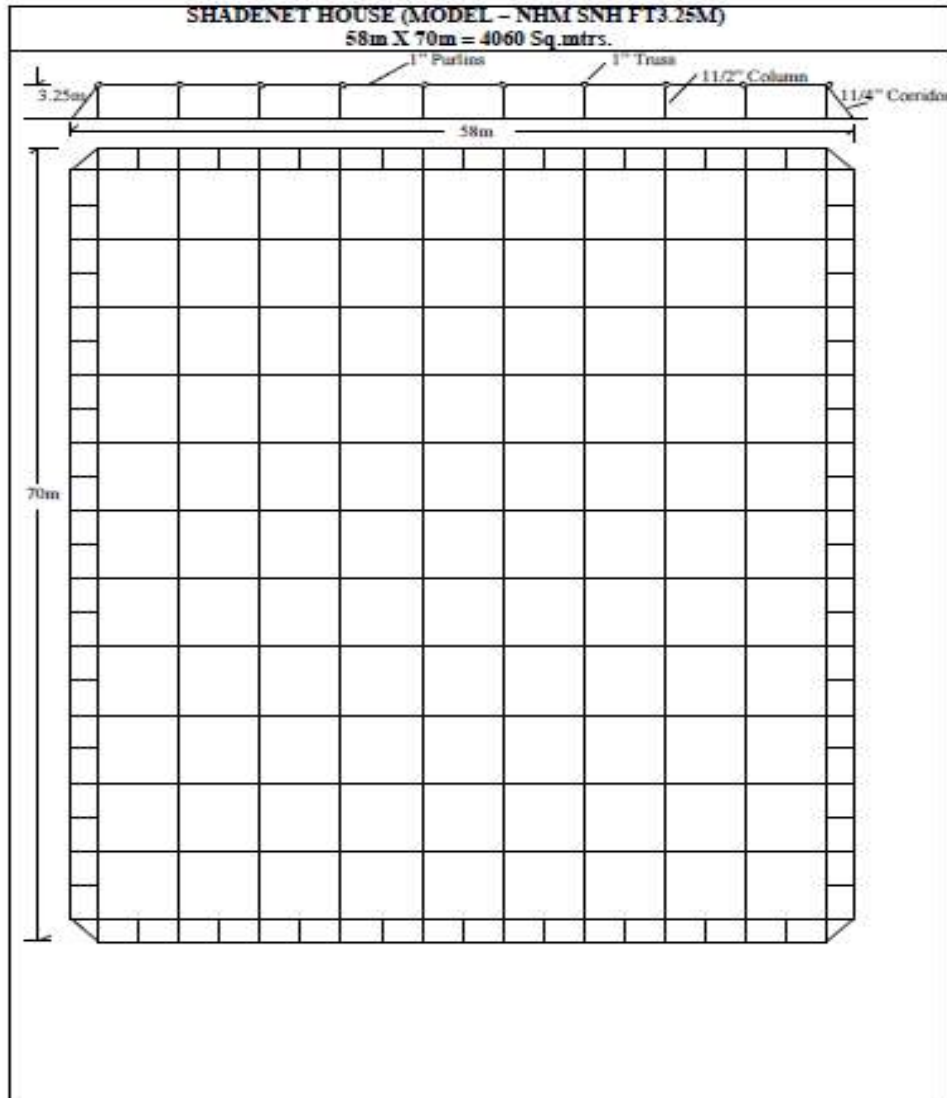
Design No. 6.7 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

46 m X 88 m = 4048 Sq.mtrs.

Design No. 6.8 Shadenet house (FTSNH 3.25 M)

58 m X 70 m = 4060 Sq.mtrs.

प्रपत्र-१

अर्ज

(हरितगृह /शेडनेटगृह/प्लॅस्टीक आच्छादन/प्लॅस्टीक टनेल/पक्षीरोधक व गारपीटरोधक जाळी/उच्च दर्जाचे लागवड साहित्य या प्रत्येक घटकासाठी स्वतंत्र अर्ज सादर करावा.)

ठिकाण-

दिनांक-

प्रति,

मा. जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,

विषय :- राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान/राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत सन..... या वर्षात
घटकाचा लाभ मिळण्याबाबत.

महोदय,

राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान/ राष्ट्रीय कृषि विकास योजने अंतर्गत सन मध्ये..... या घटकांकरिता अर्थसहाय्य मिळण्यासाठी अर्ज सादर करित आहे. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे असून अर्थसहाय्य मिळण्याबाबत विनंती आहे.

१. **लाभार्थ्याचे पूर्ण नाव :-**.....

मु.पो तालुका जिल्हा पिनकोड ..

मो. नंबर ई-मेल पत्ता

२. **लाभार्थी प्रकार**

(शेतकरी/महिला शेतकरी/शेतकरी गट/सहकारी संस्था/सार्वजनिक उपक्रम/शेतकरी उत्पादक संघ इ.)

३. **लाभार्थी वर्गवारी** (अनुसूचित जाती/अनुसूचित जमाती/सर्वसाधारण)

४. **प्रकल्प स्थळाचा पत्ता :-** सर्व्हे नं. (हिस्सा/
पोटहिस्सासह).....

मु.पो. तालुका जिल्हा पिनकोड

५. **लाभार्थीच्या बँक खात्याचा तपशील :-**

बँकेचे नाव शाखा :-

खाते नं. आयएफएससी कोड :

६. **अर्जासोबत जोडलेल्या कागद पत्राचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.**

(अर्जासोबत जोडलेल्या छायांकीत प्रती साक्षांकीत केलेल्या असाव्यात)

६.१. ७/१२ चा उतारा

६.२. ८-अ

६.३. स्थळदर्शक नकाशा

६.४. चतुःसिमा

६.५. बँक खाते पासबुक प्रथम पानाची छायांकीत प्रत

६.६. आधार कार्डची छायांकीत प्रत

६.७. संवर्ग प्रमाणपत्र (अ.जाती/अ.जमाती शेतक-यांसाठी)

६.८. हमी पत्र (प्रपत्र-३)

स्वाक्षरी

नाव :-

भ्रमणध्वनी क्र.:-

प्रपत्र-२
स्थळ पाहणी अहवाल

(संबंधीत कृषि सहाय्यक यांनी शेतक-यांच्या अर्ज प्राप्तीनंतर नियोजित प्रकल्प स्थळी व ८-अ मध्ये नमूद सर्व गट नं./सर्वे नं. मध्ये भेट देवून द्यावयाचा अहवाल)

श्री./श्रीमती..... मु.पो. ता.
जि. यांनी त्यांचे मालकीचे/भाडे कराराने घेतलेले स.नं./गट नं. मधील एकुण क्षेत्र(हे.आर.) पैकी चौ.मी. क्षेत्रावर हरितगृह/शेडनेटगृह या घटकाचा लाभ मिळण्यासाठी अर्ज केलेला आहे. सदरच्या नियोजित प्रकल्प स्थळाची दि. रोजी मी समक्ष जावून पाहणी केलेली असून प्रस्तावित प्रकल्प स्थळ हरितगृह/शेडनेटगृह या घटकाच्या मार्गदर्शक सूचनेनुसार हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीसाठी तांत्रिकदृष्ट्या योग्य आहे/नाही.

उपरोक्त लाभार्थ्याने अर्जासोबत सादर केलेल्या ८-अ मध्ये नमूद इतर गट नं./ सर्वे न मध्ये पाहणी केलेली असून सदर गट नं/ सर्वे नं. मध्ये हरितगृह/शेडनेटगृह अस्तित्वात आहे/नाही.

अस्तित्वात असलेले हरितगृह/शेडनेटगृह ग. नं. / सर्वे नं. असून त्याचे क्षेत्रफळ चौ.मी. आहे. सदर हरितगृहासाठी/शेडनेटगृहासाठी यापूर्वी योजनेतून अर्थसहाय्य देण्यात आलेले आहे/ नाही.

(स्वाक्षरी)
कृषि सहाय्यक

नाव:-

सज्जा:-

ता.:-

जि.:-

(कृषि सहाय्यक यांनी मार्गदर्शक सूचनेतील हरितगृह किंवा शेडनेटगृहासाठी जागेची निवड या बाबतच्या सविस्तर सूचनांचा अवलंब करुन उपरोक्त स्थळ तपासणी अहवाल द्यावा.)

प्रपत्र-३
हमीपत्र

(हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी/लागवड साहित्य या प्रत्येक घटकासाठी स्वतंत्ररित्या देण्यात यावे)
मी/आम्ही

श्री./श्रीमती.....

मु.पो..... ता..... जि..... हमीपत्र लिहून देतो/देते की,

१.शेडनेटगृहाच्या/हरितगृहाच्या उभारणीसाठी/लागवड साहित्यासाठी यापूर्वी मी/आम्ही राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान, राष्ट्रीय बागवानी मंडळ तसेच इतर योजनेमधून खालील प्रमाणे लाभ घेतलेला आहे.

राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान (NHM)/राष्ट्रीय बागवानी मंडळ (NHB)/आत्मा/आर.के.व्ही.वाय./जलसुधार प्रकल्प/कोरडवाहू शेती विकास प्रकल्प/इतर संस्था-यंत्रणा यांचेकडून आत्तापर्यंत घेतलेल्या लाभाचा तपशील

अक्र	लाभ घेतलेल्या घटकाचे नाव	यापूर्वी घेतलेल्या लाभाचा तपशील			
		क्षेत्र (चौ.मी.)	वर्ष	योजना	रक्कम रु.
१	हरितगृह उभारणी				
२	शेडनेटगृह उभारणी				
३	हरितगृहामध्ये फुलपिकांचे/भाजीपाला पिकाचे लागवड साहित्य				
४	शेडनेटगृहामध्ये फुलपिकांचे लागवड साहित्य				

- २)सन ----- मध्ये मी/आम्ही चौ.मी. क्षेत्रावर शेडनेटगृह/हरितगृह उभारणीसाठी /लागवड साहित्यासाठी प्रकल्प प्रस्ताव जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, यांचेकडे सादर करित आहे/आहोत.
- ३) माझ्याकडे/आमच्याकडे कायमस्वरुपी सिंचन सुविधा तसेच विद्युत पुरवठ्याची सोय आहे.
- ४) मी/आम्ही संरक्षित शेती योजनेच्या शासनाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना/तांत्रिक निकषानुसार प्रकल्प पूर्ण करील/करु.
- ५) हरितगृह/ शेडनेटगृहाचा दुरुपयोग होणार नाही याची संपूर्ण जबाबदारी माझी/आमची राहिल.
- ६) हरितगृह/शेडनेटगृहाची नैसर्गिक आपत्ती अथवा इतर कारणांनी नुकसान झाल्यास शासनाकडे नुकसान भरपाई मागणार नाही.
- ७) मी/आम्ही हरितगृह/शेडनेटगृह बाबतचे प्रशिक्षण..... या ठिकाणी दि. ते या कालावधीत पूर्ण केलेले आहे.(सोबत प्रशिक्षण पूर्ण केल्याबाबतचे प्रमाणपत्र जोडावे).
- ८) अर्थसहाय्य मंजूर करणा-या अधिका-यांच्या पुर्वपरवानगी शिवाय मी/आम्ही संपूर्ण प्रकल्पाची किंवा त्याच्या काही भागाची जागा बदलणार नाहीत किंवा प्रकल्पाच्या लक्षणीय भागाची विल्हेवाट लावणार नाही.
- ९) प्रकल्पाच्या कामकाजाची कोणत्याही वेळेस तपासणी करणे व त्यासाठी प्रकल्पाच्या आवारात प्रवेश करणे यासाठी मला/आम्हास अर्थसहाय्य मंजूर करणारे अधिकारी, अनुदान अदा करणारे अधिकारी, राज्यशासन व त्यांनी प्राधिकृत केलेली व्यक्ती यांना प्रतिबंध करणार नाही तसेच त्यांनी या प्रकल्पाशी संबंधित कागदपत्रे, नोंदवह्या, पुस्तके व हिशोबाच्या कागदपत्रांची तपासणी करण्यासाठी व त्याच्या प्रती देण्यास प्रतिबंध करणार नाही.
- १०) यदाकदाचीत माझ्या/आमच्याकडून खोटी, चुकीची किंवा अपुर्ण माहिती दिल्याचे आढळून आल्यास, **हरितगृह/ शेडनेटगृह व हरितगृह/शेडनेटगृहामधील लागवड साहित्य हा घटक** राबविण्याबाबतच्या योजनेअंतर्गत कोणत्याही अटी व शर्तीचा भंग केल्यास तसेच दिलेल्या अनुदानाचा गैरवापर केल्याचे आढळून आल्यास मला/आम्हास माझे/आमचे म्हणणे मांडण्याची संधी दिल्यानंतर आवश्यकता भासल्यास मला/आम्हाला दिलेल्या अर्थसहाय्याची पूर्ण रक्कम अथवा त्याचा हिस्सा अर्थसहाय्य अदा केल्याच्या दिनांकापासून शासन निर्धारित करील त्या दराने व पद्धतीने वार्षिक व्याजासह वसूल करू शकतील याची मला/आम्हाला जाणीव आहे. त्याप्रमाणे मी/आम्ही ते अनुदान परत करू त्याबद्दल आमची काहीही तक्रार राहणार नाही.

- ११) शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या अटी व शर्ती माझ्यावर/आमच्यावर बंधनकारक राहतील याची मला/आम्हास जाणीव आहे व त्याचे मी/आम्ही पालन करीन/करु. प्रकल्पाच्या ठिकाणी नामफलक लावून त्यावर ठळक अक्षरात “ **एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाच्या अर्थसहाय्याने**” असे नमूद करु याची मी/आम्ही हमी देतो.
- १२) उपरोक्त योजनेतर्गत मिळणा-या अर्थसहाय्याचा प्रकार हा प्रोत्साहनात्मक असल्यामुळे देय किंवा उपलब्ध होणारे अनुदान मला/आम्हास मान्य असेल व त्यासाठी मी न्यायालयात कोणत्याही प्रकारचा दावा दाखल करणार नाही.
- १३) वरीलप्रमाणे सादर केलेली माहिती खरी व बरोबर असून ती खोटी व चुकीची आढळून आल्यास मला अदा करण्यात आलेल्या अर्थसहाय्याची पूर्ण रक्कम अथवा त्याचा हिस्सा अर्थसहाय्य अदा केल्याच्या दिनांकापासून महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे, महाराष्ट्र राज्य निर्धारित करेल त्या दराने व पध्दतीने वार्षिक व्याजासह वसूल करू शकतील याची मला/आम्हास जाणीव असून ते माझ्या/आमच्यावर बंधनकारक राहिल.

**लाभार्थीची/लाभार्थ्यांच्या स्वाक्षरी/स्वाक्ष-या
(नाव व पत्यासह)**

वरीलप्रमाणे सादर केलेली माहिती खरी आहे.

साक्षीदार क्र. १

पत्ता.....स्वाक्षरी.....

साक्षीदार क्र. २

पत्ता.....स्वाक्षरी.....

प्रपत्र-४
पूर्वसंमती पत्र

(राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत हरितगृह/शेडनेटगृह/लागवड साहित्य या घटकासाठी द्यावयाच्या पूर्वसंमती पत्राचा नमूना)

जा.क्र. -----
कार्यालय - जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी, ---
जिल्हा -----
दिनांक - / /

प्रति,
श्री/श्रीमती-----
मु.पो.----- तालुका ----- जिल्हा -----

आपल्या दिनांक ----- रोजीच्या अर्जाप्रमाणे आपले नावावर ८-अ प्रमाणे हे क्षेत्र असून यापैकी सर्व्हे नं./गट नं. ----- मधील हे क्षेत्रावर हरितगृह (उच्च तंत्रज्ञान हरितगृह/नैसर्गिक वायुवीजन हरितगृह) Model----- /शेडनेटगृह Model----- उभारणीसाठी/लागवड साहित्यासाठी राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियानांतर्गत पूर्वसंमती देण्यात येत आहे. आपण सादर केलेल्या हमीपत्रात या पूर्वी ----- या घटकासाठी ----- चौ.मी. क्षेत्रासाठी लाभ घेतल्याचे नमूद केलेले आहे. मार्गदर्शक सूचनांनुसार व आपल्या मागणीनुसार आता ----- या घटकासाठी ----- चौ.मी. क्षेत्रासाठी पूर्वसंमती देण्यात येत आहे. सादरचे पूर्वसंमतीपत्र दिल्याच्या तारखेपासून पंधरा दिवसांच्या आत आपण प्रकल्पाचे काम सुरु करावे. पंधरा दिवसात प्रकल्पाचे काम सुरु न केल्यास आपणास दिलेली पूर्वसंमती रद्द करण्यात येईल. तसेच तीन महिन्यांच्या आत हरितगृह/शेडनेटगृहाचे काम पुर्ण करून अनुदान मागणीचा परिपूर्ण प्रस्ताव तालुका कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयात सादर करावा. हरितगृह/शेडनेटगृह अनुदान मागणी प्रस्ताव दोन महिन्यात सादर न केल्यास आपणास अनुदान मागणीचा हक्क राहणार नाही याची नोंद घ्यावी.

आपण उभारणी करू इच्छित असलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या मॉडेलनुसार उभारणी करण्यासाठी आवश्यक असलेल्या साहित्याचे तांत्रिक निकष, अनिवार्य साहित्याची यादी व आराखडा सोबत जोडले आहे. उभारणीसाठी वापरावयाचे साहित्य सोबत जोडलेल्या तांत्रिक निकषाप्रमाणे, व **BIS** मानांकित असेल तरच आपला प्रस्ताव अनुदानासाठी पात्र राहिल याची नोंद घ्यावी. आपला प्रस्ताव मंजूर झाल्यास आपणास शासन निर्णयानुसार (मार्गदर्शक सुचना व मंजूर मापदंड इत्यादी) अनुज्ञेय अनुदान निधी उपलब्धतेनुसार मंजूर करण्यात येईल. तसेच सादरचे अनुदान आपल्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येईल. आपल्या प्रकल्प प्रस्तावास मंजूरी देणे, देय अनुदानाची रक्कम/देय कालावधी इत्यादी बाबी ठरविण्याचा अंतिम अधिकार शासनाचा राहिल.

सोबत:

१. आराखडा (Design)
२. अनिवार्य साहित्याची यादी (सिंचनासाठी कंट्रोल हेडसह)
३. General Specifications
४. Specifications of GI Pipes
५. Specifications of other Items
६. Specifications of climate control equipments (CCPH मॉडेलसाठी फक्त)
७. नोंदणीकृत सेवा पुरठादारांची यादी

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी,
जिल्हा -----

प्रपत्र-५

बंधपत्र

(पूर्वसंमती पत्र घेतांना शेतक-यांने भरुन द्यावयाचे बंधपत्र)

मी/आम्ही श्री./श्रीमती मु.पो.
ता. जि. या बंधपत्राद्वारे लिहून देतो की, पूर्वसंमती पत्र घेतेवेळी शोडनेटगृह/हरितगृह/ लागवड साहित्य या घटकांच्या मार्गदर्शक सूचना, अटी/शर्ती, आराखडा, तांत्रिक निकष इ.बाबी मला/आम्हाला समजावून सांगण्यात आलेल्या आहेत. पूर्वसंमती पत्रासोबत आराखडा, अनिवार्य साहित्याची यादी, तांत्रिक निकष, नोंदणीकृत सेवा पुरवठादारांची यादी इत्यादी बाबी मला/ आम्हाला लेखी स्वरूपात प्राप्त झालेले आहेत. मी/आम्ही उपरोक्त मार्गदर्शक सूचना, अटी/शर्ती, आराखडा, तांत्रिक निकष या बाबीनुसार प्रकल्पाचे काम माझ्या/ आमच्या पसंतीच्या नोंदणीकृत सेवा पुरवठादाराकडून पूर्ण करील/करु. उपरोक्त बाबीनुसार मी/आम्ही प्रकल्पाचे काम न केल्याचे निदर्शनास आल्यास संबंधीत घटकाचे अनुदान मिळण्यास मी/आम्ही पात्र राहणार नाही. याची मला/आम्हाला जाणीव आहे. पायासाठी खट्टे खोदकाम व उभारणी साहित्य प्रकल्प स्थळी पुरवठा झाल्यानंतर साहित्य तपासणीसाठी संबंधीत कृषि सहाय्यक किंवा तालुका कृषि अधिकारी यांना लेखी कळविण्याची माझी जबाबदारी राहिल. तसेच हतिरगृह/शोडनेटगृह उभारणी पूर्ण झालेनंतर अंतिम मोक्या तपासणीसाठी तालुका कृषि अधिकारी यांना लेखी कळविल्याची माझी/ आमची जबाबदारी राहिल.

स्थळ:-

दिनांक:-

क्रमांक

(तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती पत्र देण्यापूर्वी लाभार्थ्यांकडून वरील नमुन्यात बंधपत्र भरुन घेवून मुळ प्रस्तावास जोडावे)

(लाभार्थी स्वाक्षरी)

लाभार्थ्यांचे नाव, पत्ता व भ्रमनध्वनी

प्रपत्र- ६

हरितगृह/शेडनेटगृह प्रथम मोका तपासणी अहवाल

(मंडळ कृषि अधिकारी व कृषि सहाय्यक यांनी करणे)

१. तपासणी दिनांक -
२. तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. मंकृअ
- सदस्य - श्री. कृस
३. लाभार्थ्यांचे नाव - श्री.
- गाव:- ता. जि.
- सर्वे नं. वर्गवारी (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण)
४. बाब- हरितगृह/शेडनेटगृह मॉडेल (मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे मॉडेल नमूद करावे)
५. पूर्वसंमती क्र.व दिनांक पूर्वसंमती दिलेले क्षेत्र चौ.मी.
६. हरितगृह/शेडनेटगृहासाठी पुरवठा करण्यात आलेल्या साहित्याची तपासणी
- सेवा पुरवठादाराचे नाव -
- पत्ता- दुरध्वनी क्र. भ्रमणध्वनी क्र.
७. सेवा पुरवठादार यांचा जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडील नोंदणी क्रमांक

अ. जीआय पाईप्स-

अ.१. सर्व जीआय पाईप्सवर **BIS** मानांकन चिन्ह/मार्क व क्रमांक (IS 1161:2014) आहेत काय? होय/नाही
जीआय पाईप्सचे व्यास, जाडी, वजन इ. बाबत तपशील :-

अ.क्र.	पाईपचा व्यास (मीमी)		पाईपची जाडी (मीमी)		पाईपचे वजन (किलो/मी.)		शेरा
	अपेक्षित	प्रत्यक्ष	अपेक्षित	प्रत्यक्ष	अपेक्षित	प्रत्यक्ष	
१	७६.१		२.९		५.२४		
२	६०.३		२.९		४.११		
३	४८.३		२.९		३.२५		
४	४२.४		२.६		२.५५		
५	३३.७		२.६		१.९९		
६	२६.९		२.३		१.४०		
७	२१.३		२.०		०.९५२		

अ.२. हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या मार्गदर्शक सूचनेतील अनिवार्य साहित्याच्या यादीनुसार आवश्यकतेप्रमाणे साहित्य

पुरवठा केला आहे काय?

होय/नाही

ब. हरितगृहासाठीची फिल्म:-

ब.१. **BIS** (IS 15827:2009) प्रमाणे आहे काय?

होय/नाही

ब.२. **BIS** प्रमाणे नसल्यास अधिकृतपणे आयात केलेली व IS 15827 किंवा त्यापेक्षा उच्च दर्जाची आहे काय?

होय/नाही

ब.३. मार्गदर्शक सूचनेत दिलेले गुणधर्म (UV Stabilized, 200 micron, multi layered, anti drip, anti fog, anti dust, diffused, % of light transmittance, anti sulphur) आहेत काय? होय/नाही

सदरची बाब उत्पादकाच्या/आयातदाराच्या प्रमाण पत्रावरून तपासावी तसेच सेवा पुरवठादारचे देयक तपासावे. सेवा पुरवठादाराच्या देयकामध्ये फिल्मच्या दर्जाबाबत तसेच गुणधर्माबाबत व इतर तपशील लॉट नं., कंपनी,इ नमुद असावे).

क. हरितगृहासाठी व शेडनेटगृहासाठीची शेडनेट IS 16008:2016 प्रमाणे आहे काय? **होय/नाही**

उत्पादकाचे प्रमाणपत्र व पुरवठादाराचे देयक तपासावे. त्यात **BIS** मानांकनाचा उल्लेख आवश्यक आहे. लॉट नं., कंपनी, ब्रँड नमुद असावा.

ड. टेपनेट पासून निर्मित शेडनेट असल्यास IS 16008(part1):2016 नुसार शेडनेटचे १ वर्ग मीटर आकाराचे वजन ५०% मध्ये -१०० ग्राम, ७५ % मध्ये १२० ग्राम व ९० % मध्ये १४० ग्राम आहे काय? **होय/नाही**

इ. मोनोफिलामेंट नेट असल्यास IS 16008(part2):2016 नुसार १ वर्ग मीटर आकाराचे वजन ५० % मध्ये १२५ ग्राम व ७५ % मध्ये ३१० ग्राम व ९० % मध्ये ४६० ग्राम आहे काय? **होय/नाही**

फ. इतर साहित्य मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकषांप्रमाणे आहे काय? **होय/नाही**

ग. वातावरण नियंत्रित हरितगृहासाठी (CCPH) वातावरण नियंत्रणासाठी वापरण्यात येणारे साहित्य व उपकरणे मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकषांप्रमाणे आहेत काय? **होय/नाही**

८. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीची जागा व दिशा विचारात घेवून मार्गदर्शक सूचनेतील आराखड्याप्रमाणे उभारणी नियोजन (आरेखन) आहे काय? **होय/नाही**

९. हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या पायासाठी घेण्यात येणारे खडे योग्य आकारमानाचे आहेत काय? **होय/नाही**

(पाया पक्का होण्यासाठी योग्य व्यासाचा फाउंडेशन पाईप, होल्ड फास्ट बार (८ मीमी जाडीचा), योग्य प्रमाणाचे काँक्रीट मिश्रणाने भरणे या बाबीकडे लाभार्थी शेतक-यांने विशेष लक्ष देणे बाबत तसेच हरितगृहाचे/शेडनेटगृहाचे आयुष्यमान व पक्क्या उभारणीकरीता पाया मजबूत असणे आवश्यक असलेबाबत लाभार्थ्यास मार्गदर्शन करावे.)

१०. पुरवठा केलेले सर्व साहित्य मार्गदर्शक सूचनेतील दिलेल्या निकषांप्रमाणे असून/नसून इतर बाबींतही मार्गदर्शक सूचनांचा अवलंब केला असलेने/नसलेने लाभार्थ्यांने उभारणी करण्यात हरकत नाही/आहे.

समक्ष-

पथक प्रमुख, मंडळ कृषि अधिकारी

श्री..... (दिनांकीत स्वाक्षरी)

लाभार्थ्यांचे नाव व स्वाक्षरी

सदस्य- कृषि सहाय्यक

श्री. दिनांकीत स्वाक्षरी)

पुरवठादार/पुरवठादाराचे

प्रतिनिधी नाव व स्वाक्षरी

(टिप-सदर तपासणी अहवालाची एक प्रत लाभार्थ्यांस द्यावी)

पॉलीफिल्मच्या दर्जाची खात्री करणेसाठी पुरवठादाराकडील खालील अभिलेख्यांची तपासणी करावी.

१. “सिपेट” या संस्थेचा तांत्रिक तपासणी अहवाल (६ महिन्यांपेक्षा जुना नसावा)

२.उत्पादक/आयातदाराकडील पॉलिफिल्मच्या दर्जा व गुणधर्माबाबतचे पत्र/प्रमाणपत्र (६ महिन्यांपेक्षा जुना नसावे)

३. उत्पादकाकडील प्रमाणित तांत्रिक माहितीचे विवरणपत्र (Technical Data Sheet) (सदर माहिती उत्पादकाची प्रमाणित केलेली आवश्यक आहे. पुरवठादाराने नव्हे)

४. पॉलिफिल्मवर ब्रँडच नाव, मल्टीलेयर (३ किंवा ५), बॅच क्रमांक, (उत्पादन दिनांकाचा उल्लेख असलेला),लोगो इ. बाबी प्रत्येक मिटरवर सहज नष्ट न होणारे किंवा धुता न येणारे असे छापलेले असावे.

प्रपत्र- ७

हरितगृह/शेडनेटगृह अंतिम मोका तपासणी अहवाल
(उपविभागीय कृषि अधिकारी व तालुका कृषि अधिकारी यांनी करणे)

१. तपासणी दिनांक :-
२. तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. उविकृअ
सदस्य - श्री. ताकृअ
३. लाभार्थ्याचे ना - श्री.
गांव ता. जि.
सर्वे नं. वर्गवारी- (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण).....
४. बाब- हरितगृह/शेडनेटगृह मॉडेल (मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे मॉडेल नमूद करावे).....
५. उभारणीपूर्व प्रथम तपासणीचा दिनांक :-
६. उभारणीपूर्व प्रथम तपासणीवेळी उभारणीची परवानगी दिली आहे काय? होय/नाही
७. पूर्वसंमती दिलेले क्षेत्र चौ.मी.
८. प्रकल्पचा मोका तपासणी तपशील
 - ८.१. लांबी मी. रुंदी..... मी. उंची मी.
 - ८.२. क्षेत्रफळ चौ. मी. (अ)
 - ८.३. मंजूर मॉडेलसप्रमाणे उभारणीसाठी वापरलेल्या साहित्याचा तपशील - (स्वतंत्र परिशिष्ट जोडावे)

अ.क्र.	बाब	एकक	मापदंडाप्रमाणे शिफारशीत परिमाण	प्रत्यक्ष देयकाप्रमाणे वापरलेले परिमाण	दर	देयकाप्रमाणे किंमत
	एकुण					

- (वरील तक्त्यामध्ये मार्गदर्शक सूचनेत मॉडेलनुसार दिलेल्या साहित्य यादीप्रमाणे सर्व साहित्यांची सविस्तर नावे दर्शवून बिलाप्रमाणे सर्व साहित्य मोक्यावर वापरण्यात आलेले आहे काय? याची तपासणी करावी.)
९. उपरोक्त परिशिष्टाप्रमाणे वापरण्यात आलेल्या साहित्याची एकुण किंमत (प्रत्यक्ष खर्च) रु.(ब)
 १०. प्रत्यक्ष खर्चाप्रमाणे (ब) व क्षेत्रफळानुसार (अ) प्रती चौ.मी. दर = (ब÷अ) = रु. (क)
 ११. मार्गदर्शक सूचनेत उपरोक्त मॉडेलसाठी शिफारस केलेला प्रती चौ.मी. दर रु. (ड)
 १२. उपरोक्त 'क' व 'ड' पैकी कमी असलेला प्रती चौ. मी. दर रु.(इ)
 १३. अर्थसहाय्यासाठी पात्र खर्च रक्कम (१२ येथील प्रती चौ. मी. दर (इ) X प्रत्यक्ष क्षेत्रफळ (अ) चौ.मी. मध्ये) = रु. (फ)
 १४. फ प्रमाणे उभारणी खर्च ग्राह्य धरून अर्थसहाय्य रक्कम (फ ÷ २) रु. (५० टक्के)
उपरोक्तप्रमाणे रक्कम रु..... अक्षरी
- अर्थसहाय्य मंजूर करण्यास शिफारस करण्यात येत आहे.

पथक प्रमुख, उपविभागीय कृषि अधिकारी,.....
श्री. (.....स्वाक्षरी)
लाभार्थीचे नाव:- श्री..... तालुका कृषि अधिकारी
स्वाक्षरी -..... श्री. (..... स्वाक्षरी)

प्रपत्र- ८

हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी मार्गदर्शक सूचनेतील निकषांप्रमाणे केली असल्याबाबत सेवा
पुरवठादाराने द्यावयाचे प्रमाणपत्र

मी श्री./श्रीमती/मेसर्स मु.पो.
ता. जि. भ्रमणध्वनी क्र. जिल्हा अधिक्षक कृषि
अधिकारी यांचे कार्यालयाकडे हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीच्या कामासाठी नोंदणीकृत सेवा
पुरवठादार असून माझा नोंदणी क्र. आहे.

मी श्री./श्रीमती यांचे शेत सर्वे क्र. मु.पो. ता.
जि. येथे चौ.मी. आकाराचे मॉडेलचे हरितगृह/शेडनेटगृह
उभारणीचे काम केलेले आहे. उपरोक्त हरितगृह /शेडनेटगृह उभारणीकरीता वापरण्यात आलेले साहित्य योजनेच्या
मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकषांप्रमाणे असून सदरचे काम मी शासनाचे मार्गदर्शक सूचनेतील आराखडयानुसार
(डिझाईननुसार) केले आहे.

स्वाक्षरी

नाव:-

फर्मचे नाव :-

फर्मचा शिक्का

प्रपत्र- ९

हरितगृह/शेडनेटगृह/लागवड साहित्य अनुदान मागणी प्रस्तावाचा पडताळणी अहवाल

१.लाभार्थीचे नाव - श्री.सर्वे नं. मु.पो.
ता. जि.

२. संवर्ग - (सर्वसाधारण/अ.जा./अ.ज./महिला)

३.प्रस्तावातील कागदपत्रांची पडताळणी

३.१.विहीत नमुन्यातील लाभार्थीचा स्वाक्षरीत अर्ज (प्रपत्र-१)	आहे/नाही
३.२. जमिनीचा ७/१२ उतारा किंवा भाडे करार	आहे/नाही
३.३. ८-अ	आहे/नाही
३.४. स्थळदर्शक नकाशा	आहे/नाही
३.५. गटाची/ सर्वे नंबरची चतुःसिमा	आहे/नाही
३.६. आधार कार्डची छायांकीत प्रत	आहे/नाही
३.७. बँक पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत	आहे/नाही
३.८. सक्षम प्राधिका-याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (फक्त अनु. जाती/ अनु. जमातीसाठी)	आहे/नाही
३.९. प्रशिक्षण पूर्ण केल्याबाबतचे प्रमाणपत्र	आहे/नाही
३.१०. कृषि सहाय्यक यांचा स्थळ तपासणी अहवाल (प्रपत्र-२)	आहे/नाही
३.११. लाभार्थ्यांचे विहीत नमुन्यातील हमीपत्र (प्रपत्र-३)	आहे/नाही
३.१२. पूर्वसंमती (प्रपत्र-४)	आहे/नाही
३.१३. बंधपत्र (प्रपत्र-५)	आहे/नाही
३.१४. प्रकल्प अहवाल	आहे/नाही
३.१५. सेवा पुरवठादाराची देयके (टॅक्स इनव्हाईस- जीएसटीसह)	आहे/नाही
३.१६. प्रथम मोका तपासणी अहवाल (प्रपत्र-६)	आहे/नाही
३.१७. अंतिम मोका तपासणी अहवाल (प्रपत्र-७)	आहे/नाही
३.१८. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी मार्गदर्शक सूचनेतील निकषांप्रमाणे केली असल्याबाबत सेवा पुरवठादाराने द्यावयाचे प्रमाणपत्र (प्रपत्र-८)	आहे/नाही

वरीलप्रमाणे अनुदान मागणी प्रस्ताव मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे परीपुर्ण असून उपरोक्त लाभार्थ्यांस जिल्हा अभियान समितीची सभा दि. अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे.उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी उभारणी पश्चात अंतिम मोका तपासणी अहवालात रक्कम रुपये

रु.....(अक्षरी) अनुदान अदायगीची शिफारस केलेली असून मोका तपासणी अहवालात केलेली अनुदान रक्कमेची परिगणना बरोबर आहे. करीता उपरोक्त लाभार्थ्यांस विहीत लेखा पध्दतीने अनुदान वितरीत करण्यास हरकत नाही.

तंत्र अधिकारी

स्वाक्षरी

नाव :-

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी

जिल्हा

दिनांक :-
कार्यालय,

सादर

प्रपत्र- १०

हरितगृह/शेडनेटगृहातील लागवड साहित्य घटकाचा मोका तपासणी अहवाल

१. तपासणी दिनांक -
२. तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. ताकृअ
- सदस्य - श्री. मंकृअ
३. लाभार्थ्याचे नाव - श्री.
- गाव:- ता. जि.
- सर्वे नं. वर्गवारी (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण)
४. बाब- हरितगृह/शेडनेटगृहातीलपिकाचे लागवड साहित्य व मशागत
५. पूर्वसंमती क्र.व दिनांक पूर्वसंमती दिलेले क्षेत्र चौ.मी.
६. क्षेत्रफळ मोजमाप
 - ६.१. एका गादी वाफ्याची लांबी (मी.) =..... ('अ' मी.)
 - ६.२. एका गादी वाफ्याची रुंदी (मी.) =..... ('ब' मी.)
 - ६.३. एका गादी वाफ्याचे क्षेत्रफळ = अ X ब चौ.मी. = चौ.मी. ('क')
 - ६.४. एकूण गादी वाफ्यांची संख्या = ('ड')
 - ६.५. एकूण लागवडीखालील अनुदान पात्र क्षेत्र = क X ड चौ.मी. = चौ.मी. ('इ')
७. हरितगृहातील/ शेडनेटगृहातील संबंधीत पिकाची प्रति वर्ग मी. रोपे संख्या = शिफारशीत प्रत्यक्षात
८. खर्च मापदंडाची परिगणना

८.१. भाजीपाला

अ.क्र.	बाब	प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी मंजूर खर्च मापदंड (रु.)	प्रत्यक्ष खर्च प्रति चौ.मी. (रु.)	स्तंभ क्र. ३ व ४ यापैकी कमी असलेली रक्कम (रु.)
१	२	३	४	५
१	लागवड साहित्य (रोपे)	१८		
२	गादी वाफे तयार करणे (लाल माती, भुसा, मजुरी,वाहतुक, निर्जंतुिककरण इ.)	१८		
३	प्लॅस्टिक अच्छादन	१४		
४	विद्राव्य खते	४५		
५	पिक संरक्षण औषधे	४५		
एकूण		१४०		(फ)

८.२. फुल पिके

अ. क्र.	बाब	प्रति चौ.मी. क्षेत्रासाठी मंजूर खर्च (रु.)			प्रत्यक्ष खर्च प्रति चौ.मी. (रु.)	स्तंभ क्र. ३/४/५ व ६ यापैकी कमी असलेली रक्कम (रु.)
		कार्नेशन व जरबेरा	ॲन्थुरियम व ऑर्चिड	गुलाब व लिलीयम		
१	२	३	४	५	६	७
१	लागवड साहित्य (रोपे)	४९० (आधार देण्याच्या खर्चासह)	५३९	१९३		
२	गादी वाफे तयार करणे (लाल माती, भुसा, मजुरी,वाहतुक, निर्जंतुिककरण इ.)	२०	२७	३९		
३	विद्राव्य खते	५०	६७	९७		
४	पिक संरक्षण औषधे	५०	६७	९७		
एकूण		६१०	७००	४२६		(फ)

(टिप:- स्तंभ क्र. ४ किंवा ६ येथील प्रत्यक्ष प्रति चौ.मी.खर्च परिगणित करण्यासाठी लाभार्थ्याने संबंधीत बाबीवर बीलाप्रमाणे केलेला प्रत्यक्ष खर्च भागीले ६.५ येथील अनुदान पात्र क्षेत्र (इ) याप्रमाणे परिगणना करावी.)

९. देय अनुदानाची परिगणना

९.१. उपरोक्त तक्त्यातील फ प्रमाणे प्रति चौ.मी. खर्च ग्राह्य धरून अनुदान रक्कम (रु.)= (इxफ)÷२ =.....रु
उपरोक्तप्रमाणे रक्कम रु..... अक्षरी

अर्थसहाय्य देणेबाबत शिफारस करण्यात येत आहे.

पथक प्रमुख, तालुका कृषि अधिकारी ,.....
श्री. (दिनांकीत स्वाक्षरी)
मंडळ कृषि अधिकारी
श्री. (दिनांकीत स्वाक्षरी)

हरितगृह/शेडनेटगृह पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

१. तपासणी दिनांक :-
२. तपासणी अधिकारी :- श्री. पदनाम.....
३. तपासणी वेळी उपस्थित इतर अधिकारी -
 १. श्री. पदनाम
 २. श्री. पदनाम
३. लाभार्थ्याचे नाव - श्री.

गांव ता. जि.

सर्वे नं..... वर्गवारी- (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण).....
४. बाब- हरितगृह/शेडनेटगृह मॉडेल (मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे मॉडेल नमूद करावे).....
५. सेवा पुरवठादाराचे नाव :- मु.पो..... ता. जि.....
६. सेवा पुरवठादाराचा नोंदणी क्रमांक :-
७. कृषि सहाय्यक यांनी प्रकल्प पूर्व स्थळ तपासणी केली आहे काय? **होय/नाही.**
 - ७.१. केली असल्यास तपासणी दिनांक
८. पूर्व संमती क्र..... दिनांक पूर्व संमती दिलेले क्षेत्र चौ.मी.
९. मंडळ कृषि अधिकारी यांनी उभारणीपूर्व प्रथम मोका तपासणी केलेली आहे काय? **होय/नाही**
 - ९.१. केली असल्यास तपासणी दिनांक
 - ९.२. उभारणीपूर्व तपासणी अहवालात साहित्याच्या दर्जाची तपासणी योग्यपणे केलेली आहे काय? **होय/नाही**
 - ९.३. नसल्यास तफावत असलेल्या साहित्याचा तपशील-
१०. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी उभारणी पश्चात अंतिम मोका तपासणी केलेली आहे काय? **होय/नाही**
 - १०.१. केली असल्यास तपासणी दिनांक
११. प्रकल्पाचा मोका तपासणी तपशील
 - अ. लांबी मी. रुंदी..... मी. उंची मी.
 - ब. क्षेत्रफळ चौ. मी
१२. देयकाची एकूण रक्कम रु.
१३. लाभार्थी शेतक-यास देण्यात आलेल्या अर्थसहाय्याची रक्कम रु.
१४. उभारणी पश्चात अंतिम मोका तपासणीमध्ये अर्थसहाय्याची परिगणना बरोबर केलेली आहे काय? **होय/नाही**
 - १०.१ नसल्यास तफावत रक्कम रु.
१५. मार्गदर्शक सूचनेत उपरोक्त मॉडेलसाठी देण्यात आलेल्या आराखडयानुसार व तांत्रिक निकषानुसार उभारणी करण्यात आलेली आहे काय? **होय/नाही**
१६. हरितगृह/शेडनेटगृहामध्ये घेण्यात आलेले पिक
१७. हरितगृह/शेडनेटगृहाबाबत लाभार्थी शेतक-याचे सर्वसाधारण अभिप्राय
१८. हरितगृह/शेडनेटगृहाच्या गुणवत्तेबाबत तपासणी अधिका-याचे अभिप्राय

तपासणी अधिकारी, श्री.....पदनाम..... (स्वाक्षरी)

इतरअधिकारी श्री.....पदनाम..... (स्वाक्षरी)

लाभार्थ्याची /लाभार्थी प्रतिनिधीची स्वाक्षरी (नाव.....)

प्रपत्र-१२
सेवा पुरठादाराने नोंदणीसाठी करावयाचा अर्ज

१	सेवा पुरवठादार कंपनी/फर्म/संस्थेचे नाव					
२	कंपनी/फर्म/संस्था सुरु केल्याचा दिनांक					
३	नोंदणीकृत कार्यालयाचा पत्ता					
४	कंपनी/फर्म/संस्थेचा प्रकार	प्रोप्रायटरी/भागीदारी/प्रायव्हेट लिमिटेड/पब्लीक लिमिटेड/इतर				
५	जबाबदार पदाधिका-यांची नावे अ. चेअरमन/मुख्य कार्यकारी अधिकारी/व्यवस्थापकीय संचालक/प्रायव्हेट/पब्लीक लिमिटेड कंपनीच्या बाबत संचालक मंडळातील संचालक यांची माहिती ब.भागीदारी संस्थेबाबत संस्थेच्या सर्व भागीदारांची माहिती क.प्रोप्रायटरी फर्मच्याबाबत प्रोप्रायटरची माहिती	नाव			पदनाम	मो.नंबर
		१				
		२				
		३				
		४				
		५				
		६				
		७				
		८				
६	शॉप अॅक्ट	क्रमांक -		दिनांक:-		
७	जीएसटी नोंदणी क्र.					
८	पॅन कार्ड नंबर					
९	ईमेल आयडी					
१०	वेबसाईट नाव (असल्यास)					
११	तांत्रिक मनुष्यबळ तपशील	नाव	हुद्दा	मो.नंबर	शैक्षणिक पात्रता	अनुभव
		१				
		२				
		३				
		४				
		५				

यासोबत खालील कागदपत्रे जोडण्यात येत आहेत-

१.शॉप अॅक्टनुसार नोंदणी प्रमाणपत्राची छायांकीत प्रत

२. जीएसटी नोंदणी प्रमाणपत्राची छायांकीत प्रत

३. एसएसआय/उद्योग संचालकाकडील नोंदणी प्रमाणपत्राची छायांकीत प्रत

४. मागील तीन वर्षांचा सनदी लेखापालाने प्रमाणित केलेला आर्थिक ताळेबंद (**Balance Sheet**)

५.यापूर्वी उभारणी केलेल्या हरितगृह/शेडनेटगृह पत्त्यासह लाभार्थी याद्या (वर्षवार)

६. आयएस ११६१:२०१४ या मानांकनाच्या जी आय पाईपचे अधिकृत वितरक/विक्रेता असल्याचे प्रमाणपत्र

७. शेडनेट, इन्सेक्टनेट, पॉली फिल्मचे अधिकृत वितरक/विक्रेता असल्याचे प्रमाणपत्र
८. पॉली फिल्म आयातदाराचे अधिकृत वितरक/विक्रेता असल्याचे प्रमाणपत्र
९. पॉली फिल्म/शेडनेटची **Technical Data Sheet** व दर्जा/गुणवत्तेचे प्रमाणपत्र
१०. सिपेट संस्थेचा पॉली फिल्मचा तांत्रिक तपासणी अहवाल (सहा महिन्यापेक्षा जुना नसावा)

प्रमाणित करण्यात येते की, उपरोक्त सर्व माहिती ही खरी व बरोबर आहे तसेच वरील माहिती चुकीची किंवा खोटी आढळल्यास कंपनी/फर्म/संस्थेस देण्यात आलेली नोंदणी रद्द करण्यात येवून कायदेशीर कारवाई करण्यात येईल याची निम्नस्वाक्षरीतांना संपूर्ण जाणीव आहे.

दिनांक:

स्वाक्षरी

सक्षम प्राधिका-याचे नाव:-
पद:-

प्रपत्र-१३
सेवा पुरठादाराने नोंदणी अर्जासोबत द्यावयाचे हमीपत्र

मी श्री., प्रोप्रा./चेअरमन/कार्यकारी संचालक/व्यवस्थापकीय संचालक/संचालक/प्राधिकृत पदाधिकारी(कंपनी/फर्म/संस्थेचे नाव) रा. ता. जि. उपरोक्त संस्थेच्या नावे हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीसाठी नोंदणी करण्यासाठी अर्ज करीत आहे. महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळामार्फत निर्गमित हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीसाठीच्या मार्गदर्शक सूचना/अंमलबजावणी सूचना मी अवगत केल्या असून त्यानुसार उपरोक्त संस्थेच्या वतीने संस्थेचा सक्षम पदाधिकारी या नात्याने मी खालीलप्रमाणे हमीपत्र लिहून देत आहे.

१. आमची कंपनी/फर्म/संस्था जीएसटी नोंदणीकृत असून एसएसआय नोंदणी प्रमाणपत्र/उद्योग संचालकाकडील नोंदणी प्रमाणपत्र प्राप्त आहे.
२. आम्हास हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीचा तीन किंवा तीन वर्षांपेक्षा जास्त अनुभव आहे.
३. हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणीच्या अंमलबजावणी सूचना/मार्गदर्शक सूचनेत नमुद मॉडेलनिहाय डिझाईनप्रमाणे व तांत्रिक निकषाप्रमाणे साहित्य वापरून हरितगृह/शेडनेटगृह उभारणी (योजनेत निवड झालेल्या लाभार्थ्यांना) करून देण्याची याद्वारे आम्ही हमी घेत आहोत.
४. हरितगृह/शेडनेटगृह सांगाड्याची गुणवत्ता/दर्जाबाबत आम्ही पाच वर्षांची वॉरंटी देत आहोत. नैसर्गिक आपत्ती, गुंडगिरी व तत्सम कारणे वगळून सांगाड्याची हानी/नादुरुस्ती झाल्यास आम्ही त्याची आमच्या खर्चाने दुरुस्ती करून देवू.
५. शेडनेट (टेपनेट/मोनोनेट),इन्सेक्टनेट, पॉली फिल्म इत्यादी साहित्य आम्ही बीआयएस मानांकनाप्रमाणे पुरवठा करू तसेच नेट/फिल्मबाबत आम्ही एक वर्षाची गॅरंटी (बदलून देणे) व दोन वर्षांची वॉरंटी (आमच्या खर्चाने दुरुस्त करून देणे) देत आहोत.नैसर्गिक आपत्ती,गुंडगिरी व तत्सम कारणांचा यास अपवाद राहिल.

दिनांक:

स्वाक्षरी

सक्षम प्राधिका-याचे नाव:-

पद:-

कांदा चाळ

कांदा चाळ

(Low cost onion storage structure)

१. प्रस्तावना :-

राज्यात कांदा पिकाचे उत्पादन मोठ्या प्रमाणात होत असून शेतकरी सर्वसाधारणपणे कांदा जमिनीवर पसरवून ठेवून किंवा स्थानिकरित्या तयार केलेल्या चाळीमध्ये कांद्याची साठवणूक करतात. त्यामुळे कांदा सडून मोठ्या प्रमाणावर नुकसान होते. तसेच कांद्याची प्रत व टिकारूपणा यावर विपरीत परिणाम होतो. शास्त्रशुद्ध कांदाचाळ उभारणीमुळे कांद्याची योग्य गुणवत्ता राखली जाऊन शेतक-यांना अधिक उत्पन्न मिळत असल्याने कांदाचाळ उभारणीकडे शेतक-यांचा कल वाढत आहे.

अर्थसहाय्याचे स्वरूप:-

५,१०,१५,२० व २५ मे.टन क्षमतेच्या कांदा चाळी उभारणीसाठी येणा-या खर्चाच्या ५० टक्के किंवा कमाल रु.३५०० प्रति मे.टन याप्रमाणे क्षमतेनुसार अर्थसहाय्य देय राहिल.

२. योजनेचा उद्देश :-

१. कांदा पिकाचे साठवणूकीत होणारे नुकसान कमी करणे.
२. कांदा पिकाची हंगामामध्ये आवक वाढून कांद्याचे भाव कोसळणे तसेच हंगामाव्यतिरीक्त कांद्याचा तुटवडा निर्माण होऊन भाव वाढणे अशा समस्यांवर अंशतः नियंत्रण मिळविणे.

३. लाभार्थी निवडीचे निकष :-

- ३.१. शेतक-याने योजनेअंतर्गत अर्ज करताना त्यांच्या स्वतःच्या मालकीची जमीन असणे आवश्यक आहे. ७/१२ वर कांदा पिकाची नोंद असणे आवश्यक आहे.
- ३.२. शेतक-याकडे कांदापिक असणे बंधनकारक आहे.
- ३.३. सदर योजनेचा लाभ वैयक्तिक कांदा उत्पादक शेतकरी, शेतक-यांचा गट, स्वयंसहायता गट, शेतकरी महिला गट, शेतक-यांचे उत्पादक संघ (Farmers Producer Organizations FPOs), नोंदणीकृत शेतीसंबंधी संस्था, शेतक-यांच्या सहकारी संस्था, सहकारी पणन संघ यांना घेता येईल.

४. अंमलबजावणीची कार्यपध्दती :-

अंमलबजावणीतील विविध स्तरावरील जबाबदा-या

४.१. लाभार्थी शेतकरी

- ४.१.१ लाभ घेण्यासाठी इच्छुक शेतक-यांनी हॉर्टनेट (<http://www.hortnet.gov.in>) या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करावी. नोंदणी करताना ७/१२ उतारा, आधार कार्डाची छायांकीत प्रत, आधार संलग्न बँक खात्याच्या पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत, संवर्ग प्रमाणपत्र (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी), विहित नमुन्यातील हमीपत्र (प्रपत्र-२) इत्यादी कागदपत्रे संकेत स्थळावर अपलोड करावी.
- ४.१.३ पूर्वसंमती पत्र घेते वेळी शेतक-यांस सोबत जोडलेल्या विहित नमुन्यात (प्रपत्र-४) बंध पत्र तालुका कृषि अधिकारी कार्यालयात सादर करावे लागेल.
- ४.१.४ पूर्वसंमती पत्रासोबत दिलेल्या आराखडयाप्रमाणे (डिझाईन) व तांत्रिक निकषानुसार उभारणी करणे बंधनकारक राहिल.

- ४.१.५. तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडे अनुदान मिळणेसाठी सविस्तर प्रस्ताव सादर करावा. कांदाचाळ उभारणी अनुदान मागणी प्रस्तावामध्ये सादर करावयाची कागदपत्रे- विहित नमुन्यातील अर्ज (प्रपत्र-१), ७/१२ उतारा, स्थळदर्शक नकाशा, चतुःसिमा, आधार कार्डची छायांकित प्रत, आधार संलग्न बँक खात्याच्या पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत, संवर्ग प्रमाणपत्र (अनु.जाती/अनु.जमाती शेतक-यांसाठी), हमीपत्र (प्रपत्र-२), पूर्व संमती पत्र (प्रपत्र-३),बंधपत्र (प्रपत्र-४), सेवा पुरवठादाराकडील बिले, इ. उपरोक्तपैकी छायांकित प्रती शेतक-यांने स्वतःची स्वाक्षरी करुन साक्षांकीत कराव्यात. अपूर्ण व त्रुटीचे प्रस्ताव विचारात घेतले जाणार नाहीत.
- ४.१.६. कांदाचाळ उभारणी पूर्ण झालेनंतर शेतक-यांने कृषि सहाय्यक अथवा तालुका कृषि अधिकारी यांना लेखी कळवावे.

४.२ तालुका कृषि अधिकारी

- ४.२.१ तालुका कृषि अधिकारी यांच्या अधिनस्त कृषि सहाय्यक यांनी आपापल्या कार्यक्षेत्रातील ग्राम पंचायत नोटीस बोर्डवर योजनेची जाहीरात तसेच माहिती द्यावी.
- ४.२.२.कृषि सहाय्यक यांनी आपापल्या कार्यक्षेत्रातील इच्छुक लाभार्थी शेतक-यांना अर्जाचा नमुना (प्रपत्र-१) व हमीपत्राचा विहित नमुना (प्रपत्र-२) उपलब्ध करुन द्यावा. इच्छुक लाभार्थी शेतक-यांना हॉर्टनेट या ऑनलाईन संकेतस्थळावर नोंदणी करण्याबाबत मार्गदर्शन करावे.
- ४.२.३ तालुका कृषि अधिकारी यांनी शेतक-यांची ऑनलाईन नोंदणी व शेतक-यांने सादर केलेली कागदपत्रे मंडळ कृषि अधिकारी यांचे मदतीने छानणी करुन अर्जांची प्रवर्गनिहाय (अनु.जाती/अनु. जमाती/इतर) वर्गवारी करावी.
- ४.२.४ कागदपत्रांची छानणी करताना शेतक-याच्या स्वाक्षरीसह विहित नमुन्यातील अर्ज, शेतक-यांच्या मालकी हक्काचा ७/१२ उतारा, आधार कार्डाची छायांकित प्रत, आधार क्रमांकाशी जोडलेले बँक खाते आहे काय, ऑनलाईन नोंदणी वेळी शेतक-यांने दिलेले बँक खाते क्रमांक व सादर केलेल्या कागदपत्रातील बँक खाते क्रमांक सारखाच आहे काय, यापूर्वी या किंवा इतर योजनेतून लाभ घेतलेला आहे काय, प्राधिकृत अधिका-याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (अ.जा.व अ.ज. शेतक-यांसाठी) आहे काय, इत्यादी व इतर सर्वअनुषंगीक बाबी तपासाव्यात व छानणीच्या आधारे पात्र व अपात्र शेतक-यांच्या याद्या कराव्यात.
- ४.२.५ पात्र अर्जांची सोडत पध्दतीने ज्येष्ठता यादी तयार करावी. सदर यादी नोटीस बोर्डवर प्रसिध्द करावी.
- ४.२.६ तालुक्यास प्राप्त लक्षांकाच्या अधिन राहून ज्येष्ठतेनुसार (प्रपत्र ३) त्या त्या संवर्गनिहाय शेतक-यांना पूर्वसंमती पत्र द्यावे.
- ४.२.७ पूर्वसंमती देतांना शेतक-यांना ताकृअ कार्यालयात पाचारण करुन योजनेच्या अटी व शर्ती तसेच कांदाचाळ उभारणीबाबतचे आराखडे व तांत्रिक मापदंड समजावून सांगावे व पूर्वसंमती देते वेळी शेतक-यांकडून विहित नमुन्यात बंध पत्र (प्रपत्र-४) भरुन घ्यावे.
- ४.२.८ सविस्तर अनुदान प्रस्ताव प्राप्त झाल्यानंतर तालुका कृषि अधिकारी यांनी योजनेच्या मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे अनुदान प्रस्ताव तपासून परिपुर्ण असल्याची खात्री करावी.
- ४.२.९ कांदाचाळ उभारणी झाल्याचे लाभार्थ्यांने कळविल्यानंतर संबंधित कृषि पर्यवेक्षक व मंडळ कृषि अधिकारी यांनी संयुक्तपणे मोका तपासणी करावी व झालेल्या कामांच्या मापन पुस्तिकेत नोंदी कराव्यात. सोबत जोडलेल्या (प्रपत्र-५) मध्ये तपासणी अहवाल तयार करावा.
- ४.२.१० मोका तपासणी अहवालासह परिपुर्ण अनुदान प्रस्ताव जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांचेकडे सादर करावा.
- ४.२.१० तालुका कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सुचनेनुसार कांदाचाळ उभारणीची कामे तांत्रिकदृष्ट्या गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने झालेल्या कामाच्या ५० टक्के किंवा किमान ५० कामे आर्थिक वर्षात तपासणी करावी.

- ४.२.११ कांदाचाळ उभारणी पूर्वी जागेचा व कांदाचाळ उभारणी नंतर चाळीचा अक्षांश रेखांशासह फोटो घेण्यात यावा. कांदाचाळीचे Geo tagging करण्यात यावे.
- ४.२.१२ तालुका कृषि अधिकारी यांनी यापूर्वी उभारण्यात आलेल्या कांदाचाळीची यादी संबंधित कृषि सहाय्यक यांना उपलब्ध करून द्यावी. जेणे करून कांदाचाळीच्या अनुदानाची व्दीरुक्ती होणार नाही.

४.३ उपविभागीय कृषि अधिकारी :-

- ४.३.१ उपविभागीय कृषि अधिकारी यांनी मार्गदर्शक सुचनेनुसार विहित मापदंडाप्रमाणे कांदाचाळ उभारणीची कामे तांत्रिकदृष्ट्या गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने झालेल्या कामाच्या १० टक्के किंवा किमान २५ कामांची तपासणी करावी. उपविभागीय कृषि अधिकारी यांच्या अधिनस्त प्रत्येक तालुक्यात तपासणी होईल याची खात्री करावी.

४.४ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी :-

- ४.४.१ जिल्हयास प्राप्त भौतिक व आर्थिक लक्षांकाचे तालुकानिहाय वाटप करण्यात यावे. तालुकानिहाय लक्षांक वाटप करतांना तालुक्यातील कांदा पिकाचे क्षेत्र, खातेदार संख्या, अनुसुचित जाती/अनुसुचित जमाती खातेदारांची संख्या इ. बाबी विचारात घेण्यात याव्यात.
- ४.४.१ तालुका कृषि अधिकारी यांचेकडून आलेल्या परिपूर्ण अनुदान मागणी प्रस्तावाची संबंधित तंत्र अधिकारी यांनी (प्रपत्र-६) मध्ये पडताळणी करावी.
- ४.४.२ विहित लेखा पध्दतीने शेतक-यांच्या खात्यावर अनुदान अदायगीची कार्यवाही करावी.
- ४.४.३ कांदाचाळ उभारणीची कामे तांत्रिकदृष्ट्या गुणवत्तापूर्ण होण्याच्या दृष्टीने ५ टक्के किंवा किमान १५ कामांची तपासणी करावी. सदरची तपासणी जिल्हयातील कांदाचाळी उभारणी झालेल्या प्रत्येक तालुक्यात होईल याची खात्री करावी.
- ४.४.४ जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालयातील कृषि उपसंचालक यांनी ५ टक्के किंवा किमान १५ कामांची तपासणी करावी. सदरची कामे ही जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांनी तपासलेल्या कामांव्यतिरीक्त असावीत. तसेच जिल्हयातील कांदाचाळ उभारणी झालेल्या प्रत्येक तालुक्यात असावीत.
- ४.४.५ केंद्र/राज्य/महालेखापाल यांच्या लेखा परिक्षण अहवालातील लेखा आक्षेपांची विहित मुदतीत पुर्तता करण्याची जबाबदारी जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी यांची राहिल.

४.५. विभागीय कृषि सहसंचालक :-

- ४.५.१. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी विभागातील १ टक्का किंवा किमान १० कामांची तपासणी करावी. विभागातील कांदाचाळी उभारलेल्या प्रत्येक जिल्हयात तपासणी होईल याची खात्री करावी.
- ४.५.२. तपासणीत गंभीर त्रुटी/उणिवा/अनियमितता आढळून आल्या तर त्याबाबतचा अहवाल तातडीने कृषि आयुक्तालयास सादर करावा.
- ४.५.३. तपासणी अहवालाचा नमुना सोबत जोडलेला आहे. (प्रपत्र- ७)
- ४.५.४. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी अधिनस्त सर्व कर्मचारी/अधिका-यांचे तपासणी अहवाल वेळेवर सादर होतील याचे सनियंत्रण व पाठपुरावा करावा.
- ४.५.५. विभागीय कृषि सहसंचालक यांनी त्यांचे विभागातील भौतिक व आर्थिक प्रगतीचे सनियंत्रण करावे.

५. सर्वसाधारण सूचना

- ५.१ ५,१०,१५,२० व २५ मे.टन क्षमतेच्या कांदाचाळींना अनुदान देय राहिल. एका लाभार्थ्याला २५ मे.टन क्षमतेच्या कमाल मर्यादपर्यंत अनुदान देय राहिल.
- ५.२ लाभार्थी जर २५ मे.टन पेक्षा अधिक क्षमतेच्या कांदा चाळी उभारणार असेल तर त्यास जास्तीत जास्त २५ मे.टन क्षमतेचे अनुदान देय राहिल.
- ५.३ लाभ घ्यावयाच्या सर्व लाभार्थींनी कांदाचाळ उभारणीच्या निकषाबाबत स्थानिक कृषि अधिका-यांकडून मार्गदर्शन/सूचना घेऊन सदर काम करावयाचे आहे.
- ५.४ कांदाचाळ उभारणीचा फक्त भांडवली खर्च ग्राह्य धरण्यात येईल.

- ५.५ इच्छुक लाभार्थी/शेतक-यांनी कांदाचाळ उभारणीचे काम मार्गदर्शक सूचनेतील तांत्रिक निकष, आराखडे व दर्जाप्रमाणे करणे बंधनकारक असणार आहे.
- ५.६ लाभार्थीच्या ७/१२ उता-यावर कांदा पिकाची नोंद असणे आवश्यक आहे. कांदा चाळ उभारणी करावयाची जागा अर्जदाराच्या स्वतःच्या मालकीची असणे आवश्यक आहे.
- ५.७ सदरील योजना पूर्वसंमती घेऊन नव्याने उभारणी करण्यात येणा-या कांदाचाळ प्रस्तावांना लागू राहिल. पूर्वसंमती न घेता उभारणी करण्यात आलेल्या कांदाचाळींना अनुदान देय राहणार नाही.
- ५.८ प्रकल्पास तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती दिल्यापासून २ महिन्यांच्या आत प्रकल्प पूर्ण करणे आवश्यक आहे.
- ५.९ आर्थिक मर्यादेच्या अधिन राहूनच पूर्वसंमती देण्यात याव्यात तसेच मंजूर करण्यात आलेल्या निधीपेक्षा अतिरीक्त दायित्व निर्माण करू नये.
- ५.१० लाभार्थ्यांने सदर प्रकल्पाच्या ठिकाणी कायमस्वरूपी नामफलक लावणे बंधनकारक आहे. नामफलकावर मंडळाच्या **लोगोसह “ एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान, महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाच्या अर्थसहाय्याने”** शेतक-याचे नाव, प्रकल्प खर्च आणि प्रकल्प क्षमता असा मजकूर ठळक अक्षरात नमूद करावा.
- ५.११ एखाद्या लाभार्थीने केंद्र/राज्य शासन/शासनाच्या संस्थेकडून या घटकासाठी अनुदान प्राप्त करून घेतले असल्यास त्यास या योजनेतून अनुदान देता येणार नाही. केंद्र/राज्य शासन/ शासनाच्या संस्थेकडून लाभ घेतल्याचे निदर्शनास आल्यास दिलेले अनुदान सव्याज वसूल करण्यात येईल
- ५.१२ लाभार्थीने यापुर्वी कांदाचाळ या घटकाचा लाभ घेतला असल्यास त्याला पुन्हा लाभ अनुज्ञेय राहणार नाही.

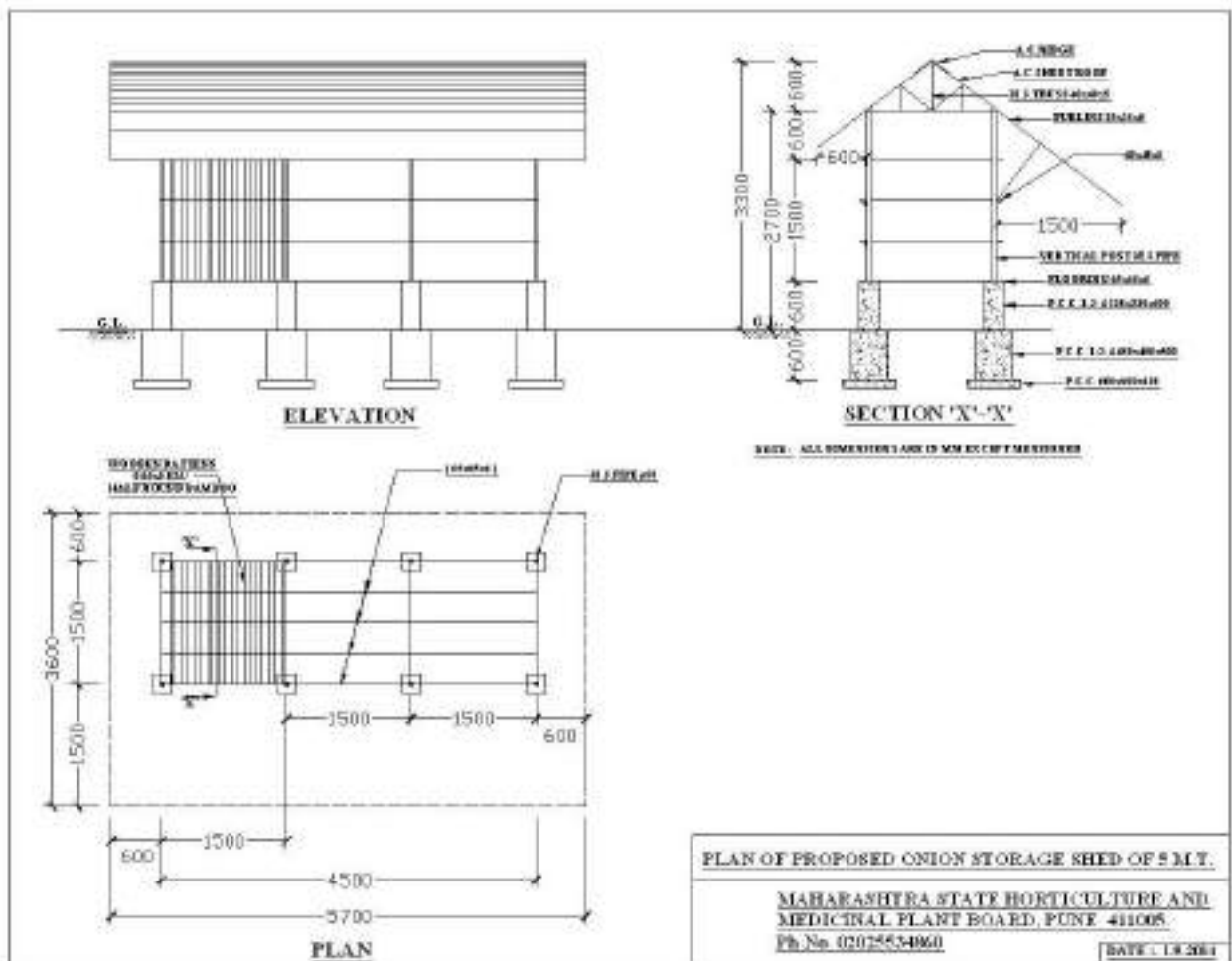
तांत्रिक सुचना :-

१. कांदा चाळीच्या छताकरिता ए.सी. शीट, जी.आय. शीट किंवा कौलांचा वापर करावा. जास्तीत जास्त ए.सी. शीटचा वापर करण्यास प्राधान्य द्यावे. कारण, ए.सी. शीटचे छत असल्यास चाळीच्या आतील उष्णता व आर्द्रतेचे प्रमाण कमी रहाते व कांदादेखील लवकर सडत नाही.
२. भरपूर सुर्यप्रकाश व खेळती हवा असलेली उंच ठिकाणावर असेलली जागा कांदाचाळ उभारणीसाठी निवडावी.
३. कांदा चाळीची साठवणूकीची जागा **जमिनीपासून किमान ६० से.मी. उंच** असावी. सदर मोकळ्या जागेमध्ये जाड वाळू (भरडा) टाकलेली असावी. तथापि, स्थानिक परिस्थितीनुसार जमिनीपासून ठेवावयाच्या उंचीमध्ये बदल करण्यास हरकत नाही.
४. कांदा चाळीची लांबीची दिशा **दक्षिण - उत्तर** असावी, जेणेकरून कांदा चाळीमध्ये जास्तीत जास्त हवा खेळती रहाण्यास मदत होईल. तथापि, जास्त पर्जन्यमान असणा-या ठिकाणी कांदा चाळीच्या लांबीची दिशा **पुर्व - पश्चिम** ठेवण्यात यावी.
५. कांदा चाळीसाठी तळाशी किंवा बाजूच्या भिंतींना क्राँक्रीट वापरण्यात येऊ नये त्याऐवजी जीआय लिंक जाळी किंवा लाकडी बॅटम पट्ट्यांचा किंवा बांबूचा वापर करावा.
६. कांदा चाळीवर टाकण्यात आलेले छताचे पत्रे चाळीच्या बांधकामापेक्षा १ मीटर लांब असावेत व छताचा कोन २२ अंश इतका असावा.
७. पावसाळ्यामध्ये कांदा चाळीच्या दोन्ही बाजूस बारदान लावावे जेणेकरून कांदा चाळीमधील कांदा जास्तीत जास्त दिवस सुस्थितीत राहिल.

**कांदाचाळ बांधकामाचे
अंदाजपत्रक व नकाशा**

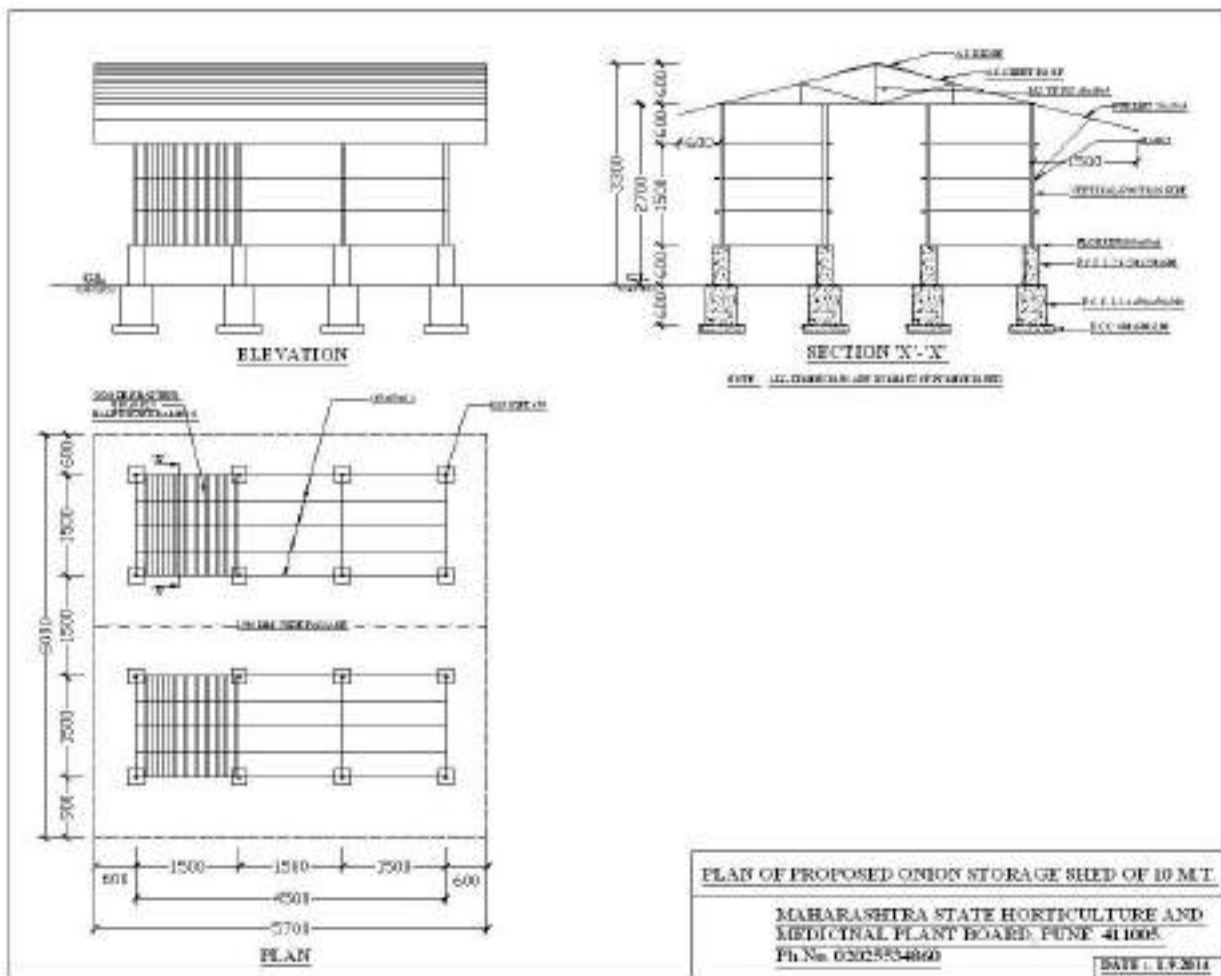
ESTIMATE FOR ONION STORAGE OF CAPACITY 5 M.T.

Sr. No.	<u>Description</u>	No.	L(M)	B(M)	D/H	Qty.	UNIT	Rate	Amount (Rs.)
1	Excavation	8	0.9	0.9	1	6.48	Cu. M.	125/-	810.00
2	P.C.C. (1:4:8)	8	0.9	0.9	0.15	0.972	Cu. M.	4000/-	3888.00
3	Footing (1:1:5:3)	8	0.6	0.6	0.3	0.864	Cu. M.	4500/-	3888.00
4	Columns	8	0.23	0.23	1	0.423	Cu. M.	4500/-	1903.50
5	Reinforcement Steel					60	Kg	60/-	3600.00
6	Structural Steel					160	Kg	60/-	9600.00
7	AC Sheet	2	4	2		16	Sq. M.	300/-	4800.00
8	Ridge	1	4			4	Rmt	250/-	1000.00
9	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.					300	Rmt	20/-	6000.00
Total									35489.50

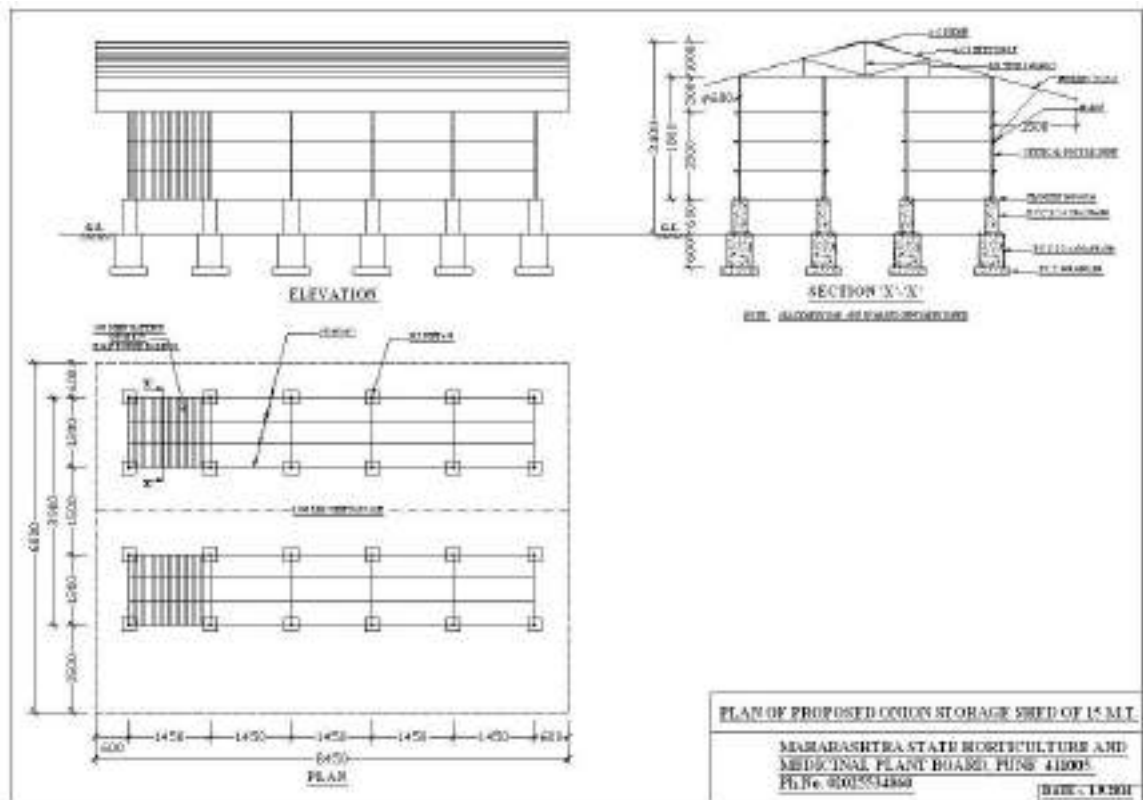
ESTIMATE FOR ONION STORAGE OF CAPACITY 10 M.T.

Sr. No.	<u>Description</u>	<u>No.</u>	<u>L(M)</u>	<u>B(M)</u>	<u>D/H</u>	<u>Qty.</u>	<u>UNIT</u>	<u>Rate</u>	<u>Amount (Rs.)</u>
1	Excavation	16	0.9	0.9	1	12.96	Cu. M.	125/-	1620.00
2	P.C.C. (1:4:8)	16	0.9	0.9	0.15	1.944	Cu. M.	4000/-	7776.00
3	Footing (1:1:5:3)	16	0.6	0.6	0.3	1.728	Cu. M.	4500/-	7776.00
4	Columns	16	0.23	0.23	1	0.846	Cu. M.	4500/-	3807.00
5	Reinforcement Steel					120	Kg	60/-	7200.00
6	Structural Steel					320	Kg	60/-	19200.00
7	AC Sheet	4	4	2		32	Sq. M.	300/-	9600.00
8	Ridge	2	4			8	Rmt	250/-	2000.00
9	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.					600	Rmt	20/-	12000.00
Total									70979.00

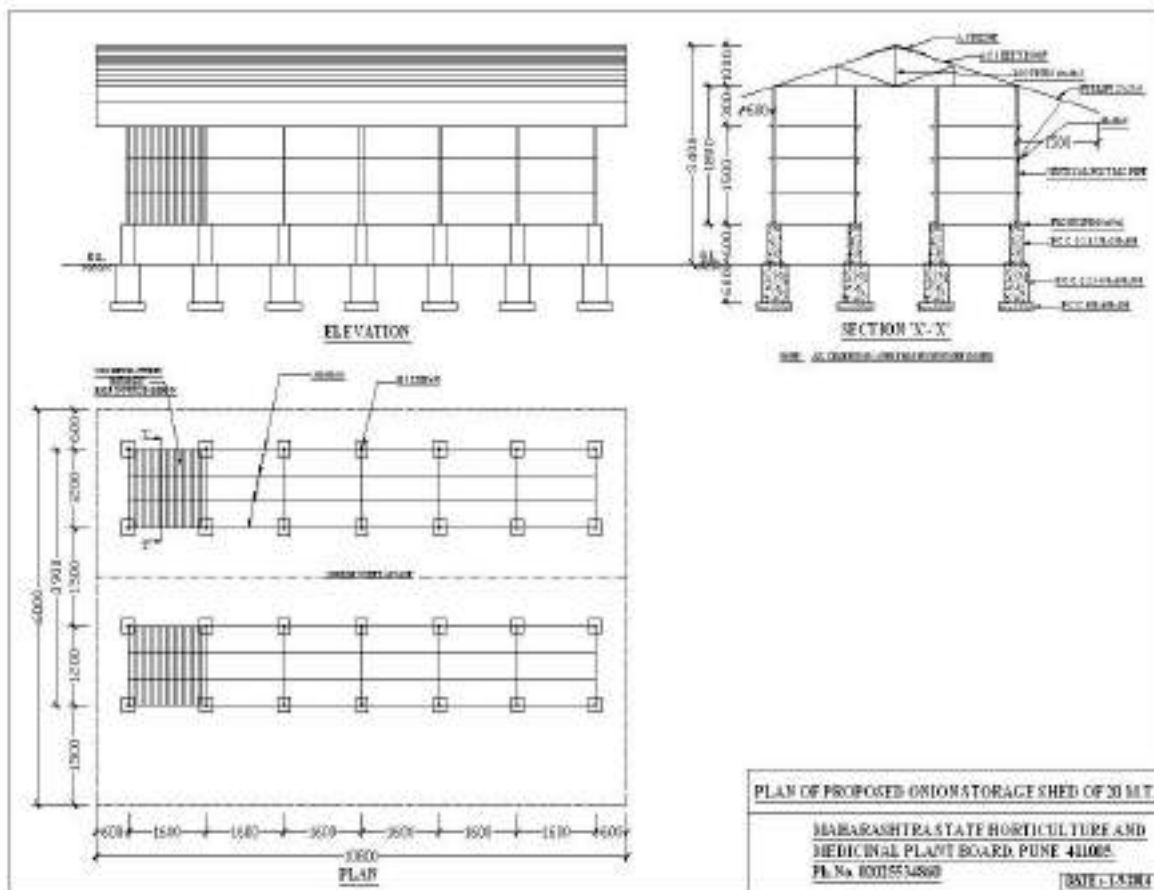
ESTIMATE FOR ONION STORAGE OF CAPACITY **15 M.T.**

Sr. No.	<u>Description</u>	<u>No.</u>	<u>L(M)</u>	<u>B(M)</u>	<u>D/H</u>	<u>Qty.</u>	<u>UNIT</u>	<u>Rate</u>	<u>Amount (Rs.)</u>
1	Excavation	24	0.9	0.9	1	19.44	Cu. M.	125/-	2430.00
2	P.C.C. (1:4:8)	24	0.9	0.9	0.15	2.916	Cu. M.	4000/-	11664.00
3	Footing (1:1:5:3)	24	0.6	0.6	0.3	2.592	Cu. M.	4500/-	11664.00
4	Columns	24	0.23	0.23	1	1.270	Cu. M.	4500/-	5715.00
5	Reinforcement Steel					180	Kg	60/-	10800.00
6	Structural Steel					480	Kg	60/-	28800.00
7	AC Sheet	6	4	2		48	Sq. M.	300/-	14400.00
8	Ridge	3	4			12	Rmt	250/-	3000.00
9	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.					900	Rmt	20/-	18000.00
Total									106473.00

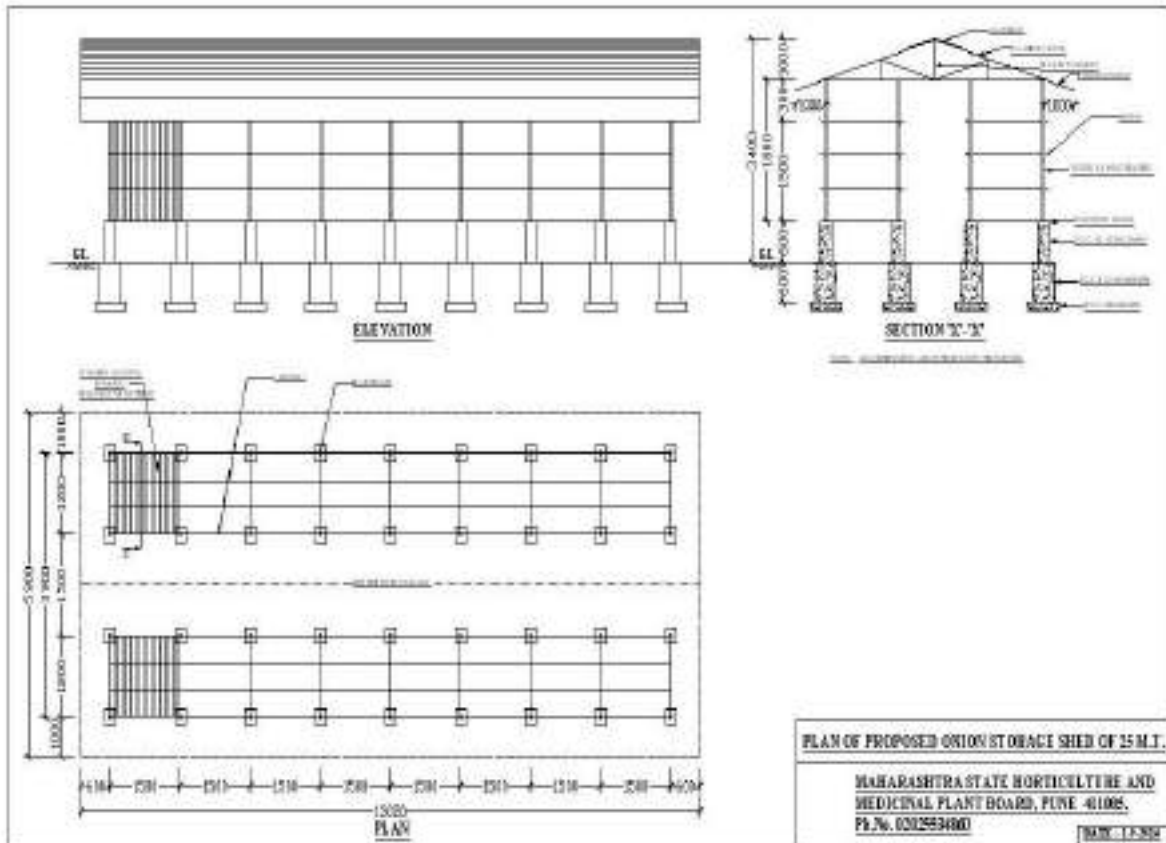
ESTIMATE FOR ONION STORAGE OF CAPACITY 20 M.T.

Sr. No.	<u>Description</u>	<u>No.</u>	<u>L(M)</u>	<u>B(M)</u>	<u>D/H</u>	<u>Qty.</u>	<u>UNIT</u>	<u>Rate</u>	<u>Amount (Rs.)</u>
1	Excavation	28	0.9	0.9	1	22.68	Cu. M.	125/-	2835.00
2	P.C.C. (1:4:8)	28	0.9	0.9	0.15	3.402	Cu. M.	4000/-	13608.00
3	Footing (1:1:5:3)	28	0.6	0.6	0.3	3.024	Cu. M.	4500/-	13608.00
4	Columns	28	0.23	0.23	1	1.481	Cu. M.	4500/-	6664.50
5	Reinforcement Steel					240	Kg	60/-	14400.00
6	Structural Steel					640	Kg	60/-	38400.00
7	AC Sheet	8	4	2		64	Sq. M.	300/-	19200.00
8	Ridge	4	4			16	Rmt	250/-	4000.00
9	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.					1200	Rmt	20/-	24000.00
Total									136715.50

ESTIMATE FOR ONION STORAGE OF CAPACITY 25 M.T.

Sr. No.	<u>Description</u>	<u>No.</u>	<u>L(M)</u>	<u>B(M)</u>	<u>D/H</u>	<u>Qty.</u>	<u>UNIT</u>	<u>Rate</u>	<u>Amount (Rs.)</u>
1	Excavation	36	0.9	0.9	1	29.16	Cu. M.	125/-	3645.00
2	P.C.C. (1:4:8)	36	0.9	0.9	0.15	4.374	Cu. M.	4000/-	17496.00
3	Footing (1:1:5:3)	36	0.6	0.6	0.3	3.888	Cu. M.	4500/-	17496.00
4	Columns	36	0.23	0.23	1	1.904	Cu. M.	4500/-	8568.00
5	Reinforcement Steel					300	Kg	60/-	18000.00
6	Structural Steel					800	Kg	60/-	48000.00
7	AC Sheet	10	4	2		80	Sq. M.	300/-	24000.00
8	Ridge	5	4			20	Rmt	250/-	5000.00
9	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.					1500	Rmt	20/-	30000.00
Total									172205.00

अर्ज / करारनामा /
प्रपत्रे / तपासणी
अहवाल
इत्यादींचे प्रपत्र

प्रपत्र-१

अर्ज

(कमी खर्चाची कांदाचाळ उभारणी या घटकासाठीचा अर्ज)

ठिकाण-

दिनांक-

प्रति,

मा. तालुका कृषि अधिकारी,

----- जिल्हा -----

विषय :- राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान/राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत सन या वर्षात कांदाचाळ घटकाचा लाभ मिळण्याबाबत.

महोदय,

राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान/राष्ट्रीय कृषि विकास योजनेतर्गत सन मध्ये मे.टन क्षमतेची कांदाचाळ उभारणीकरिता अर्थसहाय्य मिळण्यासाठी अर्ज सादर करीत आहे. त्याचा तपशील खालीलप्रमाणे असून अर्थसहाय्य मिळण्याबाबत विनंती आहे.

१)लाभार्थ्यांचे नांव(आडनाव प्रथम) :- -----

मु.पो. -----, तालुका-----, जिल्हा-----

पिनकोड :- ----- फोन/मोबाईल नं. :- -----ई-मेल पत्ता :------

२) लाभार्थी प्रकार:------

(शेतकरी/महिला शेतकरी/शेतकरी गट/सहकारी संस्था/सावर्जनिक उपक्रम/शेतकरी उत्पादक संघ इ.)

३) लाभार्थी वर्गवारी:------

(अनुसुचित जाती / अनुसुचित जमाती / इतर)

४) कांदा चाळ उभारणी करावयाच्या ठिकाणाचा पत्ता:-सर्व्हे नं.(हिस्सा/पोटहिस्सासह)-----

मु.पो. -----, तालुका-----, जिल्हा-----

पिनकोड :- -----

५) लाभार्थीच्या बँक खात्याचा तपशील :-

बँकेचे नांव	
शाखा	
IFSC कोड	
खाते क्रमांक.	

६) अर्जासोबत जोडलेल्या कागद पत्राचा तपशील खालीलप्रमाणे आहे.

(अर्जासोबत जोडलेल्या छायांकित प्रती साक्षांकित केलेल्या असाव्यात.)

६.१) ७/१२ चा उतारा.

६.२) आधारकार्डाची छायांकित प्रत.

६.३) बँक खाते पासबुक प्रथम पानाची छायांकित प्रत.

६.४) संवर्ग प्रमाणपत्र (अ. जाती / अ. जमाती शेतक-यांसाठी)

६.५) हमीपत्र (प्रपत्र- २ मध्ये)

७) माझेकडे/आमचेकडे कांदा पिकाचे हे क्षेत्र असून मी/आम्ही या पूर्वी कुठल्याही शासकीय योजनेतून कांदाचाळीसाठी अर्थसहाय्य घेतलेले नाही. सदर योजनेतर्गत मे.टन क्षमतेची कांदाचाळ उभारण्यासाठी एकुण रु.----- एवढा खर्च प्रस्तावित आहे. सदर प्रकल्पाच्या ग्राह्य भांडवली खर्चाच्या ५० टक्के किंवा अनुज्ञेय मापदंडानुसार अर्थसहाय्य मिळण्यास विनंती आहे.

उपरोक्त प्रस्तावात नमुद केलेली माहिती वस्तुस्थितीवर आधारित असून ती खरी असल्याचे मी/ आम्ही प्रमाणित करीत आहोत.तसेच सदरची माहिती चुकीची अथवा खोटी असल्यास शासनाकडून दिलेली अनुदान रक्कम सव्याज परत करण्यास मी /आम्ही तयार आहे.

स्थळ :-

दिनांक :-

आपला,

स्वाक्षरी

लाभार्थ्याचे नांव

प्रपत्र-२
हमीपत्र

मी/आम्ही श्री./श्रीमती.....

- मु.पो..... ता..... जि..... हमीपत्र लिहून देतो/देते की,
- १) सन ----- मध्ये मी/आम्ही सर्व्हे नं./गट नं.....गाव..... तालुका मध्ये मे.टन क्षमतेची कांदाचाळ उभारणीसाठी प्रकल्प प्रस्ताव तालुका कृषि अधिकारी, यांचेकडे सादर करीत आहे/आहोत. माझ्याकडे/ आमच्याकडे कांदापिकाखाली एकुण हे. क्षेत्र आहे. मी/आम्ही किंवा माझ्या/आमच्या कुटुंबातील इतर व्यक्तींनी कांदाचाळ उभारणी या घटकासाठी यापुर्वी कुठल्याही शासकीय योजनेमधून अर्थसहाय्य घेतलेले नाही.
 - २) मी/आम्ही कांदाचाळ उभारणी घटकाच्या शासनाने निर्गमित केलेल्या मार्गदर्शक सूचना/तांत्रिक निकषानुसार प्रकल्प पूर्ण करील/करू.
 - ३) कांदाचाळीचा दुरुपयोग होणार नाही याची संपूर्ण जबाबदारी माझे/आमची राहिल.
 - ४) कांदाचाळीची नैसर्गिक आपत्ती अथवा इतर कारणांनी नुकसान झाल्यास शासनाकडे नुकसान भरपाई मागणार नाही.
 - ५) अर्थसहाय्य मंजूर करणा-या अधिका-यांच्या पुर्वपरवानगी शिवाय मी/आम्ही संपुर्ण प्रकल्पाची किंवा त्याच्या काही भागाची जागा बदलणार नाहीत किंवा प्रकल्पाच्या लक्षणीय भागाची विल्हेवाट लावणार नाही.
 - ६) प्रकल्पाच्या कामकाजाची कोणत्याही वेळेस तपासणी करणे व त्यासाठी प्रकल्पाच्या आवारात प्रवेश करणे यासाठी मला/आम्हास अर्थसहाय्य मंजूर करणारे अधिकारी, अनुदान अदा करणारे अधिकारी, राज्यशासन व त्यांनी प्राधिकृत केलेली व्यक्ती यांना प्रतिबंध करणार नाही तसेच त्यांनी या प्रकल्पाशी संबंधित कागदपत्रे, नोंदवह्या, पुस्तके व हिशोबाच्या कागदपत्रांची तपासणी करण्यासाठी व त्याच्या प्रती देण्यास प्रतिबंध करणार नाही.
 - ७) यदाकदाचीत माझ्या/आमच्याकडून खोटी, चुकीची किंवा अपुर्ण माहिती दिल्याचे आढळून आल्यास, **कमी खर्चाचे कांदाचाळ उभारणी हा घटक** राबविण्याबाबतच्या योजनेअंतर्गत कोणत्याही अटी व शर्तीचा भंग केल्यास तसेच दिलेल्या अनुदानाचा गैरवापर केल्याचे आढळून आल्यास मला/आम्हास माझे/आमचे म्हणणे मांडण्याची संधी दिल्यानंतर आवश्यकता भासल्यास मला/आम्हाला दिलेल्या अर्थसहाय्याची पूर्ण रक्कम अथवा त्याचा हिस्सा अर्थसहाय्य अदा केल्याच्या दिनांकापासून शासन निर्धारित करील त्या दराने व पध्दतीने वार्षिक व्याजासह वसूल करू शकतील याची मला/आम्हाला जाणीव आहे. त्याप्रमाणे मी/आम्ही ते अनुदान परत करू त्याबद्दल आमची काहीही तक्रार राहणार नाही.
 - ८) शासनाने वेळोवेळी निर्धारित केलेल्या अटी व शर्ती माझ्यावर/आमच्यावर बंधनकारक राहतील याची मला/ आम्हास जाणीव आहे व त्याचे मी/आम्ही पालन करीन/करू. प्रकल्पाच्या ठिकाणी नामफलक लावून त्यावर ठळक अक्षरात **लोगोसह “ एकात्मिक फलोत्पादन विकास अभियानांतर्गत राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळाच्या अर्थसहाय्याने”** शेतक-याचे नाव, प्रकल्प खर्च आणि प्रकल्प क्षमता असा मजकूर नमूद करू याची मी/आम्ही हमी देतो.
 - ९) उपरोक्त योजनेतर्गत मिळणा-या अर्थसहाय्याचा प्रकार हा प्रोत्साहनात्मक असल्यामुळे देय किंवा उपलब्ध होणारे अनुदान मला/आम्हास मान्य असेल व त्यासाठी मी न्यायालयात कोणत्याही प्रकारचा दावा दाखल करणार नाही.
 - १०) वरीलप्रमाणे सादर केलेली माहिती खरी व बरोबर असून ती खोटी व चुकीची आढळून आल्यास मला अदा करण्यात आलेल्या अर्थसहाय्याची पूर्ण रक्कम अथवा त्याचा हिस्सा अर्थसहाय्य अदा केल्याच्या दिनांकापासून महाराष्ट्र राज्य फलोत्पादन आणि औषधी वनस्पती मंडळ, पुणे, महाराष्ट्र राज्य निर्धारित करेल त्या दराने व पध्दतीने वार्षिक व्याजासह वसूल करू शकतील. याची मला/आम्हास जाणीव असून ते माझ्या/आमच्यावर बंधनकारक राहिल.

लाभार्थीची/लाभार्थ्यांच्या स्वाक्षरी/स्वाक्ष-या
(नाव व पत्यासह)

वरीलप्रमाणे सादर केलेली माहिती खरी आहे.

साक्षीदार क्र. १

पत्ता.....स्वाक्षरी.....

साक्षीदार क्र. २

पत्ता.....स्वाक्षरी.....

प्रपत्र-३

पूर्वसंमती पत्र

(राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियाना / राष्ट्रीय कृषि विकास योजना अंतर्गत कांदाचाळ उभारणी या घटकासाठी द्यावयाच्या पूर्वसंमती पत्राचा नमूना)

जा.क्र. -----

कार्यालय - तालुका कृषि अधिकारी, ---

जिल्हा -----

दिनांक -

प्रति,

श्री/श्रीमती-----

मु.पो.-----तालुका ----- जिल्हा -----

आपल्या दिनांक ----- रोजीच्या अर्जाप्रमाणे आपले सर्व्हे नं./गट नं. ----- मध्ये मे.टन क्षमतेची **कांदाचाळ उभारणीसाठी** राष्ट्रीय फलोत्पादन अभियान / राष्ट्रीय कृषि विकास योजना अंतर्गत पूर्वसंमती देण्यात येत आहे. आपण सादर केलेल्या हमीपत्रात या पूर्वी कांदाचाळ उभारणी या घटकासाठी लाभ घेतला नसल्याचे नमूद केलेले आहे. मार्गदर्शक सूचनांनुसार व आपल्या मागणीनुसार आता कांदाचाळ उभारणी या घटकासाठी पूर्वसंमती देण्यात येत आहे. सादरचे पूर्वसंमतीपत्र दिल्याच्या तारखेपासून पंधरा दिवसांच्या आत आपण प्रकल्पाचे काम सुरु करावे. पंधरा दिवसात प्रकल्पाचे काम सुरु न केल्यास आपणास दिलेली पूर्वसंमती रद्द करण्यात येईल. तसेच दोन महिन्यांच्या आत कांदाचाळ उभारणीचे काम पुर्ण करून अनुदान मागणीचा परिपूर्ण प्रस्ताव तालुका कृषि अधिकारी यांचे कार्यालयात सादर करावा. कांदाचाळ उभारणी अनुदान मागणी प्रस्ताव दोन महिन्यात सादर न केल्यास आपणास अनुदान मागणीचा हक्क राहणार नाही याची नोंद घ्यावी.

कांदाचाळ उभारणीचा तांत्रिक निकषासह आराखडा (डिझाईन) व अंदाजपत्रक सोबत जोडले आहे. कांदाचाळ उभारणी सादर तांत्रिक निकषाप्रमाणे व आराखड्याप्रमाणे असेल तरच आपला प्रस्ताव अनुदानासाठी पात्र राहिल याची नोंद घ्यावी. आपला प्रस्ताव मंजूर झाल्यास आपणास शासन निर्णयानुसार (मार्गदर्शक सुचना व मंजूर मापदंड इत्यादी) अनुज्ञेय अर्थसहाय्य निधी उपलब्धतेनुसार मंजूर करण्यात येईल. तसेच सादरचे अर्थसहाय्य आपल्या बँक खात्यावर जमा करण्यात येईल. आपल्या प्रकल्प प्रस्तावास मंजूरी देणे, देय अर्थसहाय्याची रक्कम/देय कालावधी इत्यादी बाबी ठरविण्याचा अंतिम अधिकार शासनाचा राहिल.

सोबत:

१. आराखडा (Design)

२. अंदाजपत्रक

तालुका कृषि अधिकारी,

----- जिल्हा -----

प्रपत्र-४

बंधपत्र

(पूर्वसंमती पत्र घेतांना शेतक-यांने भरुन द्यावयाचे बंधपत्र)

मी/आम्ही श्री./श्रीमती/मेसर्स.....मु.पो.....
ता. जि. या बंधपत्राद्वारे लिहून देतो की, पूर्वसंमती पत्र घेतेवेळी मे.टन क्षमतेची कांदाचाळ उभारणी या घटकांच्या मार्गदर्शक सूचना, अटी/शर्ती, आराखडा, तांत्रिक निकष अंदाजपत्रक इ.बाबी मला/आम्हाला समजावून सांगण्यात आलेल्या आहेत. पूर्वसंमती पत्रासोबत आराखडा, तांत्रिक निकष अंदाजपत्रक इत्यादी बाबी मला/ आम्हाला लेखी स्वरूपात प्राप्त झालेल्या आहेत. मी/आम्ही उपरोक्त मार्गदर्शक सूचना, अटी/शर्ती, आराखडा, तांत्रिक निकष या बाबीनुसार प्रकल्पाचे काम पूर्ण करील/करु. उपरोक्त बाबीनुसार मी/आम्ही प्रकल्पाचे काम न केल्याचे निदर्शनास आल्यास संबंधीत घटकाचे अनुदान मिळण्यास मी/आम्ही पात्र राहणार नाही. याची मला/आम्हाला जाणीव आहे. मी/आम्ही किंवा माझ्या/आमच्या कुटुंबातील इतर व्यक्तींनी या पुर्वी कुठल्याही शासकीय योजनेतून कांदाचाळ या घटकासाठी अर्थसहाय्य घेतलेले नाही.

स्थळ:-

(लाभार्थी स्वाक्षरी)

दिनांक:-

लाभार्थ्याचे नाव, पत्ता व भ्रमनध्वनी क्रमांक

(तालुका कृषि अधिकारी यांनी पूर्वसंमती पत्र देण्यापूर्वी लाभार्थ्यांकडून वरील नमुन्यात बंधपत्र भरुन घेवून मुळ प्रस्तावास जोडावे)

प्रपत्र- ५

कांदाचाळ उभारणी पश्चात मोका तपासणी अहवाल
(मंडळ कृषि अधिकारी व कृषि पर्यवेक्षक यांनी करणे)

१. तपासणी दिनांक :-

२. तपासणी पथक प्रमुख :- श्री. मंडळ कृषि अधिकारी
सदस्य - श्री. कृषि पर्यवेक्षक

३. लाभार्थ्याचे नाव -श्री.
गांव ता. जि.
सर्व्हे नं/ गट नं..... वर्गवारी-(अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण).....

४. बाब- कांदाचाळ उभारणी (क्षमता - मे. टन)

५. प्रकल्पाचा मोका तपासणी तपशील

५.१ कांदाचाळीचे मोजमापे

अ.क्र.	बाब	आराखडयानुसार अपेक्षित (मी.)					प्रत्यक्ष (मी.)
		५ मे.टन	१० मे.टन	१५ मे.टन	२० मे.टन	२५ मे.टन	
१	एका चाळीची लांबी	४.५०	४.५०	७.२५	९.६०	१२	
२	दुस-या चाळीची लांबी	-	४.५०	७.२५	९.६०	१२	
३	एका चाळीची रुंदी	१.५०	१.५०	१.२०	१.२०	१.२०	
४	दुस-या चाळीची रुंदी	-	१.५०	१.२०	१.२०	१.२०	
५	दोन चाळीतील अंतर	-	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	
६	मध्य भागाची जमिनीपासून उंची	३.३०	३.३०	३.४०	३.४०	३.४०	

५.२ कांदाचाळीच्या पायाचे बांधकाम मार्गदर्शक सुचनेतील आराखडयाप्रमाणे आहे काय? होय/नाही

५.३ कांदाचाळीच्या तळाशी व बाजूभिंतीस वापरलेले साहित्य (लाकडी बॅटम पट्टी/ चेलिनिक जाळी) =

५.४ छतासाठी वापरलेले साहित्य (जीआय शीट/ एसी शीट/ कौले) =

५.५ कांदाचाळीचे छत बाजू बांधकामापेक्षा १ मीटर लांब आहे काय? होय/नाही

उभारणीसाठी वापरलेल्या साहित्याचा तपशील (मजुरीसहीत)

अ. क्र.	बाब	एकक	मापदंडाप्रमाणे शिफारशीत परिमाण					बिलाप्रमाणे वापरलेले परिमाण	दर	देयकाप्रमाणे किंमत
			५ मे.टन	१० मे.टन	१५ मे.टन	२० मे.टन	२५ मे.टन			
१	Excavation	Cu.M.	6.48	12.96	19.44	22.68	29.16			
२	P.C.C. (1:4:8)	Cu.M.	0.972	1.944	2.916	3.402	4.374			
३	Footing (1:1:5:3)	Cu.M.	0.864	1.728	2.592	3.024	3.888			
४	Columns	Cu.M.	0.423	0.846	1.270	1.481	1.904			
५	Reinforcement Steel	Kg	60	120	180	240	300			
६	Structural Steel	Kg	160	320	480	640	800			
७	AC Sheet	Sq.M.	16	32	48	64	80			
८	Ridge	Rmt	04	08	12	16	20			
९	2" Dia.1/2 Bamboo Strips@3" C/C.	Rmt	300	600	900	1200	1500			
	एकुण									

वरील तक्त्यामध्ये नमुद केल्याप्रमाणे साहित्य मोक्यावर वापरले असल्याबाबत खात्री करावी. साहित्य व मजुरीच्या देयकाची (बिलाची) पडताळणी प्रत्यक्ष केलेल्या कामासोबत करावी.

६. उपरोक्त तक्त्याप्रमाणे वापरण्यात आलेल्या साहित्य व मजुरीची एकुण किंमत (प्रत्यक्ष खर्च) रु..... (अ)

७. मार्गदर्शक सुचनेनुसार प्रति मे.टन रु.७०००/- प्रमाणे ग्राह्य खर्च मर्यादा (..... मे.टन X ७०००) =

रु. (ब)

८. उपरोक्त ६ व ७ पैकी कमी असलेली खर्च किंमत रु. (क)

९. अनुज्ञेय अर्थसहाय्य (क ÷ २) (५० टक्केप्रमाणे) रु.

प्रमाणित करण्यात येते की, उपरोक्त मे.टन क्षमतेचा कांदाचाळ उभारणीचा प्रकल्प मार्गदर्शक सुचनांनुसार पुर्ण झालेला असून प्रकल्पाच्या किंमती बाबत प्रत्यक्ष देयकावरून खात्री करण्यात आलेली आहे. सबब उपरोक्त लाभार्थ्यास ५० टक्के रक्कम रु. अक्षरी रु. अर्थसहाय्य मंजूर करण्याबाबत शिफारस करण्यात येत आहे.

लाभार्थ्याचे नाव व स्वाक्षरी

पथक प्रमुख, श्री.
मंडळ कृषि अधिकारी. (स्वाक्षरी)
सदस्य- श्री.
कृषि पर्यवेक्षक (स्वाक्षरी)

प्रपत्र- ६

कांदाचाळ उभारणी अनुदान मागणी प्रस्तावाचा पडताळणी अहवाल

१. लाभार्थीचे नाव - श्री. सर्वे नं. मु.पो.
ता. जि.

२. संवर्ग - (सर्वसाधारण/अ.जा./अ.ज./महिला)

३. प्रस्तावातील कागदपत्रांची पडताळणी

३.१. विहित नमुन्यातील लाभार्थीचा स्वाक्षरीत अर्ज (प्रपत्र-१)	आहे/नाही
३.२. जमिनीचा ७/१२ उतारा	आहे/नाही
३.३. स्थळदर्शक नकाशा	आहे/नाही
३.४. गटाच्या/ सर्व्हे नंबरच्या चतुःसिमा	आहे/नाही
३.५. आधार कार्डची छायांकित प्रत	आहे/नाही
३.६. बँक पासबुकच्या प्रथम पानाची छायांकित प्रत	आहे/नाही
३.७. सक्षम प्राधिका-याचे संवर्ग प्रमाणपत्र (फक्त अनु. जाती/ अनु. जमातीसाठी)	आहे/नाही
३.८. लाभार्थीचे विहित नमुन्यातील हमीपत्र (प्रपत्र-२)	आहे/नाही
३.९. पूर्वसंमती (प्रपत्र-३)	आहे/नाही
३.१०. बंधपत्र (प्रपत्र-४)	आहे/नाही
३.११. सेवा पुरवठादाराची देयके (टॅक्स इनव्हाईस- जीएसटीसह)	आहे/नाही
३.१२. उभारणी पश्चात मोका तपासणी अहवाल (प्रपत्र-५)	आहे/नाही

वरीलप्रमाणे अनुदान मागणी प्रस्ताव मार्गदर्शक सूचनेप्रमाणे परीपुर्ण असून उपरोक्त लाभार्थ्यास
अन्वये मान्यता देण्यात आलेली आहे. श्री. मंडळ कृषि अधिकारी यांनी उभारणी
पश्चात अंतिम मोका तपासणी अहवालात मे.टन क्षमतेच्या कांदाचाळ उभारणीसाठी रक्कम रुपये.....
रु.....(अक्षरी) अनुदान अदायगीची शिफारस केलेली असून मोका तपासणी
अहवालात केलेली अनुदान रक्कमेची परिगणना बरोबर आहे. करीता उपरोक्त लाभार्थ्यास विहित लेखा पध्दतीने
अनुदान वितरीत करण्यास हरकत नाही.

तंत्र अधिकारी

स्वाक्षरी

नाव :-

जिल्हा अधिक्षक कृषि अधिकारी कार्यालय,

जिल्हा

दिनांक :-

प्रपत्र- ७

कांदाचाळ उभारणी पर्यवेक्षीय तपासणी अहवाल

१. तपासणी दिनांक :-

२. तपासणी अधिकारी :- श्री. पदनाम

तपासणी वेळी उपस्थित इतर अधिकारी / सदस्य :-

१. श्री. पदनाम

२. श्री. पदनाम

३. लाभार्थ्याचे नाव - श्री.

गांव ता. जि.

सर्व्हे नं/ गट नं..... वर्गवारी- (अ.जा./अ.ज./सर्वसाधारण).....

४. बाब- कांदाचाळ उभारणी (क्षमता - मे. टन)

५. प्रकल्पचा मोक्या तपासणी तपशील

५.१ कांदाचाळीचे मोजमापे

अ.क्र.	बाब	आराखडयानुसार अपेक्षित (मी.)					प्रत्यक्ष (मी.)
		५ मे.टन	१० मे.टन	१५ मे.टन	२० मे.टन	२५ मे.टन	
१	एका चाळीची लांबी	४.५०	४.५०	७.२५	९.६०	१२	
२	दुस-या चाळीची लांबी	-	४.५०	७.२५	९.६०	१२	
३	एका चाळीची रुंदी	१.५०	१.५०	१.२०	१.२०	१.२०	
४	दुस-या चाळीची रुंदी	-	१.५०	१.२०	१.२०	१.२०	
५	दोन चाळीतील अंतर	-	१.५०	१.५०	१.५०	१.५०	
६	मध्य भागाची जमिनीपासून उंची	३.३०	३.३०	३.४०	३.४०	३.४०	

५.२ कांदाचाळीच्या पायाचे बांधकाम मार्गदर्शक सुचनेतील आराखडयाप्रमाणे आहे काय? होय/नाही

५.३ कांदाचाळीच्या तळाशी व बाजूभिंतीस वापरलेले साहित्य (लाकडी बॅटम पट्टी/ चेनलिक जाळी) =

५.४ छतासाठी वापरलेले साहित्य (जीआय शीट/ एसी शीट/ कौल) =

५.५ कांदाचाळीचे छत बाजू बांधकामापेक्षा १ मीटर लांब आहे काय? होय/नाही

५.६ कांदाचाळीमध्ये कांदा साठविण्यात आला आहे काय? होय/नाही

५.७ नसल्यास थोडक्यात कारण

५.८ कांदाचाळीवर योजनेचा कायमस्वरूपी फलक लावलेला आहे काय? होय/नाही

६. कांदाचाळ कामाच्या गुणवत्तेबाबत थोडक्यात अभिप्राय

तपासणी अधिकारी, श्री.

पदनाम. (स्वाक्षरी)

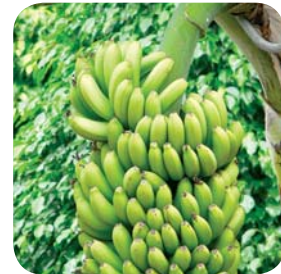
इतर अधिकारी श्री.

पदनाम. (स्वाक्षरी)

MISSION FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF HORTICULTURE

OPERATIONAL GUIDELINES
April, 2014

For Official Use

MISSION FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF HORTICULTURE

OPERATIONAL GUIDELINES

April, 2014

Horticulture Division

Department of Agriculture & Cooperation

Ministry of Agriculture, Krishi Bhavan, New Delhi

www.midh.gov.in

Contents

	Abbreviations	4
1.	INTRODUCTION	6
2.	MISSION OBJECTIVES	6
3.	STRATEGY	7
4.	MISSION STRUCTURE	7
	I. National Level	7
	II. State Level	9
	III. District Level	10
	IV. Panchayati Raj Institutions	10
	V. Technical support Group	10
5.	PROCEDURE FOR APPROVAL & IMPLEMENTATION	11
	Strategy and Road map	11
	Annual Action Plan	11
6.	FUND FLOW MECHANISM	12
7.	MISSION INTERVENTIONS	13
	I) Research & Development (R &D)	13
	II) Production and productivity Improvement	14
	III) Production & Distribution of Planting Material	14
	IV) Establishment of New Gardens	16
	V) Mushroom Production	17
	VI) Rejuvenation/Replanting of senile Plantation/Canopy Management	17
	VII) Creation of Water Resources	17
	VIII) Protected cultivation	17
	IX) Precision Farming Development and Extension through PFDCs	18
	X) Promotion of INM/IPM	18
	XI) Organic Farming	18
	XII) Good Agricultural Practices	19
	XIII) Centre of Excellence for Horticulture	19
	XIV) Human Resource Development in Horticulture	19
	XV) Pollination Support through Beekeeping	20
	XVI) Horticulture Mechanization	20
	XVII) Technology Dissemination through Demonstration/FLD	20
	XVIII) Integrated Post Harvest Management	20
	XIX) Cold Chain Infrastructure	21
	XX) Creation of Market Infrastructure	21
	XXI) Processing & value Addition	22
	XXII) Insurance Scheme on Coconut	22
8.	MISSION MANGEMENT	23
	I) Support to State Horticulture Mission/Implementing Agencies	23
	II) Institutional Strengthening / FPO Formation	23
	III) Horticulture Database	23
	IV) Support to National Level Organizations for Infrastructure Development	23
	V) Collaboration with International Agencies	23
	VI) Evaluation & other studies	23

9. ROLE OF EXISTING NATIONAL LEVEL AGENCIES	24
9.1. National Horticulture Board (NHB), Gurgaon	24
9.2. Coconut Development Board, Kochi	24
9.3. Small Farmer’s Agri-Business Consortium (SFAC), New Delhi	24
9.4. Directorate of Cashew and Cocoa Development (DCCD), Kochi	24
9.5. Directorate of Arecanut and Spices Development (DASD), Calicut	24
9.6. National Committee on Plastics Applications in Agriculture & Horticulture (NCPAAH), New Delhi	24
9.7. National Horticulture Research & Development Foundation, Nashik	24
9.8. National Bee Board (NBB)	24
9.9. National Seeds Corporation, New Delhi	24
9.10. National Research Centre for Citrus, Nagpur	24
9.11. State Farm Corporation of India, New Delhi	25
9.12. Hindustan Insecticides Ltd. (HIL)	25
9.13. National Institute for Agricultural Extension Management (MANAGE), Hyderabad	25
9.14. Fresh & Healthy Enterprises Ltd. (FHEL), New Delhi	25
9.15. Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority (APEDA), New Delhi	25
9.16. Directorate of Marketing & Inspection (DMI), New Delhi	25
9.17. Ministry of Food Processing Industries (MFPI), New Delhi	25
9.18. National Medicinal Plants Board (NMPB), New Delhi	25
9.19. Central Institute of Horticulture (CIH), Nagaland	25
9.20. National Centre for Cold Chain Development (NCCD)	25
9.21. National Institute of Food Technology Entrepreneurship and Management (NIFTEM), Sonapat, Haryana	25
ANNEXURE-I Activity Mapping for Effective Devolution of Funds, Functions and Functionaries under MIDH.	26
ANNEXURE-II Indicative Composition of Technical Support Group under MIDH	29
ANNEXURE III Delegation of Powers for Approving Projects under MIDH Scheme (Sub-schemes of NHM, HMNEH, NBM and CIH)	30
ANNEXURE-IV (a) Format for submitting Action Plan for NHM/HMNEH sub-schemes under MIDH	32
Format for submitting Detailed Action Plan	34
ANNEXURE-IV (b) Format for Submitting Annual Action Plan for NBM sub-schemes	36
ANNEXURE-V Cost Norms and Pattern of Assistance under MIDH during XII Plan for NHM & HMNEH sub-schemes	38
Appendix-I: Indicative Unit cost for Area Expansion of selected Fruit Crops	51
Appendix-II: Technology Induction in Cold Chain, Add-on for CA and Modernization	54
ANNEXURE-VI Cost Norms and Pattern of Assistance under MIDH for Bamboo related activities during XII Plan	55
ANNEXURE-VII Cost Norms and Pattern of Assistance under MIDH for NHB related activities during XII Plan	58
ANNEXURE-VIII Cost Norms and Pattern of Assistance under MIDH for CDB related Activities during XII Plan	61

Abbreviations

A & C	Agriculture & Cooperation
AAP	Annual Action Plan
AEZ	Agri-Export Zone
APC	Agricultural Production Commissioner
APEDA	Agricultural & Processed Food Export Development Authority
APMC	Agricultural Produce Marketing Committee
AYUSH	Ayurveda, Unani, Sidha & Homeopathy
BDA	Bamboo Development Agency
BTSG	Bamboo Technical Support Group
CA	Controlled Atmosphere
CDB	Coconut Development Board
CEO	Chief Executive Officer
CIH	Central Institute for Horticulture
CSIR	Council of Scientific & Industrial Research
DAC	Department of Agriculture & Cooperation
DASD	Directorate of Arecanut & Spices Development
DCCD	Directorate of Cashew & Cocoa Development
DFU	Disease Forecasting Unit
DHMD	District Horticulture Mission Document
DMC	District Mission Committee
DMI	Directorate of Marketing & Inspection
DONER	Development of North Eastern Region
DPR	Detailed Project Report
EC	Executive Committee
EMC	Empowered Monitoring Committee
FAO	Food & Agriculture Organization
FDA	Forest Development Agency
FHEL	Fresh & Healthy Enterprises Ltd.
FI	Financial Institution
FICCI	Federation of Indian Chambers of Commerce & Industry
FIG	Farmer interest Group
FLD	Front Line Demonstration
FPO	Farmer Producer Organization
GC	General Council
GFR	General Financial Rules
GOI	Government of India
GS	Gram Sabha
HIL	Hindustan Insecticides Ltd.
HMNEH	Horticulture Mission for North East & Himalayan States
HRD	Human Resource Development
IASRI	Indian Agricultural Statistical Research Institute
ICAR	Indian Council of Agricultural Research
ICFRE	Indian Council of Forestry Research & Education

ICT	Information Communication Technology
INM	Integrated Nutrient Management
IPM	Integrated Pest Management
KVK	Krishi Vigyan Kendra
MA	Market Aggregator
MANAGE	National Institute for Agricultural Extension Management
MFPI	Ministry of Food Processing Industries
MIDH	Mission for Integrated Development of Horticulture
MNREGS	Mahatma Gandhi Rural Employment Guarantee Scheme
NABARD	Nation Bank for Agriculture & Rural Development
NBB	National Bee Board
NBM	National Bamboo Mission
NCDC	National Cooperative Development Cooperation
NCPAAH	National Committee on Plastics Applications in Agriculture & Horticulture
NHB	National Horticulture Board
NHM	National Horticulture Mission
NHRDF	National Horticulture Research & Development Foundation
NLA	National Level Agencies
NMPB	National Medicinal Plant Board
NMSA	National Mission on Sustainable Agriculture
NRCC	National Research Centre for Citrus
NSC	National Seeds Corporation
PFDC	Precision Farming Development Centre
PHM	Post Harvest Management
PRI	Panchayati Raj Institution
PSU	Public Sector undertaking
R & D	Research & Development
RCC	Reinforced Cement Concrete
RKVY	Rashtriya Krishi Vikas Yojana
SAU	State Agricultural University
SBDA	State Bamboo Development Agency
SBMD	State Bamboo Mission Document
SC	Sub-Committee
SFAC	Small Farmers Agri-Business Consortium
SFCI	State Farms Corporation of India
SHM	State Horticulture Mission
SHMD	State Horticulture Mission Document
SLEC	State Level Executive Committee
TC	Tissue Culture
TSG	Technical Support Group
TSP	Tribal Sub Plan
UGC	University Grant Commission
UTF	Unilateral Trust Fund

OPERATIONAL GUIDELINES

Mission for Integrated Development of Horticulture During XII Plan

1. INTRODUCTION

1.1 Mission for Integrated Development of Horticulture (MIDH) is a Centrally Sponsored Scheme for the holistic growth of the horticulture sector covering fruits, vegetables, root & tuber crops, mushrooms, spices, flowers, aromatic plants, coconut, cashew, cocoa and bamboo. While Government of India (GOI) contributes 85% of total outlay for developmental programmes in all the states except the states in North East and Himalayas, 15% share is contributed by State Governments. In the case of North Eastern States and Himalayan States, GOI contribution is 100%. Similarly, for development of bamboo and programmes of National Horticulture Board (NHB), Coconut Development Board (CDB), Central Institute for Horticulture (CIH), Nagaland and the National Level Agencies (NLA), GOI contribution will be 100%. Guidelines regarding implementation of the scheme are described hereunder.

1.2 MIDH will have the following sub-schemes and area of operation:

Sl. No.	Sub Scheme	Target group / area of operation
1.	NHM	All states & UTs except states in NE and Himalayan Region.
2.	HMNEH	All states in NE and Himalayan Region.
3.	NBM	All states & UTs
4.	NHB	All states & UTs focusing on commercial horticulture
5.	CDB	All States and UTs where coconut is grown.
6.	CIH	NE states, focusing on HRD and capacity building.

1.3 MIDH will work closely with National Mission on Sustainable Agriculture (NMSA) to wards development of Micro-Irrigation for all horticulture crops and protected cultivation on farmers' field.

1.4 MIDH will also provide technical advice and administrative support to State Governments/ State Horticulture Missions (SHMs) for the Saffron Mission and other horticulture related activities like Vegetable Initiative for Urban Clusters (VIUC), funded by Rashtriya Krishi Vikas Yojana (RKVY)/NMSA.

2. MISSION OBJECTIVES

2.1 Main objectives of the Mission are:

- Promote holistic growth of horticulture sector, including bamboo and coconut through area based regionally differentiated strategies, which includes research, technology promotion, extension, post harvest management, processing and marketing, in consonance with comparative advantage of each State/region and its diverse agro-climatic features;
- Encourage aggregation of farmers into farmer groups like FIGs/FPOs and FPCs to bring economy of scale and scope.
- Enhance horticulture production, augment farmers, income and strengthen nutritional security;
- Improve productivity by way of quality germplasm, planting material and water use efficiency through Micro Irrigation.
- Support skill development and create employment generation opportunities for rural youth in horticulture and post harvest management, especially in the cold chain sector.

3. STRATEGY

- 3.1 To achieve above objectives, the mission will adopt the following strategies:
- Adopt an end-to-end holistic approach covering pre-production, production, post harvest management, processing and marketing to assure appropriate returns to growers/producers;
 - Promote R&D technologies for cultivation, production, post-harvest management and processing with special focus on cold chain infrastructure for extending the shelf life of perishables;
 - Improve productivity by way of quality through:
 - Diversification, from traditional crops to plantations, orchards, vineyards, flowers, vegetable gardens and bamboo plantations.
 - Extension of appropriate technology to farmers for high-tech horticulture including protected cultivation and precision farming.
 - Increase of acreage of orchards and plantation crops including bamboo and coconut, particularly in states where total area under horticulture is less than 50% of agricultural area.
 - Improve post harvest management, processing for value addition and marketing infrastructure.
 - Adopt a coordinated approach and promote partnership, convergence and synergy among R&D, processing and marketing agencies in public as well as private sectors, at the national, regional, state and sub-state levels;
 - Promote FPOs and their tie up with Market Aggregators (MAs) and Financial Institutions (FIs) to support and adequate returns to farmers.
 - Support capacity-building and Human Resource Development at all levels, including, change in syllabus and curriculum of graduation courses at Colleges, Universities, ITIs, Polytechnics, as appropriate.

4. MISSION STRUCTURE

(I) NATIONAL LEVEL

a) General Council

- 4.1. The Mission will have a General Council (GC) at National level under Chairmanship of Union Agriculture Minister. The composition of GC will be as follows:

Minister of Agriculture	Chairman
Ministers of Commerce, Health, Finance, Food Processing Industries, Panchayati Raj, Science & Technology, Rural Development, Environment & Forest, Textiles, Development of North Eastern Region (DONER), Micro, Small and Medium Enterprises.	Members
Member, (Agriculture) Planning Commission	Member
Secretaries - Ministry/Department of Agriculture & Cooperation, Commerce, AYUSH, Finance, Food Processing Industries, Panchayati Raj, Rural Development, Environment & Forest, Textiles, DONER, Bio-Technology, Micro, Small and Medium Enterprises	Members
Chairperson, NABARD	Member
Director General, ICAR	Member
Additional Secretary (I/C of Horticulture, DAC)	Member
Managing Director, NHB	Member
Chairman, CDB	Member
Horticulture Commissioner	Member
Deputy Director General (I/C Bamboo)	Member
Adviser (Horticulture)	Member

Joint Secretary(I/C NMSA)	Member
Growers' representatives & Experts from Confederation of Indian Horticulture (CIH), Federation of Indian Chambers of Commerce & Industry (FICCI),etc., (14 Members)	Members
Joint Secretary, DAC & Mission Director	Member Secretary

- 4.2. GC will be the formulation body giving overall direction and guidance to Mission, monitor and review its progress and performance. Without affecting the approved programmes, cost norms and pattern of assistance as approved by CCEA, GC will be empowered to lay down and amend operational guidelines. GC will meet at least twice a year. Tenure of non official members of GC will be for three years from the date of nomination.

b) Executive Committee:

- 4.3. Executive Committee (EC), headed by Secretary, Department of Agriculture & Cooperation (DAC), will oversee activities of the Mission and approve Action Plans of SHMs and NLAs. The EC will comprise of the following:

Secretary (A&C)	Chairperson
Secretaries - Ministry/Department of Commerce, AYUSH, Food Processing Industries, Panchayati Raj, Rural Development, M/o DONER, Bio-Technology, Environment & Forests; Principal Adviser (Agriculture), Planning Commission	Members
Institutions – Director General, ICAR; Director General ICFRE, Director General, CSIR; Chairperson, NABARD; Additional Secretary (In charge of Horticulture, DAC); Additional Secretary & FA, DAC; Joint Secretary(Plant Protection), Joint Secretary(I/C NMSA). Horticulture Commissioner; Adviser (Horticulture); Deputy Director General (I/C Bamboo). Chairman, APEDA; Managing Director, NHB; Managing Director, NCDC; Managing Director, Small Farmer's Agribusiness Consortium, Chief Executive Officer, National Medicinal Plants Board; Chairman, CDB; Agriculture Marketing Advisor, DAC; Joint Secretary, National Committee on Plastics Applications in Agriculture & Horticulture(NCPAAH) ; CEO (NCCD).	Members
Three Experts (Production, Post Harvest Management and Marketing)	Members
Joint Secretary, DAC & Mission Director	Member Secretary

- 4.4. EC is empowered to reallocate resources across States and components and approve projects on the basis of approved subsidy norms. EC is also empowered to approve special interventions for tackling emergent/ unforeseen requirements. EC can also constitute Empowered Monitoring Committee (EMC)/Sub-Committee (SC) and delegate powers to EMC/ SC/Mission Director, as well as to State Governments / State Horticulture Missions / State Bamboo Development Agencies (SBDA) for approving projects in accordance with approved cost norms and pattern of assistance. Tenure of the experts will be for three years from the date of nomination.
- 4.5. Horticulture Division in DAC will provide the necessary support to GC/EC/EMC and will administer NHM, HMNEH, NBM and CIH Scheme. Managing Director (NHB) will oversee the programmes of NHB while Chairman, CDB will oversee the CDB programmes. The existing structure of the Boards and Missions will be maintained to provide general direction for these programmes. EC/EMC will ensure smooth functional linkages among different agencies and meet as frequently, as required.

(II) STATE LEVEL

State Level Executive Committee

- 4.6. For NHM, HMNEH and NBM, State Level Executive Committee(s) (SLEC) under Chairmanship of Agricultural Production Commissioner or Principal Secretary Horticulture/Agriculture/Environment & Forests, (in the absence of APC) having representatives from other concerned Departments of State Government including Forests, the State Agricultural Universities (SAU), Institutes under Indian Council of Agricultural Research (ICAR), Growers' Associations/FPOs, etc will oversee the implementation of programmes of the respective States. Central Government will nominate its representative to the SLEC. State Mission Director NHM, HMNEH and NBM will be Member Secretary of the concerned SLEC. At operational level, State Governments will have freedom to establish State Horticulture Mission (SHM) and/ or SBDA as a suitable autonomous agency, to be registered under Societies Registration Act for implementing Mission programmes at State and District levels. Panchayati Raj Institutions (PRI) existing in the State will be involved in the implementation of the programme.
- 4.7. State and sub-state level structures will be established keeping in view the specific requirement of the states. Formation of Farmer Groups/ Cooperatives of farmers and their tie-up with Financial Institutions and Market Aggregators would be encouraged.
- 4.8. State level agency will have the following functions:
- a) Prepare Strategic/Perspective and annual State Level Action Plan in consonance with Mission's goals and objectives and in close co-ordination with Technical Support Group, SAUs and ICAR institutes and oversee its implementation;
 - b) Clear project based proposals requiring approval of EC/EMC and approve projects within power vested.
 - c) Organize base-line survey and feasibility studies for distinct areas/clusters (District, sub-District, or a group of Districts) to determine status of horticultural/ bamboo production, potential and demand, and tailor assistance accordingly. Similar studies would also be undertaken for other components of the programme;
 - d) Receive funds from National Mission Authority, State Government and other sources for carrying on Mission's activities, maintain proper accounts thereof and submit utilization certificate to concerned agencies;
 - e) Review the progress of formation of FPOs/FPCs to achieve economies of scale and scope and mobilize credit requirement of farmers through FIs;
 - f) Release funds to implementing organizations and oversee, monitor & review implementation of the programmes;
 - g) Assist and oversee implementation of schematic activities in the states through farmers, societies, grower associations, self-help groups, state institutions and other similar entities;
 - h) Organize workshops, seminars and training programmes for all interest groups/associations at state level, with the help of SAUs, ICAR Institutes, KVKs and other institutions having technical expertise;
 - i) Furnish monthly progress reports to DAC and also upload the same by 5th of each month, on the Mission's web sites (www.nhm.nic.in), (www.tmnehs.gov.in), (www.nbm.nic.in). Uploading of progress reports would be done both at the district and state level, and
 - j) Operationalize Information Communication Technology (ICT) enabled Management Information System (MIS) up to grass root level through Hortnet. Each State will develop and host its own web site.

(III) DISTRICT LEVEL

- 4.9. At District level, District Mission Committee (DMC) will be responsible for carrying forward the objectives of the Mission for project formulation, implementation and monitoring. The DMC may be headed by the Chief Executive Officer (CEO) of Zila Parishad/CEO of District Rural Development Agency (DRDA)/CEO of Forest Development Agencies (FDA)/ District Development Officer, having as members, representatives from concerned line Departments, growers' associations, Marketing Boards, local banks, Self Help Groups and other Non- Governmental organizations. In the case of HMNEH States, Deputy Commissioner/ District Collector could function as Chairman of DMC. District Horticulture Officer/District Agriculture Officer will be Member Secretary of DMC.

(IV) PANCHAYATI RAJ INSTITUTIONS

- 4.10. District Planning Committee and Panchayati Raj Institutions (PRI) will be involved in implementing the programme commensurate with their expertise and available infrastructure. They will have a role in implementation of MIDH with regard to:-
- a) Identification of crops/species and beneficiaries in consultation with District Panchayats.
 - b) Training, Extension and Awareness creation through Panchayats and Gram Sabhas (GS).
 - c) Organization of PRI and GS meetings and giving feed back to the concerned officials with regard to implementation of MIDH.
- 4.11. Activity mapping with regard to devolution of Funds, Functions and Functionaries is given at **Annexure I**.

(V) TECHNICAL SUPPORT GROUP (TSG)

- 4.12. The Mission will have a strong technical component and domain experts will be salient to the management of the Mission. As per extant practice, NHM and NBM will be supported by NHB and HMNEH and VIUC by SFAC. For post harvest management and cold chain projects across NHM and HMNEH, technical support will be provided by NCCD. Service providers could also be engaged for providing technical services in accordance with Terms of Reference laid for the purpose and approved by EC. Horticulture Commissioner/ DDG (I/C), DAC will advise the TSGs on all issues relating to planting material, area expansion, rejuvenation, canopy management, INM/PM and organic farming. TSG would comprise personnel at different levels, who will provide technical services and their honorarium will be commensurate with their qualifications and experience. Fresh graduates having knowledge in horticulture and agro-forestry, computer professionals, MBA graduates and young professionals could also be a part of TSG.
- 4.13. TSG will have the following role and functions:
- a) Visit States regularly and provide guidance in organizational and technical matters.
 - b) Compile material for conduct of regional workshops in respect of different horticulture/bamboo crops and different aspects viz. production, post-harvest management, processing, marketing etc. They will also prepare Annual Calendar for capacity building, promotional events, workshops/ seminars on different subjects in different regions of the country in consultation with (SHMs)/SBDAs.
 - c) Conduct studies on different aspects of horticulture/bamboo in all regions.
 - d) Document and disseminate case studies of success stories.
 - e) Assist States in capacity building programmes.
 - f) Provide monthly feed-back reports.

- 4.14. State Missions can also set up State level TSG on the pattern of national level TSG for project formulation, appraisal and concurrent monitoring. State Missions will have freedom to hire consultants for providing technical support at State as well as District level and for this purpose, funds will be provided from States' TSG component. For NBM, zone wise Bamboo Technical Support Groups (BTSG) are to be formed. These BTSGs will have to submit their Annual Action Plans to NBM Cell. Broad function of BTSGs will be same as of TSGs. The BTSG will be housed at the National/Regional level institutions located in different regions, which will have flexible norms for recruiting professionals on contract.
- 4.15. Indicative composition of TSG at National, State and District level is given in **Annexure-II**.
- 4.16. Delegation of powers for approving projects by EC, EMC, Mission Director and SLEC is given in **Annexure-III**.

5. PROCEDURE FOR APPROVAL AND IMPLEMENTATION

STRATEGY AND ROADMAP

- 5.1 States will prepare the existing perspective/strategic plan and road map for overall development of horticulture crops including Bamboo in respective state, duly projecting the targets to be achieved during the XII Plan period. This will form the basis for preparing Annual Action Plan (AAP). The Strategy & Road Map formulated by States should invariably contain information on geography & climate, potential of horticulture/bamboo development, availability of land, SWOC analysis, strategy for development and plan of action proposed to be taken to achieve goals in each district of the State. The document should focus on crops having comparative advantage and natural potential for development in the State, adoption of cluster approach for production and linking with available infrastructure, or to be created, for post harvest management, processing, marketing and export. While selecting the cluster, preference should be given to those areas where natural resource base and water resources have been developed under watershed development programmes, Rashtriya Krishi Vikas Yojana (RKVY), Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme (MGNREGS), etc. Priority should be given for development of such crops, which are required to meet current and future demands.

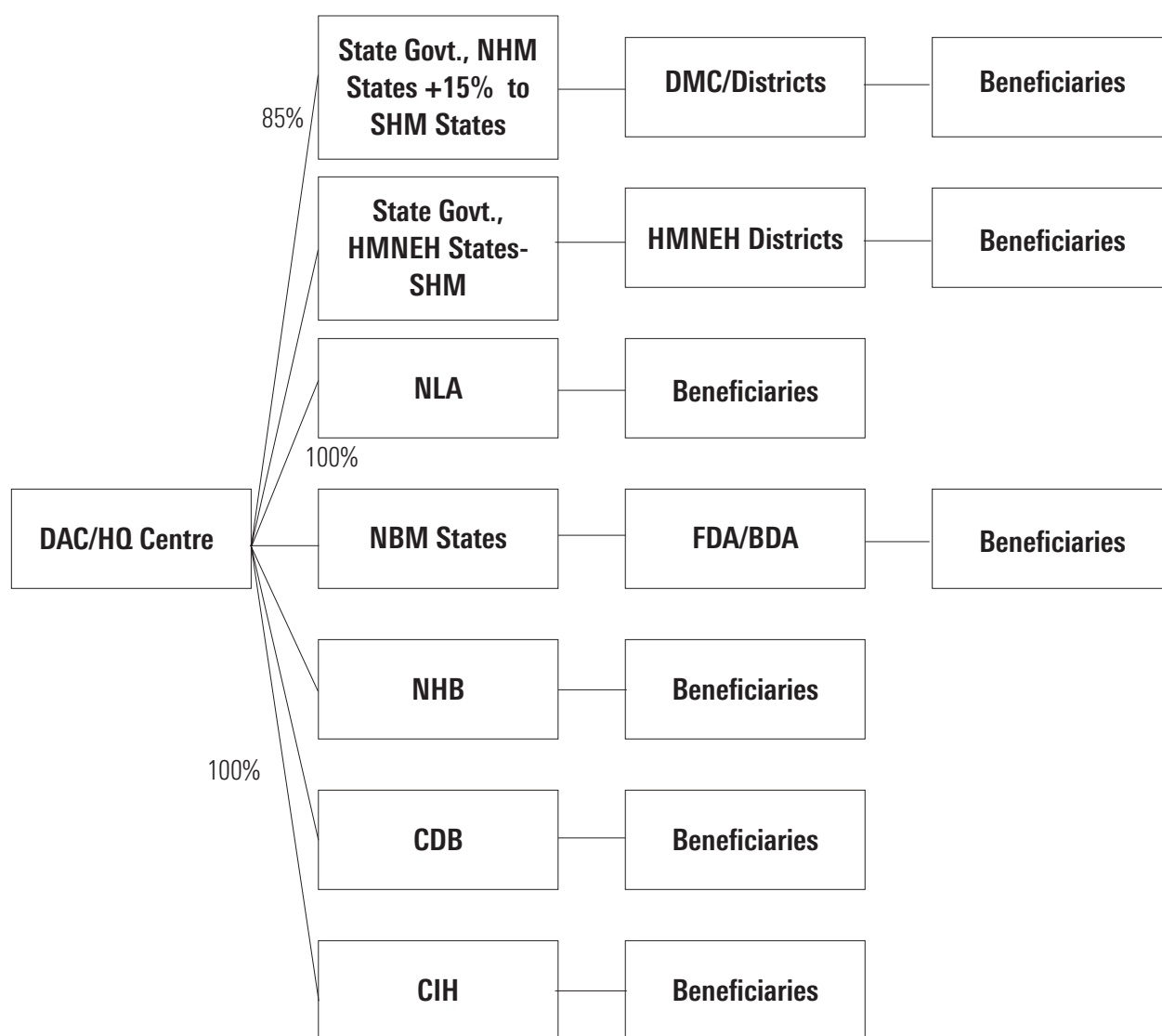
ANNUAL ACTION PLAN

- 5.2 In this context, AAP needs to be supported with data/write up on outcome of past interventions covering the details of area expansion (variety/species introduced, increase in productivity achieved and number of clusters created), water resource development as per felt need of the State (amount of irrigation potential created, whether linked with micro irrigation, maintenance etc), INM/IPM (including requisite infrastructure created and how these are being utilized for benefit of farmers) and organic farming. Area expansion should be determined based on availability of planting material and a seed/planting material sub-plan shall be prepared separately as part of AAP.
- 5.3 Ministry of Agriculture will communicate the tentative outlay for the year to each State / NLA, which in turn will indicate sector-wise/district-wise allocation. Agencies at District level will prepare AAP keeping in view their priority and potential and submit the plan to State Horticulture/Bamboo Mission within the allocated sum. The States may engage TSG/Consultancy services for preparation of Perspective/Strategic/Annual Action Plans. State Horticulture/ Bamboo Mission in turn will prepare a consolidated proposal for State as a whole, get it vetted by the respective State Level Executive Committee (SLEC) and furnish the same, including copy in electronic format, to Ministry of Agriculture (MoA) for consideration by National Level Executive Committee (EC). All issues relating to horticultural/Bamboo development, covering production, post harvest management and marketing will be covered by SHMs/SBDAs. Formats for submission of Annual Action Plan to DAC are specified in **Annexure IV (a) & (b)**.

5.4 While finalizing the AAPs, due attention will be paid for earmarking specific targets for Scheduled Caste, Scheduled Tribe and women beneficiaries. As an inbuilt provision under MIDH scheme, higher rates of subsidy have been envisaged for taking up activities like creation of infrastructure for post harvest management and marketing of horticulture produce along with area expansion by beneficiaries in the North Eastern States, Himalayan States, Tribal Sub Plan areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands.

6. FUND FLOW MECHANISM

6.1. Flow of funds and the utilization by the Implementing Agencies / SHMs / SBDA/ NLAs / PRIs etc from Government of India and utilization of funds shall be governed by extant financial norms. Funds will be released to the State Governments. State Government will release funds to the SHMs / State Level Implementing Agencies, who in turn would make funds available to DMC/ District Implementing Agency. As far as possible, efforts to make on-line payment to all Implementing Agencies would be ensured, which in turn will make arrangements for making payment to beneficiaries through electronic transfer, preferably to their respective bank accounts. Flow chart for release of funds under MIDH is given below

6.2. Implementing agencies would be required to undertake activities within the funds released by the GOI and corresponding state share in respect of NHM. No claims of pending liabilities relating to expenditure over and above released funds will be entertained by DAC.

7. MISSION INTERVENTIONS

- 7.1. The Mission will be demand and need based in each segment. Technology will play an important role in different interventions. Technologies such as Information Communication Technology (ICT), Remote Sensing and Geographic Information System will be widely used for planning and monitoring purposes including identification of sites for creating infrastructure facilities for post harvest management, markets and production forecasts.
- 7.2. The interventions envisaged for achieving desired goals would be varied and regionally differentiated with focus on potential crops to be developed in clusters by deploying modern and hi-tech interventions, duly ensuring backward and forward linkages. Revised cost norms and pattern of assistance, as given in **Annexure-V to VIII**, will be adopted. Detailed guidelines in respect of NHB, CDB and CIH schemes, including modalities of approval of projects will be issued separately for effective implementation of these schemes

Key Elements of MIDH

- ❖ Base line survey (Format at **Annexure-IV**)
- ❖ Involvement of PRI (para 4.10)
- ❖ Area based Annual and Perspective Plans (Para 3 & 5.1).
- ❖ Applied Research with focus on Region (HMNEH) and crop (Para 7.3)
- ❖ Demand driven production based on cluster approach (Para 7.4).
- ❖ Availability of quality seeds and planting material (Para 7.5).
- ❖ Technology driven programmes to improve productivity and quality, e.g.
 - Introduction of improved varieties.
 - Rejuvenation with improved cultivars.
 - High Density Plantations.
 - Use of Plastics.
 - Bee-keeping for crop pollination (para 7.41)
 - Capacity building of farmers and personnel (Para 7.33).
 - Mechanization (Para 7.43)
 - Demonstration of latest technologies (Para 7.44, 7.32)
- ❖ Post Harvest Management and cold chain– (Para 7.46)
- ❖ Marketing infrastructure development (Para 7.53).
- ❖ FIGs/FPCs/FPOs (Para 8.4)
- ❖ Data base generation, compilation and analysis (Para 8.5).
- ❖ Technical Support by NLAs (Para 9)

RESEARCH & DEVELOPMENT (R & D)

- 7.3. Programmes on horticulture and bamboo R & D will be based on applied research in the areas of (i) Seed & Planting material, including import of planting material, (ii) Technology standardization, (iii) Technology acquisition and (iv) imparting training & Front Line Demonstration in a project mode. While R&D on horticulture crops will be confined to NE & Himalayan states, R&D on Bamboo will be on pan India basis.

Research Institutes under Indian Council of Agricultural Research (ICAR), Council of Scientific & Industrial Research (CSIR), Indian Council of Forestry Research & Education (ICFRE) and its institutes, State Forest Research Institutes, State Agricultural Universities and other Research institutes/organizations in the Public sector will be eligible for assistance in R&D. Project proposals, in this regard, will be submitted through the State Horticulture Mission/ State Horticulture Department. In case of Bamboo R & D projects are to be submitted to NBM directly and research programme should be guided by the Working Group on R & D. Projects will be approved by the EC/EMC.

PRODUCTION AND PRODUCTIVITY IMPROVEMENT

- 7.4. The Mission will focus primarily on increasing both production and productivity through adoption of improved and appropriate technologies for ensuring quality, including genetic upgradation of all horticultural crops and addressing challenges of climate change. Special emphasis will also be given for adoption of area based cluster approach towards developing regionally differentiated crops, which are agro-climatically most suitable for the State/region. Cluster approach will also help in aggregation of farmers into FPOs/FPCs. Availability of good quality planting material will receive focused attention. Efforts will also be made to establish and upgrade nurseries and TC Units. This will be supplemented through plantation development programmes through addition of new areas under improved varieties to meet market demand. **Planting material of seed origin for fruit crops which can be vegetatively propagated will not qualify for subsidy assistance.**

PRODUCTION & DISTRIBUTION OF PLANTING MATERIAL

Nurseries

- 7.5. Production and distribution of good quality seeds and planting material will receive top priority. States will have a network of nurseries for producing planting material, which were established through Central or State assistance. To meet the requirement of planting material (for bringing additional area under improved varieties of horticultural crops and for rejuvenation programme for old/senile plantations), assistance will be provided for setting up new hi-tech nurseries and small nurseries under the Public as well as Private sector. Hi-tech nurseries will have an area between 1 to 4 ha with a capacity to produce 50,000 plants per ha of mandated perennial fruit crops / tree spices / aromatic trees / plantation crops per year. The plants produced will be duly certified for their quality. In case of bamboo, the size of the Hi- Tech nursery will be restricted to 2 ha. The support includes:
- (i) Proper fencing.
 - (ii) Scion / Mother block of improved varieties.
 - (iii) Root stock block (Rhizome bank in case of bamboo).
 - (iv) Net house
 - (v) Irrigation facilities
 - (vi) Hi-tech green house having insect proof netting on sides and fogging and misting systems.
 - (vii) Hardening/maintenance in insect proof net house with light screening properties and sprinkler irrigation system.
 - (viii) Pump house to provide sufficient irrigation to the plants and water storage tank to meet at least 2 days requirement.
 - (ix) Soil solarization - steam sterilization system with boilers.
- 7.6. Small nurseries with an area of upto 1.00 ha, will have provision for naturally ventilated green houses and net houses. Small nurseries will produce 25,000 plants of the mandated perennial vegetatively propagated fruit plants / tree spices / plantation crops aromatic plants per year, duly certified for its quality.

- 7.7. Nurseries will also be regulated under legislation in force relating to seeds and planting material. Efforts will be made to establish nurseries at production cluster itself.
- 7.8. Nurseries will be encouraged to go in for accreditation. Planting material for MIDH will be procured only from accredited nurseries. The AAP would have area expansion target only upto the level of availability of good quality planting material from accredited nurseries. SHM will also ensure that all nurseries set up under MIDH are accredited within period of eighteen months through designated agencies like National Horticulture Board, State Agricultural Universities, ICAR institutes etc.
- 7.9. Nurseries in the Public and Private sector can avail assistance to upgrade nursery infrastructure to meet accreditation norms. Moreover, NHB will take up projects for setting up mother block and root stock nursery, as well as nursery accreditation with 100% assistance to public sector as per norms given in **Annexure VII**.
- 7.10. CDB will arrange production and distribution of quality planting material for coconut through Demonstration cum seed production farms, Regional Nurseries and Nucleus coconut seed farm, as per norms given in **Annexure VIII**.
- 7.11. The support to Bamboo nurseries will be provided as per norms at **Annexure-VI**.

Tissue Culture Units

- 7.12. New Tissue Culture (TC) units will be established and assistance will be provided for rehabilitation/ strengthening of existing TC Units. New TC units will produce 25 lakh plants of the mandated crop for which protocols are available for commercial use, except Date palm. In the event of production of lesser number of plants, cost of lab will be reduced on a pro rata basis (subject to its viability). New TC unit projects for public sector will be sanctioned to only those agencies, which have requisite technical manpower. No recurring expenditure for the manpower and contingencies will be borne under MIDH. Each TC unit would get itself accredited as per standards and norms of Department of Bio Technology within eighteen months from the date of receiving funds, failing which the assistance provided under the scheme will have to be returned.

Vegetable Seed Production

- 7.13. Estimated cost of vegetable seed production is Rs. 35,000 per ha for open pollinated crops and Rs. 1.50 lakh per ha for hybrid vegetable seeds. Assistance will be provided @ 100% of total cost to public sector. In the case of Private sector, assistance will be 50% of cost as credit linked back ended subsidy. Assistance will be available for a maximum area of 5 ha @ per beneficiary.
- 7.14. Production of 'disease-free vegetable seedlings' will be encouraged for hybrid cultivars. Wherever necessary, 'plug technology' and environment control for germination, growth and hardening of vegetable seedlings may be introduced. The infrastructure facilities will include a green house with maximum area of 10,000 sq. meter, including hardening facilities, designed for tropical conditions, with insect netting on sides and rolling poly sheets. The plants will be propagated in plastic trays having small plugs of varying sizes for different crops. Sprinkler irrigation system will be installed. The infrastructure for media sterilization i.e. steam boiler, holding bins, etc will also be provided. Total cost will not exceed Rs. 104.00 lakh for a unit with one ha or Rs. 1040 per sq.m. Assistance will be 100% of cost to Public sector and 50% as credit linked back ended subsidy to Private sector.

Import of Planting Material

- 7.15. With a view to procuring best quality planting material of latest varieties of horticultural crops, a component of providing assistance for meeting cost of planting material imported from abroad has been included. For this, assistance will be provided @ 100% of cost to State Government/ PSUs, under NHM, HMNEH and NHB sub schemes of MIDH.

- 7.16. The State Horticulture Mission/State Bamboo Development Agency will ensure timely availability of good quality seeds and planting material to farmers.

DOs & DON'Ts WITH REGARD TO PLANTING MATERIAL

DOs

- i. Make a variety wise assessment of requirement and availability.
- ii. Nurseries to have mother blocks and required infrastructure.
- iii. Planting material should be checked and certified for its quality.
- iv. Disease-free material to be supplied to farmers through accredited nurseries.
- v. Nurseries established under MIDH to be accredited within one year.

DON'Ts

- i. Use planting material of seedling origin for perennial fruit crops.
- ii. Transport planting material over long distances.

Seed Infrastructure

- 7.17. To facilitate proper handling, storage and packaging of seeds, assistance will be provided for creating infrastructure like drying platforms, storage bins, packaging unit and related equipments. Public sector will receive 100% assistance, while assistance to Private sector will be credit linked back ended subsidy @ 50% of cost norms.

ESTABLISHMENT OF NEW GARDENS

- 7.18. The Mission envisages coverage of area under improved varieties of horticultural crops. Norms for area expansion of fruits, vegetables, plantation crops and other crops including flowers, spices and aromatic plants are also given in **Annexure-V**. Area expansion will be done in conjunction with Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme (MGNREGS) under which cost on labour component of work such as digging, fencing etc could be met with. Details of assistance for bringing new areas by NBM,CDB scheme are given in **Annexure-VI** and **Annexure VIII** respectively. NHB will take up commercial horticulture development in open field condition on project mode as per norms given in **Annexure VII**. Cost of raising new plantations will, however, vary from crop to crop which will be taken into consideration while providing assistance to the beneficiary. Indicative unit cost of area expansion of selected fruit crops is given in **Appendix I**.

DOs & DON'Ts WITH REGARD TO NEW GARDENS

DOs

- i. Focus on high yielding varieties for productivity enhancement.
- ii. Planting material to be sourced from accredited nurseries.
- iii. New areas to be taken up in identified clusters of mandated crop.
- iv. Micro Irrigation to be integrated for better survival.
- v. Payment to be released to the beneficiary as per norms prescribed.

DON'Ts

- i. Take up new gardens in isolated patches in less than 10 ha. blocks.

MUSHROOM PRODUCTION

- 7.19. In case of mushroom, assistance will be provided for setting up of individual mushroom production, spawn production and compost making units, as per the details given in **Annexure V**.

REJUVENATION / REPLACEMENT OF SENILE PLANTATIONS / CANOPY MANAGEMENT

- 7.20. Rejuvenation programme will address orchards and plantations which have low productivity. It will be implemented through individual farmers, farmers' cooperatives, Self-Help Groups, growers' associations and commodity organizations. Assistance for rejuvenating/replanting senile plantations will be @ 50% of the cost limited to 2 ha per beneficiary (**Annexure V**). Assistance will be available only in respect of rejuvenating/replanting senile and unproductive plantations through proven technologies. However, assistance will depend on the nature and requirement of particular crop. Canopy management will address maintenance of tree architecture as a means for productivity enhancement, particularly for fruit crops and high density plantations. In case of seedling origin, uneconomical orchards will be considered for replanting with improved varieties.
- 7.21. In the case of bamboo, improvement of existing stock in non forest areas will be taken up as per norms given in **Annexure VI**.
- 7.22. Similarly, in the case of coconut, replanting and rejuvenation of old norms coconut gardens will be taken up as per norms given in **Annexure VIII**.

CREATION OF WATER SOURCES

- 7.23. Under the Mission, assistance will be provided for creating water sources through construction of community tanks, farm ponds/reservoirs with plastic / RCC lining to ensure life saving irrigation to horticulture crops (**Annexure V and Annexure VI**). This will be in conjunction with MNREGS and wherever possible adequate convergence has to be ensured. These water bodies may be linked with Micro Irrigation facility for judicious use of water. Assistance under NHM will be limited to cost of plastic / RCC lining. Lining material should conform to BIS standards. However, where MGNREGS assistance is not available, 100% assistance, including the cost of plastic / RCC lining will be provided. Maintenance of the water source will be the responsibility of the community.
- 7.24. Assistance would also be provided for creating water source through construction of farm ponds/tube wells/dug wells for individuals. For smaller size of the ponds/tube wells/dug wells, cost will be admissible on pro rata basis depending upon the command area. This will also be in conjunction with MGNREGS. However, for non MGNREGS beneficiaries, assistance @ 50% of cost will be provided including the cost of plastic / RCC lining. Lining material should conform to BIS standards. Maintenance of the asset will be the responsibility of beneficiary.

PROTECTED CULTIVATION

- 7.25. Activities like construction of green houses, shade net house, plastic mulching, and plastic tunnels, anti bird/hail nets would be promoted under the Mission (**Annexure V**). NHB will implement projects having area above 2500 sq. m (**Annexure VII**). Provision has been made for selecting a variety of construction material for green houses and shade net houses. Preference will be given to using locally available material to minimize cost of construction of such structures. However, for availing/subsidy assistance, all material/technologies should conform to BIS standards

PRECISION FARMING DEVELOPMENT AND EXTENSION THROUGH PFDCS

- 7.26. Existing Precision Farming Development Centres (PFDC) will be involved to develop regionally differentiated technologies for their validation and dissemination. Twenty two PFDCs are anchored in SAUs, ICAR Institute and IIT, Kharagpur. On account of their experience in conducting applied research on plasticulture application, they have expertise in terms of manpower and equipment. PFDCs will be equipped with necessary hardware and software needed for generating information on precision farming techniques on the farmers' field. The ultimate goal is to provide requisite information to farmers so that they are in a position to apply necessary inputs. Other organisations like ICAR Institutes and Institutes in Private sector will also be involved in technology development. For this purpose financial assistance would be provided to PFDCs from MIDH on project basis through the SHMs. PFDCs will take up the activities such as trials, demonstrations for plasticulture and precision farming technologies for horticulture crops, survey to ascertain field adoption of the technology, training of farmers/ officials, display centre, publicity etc. PFDCs will submit annual plan for their activity to SHM with a copy to NCPAAH, well in advance.

PROMOTION OF INTEGRATED NUTRIENT MANAGEMENT (INM) AND INTEGRATED PEST MANAGEMENT (IPM)

- 7.27. Assistance for Integrated Nutrient Management (INM) and Integrated Pest Management (IPM) measures will be provided for horticultural crops as well as bamboo, as indicated in **Annexure-V** and **Annexure-VI** respectively. Assistance will also be available for developing facilities like Disease Forecasting Units (DFUs), Bio Control Labs, Plant Health Clinics and Leaf/Tissue Analysis labs, both under Public and Private sector except for DFUs, which will be only in Public sector. It will be the responsibility of the beneficiary to get the bio control agents registered for commercial sale.
- 7.28. Under INM component, subsidy can be availed for use of liquid biofertilizers of N, P and K such as Rhizobium/ Azospirillum/Azotobactor, Phosphate Solubilising Bacteria (PSB) and Potash Mobilizing Bacteria (KMB), to be applied in combination, in demonstration and other programmes, for which total assistance will be limited to 50% of cost, or Rs. 300.00 per ha., for a maximum area of four ha per beneficiary

ORGANIC FARMING

- 7.29. Organic farming in horticulture will be promoted to harness environmental and economic benefits by way of adoption of organic farming techniques along with its certification.
- 7.30. For adopting organic farming for perennial and non perennial fruit crops, vegetables, aromatic plants, spices etc., additional assistance will be given @ 50% of cost over and above the area expansion programme for a maximum area of 4 ha per beneficiary, spread over a period of three years. For organic cultivation of vegetables, assistance will be limited to Rs. 10,000/- per ha spread over a period of three years. Assistance will be used for generating on-farm inputs. NHM will also provide financial assistance for establishing vermi compost units and HDPE Vermibeds @ 50% of cost subject to a maximum of Rs. 50,000/- per beneficiary for a unit having size of 30' x 8' x 2.5'. For smaller units, assistance will be on prorata basis. For HDPE Vermibed of 96 cft size (12'x4'x2'), the cost will be Rs. 16,000/ per bed and assistance will be limited to 50% of cost. Specification and design parameters of Agro Textiles - HDPE woven beds for vermiculture will conform to BIS standards (IS 15907:2010). Organic certification will be guided by service providers and certification agencies accredited by APEDA.

DOs & DON'Ts WITH REGARD TO ORGANIC FARMING

DOs

- i. Only take up such crops which command a premium.
- ii. Ensure market linkages for the organic produce
- iii. Organic certification by accredited agencies to be ensured.

DON'Ts

- i. Take up organic farming in isolated patches.
- ii. Limit interventions to procurement and supply of organic inputs.

GOOD AGRICULTURE PRACTICES (GAP)

- 7.31. GAP certification has been introduced to encourage farmers to adopt good agricultural practices in line with global GAP, so that farmers are able to get better price for their produce in domestic as well as international market. Assistance for this purpose will be @ 50% of cost for maximum area of four ha per beneficiary (**Annexure V**). Certification agencies to be involved for this will be as per list approved by APEDA.

CENTRE OF EXCELLENCE FOR HORTICULTURE

- 7.32. Centres of Excellence may be established for different horticultural products which will serve as demonstration and training centres as well as source of planting material and vegetable seedlings under protected cultivation.

HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT (HRD) IN HORTICULTURE

- 7.33. Under HRD programme, training of farmers, entrepreneurs, field level workers and officers will be taken up. Programme for providing appropriate training to farmers for adoption of high yielding varieties of crops and farming system will be taken up at state level and outside the state. Programme for training of officials concerned with implementation field level workers who will in turn train/guide farmers will also be taken up (**Annexure V & Annexure VI**).
- 7.34. Assistance for organizing training courses for Supervisors, Entrepreneurs, Gardeners and Field Functionaries will be continued during XII Plan.
- 7.35. Training programme for Supervisors, Entrepreneurs will be organised through selected State Agricultural Universities (SAU), ICAR Institutes, Deemed Universities/Private Universities recognized by UGC having faculty in horticulture and Gardeners training through Krishi Vigyan Kendras and SAUs/ Deemed Universities/Private Universities recognized by UGC recognized by UGC having faculty in horticulture, while departmental staff will be trained under various ongoing training programmes. Training expenses will be met by the Mission.
- 7.36. Minimum qualification for Supervisory & Entrepreneurs training programme would be Higher Secondary and for Gardeners it would be Class-VIII (Middle) standard.
- 7.37. Institutions identified for training should have minimum infrastructure facilities including class rooms, staff, hostel facilities etc.
- 7.38. The courses will be of one year duration for Supervisors and of six months for Gardeners and of three months for Entrepreneurs. In order to attract the candidates and more importantly retain them and prevent their drop out, a monthly stipend will be provided in form of boarding & lodging charges. These courses will be

residential. At the end of the training, Supervisors will be awarded a Diploma in horticulture, while Gardeners and Entrepreneurs will be awarded a Certificate of training in horticulture. At least 25 Supervisors, 50 Gardeners and 25 Entrepreneurs will be trained in each participating institution annually.

- 7.39. In case States wish to organize specialized training courses on horticulture related subjects, assistance will be provided for the same to concerned Institutes directly, based on recommendation of concerned State (s). Such training would generally be of short duration of 7 - 10 days for 20 to 25 participants.
- 7.40. Trainers, who are required to train others, can be deputed abroad for training, for which assistance would be made available for meeting the travel cost and course fee. Concerned State Departments of Horticulture/ Agriculture/SHM function as nodal agency for this purpose. Funds will be made available to SHMs for meeting expenses of candidates involved in implementation of Mission programmes based on their specific proposal.

POLLINATION SUPPORT THROUGH BEE-KEEPING

- 7.41. In order to maximize agricultural production, honey-bee can be used as an important input. The responsibility of coordinating the bee-keeping development programme in State will be vested in the identified State Designated Agency (SDA) or any institution/society having capability. National Bee Board (NBB) will be responsible for coordinating beekeeping activity in states.
- 7.42. Assistance will be available for activities on development of nucleus stock of honey bees, bee breeding, distribution of honey bee colonies hives and bee keeping equipments (**Annexure V**).

HORTICULTURE MECHANIZATION

- 7.43. Horticulture mechanization is aimed to improve farm efficiency and reduce drudgery of farm work force. Assistance in this regard will be provided for activities such as procurement of power operated machines & tools, besides import of new machines (**Annexure V**). Assistance for horticulture mechanization will also be available to such grower associations, farmer groups, Self Help Groups, women farmer groups having at least 10 members, who are engaged in cultivation of horticultural crops, provided balance 60% of the cost of machines and tools is borne by such groups. SHM will enter in to MoU with such association/groups to ensure proper upkeep, running and maintenance of the machines and tools.

TECHNOLOGY DISSEMINATION THROUGH DEMONSTRATIONS/ FRONT LINE DEMONSTRATION

- 7.44. Latest technologies will be promoted on crop specific cultivation, use of IPM/INM, protected cultivation, organic farming through farmer participatory demonstration in a compact area of one ha, which will be organized at strategic locations in farmer's field for which assistance will be limited to 75% of cost. For green house cultivation, area will be limited to 500 sq. meter. Farms in public sector, SAUs, Deemed Universities having faculty in horticulture, could be sites for Front Line Demonstrations, for which 100% assistance will be provided, and maximum assistance will not exceed Rs. 25 lakh per project.
- 7.45. Demonstration on bamboo will be taken up as per norms indicated in **Annexure VI** and on coconut as per norms given in **Annexure VIII**.

INTEGRATED POST HARVEST MANAGEMENT

- 7.46. Under post-harvest management, including that for Medicinal plants, activities like handling, grading, pre-conditioning, packaging, transient storage, transportation, distribution, curing and ripening and where possible long term storage can be taken up. Existing schemes of the Directorate of Marketing and Inspection (DMI) and National Cooperative Development Corporation (NCDC) will be leveraged to the extent possible. MIDH would include projects relating to establishment of pre-cooling units, 'on-farm' pack houses, mobile pre-cooling units, staging cold rooms, cold storage units with and without controlled atmosphere capability,

integrated cold chain system, supply of refrigerated vans, refrigerated containers, primary/mobile processing units, ripening chambers, evaporative/low energy cool chambers, preservation units, onion storage units and zero energy cool chambers. These projects will be entrepreneur driven and provided credit linked back-ended subsidy. PSUs/Government agencies/ Cooperatives/growers' association recognized/registered by the DMCs, having at least 25 members, will also be entitled to avail assistance for such activities. They may avail back ended subsidy without credit link, subject to condition that they are able to meet their share of the project cost.

COLD CHAIN INFRASTRUCTURE

- 7.47. Assistance for setting up of new cold storage infrastructure will be available only to multi-chamber cold storage units with technologies which are energy efficient with provision for thermal insulation, humidity control, advanced cooling systems, automation, etc., having specifications and standards approved by the Ministry. While Cold storages (Long term storage and distribution hubs) upto 5000 MT capacity will be promoted under NHM/HMNEH sub-schemes (**Annexure V**), capacity above 5000 MT upto 10000 MT will be promoted under NHB sub-scheme (**Annexure VII**). In this context, for cold storages, 3.4 cubic metres (cum.) (120 cubic feet (cft.) of chamber volume shall be considered equivalent to one MT of storage capacity. Similarly, for refrigerated transport, 3 cum (106 cft) of chamber volume shall be equivalent to one MT of storage capacity and for ripening chambers, 11 cum of chamber volume shall be equivalent to one MT of storage capacity. Assistance for pre cooling unit will be linked to pack-houses and cold rooms (staging). Similarly assistance for staging cold room will be linked to existing & new pre-coolers.
- 7.48. Extant specifications standards and protocols on cold storage and cold-chain components will be adhered to while approving cold storage projects. Revisions to technical standards and adherence protocols shall be updated by National Centre for Cold-chain Development (NCCD) as necessary when improved technologies and efficiencies are introduced/understood/approved.
- 7.49. Assistance can also be availed for a combination of PHM infrastructure components by a beneficiary, within the prescribed norms of individual items. Assistance will be available to individuals, Group of farmers/ growers/ consumers, Partnership/ Proprietary firms, Self Help Groups (SHGs), Farmers Producer Organization (FPOs), Companies, Corporations, Cooperatives, Cooperative Marketing Federations, Local bodies, Agricultural Produce Market Committees (APMC) & Marketing Boards and State Governments.
- 7.50. Assistance will also be available for taking up cold chain components so as to integrate the activities into a single project, as a new component during XII Plan.
- 7.51. In the case of bamboo, PHM will include post harvest storage and treatment facilities for bamboo, as per norms given in **Annexure VI**.
- 7.52. Proposals on long distance transport solutions on project basis shall be supported under NHB sub-scheme.

CREATION OF MARKET INFRASTRUCTURE

- 7.53. Main objectives of providing assistance under this component are (a) to encourage investments from private and cooperative sectors in the development of marketing infrastructure for horticulture commodities (b) strengthen existing horticulture markets including wholesale and rural markets; (c) focus on promotion of grading, standardization and quality certification of horticulture produce at farm/market level to enable farmers to realize better price; and (d) create general awareness among farmers, consumers, entrepreneurs and market functionaries on market related agricultural practices.
- 7.54. Assistance under the Scheme will be provided as credit linked back ended subsidy for setting up whole sale markets, rural markets/apni mandis and retail markets. In case of Terminal markets, assistance will be provided in accordance with approved norms, for which guidelines have been issued separately ,and

available on the NHM website. Assistance will also be provided for setting up static / mobile vending cart/ platform with cool chamber. Assistance will also be extended for setting up functional infrastructure as credit linked back ended subsidy.

- 7.55. Assistance for setting up markets will only be given to those States/UTs which have amended their State Agricultural Produce Marketing Committee (APMC) Act and have also notified the amended rules there under to implement the provisions for:
- Setting up of new markets in private and cooperative sector;
 - Direct marketing (sourcing of horticulture produce directly from growers by wholesalers/ bulk retailers/ processors/ exporters/ end users). (If trade transaction of horticulture perishables takes place outside the market-yard, no market fee should be levied)
 - Doing away with requirement of having a premises within the market yard for grant of license.
 - Contract farming and.
 - Waiver of market fee on perishable horticulture produce.
- 7.56. Assistance will be available to individuals, Group of farmers/growers/consumers, Partnership/ Proprietary firms, Self Help Groups (SHGs), Farmers Producer Organization (FPOs), Companies, Corporations, Cooperatives, Cooperative Marketing Federations, Local bodies, Agricultural Produce Market Committees (APMC) & Marketing Boards and State Governments. Projects submitted by only those APMCs will be considered for assistance, which do not levy market cess on horticulture produce.
- 7.57. Cost of land involved in infrastructure projects will be restricted to 15 percent of project cost in rural areas and 25 percent in urban areas. The entrepreneur will not alienate land during period of loan for any purpose other than the purpose for which project is sanctioned. A separate undertaking from entrepreneur is required to be included in this regard in the DPR. Size of project will be determined on basis of economic viability and commercial considerations;
- 7.58. Quality control / analysis lab has been included under the Mission wherein assistance will be provided for setting up quality control labs having necessary infrastructure and manpower facility to check quality of horticultural produce vis-à-vis international standards (**Annexure V**).
- 7.59. In the case of bamboo, assistance will be extended for setting up Bamboo Bazaars, Bamboo wholesale retail markets near villages and retail outlets as per norms indicated in **Annexure VI**.

PROCESSING & VALUE ADDITION

- 7.60. Processing of horticultural produce and value addition is an important activity. While primary/ minimal processing units will be promoted under NHM, large scale processing units will be promoted by Ministry of Food Processing Industries (MFPI), out of their ongoing Schemes. However, food processing units in Himachal Pradesh, Jammu & Kashmir and Uttarakhand will be promoted under HMNEH sub scheme as per norms indicated in **Annexure V**.
- 7.61. The NHB will take up projects on product promotion, market information and market intelligence services for horticulture crops. CDB will take up similar services for coconut.

INSURANCE SCHEMES ON COCONUT

- 7.62. The CDB will implement schemes on (i) Coconut Palm Insurance and (ii) Kera Suraksha Insurance for the benefit of Coconut growers, as per norms given in **Annexure VIII**.
- 7.63. The MIDH will encourage organization of farmers into FPOs/FPCs and guidelines issued by Small Farmers' Agribusiness Consortium (SFAC) from time to time for aggregation of FPOs will prevail.

8. MISSION MANAGEMENT

SUPPORT TO STATE HORTICULTURE MISSION/IMPLEMENTING AGENCIES

- 8.1. For managing various activities of Mission at State & District Mission offices and implementing agencies for administrative expenses, Consultants at State & District level, project preparation, computerization, contingency etc, 5% of total annual expenditure will be provided to State Horticulture Missions/Implementing Agencies. State/ implementing agencies will make provision for this in their Annual Action Plan.
- 8.2. Separate provision will be available for awareness generation and promotional programmes on horticulture, as per prescribed norms.

INSTITUTIONAL STRENGTHENING / FPO FORMATION

- 8.3. Mission Head Quarter at National & State level and that of NHB and CDB will be strengthened for database creation and collection, use of Information Technology, development of software and procurement of hardware, hiring of vehicle etc, for which funding will be made under TSG component of the Mission.
- 8.4. Assistance will be available for strengthening / promoting Farmer Interest Groups (FIG), Farmer Producer Organizations (FPO) and Growers Associations involved in development of Horticulture crops.

HORTICULTURE DATABASE

- 8.5. Provision has been made for strengthening horticulture statistical database, which will be implemented through active involvement of SHMs, Directorate of Horticulture and Institutes like Indian Agricultural Statistical Research Institute etc. on a project mode. Institutions like IASRI will be engaged as NLA for undertaking specific project on horticulture statistics.

SUPPORT TO NATIONAL LEVEL ORGANIZATIONS FOR INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT

- 8.6. The MIDH, within the ambit of sub missions, shall provide funds to National level organizations including cooperatives and FPOs for taking up innovative projects in the area of horticulture development, post harvest management, processing and marketing depending upon the soundness of its financial position and previous experience. Funding will be provided under the relevant components of the Mission.

COLLABORATION WITH INTERNATIONAL AGENCIES

- 8.7. Attempts will be made to collaborate with international agencies like FAO, World Bank, Asian Development Bank and countries which have a developed modern horticulture sector for taking up programmes for development of horticulture. FAO has a Unilateral Trust Fund (UTF) programme under which there is provision to operate projects on mutually agreed terms and conditions. Under collaborative programme, activities to be undertaken would include import of planting material, hiring of International Domain Experts, organize study tours and organize training programmes under aegis of MIDH. Funds for this purpose will be earmarked in Annual Budget of Department of Agriculture and Cooperation, Ministry of Agriculture, Government of India (DAC), under TSG component of the Mission. However for implementing project under bi-lateral agreement or multi-lateral agency undertaking, programme funds shall be utilized.

EVALUATION & OTHER STUDIES

- 8.8. Term end evaluation will be conducted at the end of the XII Plan. Concurrent evaluation will also be carried out by engaging suitable agencies. Assistance for such studies will be on project basis. The MIDH will commission short term studies on various aspects of horticulture depending on need and emerging requirements. Such studies will also be on project basis. Monitoring Missions, comprising of experts will be sent to States from time to time by National Mission, which will be organized through the TSG. States will also conduct evaluation studies on project basis under State level TSG component.

9. ROLE OF NATIONAL LEVEL AGENCIES

9.1. National Horticulture Board (NHB), Gurgaon

NHB will implement programmes as sub-scheme of MIDH (**Annexure VII**). NHB will also house the national level TSG besides the TSG for NHM and NBM and extend administrative, logistical and personnel support towards the implementation of NHM and NBM. Details about NHB are available on its web site (www.nhb.gov.in).

9.2. Coconut Development Board, Kochi

CDB will implement programmes as sub-scheme of MIDH (**Annexure VIII**). It will also house the TSG for coconut related programme. Details about CDB are available on its web site (www.coconutboard.nic.in).

9.3. Small Farmer's Agri-Business Consortium (SFAC), New Delhi

Small Farmers Agri-business Consortium (SFAC) (www.sfacindia.com) will provide necessary handholding with regard to the NE and Himalayan States. It will be lead agency for the formation of Farmers' Associations/ Groups and their tie-up with financial institutions and market aggregators. It will also house the TSG for HMNEH, CIH and VIUC schemes.

9.4. Directorate of Cashew and Cocoa Development (DCCD), Kochi

DCCD (www.dccd.gov.in) will be responsible for implementing, coordinating and monitoring activities relating to plantation crops, excluding coconut and arecanut and will also be responsible for organizing National level training programmes, seminars & workshops on cashew and cocoa on regular intervals (**Annexure V**).

9.5. Directorate of Arecanut and Spices Development (DASD), Calicut

DASD will be responsible for implementing, coordinating and monitoring the activities on development of arecanut, spices, and aromatic plants and will be responsible for organizing National level training programmes, seminars and workshops on Arecanut, spices and medicinal & aromatic plants on regular intervals (**Annexure V**).

9.6. National Committee on Plasticulture Applications in Agriculture & Horticulture (NCPAAH), New Delhi

NCPAH (www.ncpahindia.com) will be responsible for coordinating and monitoring activities relating to micro irrigation, precision farming and hi-tech horticulture implemented through SHMs and Precision Farming Development Centres (PFDCs) (**Annexure V**).

9.7. National Horticulture Research & Development Foundation, Nashik

National Horticulture Research & Development Foundation (NHRDF), Nashik (www.nhrdf.com) will be responsible for implementing programmes relating to development of vegetables including production and supply of quality seeds (**Annexure V**).

9.8. National Bee Board (NBB)

National Bee Board (NBB) (www.nbb.gov.in) will be responsible for providing technical support as well as implementation of promotional programmes relating to beekeeping (**Annexure V**).

9.9. National Seeds Corporation, New Delhi

National Seeds Corporation (NSC) (www.indiaseeds.com) will be responsible for taking up programmes for production and supply of good quality seed and planting material (**Annexure V**).

9.10. National Research Centre for Citrus, Nagpur

National Research Centre for Citrus (NRCC), Nagpur (www.nrccitrus.nic.in) will be implementing the mission mode programme on Technology Mission on Citrus (**Annexure V**).

- 9.11. State Farm Corporation of India, New Delhi**
State Farms Corporation of India (SFCI), New Delhi will be responsible for development and supply of good quality seed and planting material (**Annexure V**).
- 9.12. Hindustan Insecticides Ltd. (HIL)**
HIL (www.hil.gov.in) will be responsible for production and supply of good quality vegetable seeds (**Annexure V**).
- 9.13. National Institute for Agricultural Extension Management (MANAGE), Hyderabad**
MANAGE (www.manage.gov.in) will be responsible for taking up HRD related programme for training field functionaries under NHM and HMNEH (**Annexure V**).
- 9.14. Fresh & Healthy Enterprises Ltd. (FHEL), New Delhi**
FHEL (www.fhel.co.in) will be responsible for carrying out feasibility studies and preparing DPRs for integrated cold chain for horticulture commodities, involving long distance haulage by Railways (**Annexure V**).
- 9.15. Agricultural and Processed Food Products Export Development Authority (APEDA), New Delhi**
APEDA, (www.apeda.gov.in) Ministry of Commerce will be involved in promoting coordinated development of Agri-Export Zones (AEZ) for horticultural crops and coordinate with MIDH, for promoting export of horticulture crops.
- 9.16. Directorate of Marketing & Inspection (DMI), New Delhi**
DMI will be responsible for providing market intelligence and monitoring of programmes relating to marketing of horticulture crops (www.agmarknet.nic.in).
- 9.17. Ministry of Food Processing Industries (MFPI), New Delhi**
MFPI (www.mofpi.nic.in) will extend its support to establishment of Food Processing units in clusters promoted in MIDH and offer its technical support and assistance, especially in HMNEH areas.
- 9.18. National Medicinal Plants Board (NMPB), New Delhi**
NMPB (www.nmpb.nic.in) would implement its scheme relating to development of medicinal plants in coordination with MIDH.
- 9.19. Central Institute of Horticulture (CIH), Nagaland**
CIH will be responsible for coordinating the activities of technology generation, transfer and dissemination of improved production technologies available in North Eastern Region.
- 9.20. National Centre for Cold Chain Development (NCCD)**
NCCD (<http://nccd.gov.in>) will guide policy and set standards for development of integrated cold chain in the country, for perishable fruits, vegetables and other allied agricultural commodities to link with markets and also work in close collaboration with industry and other stake holders (**Annexure V and Annexure VII**).
- 9.21. National Institute of Food Technology Entrepreneurship and Management (NIFTEM), Sonapat, Haryana**
NIFTEM (www.niftem.ac.in) will assist in setting up food standards, businesses incubation including knowledge sharing in the field of food technology and management, networking and coordinating with other institutions in the field.

ANNEXURE I

Activity mapping for effective devolution of funds, functions and functionaries under Mission for Integrated Development of Horticulture (MIDH)

A. MIDH FUNDS									
S.No.	Scheme sub-component/ funding stream	Allocation (Rs. Cr.)	Percent Allocation based on function (s)					User group/ civil society	Remarks
			Centre	State	Local government				
					District Panchayat	Intermediate Panchayat	Village Panchayat		
1.	NHM	As per annual budget	85	15	0.50-1.00		0.50-1.00		For community tanks, capacity building through HRD, FPO formation.
2.	HMNEH		100	-					
3.	NBM		100	-					
4.	NHB		100	-					Since projects will be implemented by the beneficiaries directly without routing funds through State Government, participation of local government will be to a limited extent in respect of these 3 sub schemes.
5.	CDB		100	-					
6.	CIH		100	-					

B. MIDH FUNCTIONS

S. No.	ACTIVITY DESCRIPTION	Union Government	State Government	District Planning Committee	LOCAL GOVERNMENT AND PLANNING BODIES			User Groups. SHGs. etc.
	Activity Category				Panchayati Raj System			
					District Panchayat	Intermediate Panchayat	Village Panchayat	
1.	Setting Standards	Formulate guidelines and cost norms for implementation of MIDH scheme	Disseminate guidelines and norms at District level, preferably in local language	Disseminate guidelines of MIDH.	Disseminate guidelines at block level and below.			
2.	Planning	Provide framework for preparing State Horticulture Mission Document (SHMD) and Annual Action Plan.	1. Prepare strategic plan. 2. Prepare State Horticulture Mission Document. 3. Prepare State Annual Action Plans (AAP)	Formulate District Horticulture Mission Document (DHMD) and District Annual Action Plan (DAAP) Contribute in preparing DHMD and DAAP.	Contribute in selection of crop and activities			
3.	Implementation of sub schemes and components. Planting material, production & productivity improvement programmers, HRD, infrastructure for PHM and Marketing formation of FPO etc.	Release of funds to States/ Agencies by DAC.	Release of funds to District level and State level implementing Agencies.	Prioritize projects as per requirement of district	Select location of activity within the district, select beneficiaries, implement specific projects		Contribute in selection of beneficiaries and implement specific projects, as allocated	Maintain assets created
4.	Monitoring & Evaluation of Projects	1. Review monthly progress through web enabled progress monitoring system. 2. Conduct midterm end Impact Evaluation	1. Furnish monthly progress through web. 2. Conduct concurrent evaluation		1. Review progress at panchayat level on specific activities. 2. Provide feed-back to State Government.		Provide feed back on progress to District Panchayat	

C. MIDH FUNCTIONARIES						
S. No.	Union Government	State Government	District Planning Committee	LOCAL GOVERNMENT & PLANNING BODIES		
				Panchayati Raj System		
				District Panchayat	Intermediate Panchayat	Village Panchayat
1.	Horticulture Division Staff, DAC	Staff of : a) State Horticulture Department, b) State Horticulture Mission c) State Implementing Agencies d) Contractual staff	As constituted by the State Government	State Govt. to devolve functionaries as per activities to be implemented under MIDH.		State Govt. to devolve functionaries as per activities to be implemented under MIDH.

ANNEXURE- II

Indicative Composition of Technical Support Group under MIDH

A. NATIONAL LEVEL				
S.No.	Items	Total	Honorarium Per month (In Rs)	Remarks
1.	Chief Consultant	15	70,000/-	
2.	Consultant (Need based)	5	3000/day	
3.	Resource Person	4	30,000/-	
4.	Senior Programmer	3	42,000/-	
5.	Stenographer	10	15,000/-	Should not be less than the Minimum wages as notified by Delhi Government's/ Labour Department/ State Government.
6.	Data Entry Operator	10	15,000/-	
7.	MTS	10	12,000/-	

B. STATE LEVEL				
S.No.	Items	Total	Honorarium Per month (In Rs)	Remarks
1.	State Horticulture/ Bamboo Consultant	31	50,000/-	
2.	Horticulture/ Bamboo Assistant	60	20,000/-	
3.	Programmer	30	30,000/-	Should not be less than the Minimum wages as notified by Labour Department of State Government.
4.	Data Entry Operator	30	10,000/-	

C. DISTRICT LEVEL				
S.No.	Items	Total	Honorarium Per month (In Rs)	
1.	District Horticulture/ Bamboo Consultant	400	30,000/-	
2.	Field Consultant	2000	20,000/-	

ANNEXURE- III

DELEGATION OF POWERS FOR APPROVING PROJECTS UNDER MIDH SCHEME

(Sub-Schemes of NHM, HMNEH, NBM and CIH)*

A. BY EXECUTIVE COMMITTEE (EC)

S. No	Component/Category of Items	Cost limit as per MIDH Scheme (Rupees in lakh)
1.	R & D Projects	Above 50.00 / project up to 100.00/ project
2.	Marketing infrastructure	Above 99.00 up to 15,000.00
3.	Post Harvest Management infrastructure, including Cold Chain Supply System, Food Processing Industries	Above 500.00
4.	INM/IPM Infrastructure	Above 500.00
5.	Centre of Excellence	Above 500.00
6.	Special Interventions	Above 100.00
7.	Need based projects (Seminars/workshops/ Exhibitions / Training & Study Tours abroad, etc)	Above 50.00/project
8.	Mission Management/ TSG, Data base, Survey, FPO	Above 300.00
9.	Other components not covered above	Project based

B. BY EMPOWERED MONITORING COMMITTEE (EMC)

S. No	Component/Category of Items	Cost limit as per MIDH Scheme (Rupees in lakh)
1.	R & D Projects	Up to 50.00/ project
2.	Planting material Infrastructure (Hi-tech Nursery, TC Unit, Seed Infrastructure, import of planting material	Above 25.00 up to 250.00
3.	Organic farming, Certification & GAP	Above 200.00
4.	INM/IPM Infrastructure	Above 50.00 up to 500.00
5.	Post Harvest Management infrastructure, including Cold Chain Supply System, Processing, including projects related to reefer transport, ripening and add-on technology components.	Above 200.00 up to 500.00
6.	Marketing infrastructure	Above 25.00 up to 99.00
7.	Centre of Excellence	Up to 500.00
8.	Special Interventions	Up to 100.00
9.	Need based projects (Seminars/ Workshops/ Exhibitions/ Training & Study Tours abroad, etc)	Above 20.00 up to 50.00/project
10.	Mission Management/ TSG, Data base, survey, FPO	Up to 300.00

C. BY MISSION DIRECTOR (MIDH)

S. No	Component/Category of Items	Cost limit as per MIDH Scheme (Rupees in lakh)
1.	If costs are as per norms specified in Annexure V/ VI.	Up to 10.00

D. BY STATE LEVEL EXECUTIVE COMMITTEE (SLEC)

S. No	Component/Category of Items	Cost limit as per MIDH Scheme (Rupees in lakh)
1.	Planting material Infrastructure (Hi-tech Nursery, TC Unit, Seed Infrastructure)	Up to 25.00
2.	Mushroom	Up to 20.00
3.	Protected cultivation	Up to 70.00
4.	Organic farming, Certification & GAP	Up to 200.00
5.	INM/IPM Infrastructure	Up to 50.00
6.	Horticulture Mechanization	Up to 7.00
7.	HRD	Up to 20.00
8.	Demonstration	Up to 25.00
9.	Post Harvest Management infrastructure, including Cold Chain Supply System, Processing, excluding projects related to reefer transport, ripening and add-on technology components.	Up to 200.00
10.	Marketing infrastructure	Up to 25.00
11.	Need based projects (Seminars/ Workshops/ Exhibitions)	Up to 20.00/project

E. BY STATE MISSION DIRECTOR, SHM/ HMNEH/NBM

S. No	Component/Category of Items	Cost limit as per MIDH Scheme (Rupees in lakh)
1.	By State Mission Directors, if costs are as per norms specified in Annexure V & VI.	Up to 5.00

*Note: Projects of NHB and CDB will be approved by the respective Committees of these Boards

ANNEXURE-IV (a)

FORMAT FOR SUBMITTING ACTION PLAN FOR NHM / HMNEH SUB-SCHEMES UNDER MIDH

Name of State:

Name of Sub-Scheme:

Year of Action Plan:

Summary Indicators:

AREA, PRODUCTION & PRODUCTIVITY (APP) (YEAR 200)*				
Sl.No	Crop	Area (000 ha)	Production (000 MT)	Productivity (t/ha)
1.	Fruits (a) Name of Perennial fruits (i) (ii) (b) Name of Non perennial fruits (i) (ii)			
2.	Vegetable Crops Name (i) (ii)			
3.	Spices (a) Name of Seed Spices (i) (ii) (b) Name of Rhizomatic Spices (i) (ii) (c) Name of Tree Spices (i)			
4.	Flowers (i) Loose flowers (ii) Bulbous flowers (iii) Cut flowers			
5.	Aromatic Plants Name (i) (ii)			
6.	Plantation crops / BambooName (i) (ii)			
7.	Mushroom			
	Total			

(* This should be supported with the APP data for each district in the State.) Summary of Action Plan:

Summary of Action Plan

Financial		(Rupees on Lakh)		
Sl.No	Activity	Balance as on 01.04.200	Outlay as per action plan	Percentage of total
1.	Research & Development (Project)			
2.	New Nurseries (No)			
3.	Additional coverage of area to be given crop wise (ha)			
4.	Rejuvenation (ha)			
5.	INM/IPM (ha)			
6.	Protected cultivation (ha)			
7.	Organic farming (ha)			
8.	Water sources (no)			
9.	Horticulture Mechanization (No)			
10.	Training of farmers (no)			
11.	PHM Infrastructures (no)			
12.	New Markets (no)			
13.	New Processing units (no)			
14.	Formation of FPOs			
15.	Monitoring/TSG			
	Total			

PHYSICAL: (QUANTIFIABLE MAJOR OUTPUTS) FOR THE YEAR:

Sl.No	Activity	Ha. / No.	Sl.No	Activity	Ha. / No.
1.	Research & Development (Project)		8.	Water sources (no)	
2.	New Nurseries (No)		9.	Horticulture Mechanization (No)	
3.	Additional coverage of area to be given crop wise (ha)		10.	Training of farmers (no)	
4.	Rejuvenation (ha)		11.	PHM Infrastructures (no)	
5.	INM/IPM (ha)		12.	New Markets (no)	
6.	Protected cultivation (ha)		13.	New Processing units (no)	
7.	Organic farming (ha)		14.	Formation of FPOs	
	Total			Total	

Annexure-IV (a) (contd.)

FORMAT FOR SUBMITTING DETAILED ACTION PLAN

Description

1. BACKGROUND INFORMATION

- 1.1 Geography & Climate
- 1.2 Potential of Horticulture
- 1.3 Land Availability
- 1.4 Strength, Weakness, Opportunity and Challenges (SWOC) Analysis
- 1.5 Nursery subplan indicating requirement and availability of planting material with mechanism in place to ensure quality and accreditation

2. PROJECT DETAILS

- 2.1 Objectives, Strategy & Road Map
- 2.2 Implementation Agency with contact address, phone & email ID
- 2.3 Salient aspects of the Annual Action Plan
- 2.4 Plantation Development including Supporting Infrastructure
- 2.5 Research & Development
- 2.6 Post Harvest Infrastructure and Management
- 2.7 Production of Planting Material
- 2.8 Establishment of New Gardens / Area Expansion
 - 2.8.1 Fruits (Perennial)(a) Without integration(b) With integration
 - 2.8.2 Fruits (NonPerennial)(a) Without integration(b) With integration
 - 2.8.3 Spices and Aromatic Plants (a) Without integration(b) With integration
 - 2.8.4 Flowers (a) Without integration(b) With integration
 - 2.8.5 Plantation crops(a) Without integration(b) With integration
 - 2.8.6 Bamboo(a) Forest Areas / Public land(b) Non Forest Areas

2.9 Rejuvenation/Replacement of Senile Plantation / Improvement & Existing stock (bamboo)

2.10 Protected Cultivation

2.11 Promotion of INM/IPM

2.12 Organic Farming with certification

2.13 Creation of water sources

2.14 HRD in Horticulture

2.15 Post Harvest Management Infrastructure

2.16 Marketing Infrastructure

3. MISSION MANAGEMENT

3.1 Technical Support Group

3.2 Promotion of FPO

3.3 Base Line Survey

4. ANNEXURES

- I. Map of State and Districts indicating potential belt and location of existing infrastructure facilities like nurseries, TC units, seed infrastructure, INM/IPM infrastructure, pack houses, precooling units, ref. vans, ripening chambers, cold storage units, markets, processing units etc and location of proposed infrastructure to be created.
- II. District wise area, production and productivity for major horticulture crops from 2004/05 onwards.
- III. District wise breakup of physical programme with identified cluster and crops.
- IV. Technical backstopping with identified institutes/agency.

Annexure-IV (b)

FORMAT FOR SUBMITTING ANNUAL ACTION PLAN FOR NBM SCHEME

STATE: _____ YEAR _____

Sl.No.	Components	Estimated cost	Targets Proposed	
			Phy	Fin (in Rs. Lakh)
1.	Hi-tech Nurseries in public sector (in nos.)			
2.	Hi-tech Nurseries in private sector (in nos.)			
3.	Small Nurseries in public sector (in nos.)			
4.	Small Nurseries in private sector (in nos.)			
5.	Rehabilitation of existing TC units in public sector (in nos.)			
6.	Rehabilitation of existing TC units in private sector (in nos.)			
7.	Plantation in forest areas/ public land (through JFMC/ Panchayati Raj Institutions/ SHGs, Women group etc.) (in ha.)			
8.	Plantation in non-forest areas (in ha.)			
9.	Maintenance for Plantation upto 2013-14 in forest area			
10.	Maintenance for Plantation upto 2013-14 in non-forest area			
11.	Maintenance for Plantation upto 2013-14 in non-forest Govt. land			
12.	Maintenance for Plantation w.e.f. 2014-15 in forest area/Public land			
	First Year 25%			
	Second Year 25%			
13.	Maintenance for Plantation w.e.f. 2015-16 in non-forest area			
	First Year 25%			
	Second Year 25%			
14.	Improvement of existing stock (in ha.)			
15.	Transfer Technology & HRD			
	(a) Training of farmers (in nos.)			
	(i) Within state			
	(ii) Outside state			
	(b) Training of field functionaries/ artisans (in nos.)			
	(i) Within state			
	(ii) Study tour to progressive states/ units (group of minimum 5 participants)			
	(d) Demonstration of Technology (in nos.)			
	(e) Workshop/Seminars/ Training at:			
	(i) International Level			
	(ii) National Level			
	(iii) State Level			

16.	Pest and Disease Management (in ha.)			
17.	Creation of Water resources (in unit)			
	(i) Community tanks/on farm ponds/on farm water reservoirs with use of plastic/RCC lining			
	(ii) Water harvesting system for individuals- for storage of water in 20mx20mx3m ponds/wells @ Rs.100/- cum			
18.	Integrated Post Harvest Management			
	(i) Post harvest storage & treatment facilities for bamboo (in nos.)			
19.	Establishment of marketing Infrastructure			
	(i) Bamboo Wholesale and Retail Markets near villages (in nos.)			
	(ii) Bamboo Bazaars (in nos.)			
	(iii) Retail Outlets (Showroom) (in nos.)			
	(iv) Retail Outlets near villages (in nos.)			
	(v) Participation in Domestic Trade Fairs / Exhibition etc.			
20.	Innovative Interventions			
21.	Implementation Monitoring Mechanism			
	(i) Evaluation and Monitoring			
	(ii) Bamboo Technical Support Group			
	(iii) Coloured brochures and leaflets			
	(iv) Promotional campaigns through Electronic/ Audio-visual/ Media/ Newspapers			
	(v) Database generation & Management (Information, Web Based Database)			
	(vi) Baseline survey			
22.	Mission Management and administration costs			
	Total			

Annexure-V

COST NORMS AND PATTERN OF ASSISTANCE UNDER MISSION FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF HORTICULTURE (MIDH) DURING XII PLAN FOR NHM AND HMNEH SUB SCHEMES

S. No.	Item	Cost Norms*	Pattern of Assistance#
A.	RESEARCH	Rs. 100.00 lakh/Project	Central Government Institutes under ICAR, CSIR, SAUs, National level Govt. agencies and others location specific Institutes will take up need based applied research & development works in the areas of (i) Seed & Planting material including import of planting material (ii) Technology standardization and (iii) Technology acquisition and (iv) imparting training and FLD, on project mode, with 100% assistance.
B.	PLANTATION INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT		
B. 1	Production of planting material		
	i) Hi-tech nursery (4 ha)	Rs. 25.00 lakh/ha.	100% to public sector limited to Rs 100 lakh/unit and in case of private sector, credit linked back-ended subsidy @ 40% of cost, subject to a maximum of Rs. 40 lakh/unit, for a maximum of 4 ha. as project based activity on prorata basis. Each nursery will produce a minimum of 50,000 numbers per hectare of mandated perennial fruit crops/ tree spices/ aromatic trees/plantation crops per year, duly certified for its quality.
	ii) Small Nursery (1 ha)	Rs. 15.00 lakh/ha	100% to public sector and in case of private sector, credit linked back-ended subsidy of cost, subject to a maximum of Rs. 7.50 lakh/unit, as project based activity. Each nursery will produce a minimum of 25,000 numbers of mandated perennial vegetatively propagated fruit plants/tree spices/plantation crops per year, aromatic plants, duly certified for its quality.
	iii) Upgrading nursery infrastructure to meet accreditation norms	Up to Rs. 10.00 lakh/nursery of 4 ha	100% to public sector and 50% of cost to private sector subject to a maximum of Rs. 5.00 lakh/nursery. The infrastructure facilities will include establishment of hot bed sterilization of media, Working shed, Virus indexing facility (for citrus & apple), Hardening chamber/net house, Mist chamber, Establishment of Mother Block, Irrigation and fertigation facility/unit.
	iv) Strengthening of existing Tissue Culture (TC) units	Rs. 20.00 lakh /unit	100% of cost to public sector and in case of private sector, credit linked back ended subsidy @ 50% of cost
	v) Setting up of new TC Units.	Rs. 250.00 lakh/unit	100% of total cost to public sector and in case of private sector, credit linked back ended subsidy @ 40% of cost. Each TC unit will produce a minimum of 25 lakh plants/year of mandated crops, duly hardened, for which protocols are available for commercial use.
	vi) Seed production for vegetables and spices		

	a) Open pollinated crops	Rs. 35,000/ha	For public sector 100%, for private sector 35% in general areas and 50% in NE & Himalayan States, Tribal Sub Plans (TSP) areas, Andaman & Nicobar & Lakshadweep Islands, limited to 5 ha. Output target of seed for each crop will be fixed by the individual state
	b) Hybrid seeds	Rs. 1.50 lakh/ha	For public sector 100%, for private sector 35% in general areas and 50% in NE & Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar & Lakshadweep Islands, limited to 5 ha. Output target of seed for each crop will be fixed by the individual state for each beneficiary, before releasing funds.
	vii) Import of planting material	Rs. 100.00 lakh	100% of cost for State Govt. / PSUs, as project based activity.
	viii) Seed infrastructure (for handling, processing, packing, storage etc. of seeds meant for use as seed material for cultivation of horticulture crops)	Rs. 200.00 lakh	100% of cost to public sector and in case of private sector, credit linked back subsidy @ 50% of cost of project.
B 2.	Establishment of new gardens (Area expansion - for a maximum area of 4 ha per beneficiary)		
	I. Fruits		
	(a) Cost intensive crops		
	i) Fruit crops like Grape, Kiwi, Passion fruit etc.		
	a) Integrated package with drip irrigation and trellis.	Rs. 4.00 lakh/ha.	Maximum of Rs. 1.60 lakh/- per ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip irrigation, trellies and INM/IPM, in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year and 90% in 3rd year).
	b) Without integration	Rs. 1.25 lakh/ha	Maximum of Rs. 0.50 lakh/ha (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in three installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year and 90% in 3rd year. For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost.
	ii) Strawberry		
	a) Integrated package with drip irrigation & mulching	Rs. 2.80 lakh/ha	Maximum of Rs. 1.12 lakh/ per ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip irrigation, mulching and INM/IPM, in one installment.
	b) Without integration	Rs. 1.25 lakh/ha	Maximum of Rs. 0.50 lakh/ha (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM one installment. For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost.
	iii) Banana (sucker)		
	a) Integrated package with drip irrigation.	Rs. 2.00 lakh/ha	Maximum of Rs. 0.80 lakh/ha (40% of the cost) for meeting expenditure on planting material, drip irrigation and cost of material for INM/IPM, in 2 installments (75:25).

Annexure-V

	b) Without integration	Rs.87,500/ha	Maximum of Rs. 0.35 lakh/ha (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 2 installments (75:25). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 2 installments.
	iv) Pineapple (sucker)		
	a) Integrated package with drip irrigation.	Rs. 3.00 lakh/ha	Maximum of Rs. 1.20 lakh/ha (40% of the cost) for meeting expenditure on planting material, drip irrigation and cost of material for INM/IPM, in 2 installments.
	b) Without integration	Rs.87,500/ha	Maximum of Rs. 0.35 lakh/ha (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 2 installments (75:25). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 2 installments (75:25).
	v) Banana (TC)		
	a) Integrated package with drip irrigation.	Rs. 3.00 lakh/ha	Maximum of Rs. 1.20 lakh/ha (40 % of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip system, INM/IPM etc., in 2 installments (75:25).
	b) Without integration	Rs. 1.25 lakh/ha.	Max. of Rs. 0.50 lakh per ha, (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 2 installments (75:25). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 2 installments (75:25).
	vi) Pineapple (TC)		
	a) Integrated package with drip irrigation.	Rs. 5.50 lakh /ha.	Maximum of Rs. 2.20 lakh/ha (40 % of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip system, INM/IPM etc., in 2 installments (75:25).
	b) Without integration	Rs. 1.25 lakh/ha.	Max. of Rs. 0.50 lakh per ha, (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 2 installments (75:25). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 2 installments (75:25).
	vii) Papaya		
	a) Integrated package with drip irrigation.	Rs. 2.00 lakh/ha.	Maximum of Rs. 0.80 lakh/ha (40% of the cost) for meeting expenditure on planting material, drip irrigation and cost of material for INM/IPM, in 2 installments (75:25).
	b) Without integration	Rs. 60,000/ha	Maximum of Rs. 0.30 lakh/ha (50 % of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 2 installments (75:25). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 2 installments (75:25).
	viii) Ultra high density (Meadow orchard)		

a) Integrated package with drip irrigation	Rs. 2.00 lakh/ha.	Maximum of Rs. 0.80 lakh/ ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip system, INM/IPM, and canopy management in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year and 90% in 3rd year).
b) Without integration	Rs. 1.25 lakh/ha	Maximum of Rs. 0.50 lakh/ha., (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 3 installments. For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 3 installments.
ix) High density planting (mango, guava, litchi, pomegranate, apple, citrus etc).		
a) Integrated package with drip irrigation	Rs. 1.50 lakh /ha	Maximum of Rs. 0.60 lakh per ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material, cost of drip system, INM/IPM, canopy management etc., in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year and 90% in 3rd year).
b) Without Integration.	Rs. 1.00 lakh/ha.	Maximum of Rs. 0.40 lakh/ha (40% of the cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 3 installments (60:20:20). For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year and 90% in 3rd year)
(b) Fruit crops other than cost intensive		
i) Fruit crops other than cost intensive crops using normal spacing		
a) Integrated package with drip irrigation	Rs. 1.00 lakh/ha	Maximum of Rs. 0.40 lakh/ ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material, cost of drip system, INM/IPM, canopy management etc in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in 2nd year & 90% in 3rd year for perennial crops and for non perennial crops in 2 installments of 75:25.
b) Without Integration	Rs. 60,000/ha	Maximum of Rs. 0.30 lakh/ha (50 % of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of INM/IPM in 3 installments, in all States. For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost in 3 installments.
II. Vegetable (For maximum area of 2 ha per beneficiary)		
i) Hybrid	Rs.50,000/ ha	40% of cost in general areas and in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost.
III. Mushrooms		
i) Production unit	20 lakh /unit	100% of the cost to public sector and 40% of cost for private sector, for meeting the expenditure on infrastructure, as credit linked back ended subsidy.
ii) Spawn making unit	Rs. 15 lakh/unit	100% of the cost to public sector and 40% of cost for private sector, for meeting the expenditure on infrastructure, as credit linked back ended subsidy.

Annexure-V

	iii) Compost making unit	Rs. 20.00 lakh/unit	100% of the cost to public sector and 40% of cost for private sector, for meeting the expenditure on infrastructure, as credit linked back ended subsidy.
IV. Flowers (For a maximum of 2 ha per beneficiary)			
	i) Cut flowers	Rs. 1.00 lakh/ha	40 % of the cost for S&M farmers and 25% of cost to other category farmers in general areas, 50% of cost in NE & HS, TSP areas, A&N and Lakshadweep Islands.
	ii) Bulbulous flowers	Rs. 1.50 lakh/ha	40 % of the cost for S&M farmers and 25% of cost to other category farmers in general areas, 50% of cost in NE & HS, TSP areas, A&N and Lakshadweep Islands.
	iii) Loose Flowers	Rs. 40,000/ha	40 % of the cost for S&M farmers and 25% of cost to other category farmers in general areas, 50% of cost in NE & HS, TSP areas, A&N and Lakshadweep Islands.
V. Spices (For a maximum area of 4 ha per beneficiary)			
	i) Seed spice and Rhizomatic spices	Rs.30,000/ha	Maximum of Rs. 12,000/- per ha. (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for INM/IPM etc).
	ii) Perennial spices (black pepper, cinnamon, clove and nutmeg)	Rs. 50,000/ha	Maximum of Rs. 20,000/- per ha (@40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for INM/IPM etc. For (i) and (ii) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost.
VI. Aromatic Plants (For a maximum area of 4 ha per beneficiary)			
	i) Cost intensive aromatic plants (patchouli, geranium, rosemary, etc)	Rs. 1,00,000/ha	40% of cost, subject to a maximum of Rs.40,000/- per ha, for meeting the expenditure on planting material and cost of material for INM/IPM etc.
	ii) Other aromatic plants	Rs. 40,000/ha	40% of cost, subject to a maximum of Rs.16,000/- per ha, for meeting the expenditure on planting material and cost of material for INM/IPM etc. For (i) and (ii) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands, assistance will be @ 50% of cost.
VII. Plantation crops (For a maximum area of 4 ha per beneficiary)			
	i) Cashew and Cocoa		
	a) Integrated package with drip irrigation	Rs. 1.00 lakh/ha	Rs. 0.40 lakh per ha (40% of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for drip system, INM/IPM etc) in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 50% in second year and 90% in third year.
	b) Without integration	Rs. 50,000/ha	Rs.0.20 lakh per ha (40 % of cost) for meeting the expenditure on planting material and cost of material for INM/IPM in 3 installments of 60:20:20 subject to survival rate of 75% in second year and 90% in third year for a maximum area of 4 ha per beneficiary. For (a) and (b) above, in the case of NE and Himalayan States, TSP areas, Andaman & Nicobar and Lakshadweep Islands assistance will be @ 50% of cost in 3 installments.
B.3.	Rejuvenation / replacement of senile plantation, canopy management	Rs. 40,000/ha	50% of the total cost subject to a maximum of Rs. 20,000/ha limited to two ha per beneficiary.

B.4.	Creation of Water resources		
	i) Community tanks/on farm ponds/on farm water reservoirs with use of plastic/RCC lining	Rs. 20.00 lakh in plain areas and Rs. 25 lakh/ unit for Hilly areas.	100% of cost to irrigate 10 ha of command area, with pond size of 100m x 100m x 03m or any other smaller size on prorata basis depending upon the command upon the command area either use of minimum 500 micron plastic films or RCC lining, owned & managed by a community/ farmer group. Cost for non-lined ponds/tanks (only in black cotton soils) will be 30% less. Assistance will be restricted to the cost of plastic/RCC lining. However, for non MNREGS beneficiaries, assistance on entire cost including construction of pond/tank as well as lining can be availed under the scheme.
	ii) Water harvesting system for individuals- for storage of water in 20mx20mx3m ponds/tube wells/dug wells @ Rs.125/- cum,	Rs. 1.50 lakh/unit in plain areas and Rs. 1.80 lakh/unit in hilly areas	50% of cost including 300 micron plastic/RCC lining. Cost for non-lined ponds/tanks (only in black cotton soils) will be 30% less. For smaller size of the ponds/dug wells, cost will be admissible on pro rata basis depending upon the command area. Maintenance will be ensured by the beneficiary
B. 5	Protected cultivation		
	1. Green House structure		
	(a) Fan & Pad system	Rs. 1650/Sq.m (up to area 500 Sq. m) Rs. 1465/Sq. m (>500 Sq.m up to 1008 Sqm) Rs. 1420/Sq. m (>1008 Sq. m up to 2080 Sq.m) Rs. 1400/Sq. m (>2080 Sq. m upto 4000 Sq.m) Above rates will be 15% higher for hilly areas.	50% of cost for a maximum area of 4000 sq. m per beneficiary.
	(b) Naturally ventilated system		
	i) Tubular structure	Rs.1060/Sq.m (up to area 500 Sq. m) Rs. 935/Sq.m (>500 Sq. m up to 1008 Sq. m)Rs. 890/Sq. m (>1008 Sqm up to 2080 Sq. m)Rs. 844/Sq. m (>2080 Sq. m up to 4000 Sq. m) Above rate will be 15% higher for hilly areas.	50% of cost limited 4000 sq. m. per beneficiary.
	ii) Wooden structure	Rs. 540/Sq. m and Rs. 621/Sq. m for hilly areas	50% of the cost limited to 20 units per beneficiary (each unit not to exceed 200 sq.m).
	iii) Bamboo structure	Rs. 450/Sq. m and Rs. 518/Sq. m for hilly areas	50% of the cost limited to 20 units per beneficiary (each unit should not exceed 200 sq.m).
	2. Shade Net House		

Annexure-V

	(a) Tubular structure	Rs. 710/Sqm and Rs. 816/Sqm for hilly areas	50% of cost limited to 4000 sq.m. per beneficiary.
	(b) Wooden structure	Rs. 492/Sqm and Rs. 566/Sqm for hilly areas	50% of cost limited to 20 units per beneficiary (each unit not to exceed 200 sq.m) .
	(c) Bamboo structure	Rs.360/Sqm and Rs.414/Sqm for hilly areas	50% of cost limited to 20 units per beneficiary (each unit not to exceed 200 sq.m).
	3. Plastic Tunnels	Rs. 60/Sqm and Rs.75/Sqm for hilly areas.	50% of cost limited 1000 sq.m. per beneficiary.
	4. Walk in tunnels	Rs. 600/ sqm	50% of the cost limited to 5 units per beneficiary (each unit not to exceed 800 Sq. m).
	5. Anti Bird/Anti Hail Nets	Rs.35/Sqm	50% of cost limited to 5000 sq.m. per beneficiary.
	6. Cost of planting material & cultivation of high value vegetables grown in poly house	Rs.140/Sq. m	50% of cost limited to 4000 sq.m. per beneficiary.
	7. Cost of planting material & cultivation of Orchid & Anthurium under poly house/ shade net house.	Rs. 700/Sqm	50% of cost limited to 4000 sq.m. per beneficiary.
	8. Cost of planting material & cultivation of Carnation & Gerbera under poly house/ shade net house.	Rs. 610/Sqm	50% of cost limited to 4000 sq.m. per beneficiary.
	9. Cost of planting material & cultivation of Rose and lilum under poly house/ shade net house	Rs. 426/Sqm	50% of cost limited to 4000 sq.m. per beneficiary
	10. Plastic Mulching	Rs. 32,000/ha and Rs. 36,800/ha for hilly areas	50% of the total cost limited to 2 ha per beneficiary.
B. 6	Precision Farming development and extension through Precision Farming Development Centers (PFDCs)	Project based	100% of cost to PFDCs
B. 7	Promotion of Integrated Nutrient Management(INM) Integrated Pest Management (IPM)		
	i) Promotion of IPM/INM	Rs. 4000/ha	30% of cost subject to a maximum of Rs 1200/ha limited to 4.00 ha/ beneficiary.
	ii) Disease forecasting unit (PSUs)	Rs. 6.00 lakh/unit	100 % of costs.
	iii) Bio control lab	Rs. 90.00 lakh/unit	100% to Public sector and 50% to private sector.
	iv) Plant Health Clinics	Rs. 25.00 lakhs/unit	100% to Public sector and 50% to private sector.
	v) Leaf /Tissue analysis labs	Rs. 25.00 lakh/unit	100% to Public sector and 50% to private sector.
B. 8	Organic Farming		
	i) Adoption of organic farming.	Rs. 20,000/ha	50% of cost limited to Rs.10000/ha for a maximum area of 4 ha. per beneficiary, spread over a period of 3 years involving an assistance of Rs.4000/- in first year and Rs.3000/- each in second & third year. The programme to be linked with certification.
	ii) Organic Certification	Project based	Rs. 5 lakh for a cluster of 50 ha which will include Rs.1.50 lakh in first year, Rs. 1.50 lakh in second year and Rs. 2.00 lakh in third year.

	iii) Vermi compost Units/organic input production)	Rs.100,000/ unit for permanent structure and Rs. 16,000/unit for HDPE Vermibed.	50% of cost conforming to the size of the unit of 30'x8'x2.5' dimension of permanent structure to be administered on pro-rata basis. For HDPE Vermibed, 50% of cost conforming to the size of 96 cft (12'x4'x2') and IS 15907:2010 to be administered on pro-rata basis.
B. 9	Certification for Good Agricultural Practices (GAP), Including infrastructure	Rs. 10,000/ ha	50% of the cost for maximum of 4ha/beneficiary.
B.10	Centre of Excellence for Horticulture	Rs.1000.00 lakh/ centre	100% of cost to public sector. This can be established through bi-lateral co-operation also.
B.11	Pollination support through beekeeping		
	i) Production of nucleus stock (Public sector)	Rs. 20.00 lakh	100% of the cost.
	ii) Production of bee colonies by bee breeder	Rs. 10.00 lakh	40% of cost for producing min. of 2000 colonies / year
	iii) Honey bee colony	Rs.2000/colony of 8 frames	40% of cost limited to 50 colonies / beneficiary.
	iv) Bee Hives	Rs 2000/ per hive.	40% of cost limited to 50 colonies / beneficiary.
	v) Equipment including honey extractor (4 frame), food grade container (30 kg), net, including complete set of Bee keeping equipment.	Rs. 20,000/set	40% of the cost limited to one set per beneficiary.
B. 12	Horticulture Mechanization		
	i) Tractor (upto 20 PTO HP)	3.00 lakh/unit	25% of cost, subject to a maximum of Rs. 0.75 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal famers, women farmers and beneficiaries in NE states, 35% of cost, subject to a maximum of Rs. 1.00 lakh per unit.
	ii) Power Tiller		
	a) Power tiller (below 8 BHP)	1.00 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs.0.40 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.50 lakh/unit.
	b) Power tiller (8 BHP & above)	1.50 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs.0.60 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.75 lakh/unit.
	iii) Tractor/Power tiller (below 20 BHP) driven equipments		
	a) Land Development, tillage and seed bed preparation equipments	0.30 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs.0.12 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.15 lakh/unit.
	b) Sowing, planting reaping and digging equipments	0.30 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs.0.12 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.15 lakh/unit.
	c) Plastic mulch laying machine	0.70 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs.0.28 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.35 lakh/unit.

Annexure-V

	iv) Self-propelled Horticulture Machinery	2.50 lakh per unit	Subject to a maximum of Rs. 1.00 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 1.25 lakh/unit.
	v) Plant Protection equipments		
	(a) Manual sprayer: (i) Knapsack/foot operated sprayer.	Rs. 0.012 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.005 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.006 lakh/unit.
	(b) Powered Knapsack sprayer/Power Operated Taiwan sprayer (capacity 8 - 12 lts):	Rs. 0.062 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.025 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.031 lakh/unit
	(c) Powered Knapsack sprayer/Power Operated Taiwan sprayer (capacity above 12- 16 lts):	Rs. 0.076 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.03 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.038 lakh/unit
	(d) Powered Knapsack sprayer/Power Operated Taiwan sprayer (capacity above 16/lts	Rs. 0.20 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.08 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.10 lakh/unit
	(e) Tractor mounted /Operated Sprayer (below 20 BHP):	Rs. 0.20 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.08 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.10 lakh/unit
	(f) Tractor mounted / Operated Sprayer (above 35 BHP)/Electrostatic Sprayer	Rs. 1.26 lakh/unit	40% of cost, subject to a maximum of Rs. 0.50 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal famers, women farmers and beneficiaries in NE states, 50% of cost, subject to a maximum of Rs. 0.63 lakh per unit.
	(g) Eco Friendly Light Trap	Rs. 0.028 lakh/unit	Subject to a maximum of Rs.0.012 lakh/unit for general category farmers, and in the case if SC, ST, Small & Marginal farmers, women farmers and beneficiaries in NE states, subject of a maximum of Rs. 0.014 lakh/unit
	vi) Import of new machines & tools for horticulture for demonstration purpose (Public sector)	Rs. 50.00 lakh per unit	100% of the total cost.
B.13	Technology Dissemination through demonstration/ front line demonstration	Rs. 25.00 lakh	75 % of cost in farmers field and 100% of cost in farms belonging to Public Sector, SAUs etc.
B.14	Human Resource Development (HRD)		
	i) HRD for Supervisors & Entrepreneurs	Rs. 20.00 lakh/unit	100% of the cost in first year. In subsequent years, cost of infrastructure not to be claimed.
	ii) HRD for Gardeners	Rs. 15.00 lakh/unit	100% of the cost.
	iii) Training of farmers		
	a) Within the State	Rs. 1000/day per farmer including transport	100% of the cost.
	b) Outside the State	Project based as per actual.	100% of the cost.
	iv) Exposure visit of farmers		

	a) Outside the State	Project based as per actual.	100% of the cost.
	b) Outside India	Rs. 4.00 lakh / participant	Project Based. 100% of air/rail travel. Course fee cost to be funded under Mission Management.
	v) Training / study tour of technical staff/ field functionaries		
	a) Within the State	Rs.300/day per participant plus TA/DA, as admissible	100% of the cost.
	b) Study tour to progressive States/units (group of minimum 5 participants)	Rs.800/day per participant plus TA/DA, as admissible	100% of the cost.
	c) Outside India	Rs. 6.00 lakh per participant	100% of air/rail travel and course fee cost to be funded under Mission Management.
C.	INTEGRATED POST HARVEST MANAGEMENT		
C. 1	Pack house	Rs. 4.00 lakh/unit with size of 9Mx6M	50% of the capital cost.
C. 2	Integrated pack house with facilities for conveyer belt, sorting, grading units, washing, drying and weighing.	Rs. 50.00 lakh per unit with size of 9Mx18M	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas for individual entrepreneurs.
C. 3	Pre-cooling unit	Rs. 25.00 lakh / unit with capacity of 6 MT.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas for individual entrepreneurs.
C. 4	Cold room (staging)	Rs. 15.00 lakh/ unit of 30 MT capacity	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
C. 5	Mobile pre- cooling unit	Rs. 25.00 lakh	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
C. 6	Cold Storage (Construction, Expansion and Modernisation)		
	i) Cold storage units Type 1 - basic mezzanine structure with large chamber (of >250 MT) type with single temperature zone	Rs. 8,000/MT, (max 5,000 MT capacity)	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
	ii) Cold Storage Unit Type 2 – PEB structure for multiple temperature and product use, more than 6 chambers (of < 250 MT) and basic material handling equipment.	Rs. 10,000/MT, (max 5,000 MT capacity)	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
	iii) Cold Storage Units Type 2 with add on technology for Controlled Atmosphere	Additional Rs. 10,000/MT for add on components of controlled atmosphere technology. Details are as per Appendix - II	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.

Annexure-V

C. 7	Technology induction and modernisation of cold-chain	Max Rs. 250.00 lakh for modernization of PLC equipment, packaging lines, dock levelers, advanced graders, alternate technologies, stacking systems, modernization of insulation and refrigeration, etc. Details are in Appendix –II	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
C. 8	Refrigerated Transport vehicles	Rs. 26.00 lakh for 9 MT (NHM & HMNEH), and prorata basis for lesser capacity, but not below 4 MT.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
C. 9	Primary / Mobile/ Minimal processing unit	Rs 25.00 lakh/unit	Credit linked back-ended subsidy @ 40% of the capital cost of project in general areas and 55% in case of Hilly & Scheduled areas.
C. 10	Ripening chamber	Rs. 1.00 lakh/MT	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas for a maximum of 300 MT per beneficiary.
C. 11	Evaporative / low energy cool chamber (8 MT)	Rs. 5.00 lakh/unit	50% of the total cost.
C. 12	Preservation unit (low cost)	Rs.2.00 lakh/unit for new unit and Rs.1.00lakh/unit for up-gradation	50% of the total cost.
C. 13	Low cost onion storage structure (25 MT)	Rs. 1.75 lakh/per unit	50% of the total cost.
C. 14	Pusa Zero energy cool chamber (100 kg)	Rs. 4000 per unit	50% of the total cost.
C. 15	Integrated Cold Chain supply System	Project Based. Project should comprise of minimum two components listed under C.1 to C.13 above, with maximum cost of Rs. 600.00 lakh.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project in general areas and 50% of cost in case Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
D.	ESTABLISHMENT OF MARKETING INFRASTRUCTURE FOR HORTICULTURAL PRODUCE IN GOVT./PRIVATE/ COOPERATIVE SECTOR		
D. 1	Terminal markets	Rs. 150.00 crore/project	25% to 40% (limited to Rs.50.00 crore) as Public-Private Partnership mode through competitive bidding, in accordance with operational guidelines issued separately.
D. 2	Wholesale markets	Rs.100.00 crore/project	Credit linked back-ended subsidy @ 25% of the capital cost of project in general areas and 33.33% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.

D. 3	Rural Markets/Apni mandies/Direct markets	Rs. 25.00 lakh	Credit linked back-ended subsidy @ 40% of the capital cost of project in general areas and 55% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
D. 4	Retail Markets / outlets (environmentally controlled)	Rs. 15.00 lakh/unit	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
D. 5	Static/Mobile Vending cart/ platform with cool chamber.	Rs. 30,000/ unit	50% of total cost.
D. 6	Functional Infrastructure for:		
	i) Collection, sorting/ grading, packing units etc.	Rs.15.00 lakh	Credit linked back-ended subsidy @ 40% of the capital cost of project in general areas and 55 % in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
	ii) Quality control/ analysis lab	Rs. 200.00 lakh	100% of the total cost to public sector and 50% of cost to private sector as credit linked back ended subsidy.
D. 7	Gravity operated rope way in hilly areas	Rs. 15.00 lakh/km	Credit linked back-ended subsidy @ 50% of capital costs in Hilly areas.
E.	FOOD PROCESSING		
E. 1	Food processing units	Rs. 800 lakh/unit	Credit linked back ended capital investment assistance of 50% of cost in the States of J&K, Himachal and Uttarakhand
F.	SPECIAL INTERVENTIONS		
F. 1	Innovative interventions not covered under any GOI schemes	10% of outlay	50% of cost, based on project proposal.
F. 2	Tackling of emergent /unforeseen requirements of SHMs	Rs.20.00 lakh	50% of cost, based on project proposal.
G.	MISSION MANAGEMENT		
G. 1	State & Districts Mission Offices and implementing agencies for administrative expenses, project, preparation, computerization, contingency etc.	5% of total annual expenditure on the basis of appraised needs to State Horticulture Mission (SHM) / implementing Agencies	100% assistance.
G. 2	Institutional Strengthening, hire/purchase of vehicles, hardware/software	Project based	100% assistance.
G. 3	Seminars conferences, workshops, exhibitions, Kisan Mela, horticulture shows, honey festivals etc.		
	a) International level	Rs. 7.50 lakh per event.	100% of cost per event of 4 days, on pro rata basis.
	b) National level	Rs. 5.00 lakh per event.	100% of cost per event of two days.
	c) State level	Rs. 3.00 lakh /event	100% assistance subject to a maximum of Rs.3.00 lakh per event of two days.
	d) District level	Rs. 2.00 lakh /event	100% assistance subject to a maximum of Rs.2.00 lakh per event of two days.
G. 4	Information dissemination through publicity, printed literature etc and local advertisements	Rs. 0.40 lakh/ block	100% of cost.

Annexure-V

G. 5	Development of technology packages in electronic form to be shared through IT network	Rs. 1.00 lakh/ district	100% of Cost
G. 6	Technical Support Group (TSG) at State Level for hiring experts/staff, studies, monitoring & concurrent evaluation/ evaluation, mass media, publicity, video conference etc.	Project based, subject to a ceiling of Rs. 50.00 lakh per annum/state	100% of cost
G. 7	7. Promotion of Farmer Producers Organization/ FPO/FIG Farmer Interest Groups of 15-20 farmers/20 ha, Growers Associations and tie up with Financial Institution and Aggregators.	As per norms issued by SFAC.	As per norms issued by SFAC from time to time.
G. 8	Baseline survey and Strengthening horticultural statistical data base	Rs. 100.00 lakh for large states, Rs. 50.00 lakh for small states and Rs. 25.00 lakh for very small states/ UTs.	100% of cost as one time grant on survey related activities.
I.	National Level		
G. 9	Technical Support Group (TSG) at National Level for hiring experts/staff, studies, Seminar/ Workshops, training, contingencies, monitoring & evaluation, mass media, publicity, video conference etc as per G.3.	Rs. 5.00 crore per annum	100% of cost.
G. 10	2. Technical Collaboration with International agencies like FAO, World Bank, ADB, Bilateral cooperation, International exposure visits/ training of officials etc.	Project based. On actual cost basis.	100% of cost.

* Cost norms means upper limit of cost for calculation of subsidy.

Note: The release of back ended subsidy need not be credit linked for the institutions like Public Sector Units, Panchayats, Cooperatives, Registered Societies / Trusts and Public limited Companies, provided they can meet the remaining share of the project cost, out of their own resources. Hilly Areas include those areas covered under Hill Area Development Programme and Western Ghat Development Programme of Planning Commission. Scheduled Areas include those areas notified by Planning Commission and State Governments. TSP Areas include those areas notified by Ministry of Tribal Affairs. NE & Himalayan States refer to States in North East & Himalayan region covered under HMNEH scheme.

APPENDIX I

INDICATIVE UNIT COST OF AREA EXPANSION OF SELECTED FRUIT CROPS (Rupees per hectare)

Crop	Plant spacing (m)	No. of Plants/ha	Cost of planting material	Cost of inputs	Total cost without integration	Cost of integration with drip etc.	Total cost with Integration
Almond	4.0 × 4.0	625	37500	40000	77500	33900	111400
	3.0 × 3.0	1111	66660	40000	106660	58400	165060
Aonla	6.0 × 6.0	278	10008	30000	40008	33,900	73908
	4.0 × 5.0	500	18000	32000	50000	33900	83900
	3.0 × 3.0	1110	39960	90000	129960	58400	188360
Apple	6.0 × 6.0	278	16680	30000	46680	33900	80580
	4.0 × 4.0 (RS- MM 111)	625	37500	32000	69500	33900	103400
	3.5 × 3.5 (RS- MM 111)	814	48840	35000	83840	58400	142240
	3.0 × 3.0 (RS- MM 106)	1111	66660	38000	104660	58400	163060
	3.0 × 1.5 (RS- M9)	2222	133320	40000	173320	58400	231720
	2.5 × 2.5 (RS- MM 106)	1600	96000	42000	138000	58400	196400
	1.5 × 1.5 (RS- M9)	4444	266640	45000	311640	85400	397040
Apricot	4.0 × 4.0	625	37500	32000	69500	33900	103400
	3.5 × 3.5	816	48960	35000	83960	58400	142360
Banana (Sucker)	2.0 × 2.0	2500	25000	40000	65000	58400	123400
Banana (TC)	1.8 × 1.8	3086	52462	50000	102462	58400	160862
	1.5 × 1.5	4444	75548	60000	135548	85400	220948
Ber	6.0 × 6.0	278	8340	20000	28340	33900	62240
	5.0 × 5.0	400	12000	23000	35000	33900	68900
	4.0 × 4.0	625	18750	25000	43750	33900	77650
Cherry	4.0 × 4.0	625	18750	32000	50750	33900	84650
Citrus							
(a) Lime & Lemons	3.0 × 3.0	1111	39996	40000	79996	58400	138396
	4.0 × 4.5	555	19980	35000	54980	33900	88880

APPENDIX I

(b) Mandarine/ Orange	6.0 × 6.0	278	10008	30000	40008	33900	73908
	5.0 × 5.0	400	14400	31000	45400	33900	79300
	5.4 × 5.4	343	12348	30000	42348	33900	76248
	5.0 × 4.5	444	15984	32000	47984	33900	81884
	4.5 × 4.5	494	17784	35000	52784	33900	86684
	4.0 × 5.0	500	18000	32000	50000	33900	83900
(c) Sweet Orange	6.0 × 6.0	278	10008	30000	40008	33900	73908
Custard apple	2.5 × 2.5	1600	64000	42000	106000	58400	164400
Fig	4.0 × 4.0	625	18750	32000	50750	33900	84650
	2.5 × 2.5	1600	48000	35000	83000	58400	141400
Grapes	4.0 × 4.0	625	9375	98000	107375	75000	182375
	3.0 × 3.0	1110	16650	100000	116650	100000	216650
	3.0 × 2.0	1666	24990	110000	134990	150000	284990
	1.8 x 1.8	2777	41655	115000	156655	200000	356655
Guava	6.0 × 6.0	278	8340	30000	38340	33900	72240
	3.0 × 6.0	555	16650	35000	51650	58400	110050
	3.0 × 3.0	1111	33330	40000	73330	58400	131730
	1.5 x 3.0	2222	66660	45000	111660	58400	170060
	1.0 x 2.0	5000	150000	50000	200000	58400	258400
Kiwi	6.0 × 6.0	278	6950	30000	36950	60000	96950
	4.0 × 6.0	416	10400	100000	110400	70000	180400
	4.0 × 5.0	500	12500	115000	127500	72000	199500
	4.0 × 4.0	625	15625	120000	135625	75000	210625
Litchi	10.0 x 10.0	100	5000	23000	28000	23500	51500
	7.5 x 7.5	178	8900	26450	35350	33900	69250
	6.0 x 6.0	278	13900	30000	43900	33900	77800
	4.5 x 4.5 x 9.0	329	16450	35000	51450	33900	85350
Mango	10.0 x 10.0	100	4500	21000	25500	23500	49000
	5.0 × 5.0	400	18000	23000	41000	33900	74900
	4.0 × 6.0	416	18720	30000	48720	33900	82620
	3.0 × 6.0	555	24975	32000	56975	33900	90875
	3.0 × 4.0	833	37485	35000	72485	33900	106385
	2.5 × 2.5	1600	72000	40000	112000	58400	170400
Papaya	1.8 x 1.8	2777	41655	20000	61655	58400	120055
	1.5 x 1.5	4444	66660	22000	88660	85400	174060
Passion fruit	4.0 × 4.0	625	12500	98000	110500	75000	185500
	3.0 × 3.0	1111	22220	100000	122220	100000	222220
	3.0 × 2.0	1666	33320	11000	44320	150000	194320
Peach	3 x 2.5	1333	46655	45000	91655	58400	150055
	2.5 x 2.5	1600	56000	50000	106000	58400	164400

Pear	5.0 × 5.0	500	15000	23000	38000	33900	71900
	4.0 × 4.0	625	18750	30000	48750	33900	82650
	3.0 × 3.0	1111	33330	40000	73330	58400	131730
Pineapple (Suck)	0.6 × 0.3	45000	135000	23000	158000	100000	258000
Pineapple (TC)	0.6 × 0.3	45000	180000	34500	214500	100000	314500
	0.3 × 0.6 × .9	43000	172000	34500	206500	100000	306500
	.225 × .6 × .9	53000	212000	56000	268000	110000	378000
Plum	3.5 × 3.5	816	32640	35000	67640	33900	101540
	2.5 × 2.5	1600	64000	42000	106000	58400	164400
Pomegranate	5.0 × 5.0	400	16000	32000	48000	33900	81900
	5.0 × 4.0	500	20000	33000	53000	33900	86900
	5.0 × 3.0	667	26680	40000	66680	33900	100580
	5.0 × 2.5	800	32000	48000	80000	33900	139000
	4.5 × 3.0	741	29640	42000	71640	33900	105540
	4.0 × 3.0	666	26640	45000	71640	33900	105540
Sapota	5.0 × 5.0	400	14400	31000	45400	33900	79300
Strawberry	0.9 × 0.45	24691	123455	55000	178455	100000	278455
	0.6 × 0.25	66666	333330	50000	383330	100000	483330
	0.5 × 1.0	2000	10000	100000	110000	100000	210000
Walnut	6.0 × 6.0	278	41700	30000	71700	33900	105600
	5.0 × 5.0	400	60000	31000	91000	33900	124900

APPENDIX II

TECHNOLOGY INDUCTION IN COLD CHAIN, ADD-ON FOR CA AND MODERNIZATION

S. No.	Item	Description	Admissible Cost
i	CA Generator*	Inclusive of sensors, pressure equalising equipment, controls	Rs. 125.00 lakh per unit, maximum 2 generators
ii	Specialised CA Doors*	Add-on specialisation to storage doors for positive pressure chambers.	Rs. 2.50 lac per door, maximum 20 doors
iii	CA Tents#	Low cost enclosure of polyethylene PVC, mylar or other impermeable body for existing or new cold stores	As per original invoice, maximum 5 enclosures
iv	Programmed Logic Controller (PLC) equipment# @	Electronic and electrical logic controls for machinery & equipment for existing or new cold stores.	50% of cost as per original invoice, maximum Rs 10 lakh
v	Dock Leveler system # @	In existing or new storages	Max Rs. 7 lakh per unit, max 5 units
vi	Warehouse Development & Regulatory Authority (WDRA) / Negotiable Warehouse Receipt (NWR) system, equipment# @	Computers and printers & software for use with NWR of WDRA	100% of cost as per original invoice, maximum Rs. 2 lakh
vii	Specialised Packaging#	Automated packaging lines for fruits & vegetables with farm code labelling, with packaging material	100% of cost as per invoice, maximum Rs. 15 lakh per project
viii	High Reach Material Handling Equipment (MHE)*#	Specialised material Handling equipment	Rs. 17 lakh per unit, for max 2 units.
ix	Modernisation of refrigeration @	For upgrading of evaporator system, compressor system	50% of cost as per original invoice, maximum Rs. 100 lakh @ Rs. 2500/MT
x	Modernisation of insulation@	For repair or modernising of cold chamber insulation	50% of cost as per original invoice, maximum Rs.100 lakh @ Rs. 1500/MT
xi	Reefer Container#	Reefer container for use on existing chassis trailers	Max Rs. 6 lakh per 9MT (20 foot container)
xii	Advanced Grader*#@	Computerised, Optical Grading Lines, with packaging material	100% of cost as per original invoice, max Rs. 75 lakh per line
xiii	Stacking system*#@	Racking system Bins, Pallets, for existing or new cold stores.	100% of invoice cost, max Rs 2000/MT
xiv	Retail Shelf / equipment#	Temperature controlled retail cabinets or merchandising equipment	Maximum Rs. 10 lakhs per establishment
xv	Alternate Technology#@	Vapour Absorption, Phase change material, Solar PV panels or Solar Thermal sys	100% of cost as per invoice, maximum Rs. 35 lakhs per project

Components categorization: * CA Add-ons; # Other Add-ons; and @ Modernisation.

Maximum permissible subsidy shall be subject to original invoices and in no case more than Rs. 750.00 lakh, whichever is lower. For add-on technology, credit linked back ended subsidy shall be provided at 35/50% of the admissible cost. Technology offers inherent value for operators and the admissible cost norms are designed to incentivize induction and not to serve as venture funding.

Any other components as maybe decided by Technical Committee when new technology or items that reduce carbon footprints are introduced. For individual unit components like insulation, graders, CA generator, solar panels, etc - NCCD shall publish guidelines for use by appraising agency.

ANNEXURE-VI

COST NORMS AND PATTERN OF ASSISTANCE UNDER MIDH FOR BAMBOO RELATED ACTIVITIES DURING XII PLAN

S. No	Item	Cost Norms*	Pattern of Assistance#
A.	RESEARCH & DEVELOPMENT		
	i) Research & Development on bamboo	Rs. 100.00 lakh	Central Government Institutes under ICAR, CSIR, ICFRE, SAUs, National level Govt. agencies and others location specific will take up need based applied research & development works in the areas of (i) Seed & Planting material including import of planting material (ii) Technology standardization and (iii) Technology acquisition and (iv) imparting training and FLD, on project mode, with 100% assistance.
B.	PLANTATION INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT		
B.1	Production of Planting Material		
	i) Hi-tech Nursery (2 ha)	40.00 lakh/ unit	100% of cost to public sector and 40% of cost to private sector, as credit linked back ended subsidy.
	ii) Small Nursery (0.5 ha)	10.00 lakh/ unit	100% of cost to public sector and 50% of cost to private sector, as credit linked back ended subsidy.
	iii) Rehabilitation of TC unit for bamboo	Rs. 21.00 lakh/unit	100% of cost to public sector and 50% of cost to private sector, as credit linked back ended subsidy
B.2	Area expansion under Bamboo		
	i) Forest areas / Public land (Through JFMC / Panchayati Raj Institutions / SHGs, Women group etc.	Rs. 42,000/ha	100% of cost in three installments (50:25:25) in three years
	ii) Non Forest areas	Rs. 30,000/ha, Rs. 42,000/ha with drip irrigation	35% of cost in 3 installments over a period of 3 years, limited to 4 ha per beneficiary.
B.3	Improvement of Existing Stock		
	i) Improvement of Existing Stock in forest/non-forest areas	Rs. 20,000/ha	100% assistance to Public sector and 40% to Private sector, limited to 2 ha per beneficiary for private sector and no area limit for public sector
B. 4	Technology Transfer & HRD		
	i) Training of Farmers/ Artisans	Rs. 1000/day per farmer including transport within State and for outside State, project based as per actual.	100% of cost.
	ii) Training of Field Functionaries	Rs. 300/day per participant plus TA/DA, as admissible.	100% of cost.

ANNEXURE-VI

	iii) International training / visit for exposure of NBM staff/ field functionaries including farmers and entrepreneurs in bamboo sector to upcoming technologies.	Rs. 4.00 lakh/ participant	Project based 100% of air/rail fare course fee cost to be funded under Mission Management for a maximum of 50 participants per year on all India basis.
	iv) Demonstration of Plantation Technology	Rs. 50,000/ha	100% of cost in forest areas and public lands. 50% of cost subject to a maximum of Rs. 25,000/ha. for a maximum area of 1 ha per beneficiary in non-forest areas.
	v) Organizing Workshops/ Seminars/Training	Project Based	100% assistance.
	a) International Level	Rs. 7.50 lakh per event	100% assistance subject to a maximum of Rs.40 lakh.
	b) National Level	Rs. 5.00 lakh per event	100% of cost per event of two days.
	c) State Level	Rs. 3.00 lakh per event	100% of cost per event of two days.
	d) District Level		
B. 5	Pest and disease management of bamboo	Rs. 400/ha	50% of cost subject to a maximum of Rs. 200/- per ha, limited to 2.00 ha per beneficiary
B. 6	Creation of Water resources		
	i) Community tanks/on farm ponds/on farm water reservoirs with use of plastic/RCC lining	Rs. 20.00 lakh in plain areas and Rs. 25.00 lakh/ unit for Hilly areas.	100% of cost to irrigate 10 ha of command area, with either use of minimum 300 micron plastic films or RCC lining, owned & managed by a community/ farmer group. Cost for non-lined ponds/ tanks (only in black cotton soils) will be 30% less. Assistance under NBM will be restricted to the cost of plastic/RCC lining.
	ii) Water harvesting system for individuals- for storage of water in 20mx20mx3m ponds/ wells @ Rs.100/- cum	Rs. 1.50 lakh/unit in plain areas and Rs. 1.80 lakh/unit in hilly areas	50% of cost including plastic/RCC lining. Cost for non-lined ponds/ tanks (only in black cotton soils) will be 30% less. For smaller size of the ponds/dug wells, cost will be admissible on pro rata basis depending upon the command area. Maintenance will be ensured by the beneficiary.
C.	INNOVATIVE INTERVENTIONS IN BAMBOO		
	i). Innovative Interventions	Project Based	100% assistance
D.	INTEGRATED POST HARVEST MANAGEMENT		
	i). Post harvest storage and treatment facilities for bamboo	Rs. 25.00 lakh	40% of cost as credit linked back ended subsidy.
E.	ESTABLISHMENT OF MARKETING INFRASTRUCTURE		
E. 1	(i) Bamboo Wholesale Retail Markets near Villages	Rs. 25.00 lakh per unit	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas for individual entrepreneurs.
E. 2	Bamboo Bazaars	Rs. 48.00 lakhs/unit	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
E. 3	Retail Outlets (Showrooms) (Nos.)	Rs. 60.00 lakhs/unit.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.
E. 4	Retail outlet near village	Rs. 10.00 lakh per unit	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the capital cost of project in general areas and 50% in case of Hilly & Scheduled areas, per beneficiary.

E. 5	Participation in Domestic Trade Fairs / Exhibition etc.	8.00 lakh / event	100% of cost for a maximum of 27 participants in a year on all India basis.
E. 6	Participation in International Trade Fairs / Exhibition etc.	24.00 lakh / event	100% of cost for a maximum of 30 participants in a year on all India basis.
F.	IMPLEMENTATION MONITORING MECHANISM		
F. 1	National Bamboo Cell		
	a) Evaluation and Monitoring	Project Based	100% of cost
	b) Bamboo Technical Support Group	Project Based	Subject to a ceiling of Rs. 50.00 lakh / annum / state.
	c) Colored Brochures and Leaflets	Project Based	100% of cost.
	d) Promotional campaigns through Electronic/ Audio-visual Media/ Newspapers	Project Based	100% cost.
	e) Database Generation & Management (Information, Web Based Database)	Project Based	100% of cost to Central / State level institution/ ICAR / ICFRE etc.
F. 2	Baseline survey	Rs. 100.00 lakh for large states, Rs. 50.00 lakh for small states and Rs. 25.00 lakh for very small states/ UTs.	100% of cost as one time grant on survey related activities.
F. 3	Mission management and administration costs.	Project Based	Up to 5.0% of the project cost.

* Cost norms means upper limit of cost for calculation of subsidy.

Note: The release of back ended subsidy need not be credit linked for the institutions like Public Sector Units, Panchayats, Cooperatives, Registered Societies / Trusts and Public limited Companies, provided they can meet the remaining share of the project cost, out of their own resources.

ANNEXURE-VII

COST NORMS AND PATTERN OF ASSISTANCE UNDER MIDH FOR NATIONAL HORTICULTURE BOARD RELATED ACTIVITIES DURING XII PLAN

S.No.	Item	Cost Norms*	Pattern of Assistance#
A.	DEVELOPMENT OF COMMERCIAL HORTICULTURE##		
A. 1	Commercial Horticulture Development in open field conditions, including components viz planting material, plantation, irrigation, fertigation, precision farming, GAP etc.	Rs. 75.00 lakh /per project (Rs 125.00 lakh for date palm, olive and saffron) for projects covering area over 2 ha.	Credit linked back ended subsidy @ 40% of project cost limited to Rs.30.00 lakh per project in general area and @ 50% of project cost limited to Rs. 37.50 lakh for NE and Hilly and scheduled areas.
A. 2	Commercial Horticulture Development in protected cover.	Rs 112.00 lakh per project covering area above 2500 Sq.mt.	Credit linked back-ended subsidy @ 50% of cost limited to Rs.56.00 lakh per project.
A. 3	Integrated Post Harvest Management Projects e.g. Pack House, Ripening Chamber, Refer Van, Retail Outlets, Pre-cooling units, Primary processing, etc.	Rs. 145.00 lakh per project. The add-on components of pre-cooling, pack house, grading, packing, cold room can be taken up as individual components.	Credit linked back ended subsidy @ 35% of cost limited to Rs.50.75 lakh per project in general areas and @ 50% of project cost limited to Rs. 72.50 lakh per project in NE, Hilly and scheduled Areas, ensuring backward and forward linkage. For standalone projects, NHM norms will be adopted.
B.	CAPITAL INVESTMENT SUBSIDY SCHEME FOR CONSTRUCTION/ EXPANSION/ MODERNIZATION OF COLD STORAGE AND STORAGES FOR HORTICULTURE PRODUCTS		
B. 1	Cold storage units Type 1 - basic mezzanine structure with large chamber (of >250 MT) type with single temperature zone	NHB to take up projects with Capacity above 5000MT upto 10000MT as per following rates. · Rs. 7600/ MT for capacity between 5001 to 6500 MT. · Rs. 7200/MT for capacity between 6501 to 8000 MT. · Rs. 6800/MT for capacity between 8001 to 10000 MT.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project (50% in NE, Hilly Areas and scheduled areas) for capacity above 5000 MT.
B. 2	Cold Storage Unit Type 2 – PEB structure for multiple temperature and product use, more than 6 chambers (of < 250 MT) and basic material handling equipment.	NHB to take up projects with Capacity above 5000 MT upto 10000 MT as per following rates. · Rs. 9500/ MT for capacity between 5001 to 6500 MT. · Rs. 9000/MT for capacity between 6501 to 8000 MT. · Rs. 8500/MT for capacity between 8001 to 10000 MT.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project (50% in NE, Hilly Areas and scheduled areas) for capacity above 5000 MT.

B. 3	Cold Storage Units Type 2 with add on technology for Controlled Atmosphere	NHB to take up projects with Capacity above 5000MT upto 10000MT as per following rates. Additional Rs. 10,000/MT for add on components of Controlled Atmosphere technology. (Appendix II)	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project (50% in NE, Hilly Areas and scheduled areas) for capacity above 5000 MT.
B. 4	Technology induction and modernisation of cold-chain	Max Rs.500.00 lakh. (Details in Appendix II)	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of the cost of project (50% in NE, Hilly Areas and scheduled areas) for capacity above 5000 MT.
B. 5	Refrigerated Transport vehicles	Rs. 30.00 lakh for 15 MT, and prorata basis for capacities between 9 to 15 MT.	Credit linked back-ended subsidy @ 35% of cost (50% in NE, Hilly Areas and scheduled areas)
C. TECHNOLOGY DEVELOPMENT AND TRANSFER FOR PROMOTION OF HORTICULTURE			
C. 1.	Setting up of block / mother plant and root stock nursery (Area above 4 ha)	Rs. 100.00 Lakh / ha including virus indexing, tissue culture lab etc	Project based – 100% and only through govt. agency The component includes mother block of scion and root stock, infrastructure for production of disease free planting material, creation of poly house, green house, net house, screen house, mist chamber, hot beds sterilization of media, working shed, tissue culture lab, referred lab, virus indexing facility, quality control lab, weather station, water supply, irrigation facility, fertigation unit, electric supply with generator, ETP, farm equipment/farm mechanization, tools, portrays, root trainer, container, computer system for data management and analysis etc.
C. 2	Acquisition of technologies including import of planting material from other countries for evaluation and mass multiplication in order to increase production & productivity of horticulture crops	Rs. 50.00 lakh/project	Project based – 100% and only through govt. agency
C. 3	Import/procurement of machines and Tools for horticulture for demonstration purpose (Public sector)	Rs. 50.00 lakh/ machine	100% of total cost and only through govt. agency
C. 4	Development & Transfer of Technology	Rs. 25.00 lakh/ project	100% of total cost and only through govt. agency
C. 5	Long Distance Transport Solution	Project Based	Rs. 2000.00 lakh
C. 6	Product Promotion and Market Development Services- Horti-fairs	Rs. 25.00 lakh	100% of cost by Central Nodal Agency
C. 7	Exposure visit of farmers (Outside State)	Project based as per actual	100% of the cost.
C. 8	Visit Abroad for Government Officers	Rs. 6.00 lakh per participant	100% of air / rail travel and course fee
C. 9	Organisation/Participation in Seminar/ symposia/ workshop for development of horticulture	Rs 10.00 lakh for international event/ Rs 5.00 lakh for national event/ Rs 3.00 lakh for state level event and Rs 0.50 lakh/- for District level event	50% of cost, on actual basis for Pvt. Agencies and 100% for NHB's own events.

ANNEXURE-VII

C.10	Accreditation and Rating of Fruit Plant Nurseries	Rs. 1.00 lakh / nursery	By Central Nodal Agency
D.	MARKET INFORMATION SCHEME		
D. 1	Market Information Services and Horticulture Statistics	Project based, as per of actual cost	By Central Nodal Agency
E.	HORTICULTURE PROMOTION SERVICES / EXPERT SERVICES & STRENGTHENING CAPABILITY OF NHB	Project based, as per of actual cost	By Central Nodal Agency

* Cost norms are indicative and refer to upper limit of cost for calculation of subsidy.

Note: The release of back ended subsidy need not be credit linked for the institutions like Public Sector Units, Panchayats, Cooperatives, Registered Societies / Trusts and Public limited Companies, provided they can meet the remaining share of the project cost, out of their own resources. Hilly Areas include those areas covered under Hill Area Development Programme and Western Ghat Development Programme of Planning Commission. Scheduled Areas include those areas notified by Planning Commission and State Governments. NE & Himalayan States refer to States in North East & Himalayan region covered under HMNEH scheme.

For projects on Development of Commercial Horticulture, subsidy need not be credit linked in North Eastern States and for the institutions like Public Sector Units, Panchayats, Cooperatives, Registered Societies / Trusts and Public limited Companies, provided they can meet the remaining share of the project cost, out of their own resources. Projects will have to be appraised by an appraising Agency.

ANNEXURE-VIII

COST NORMS AND PATTERN OF ASSISTANCE UNDER MIDH FOR COCONUT DEVELOPMENT BOARD RELATED ACTIVITIES DURING XII PLAN

S.No.	Item	Cost Norms*	Pattern of Assistance
A.	NORMAL SCHEMES		
A. 1.	Production & Distribution of Quality Planting material		
	a) Demonstration cum- Seed Production Farm (DSP)		
	i) Setting up new DSP Farms.	Rs. 25.00 lakh / farm	100% of cost
	ii) Maintenance of seven old DSP Farms with nurseries.	Rs. 27.00 lakh / farm	100% of cost
	b) Establishment of Regional Coconut Nurseries.	Rs. 32.00 per seedling	50% of cost
	c) Distribution of hybrids/dwarf seedlings in Govt. / Private Sector.	Rs. 36.00 per seedling	25% of cost, for a maximum of 25,000 seedlings/ acre.
	d) Establishment of Nucleus Coconut Seed garden	Rs. 6.00 lakh/ha	25% of cost for a maximum of four ha.
	e) Establishment of Small Coconut Nursery	Rs. 2.00 lakh /unit of 0.4 ha.	100% of cost for Public sector and for Private sector
A. 2	Expansion of Area under coconut		
	a) Normal area	-	
	i). Tall varieties	Rs. 26,000/ha	25% of cost for a maximum of 4 ha per beneficiary, in two equal installments.
	ii). Hybrid	Rs. 27,000/ha	
	iii). Dwarf	Rs. 30,000/ha	
	b) Hilly and Scheduled areas#		
	i). Tall varieties	Rs. 55,000 / ha	25% of cost for a maximum of 4 ha per beneficiary, in two equal installments.
	ii). Hybrid	Rs. 55,000 / ha	
	iii). Dwarf	Rs. 60,000 / ha	
A. 3.	Integrated farming for productivity improvement		
	a) Laying out of Demonstration plots.	Rs. 35,000/ha	100% of cost in Public sector on cluster basis.
	b) Organic Manure Units	Rs. 60,000/unit	100% of cost in Public sector on cluster basis.
A. 4	Technology Demonstration / Quality Testing lab.	Rs. 25.00 lakh per project	100% to public sector
A. 5.	Marketing, Market Intelligence Services, statistics and Strengthening of Export Promotion Council (EPC)	Rs. 50.00 lakh per project	100% to public sector
A. 6.	Information & Information Technology	Rs. 50.00 lakh per project	100% of cost to public sector
A. 7.	Technical Service & Project Management	Project based	100% of cost to public sector

ANNEXURE-VIII

B.	TECHNOLOGY MISSION ON COCONUT		
B.1	Development and adoption of technologies for management of insect pests and disease affected gardens		
	a) Development of technologies	a) Rs. 50.00 lakhs for ICAR(CPCRI)/ State Agricultural Universities/ State Deptt. of Horticulture/ Agriculture/ and cooperative sector b) Rs. 25 lakhs for NGO's and other organizations	a) 100% of the cost of project b) 50% of the cost
	b) Demonstration of technologies	a) Rs.25 lakh/ projects to ICAR (CPCRI)/ State Agricultural Universities/ State Deptt. of Horticulture/ Agriculture/ other related public sector units/ Registered cooperative societies b) Limited to Rs 10.00 lakh for individuals / group of farmers/ NGO's, private companies	a) 100% of the cost of project b) 50% of the cost
	c) Adoption of technologies	a) 25% of the cost of technology adoption b) 25% of the cost in case of group of farmers/NGO's /other organizations	25% of the cost
B.2	Development and adoption of technologies for processing and product diversification		
	a) Development of technologies.	a) Rs.75 lakhs for all the Govt. institutions and cooperative societies. b) Rs.35 lakhs for NGO's, Individual entrepreneurs and other research organizations	a) 100% of the project cost b) 75% of the project cost
	b) Acquisition, training, demonstration of technologies	a) Rs.25 lakh/ projects to ICAR (CPCRI)/ State Agricultural Universities/ State Deptt. of Horticulture/ Agriculture/ other related public sector units/ Registered cooperative societies b) Limited to Rs 10.00 lakh for individuals / group of farmers/ NGO's, private companies	a) 100% of the cost to all the Govt. institutions and cooperative societies b) 50% of the cost for the NGO's, Individual entrepreneurs and other organizations

	c) Adoption of technologies	a) 25% of the cost of technology adoption b) 25% of the cost in case of group of farmers/NGO's /other organizations	a) Back-ended credit capital subsidy limited to 25% of the cost. b) For SC/ST women farmers, 33.3% of the project cost. c) In case of high value agriculture in the Union Territories of Andaman and Nicobar Islands and Lakshadweep 50% of the project cost.
B.3	Market research and promotion		
	a) Market research	a) Rs. 25 lakhs for Govt. agencies and cooperative societies b) Rs. 12.50 lakh for individuals, NGO's and other organizations	a) 100% of the cost of project b) 50% of the cost
	b) Market Promotion	a) Rs. 25 lakhs for Govt. agencies and cooperative societies b) Rs. 6.00 lakhs to federation of CPS (FPO's). c) Rs. 15 lakhs for NGO's and private institutes.	a) 100% of the cost of project b) 50% of the cost
B.4	Technical support external evaluation and emergent requirement	Need basis	As per TMOc norms
C.	REPLANTING & REJUVENATION OF OLD COCONUT GARDEN		
	a) Cutting & removing old / senile palms	Rs. 32,000/ ha	@ Rs. 1000 / palm limited to 32 palms / ha
	b) Assistance for replanting	Rs. 80/- per seedling	50% of cost subject to maximum of Rs. 4000 / ha.
	c) Improvement of existing coconut gardens through integrated management practices.	Rs. 70,000/ha	25% of cost in two equal installments.
D.	COCONUT PALM INSURANCE SCHEME	Rs. 4.69 per palm for trees in age group 4-15 years and Rs. 6.35 / palm in the age group of 16-60 years, including service tax @ 10.30%.	75% of cost of premium of which 50 % of insurance premium by CDB and 25% by State Government.
E.	KERA SURAKSHA INSURANCE SCHEME	Project based	75% of cost of premium
F.	ESTABLISHMENT OF IN-HOUSE RESEARCH & DEVELOPMENT CENTRE	Project based	100% of cost, to CDB

* Cost norms means upper limit of cost for calculation of subsidy. .05

Hilly Areas include those areas covered under Hill Area Development Programme and Western Ghat Development Programme of Planning Commission. Scheduled Areas include those areas notified by Planning Commission and State Governments.

MISSION FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF HORTICULTURE

OPERATIONAL GUIDELINES
April, 2014

Horticulture Division

Department of Agriculture & Cooperation
Ministry of Agriculture, Krishi Bhavan, New Delhi
www.midh.gov.in